

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE, POLITICE ȘI SOCIOLOGICE

Cu titlu de manuscris
CZU: 314.15:352/354(043.3)

FILIPOV INA

**ROLUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE ÎN
GESTIONAREA PROCESELOR MIGRAȚIONALE**

541.02 - STRUCTURA SOCIALĂ, INSTITUȚII ȘI PROCESE SOCIALE

Teză de doctor

Conducător științific:

Mocanu Victor, dr. conf. în sociologie,
Director al Centrului de Sociologie și
Psihologie Socială

Autor:

Filipov Ina

Chișinău, 2024

© Filipov Ina, 2024

CUPRINS

ADNOTARE	4
АННОТАЦИЯ	5
ANNOTATION	6
LISTA TABELELOR	7
LISTA FIGURILOR	8
LISTA ABREVIERILOR	9
INTRODUCERE	10
CAPITOLUL I. BAZELE TEORETICO-METODOLOGICE DE STUDIERE A ROLULUI AMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE ÎN GESTIONAREA PROCESELOR MIGRAȚIONALE	20
1.1. Abordări teoretice privind rolul autorităților locale în gestionarea migrației	20
1.2. Gradul de abordare a gestionării proceselor migraționale în literatura științifică	26
1.3. Delimitarea domeniului tematic și cadrul metodologic al cercetării	40
1.4. Concluzii la capitolul I	50
CAPITOLUL II. CADRUL INSTITUȚIONAL ȘI POLITICI DE GESTIONARE A MIGRAȚIEI	51
2.1. Cadrul instituțional de gestionare a migrației	51
2.2. Politica națională privind migrația	57
2.3. Viziuni asupra migrației în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova	78
2.4. Dimensiunea administrativă a fenomenului migrației: rolul și competențele autorităților publice locale în gestionarea migrației	88
2.5. Concluzii la capitolul II	94
CAPITOLUL III. EXPLORAREA RELAȚIILOR DINTRE MIGRAȚIE ȘI DEZVOLTAREA LOCALĂ	97
3.1. Comportamentul administrativ al autorităților locale în gestionarea fenomenului migrației	97
3.2. Emigranții – agenți ai dezvoltării la nivel local	104
3.3. Înțelegerea experienței de migrație	115
3.4. Implicațiile fenomenului migrației asupra coeziunii sociale	123
3.5. Concluzii la capitolul III	131
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	134
BIBLIOGRAFIE	141
ANEXE	157
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	176
CURRICULUM VITAE	177

ADNOTARE

Filipov Ina

ROLUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE ÎN GESTIONAREA PROCESELOR MIGRAȚIONALE

Teză de doctor în sociologie Specialitatea 541.02 - STRUCTURA SOCIALĂ, INSTITUȚII ȘI
PROCESE SOCIALE
Chișinău, 2024

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie. Rezultatele obținute sunt publicate în 15 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: migrație, procese migraționale, politici de migrație, administrație publică locală, capacitate administrativă, diaspora, experiența de migrație, coeziune socială, dezvoltare locală.

Domeniul de studiu: sociologie.

Scopul cercetării constă în explorarea proceselor de gestionare a cursurilor migraționale la nivelul administrației publice locale și elaborarea recomandărilor practice privind exercitarea puterii discreționare a autorităților locale în gestionarea migrației.

Obiectivele cercetării: Determinarea cadrului teoretico-metodologic de cercetare științifică privind rolul administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale; Analiza cadrului instituțional și a conținutului documentelor de politici în domeniul migrației și evidențierea dimensiunii politice a gestionării proceselor migraționale; Conturarea dimensiunii administrative a fenomenului migrației prin identificarea competențelor autorităților publice locale în gestionarea migrației, analiza rolului și responsabilităților acestora în gestionarea migrației; Elucidarea relației dintre migrație și dezvoltare locală prin valorificarea potențialului emigranților și explorarea modurilor în care migrații internaționali pot contribui la dezvoltarea comunității de origine; Identificarea căilor de participare la dezvoltarea locală prin implicarea diverselor grupuri, inclusiv a migrațiilor internaționale, diasporei și a emigranților reveniți în țară; Elaborarea recomandărilor privind exercitarea puterii discreționare a autorităților administrației locale în gestionarea migrației.

Noutatea și originalitatea științifică: Rezidă în abordarea interdisciplinară, ce rezonază cu ideea că o teorie generală a migrației nu este nici posibilă, nici de dorit, dar că progrese semnificative se pot face prin reînglobarea cercetării migrației într-o înțelegere mai generală a societății contemporane și legând-o cu teorii mai largi ale schimbării sociale într-o serie de discipline sociale. A fost evidențiată dilema rolului ce îi revine administrației publice locale în probleme de migrație, care, preponderent se încadrează în modelul reglementării de sus în jos. A fost remarcat că, pe lângă un cadru de reglementare național, trebuie să fie vizat și modul în care autoritățile locale să poată dezvolta soluții inovatoare la provocările migrației.

Problema științifică soluționată în domeniul sociologiei constă în cercetarea și analiza complexă a rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale din Republica Moldova, pentru a evidenția măsura în care programele și politicile migraționale actuale sunt raportate la capacitatea de implementare a acestora la nivel local.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă constă în contribuția la aprofundarea cunoștințelor privind capacitatea autorităților publice locale de gestionare a proceselor migraționale. A fost evidențiată contribuția migrației la dezvoltarea locală. Complexitatea fenomenului migrației implică și o dimensiune politică, probată de elemente de bază, precum: ansamblul politicilor aprobate și implementate, infrastructura instituțională și normativ-procedurală, dar și voința politică adecvată. Rezultatele cercetării pot fi utilizate la elaborarea și aplicarea documentelor de politici publice în domeniul gestionării fenomenului migrației la nivelul administrației publice locale. Respectiv, pot fi utile actorilor instituționali locali, organizațiilor nestatale, dar și persoanelor cu sau fără experiență de migrație. De asemenea, nu se exclude latura academică a lucrării în ideea că unele compartimente pot fi utile în scop metodico-didactic.

Implementarea rezultatelor științifice Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul a diferitor evenimente științifice. Cele mai relevante și importante rezultate ale cercetării au fost prezentate la conferințe precum: edițiile anuale ale conferinței științifice internaționale „Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației” care se desfășoară la Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, la evenimentele de totalizare a activităților proiectelor de cercetare în cadrul cărora autoarea a participat în calitate de cercetător științific: proiectele instituționale ale Centrului Sociologie și Psihologie Socială din cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, și anume: 1. Proiectul instituțional 15.817.06.13 F „Constituirea clasei mijlocii în condițiile transformării societății și asocierii Republicii Moldova la Uniunea Europeană” (2015 - 2018) dir. de proiect dr. Victor MOCANU și 2. Proiectul instituțional: 20.80009.1606.13 „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierei de Uniunea Europeană”, (2020 - 2023) dir. de proiect dr. Victor MOCANU.

АННОТАЦИЯ

Филипов Ина

РОЛЬ МЕСТНОЙ ПУБЛИЧНОЙ АДМИНИСТРАЦИИ В УПРАВЛЕНИИ МИГРАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ

Диссертационная работа на соискание учёной степени доктора социологии по Специальности 541.02 социальная структура, институты и социальные процессы
Кишинэу, 2024

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография. Полученные результаты опубликованы в 15 научных статьях.

Ключевые слова: миграция, миграционные процессы, миграционная политика, местное публичное управление, административный потенциал, диаспора, миграционный опыт, социальная сплоченность, местное развитие.

Область исследования: социология

Цель исследования: заключается в изучение процессов управления миграционными потоками на уровне местного публичного управления и разработке практических рекомендаций по реализации дискреционных полномочий местных органов власти в управлении миграцией.

Задачи исследования: Определение теоретико-методологической базы научных исследований относительно роли местного публичного управления в управлении миграционными процессами; Анализ институциональной базы и содержания программных документов в сфере миграции и выделение политического аспекта управления миграционными процессами; Определение административного аспекта явления миграции путем определения компетенции местных органов власти в управлении миграцией, анализа их роли и ответственности в управлении миграцией; Выяснение взаимосвязи между миграцией и местным развитием путем использования потенциала эмигрантов и изучения способов, с помощью которых международные мигранты могут внести вклад в развитие местного населения; Определение путей участия в местном развитии посредством вовлечения различных групп, в том числе международных мигрантов, диаспоры и эмигрантов, вернувшихся в страну; Определение трудностей, с которыми сталкивается местная государственная администрация при управлении миграцией, а также анализ эффективности принимаемых мер в этой сфере; Разработка рекомендаций по реализации дискреционных полномочий органов местного самоуправления в управлении миграцией.

Научная новизна и оригинальность исследования: она заключается в междисциплинарном подходе, который перекликается с идеей о том, что общая теория миграции невозможна и нежелательна, но что значительный прогресс может быть достигнут путем повторного включения исследований миграции в более общее понимание современного общества. и связывание его с более широкими теориями социальных изменений в ряде социальных дисциплин. Выделена дилемма роли местного публичного управления в вопросах миграции, которая в основном подпадает под модель нисходящего регулирования. Было отмечено, что помимо национальной нормативно-правовой базы, необходимо также сосредоточить внимание на том, как местные власти могут разрабатывать инновационные решения миграционных проблем.

Научная задача решаемая в области социологии: заключается в исследовании и комплексном анализе роли местного публичного управления в управлении миграционными процессами в Республике Молдова, с целью подчеркнуть в какой степени действующие миграционные программы и политика являются актуальными и насколько они связаны с потенциалом реализации на местном уровне.

Теоретическая значимость и прикладная ценность заключается во вкладе в углубление знаний о возможностях местных органов власти управлять миграционными процессами. Был подчеркнут вклад миграции в местное развитие. Сложность феномена миграции также включает в себя политическое измерение, подтвержденное несколькими основными элементами, такими как набор утвержденных и реализуемых политик, институциональная и нормативно-процедурная инфраструктура, а также соответствующая политическая воля. Результаты исследования могут быть использованы при разработке и применении документов государственной политики в сфере управления явлением миграции на уровне местного публичного управления. Соответственно, они могут быть полезны местным институциональным субъектам, негосударственным организациям, а также людям с опытом миграции или без него. Также не исключена академическая сторона работы, заключающаяся в том, что некоторые разделы могут быть полезны в методически-дидактических целях.

Внедрение научных результатов. Результаты исследований были одобрены в рамках различных научных мероприятий. Наиболее актуальные и важные результаты исследования были представлены на таких конференциях, как: ежегодные выпуски международной научной конференции «Перспективы и проблемы интеграции в европейском пространстве исследований и образования», проводимой в Государственном университете имени Богдана Петричейку Хасдеу в Кагуле, на мероприятиях по подведению итогов деятельности исследовательских проектов, в которых автор участвовал как научный исследователь. Это институциональные проекты Центра социологии и социальной психологии Института правовых, политических и социологических исследований, а именно: 1. Институциональный проект 15.817.06.13 Ф «Формирование среднего класса в условиях трансформации общества и Ассоциация Республики Молдова с Европейским Союзом» (2015 – 2018) реж. проекта д-р Виктор МОКАНУ и 2. Институциональный проект: 20.80009.1606.13 «Формирование и укрепление социальной сплоченности в Республике Молдова в контексте приближения к Европейскому Союзу», (2020 – 2023) директор. проекта Доктор Виктор МОКАНУ.

ANNOTATION

Filipov Ina

THE ROLE OF LOCAL PUBLIC ADMINISTRATION IN THE MANAGEMENT OF MIGRATION PROCESSES

PhD thesis in sociology. Specialty 541.02 - SOCIAL STRUCTURE, INSTITUTIONS AND SOCIAL PROCESSES

Chisinau, 2024

The structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations. The obtained results are published in 15 scientific papers.

Key words: migration, migration processes, migration policies, local public administration, administrative capacity, diaspora, migration experience, social cohesion, local development.

Research area: sociology.

The purpose of the research: The purpose of the research is to explore the processes of managing migratory flows at the level of local public administration and to develop practical recommendations regarding the exercise of the discretionary power of local authorities in managing migration.

The objectives of the research: Determination of the theoretical-methodological framework for scientific research regarding the role of local public administration in the management of migration processes; Analysis of the institutional framework and the content of policy documents in the field of migration and the highlighting of the political dimension of the management of migration processes; Outlining the administrative dimension of the migration phenomenon by identifying the competences of local public authorities in migration management, analyzing their role and responsibilities in managing migration; Identifying ways to participate in local development through the involvement of various groups, including international migrants, the diaspora and emigrants returned to the country; Identifying the difficulties faced by the local public administration in managing migration, as well as analyzing the effectiveness of the measures taken in this area; Elaboration of recommendations regarding the exercise of the discretionary power of local administration authorities in migration management.

The scientific novelty and originality: reside in the interdisciplinary approach, which resonates with the with the advantage of the correlated understanding of migration with the content of migration policies and how to implement them at the local level. Territorial collectivities have the potential to define and propose their own narratives regarding the existence of certain problems and prospects on how to solve them, implying migration. To discover this potential, an approach that combines research from several disciplines is needed. The dilemma of the role of the local public administration in migration issues was highlighted, which mainly falls under the model of top-down regulation. The author noted that in addition to a national regulatory framework, there must also be a focus on how local authorities can develop innovative solutions to migration challenges.

The resolved scientific problem in the field of sociology consists in the research and complex analysis of the role of local public administration in the management of migration processes in the Republic of Moldova, in order to highlight the extent to which the current migration programs and policies are related to the capacity to implement them at the local level.

The theoretical significance and applied value consist in the contribution to the deepening of knowledge regarding the capacity of local public authorities to manage migration processes. The contribution of migration to local development was highlighted. The complexity of the migration phenomenon also involves a political dimension, proven by several basic elements, such as: the set of approved and implemented policies, the institutional and normative-procedural infrastructure, but also the appropriate political will. The results of the research can be used in the development and application of public policy documents in the field of managing the phenomenon of migration at the level of local public administration. Accordingly, they can be useful to local institutional actors, non-state organizations, but also to people with or without migration experience. Also, the academic side of the work is not excluded in the idea that some compartments can be useful for methodical-didactic purposes.

The implementation of the scientific results. The research results were approved in various scientific events. The most relevant and important results of the research were presented at conferences such as: the annual editions of the international scientific conference "Perspectives and Problems of Integration in the European Area of Research and Education" held at the Cahul State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu", at summarizing the activities events of the research projects, where the author participated as a scientific researcher. These are the institutional projects of the Center for Sociology and Social Psychology within the Institute of Legal, Political and Sociological Research, namely: 1. Institutional project 15.817.06.13 F "Establishment of the middle class under the conditions of the transformation of society and the association of the Republic of Moldova with the European Union" (2015 - 2018), the project coordinator PhD Victor MOCANU and 2. Institutional project: 20.80009.1606.13 "Formation and consolidation of social cohesion in the Republic of Moldova in the context of the approach to the European Union", (2020 - 2023) the project coordinator PhD Victor MOCANU.

LISTA TABELELOR

Tabelul 1.1. Corelarea migrației cu schimbarea	32
Tabelul 1.2. Date privind migrația mondială între anii 2000 și 2022	37
Tabelul 1.3. Emigranți autorizați în anii 2021 – 2022	38
Tabelul 1.4. Migrația internațională în baza traversărilor frontierei de stat	38
Tabelul 1.5. Baza empirică a cercetării	47
Tabelul 1.6. Descrierea eșantionului cercetării	48
Tabelul 2.1. Sistemul instituțional național de gestionare a migrației	51
Tabelul 2.2. Sinteza principalelor acțiuni, proiecte, programe și documente de politici privind migrația în Republica Moldova	63
Tabelul 2.3. Domenii și indicatori de integrare a imigranților	72
Tabelul 2.4. Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale	89
Tabelul 2.5. Competențe și responsabilități ale administrației publice locale în domeniul migrației	90
Tabelul 2.6. Autorități publice responsabile pentru gestionarea strategiei Diaspora-2025	92
Tabelul 3.1. Opinia reprezentanților autorităților locale referitor la perspectivele peste hotarele țării sau posibilitățile din Republica Moldova	100
Tabelul 3.2. Unități administrativ-teritoriale în funcție de Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică (IITSD) și descreșterea populației față de 2014	106
Tabelul 3.3. Proiecte cu impact migrațional la nivel local	110
Tabelul 3.4. Parteneriate intersectoriale locale - GAL-uri	112
Tabelul 3.5. Structuri pentru susținerea activităților economice	112
Tabelul 3.6. Proiecte derulate în cadrul programului Programul guvernamental „DAR 1+3 – Diaspora Acasă Reușește” (2020-2023)	114
Tabelul 3.7. Instrumente pentru implicarea migranților în dezvoltarea locală	115
Tabelul 3.8. Distribuția răspunsurilor referitor la calitățile rezultate din experiența de lucru în străinătate	122
Tabelul 3.9. Distribuirea răspunsurilor referitor la rolul emigranților	126
Tabelul 3.10. Ocazii și tentația igrării.....	129
Tabelul 3.11. Motivația pentru a emigra.....	129
Tabelul 3.12. Intenția de plecare în funcție de localitatea de reședință (rural / urban)	130
Tabelul 3.13. Intenția de plecare exprimată în funcție de regiunea geografică	130

LISTA FIGURILOR

Figura 1.1. Ponderea veniturilor din transferurile bănești din afara țării	34
Figura 3.1. Asociații de băștinași în profil teritorial	107
Figura 3.2. Asociații de băștinași și proiecte implementate	108
Figura 3.3. Motivul de a pleca în străinătate, indicat în primul rând	119
Figura 3.4. Motivul de a pleca în străinătate, indicat în al doilea rând	120
Figura 3.5. Problemele de care sunt îngrijorați respondenții	123
Figura 3.6. Opinia respondenților privind la perspectivele peste hotarele țării sau posibilitățile din Republica Moldova	124

LISTA ABREVIERILOR

- AdB – Asociațiile de Băștinași
APL – Administrație publică locală
APC – Administrație publică locală
ANOFM – Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
BNS – Biroul Național de Statistică
BRD – Biroul pentru relații cu diaspora
CALM – Congresului Autorităților Locale din Moldova
GAL – Grupuri de Acțiune Locală
DMD – Diaspora, Migrația și Dezvoltarea
IITSD – Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică
IMISCOE – Migrația Internațională, Integrarea și Coeziunea Socială în Europa
MIPEX – Indicele Politicilor de Integrare a Migranților
ODD – Obiectivelor de dezvoltare durabilă
OIM – Organizația Internațională pentru Migrație
ONU – Organizația Națiunilor Unite
PGM – Pactul Global pentru Migrație
PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
RM – Republica Moldova
UE – Uniunea Europeană
UNCHR – Agenția Națiunilor Unite pentru refugiați

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate. La etapa actuală, mai mult ca niciodată, chestiunile privind migrația domină atât agenda politică, a dezbaterilor publice, cât și cea de cercetare. Fenomenul migrației incită interesul cercetătorilor fie pentru a-i descoperi valențele cu efectele pozitive și negative care decurg din acesta, fie pentru a testa teorii, fie a genera altele noi. În general, efortul cercetătorilor evidențiază necesitatea de a conceptualiza migrația ca un proces social normal. Societățile sunt în continuă dezvoltare și, prin urmare, migrația ar trebui privită ca un proces normal. Cu toate acestea, în foarte multe studii, în special în dezbaterile publice, migrația continuă să fie prezentată normativ, ca un proces nedorit sau de dorit, ca „antiteza” dezvoltării sau ca un răspuns în mare măsură temporar la dezechilibrele de dezvoltare (De Haas, 2021, p.15). Dar, având în vedere condiția omniprezentă a migrației (Feldman, 2015) întrebarea teoretică relevantă nu este, „de ce oamenii se mișcă” ci, mai degrabă, modul în care patternurile și experiențele migrației sunt modelate de procese mai largi de schimbare socială. Actualitatea temei rezidă în faptul că migrația nu este problemă de rezolvat, ci un fenomen social asociat schimbării ce trebuie eficient gestionat. Pentru statele marcate de totalitarism și economie planificată, printre care se numără și Republica Moldova, migrația este cea de-a a treia mare schimbare, primele două schimbări fiind trecerea la sisteme democratice de guvernare, cea de-a doua – trecerea la economia de piață (Sandu, 2017). În pofida datelor contradictorii, Republica Moldova este una dintre țările cu cele mai ridicate rate de emigrație. Potrivit datelor OIM, peste un milion de cetățeni moldoveni, ceea ce reprezintă un sfert din populația țării, au plecat în alte țări în urma valurilor de migrație care au început în anii 1990 (OIM, Raport pentru Moldova, 2021), iar studiile naționale arată că 15,5% din populație are intenția de a emigra în următorii ani (Expert Grup, p. 19). Aceste statistici, dar și numeroase studii publicate la nivel național au determinat nu numai nevoia implicării autorităților administrației publice locale și centrale în vederea cunoașterii dimensiunilor reale ale efectelor ale acestui fenomen, ci și necesitatea de elabora politici pentru contracararea efectelor negative ale fenomenului și pentru valorificarea oportunităților de dezvoltare generate de migrație.

Încadrarea temei în preocupările internaționale și naționale. Una dintre cele mai explicite declarații privind migrația a fost făcută de Consiliul European în contextul Strategiei de la Lisabona din 2000. În cadrul Programului de la Lisabona, Consiliul și-a exprimat intenția de a „face din Uniunea Europeană cea mai competitivă economie din lume și atingerea ocupării depline până în 2010”, identificând migrația ca o abordare potențială pentru a compensa impactul negativ al îmbătrânirii demografice și al penuriei de forță de muncă pe care continuă să le experimenteze piețele muncii din multe state membre europene. Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă (Agenda 2030), adoptată în 2015 sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite (ONU), și Pactul Global

pentru Migrație având în vedere o migrație sigură, ordonată și regulată (PGM) adoptat în 2018 consideră migrația fenomen uman de bază. Agenda 2030 este, de asemenea, prima agendă internațională care include și recunoaște migrația ca dimensiune a dezvoltării și consecință a inegalităților. Aproximativ zece dintre cele 169 de ținte ale Obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) se referă direct la aspecte legate de migrație. Republica Moldova, alături de alte 192 state membre ale ONU, a adoptat Declarația Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă în septembrie 2015. Acest lucru presupune că R. Moldova s-a angajat să pună în aplicare Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Punerea în aplicare a Agendei 2030 la nivel național și sub-național reprezintă un exercițiu complex, care solicită implicarea unui număr mare și variat de actori, definirea responsabilităților instituționale pentru asigurarea coordonării, promovării și implementării acesteia, precum și elaborarea unui mecanism de monitorizare și raportare, inclusiv la nivel global, a progreselor obținute.

Pentru a susține și a monitoriza progresul statelor în implementarea țintelor legate de migrație cuprinse în Obiectivele de dezvoltare durabilă pentru 2030, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) intervine în guvernarea migrației globale prin producerea de cunoștințe și desfășurarea expertizei tehnice. În acest sens, OIM a elaborat o matrice de evaluare comparativă a guvernantei migrației. Această matrice definește migrația bine guvernată și permite evaluarea capacității instituționale a statelor de a gestiona migrația, fiind și un instrument de monitorizare a progresului statelor în implementarea țintelor legate de migrație cuprinse în Obiectivele de dezvoltare durabilă pentru 2030. În anul 2020 Republica Moldova a elaborat și a aprobat primul Raport de evaluare voluntară națională privind implementarea Pactului Global pentru o Migrație Sigură, Ordonată și Reglementată. Printre cele mai importante evoluții, raportul menționează aplicarea noii metodologii internaționale, utilizând definiția statistică a migrantului internațional, facilitarea procedurilor de imigrație pentru străinii care doresc să lucreze / să investească în Republica Moldova, modificarea cadrului normativ și instituțional al managementului migrației forței de muncă, implementarea unui mecanism național de recunoaștere și certificare a calificărilor dobândite de lucrătorii migranți în contextul educației informale și non-formale, ș.a. De asemenea, au fost conturate principalele provocări și oportunități pentru politica și practica migrațională pentru următoarea perioadă, cum ar fi: a) abordarea impactului migrației asupra capitalului uman din Moldova din perspectiva exodului de creiere și a pierderii de competențe (obiectivul 19); b) valorificarea abilităților și resurselor diasporei și ale migranților care se întorc, dar și protejarea grupurilor vulnerabile dependente de remitențe (obiectivele 19, 21 și 22); c) îmbunătățirea migrației și a gestionării frontierelor pentru a facilita mobilitatea umană în noul context COVID-19 (obiectivele 5 și 11).

În anul 2011 Guvernul Republicii Moldova adoptă Strategia națională în domeniul migrației și azilului (HG nr. 655), unul din principiile căreia este coordonarea eficientă a activităților autorităților publice centrale și locale, pe verticală și pe orizontală, cu implicarea activă a societății civile și a structurilor internaționale relevante la realizarea politicii migraționale.

În materie de gestionare a migrației, politicile și instituțiile internaționale / europene vizează în mod special autoritățile publice locale. Există o recunoaștere a faptului că autoritățile subnaționale sunt cele mai bine plasate pentru a se asigura că efectele mobilității nu înseamnă privarea de acces la servicii către populația locală și că migranții beneficiază de servicii specifice. Problemele pe agenda locală includ integrarea, reintegrarea, protecția juridică, educația, infrastructura locală, ordinea publică, dezvoltarea economică și sănătatea. În același timp, există și recunoașterea faptului că o mare parte din cercetările și studiile privind migrația a fost realizată din perspectivă țării de destinație și mai puțin din perspectiva țărilor de origine ale migranților. (World Migration Report, 2020, p. 163). Ca răspuns la conștientizarea socio-politică a faptului că migrația este o realitate, care la nivel european se propune a fi văzută ca mobilitate și, prin urmare, trebuie gestionată (Frattoni, 2007), instrumentele științifice au fost adaptate succesiv pentru a identifica și dezvălui datele legate de migrație. Mai mult, s-au dezvoltat modele de politici naționale privind migrația și integrarea, influențate de particularitățile specifice ale țării, cum ar fi cultura politică generală sau poziția „națională” asupra migrației. În cadrul cercetării migrației, aceste modele diferă unele de altele prin faptul că sunt mai asimilaționiste sau mai apreciative în recunoașterea diferențelor etnico-culturale, motiv pentru care statele membre ale UE pot fi grupate în funcție de modelul de politică aplicată ca fiind mai „asimilaționist” (identificat de obicei cu Franța), multicultural (Regatul Unit, Țările de Jos) sau funcționalist-pluralist (politica germană Gastarbeiter) (Caponio, 2010, p. 16).

În același timp, autoritățile subnaționale din țările de origine sunt văzute doar ca „cele mai bine plasate pentru a se asigura că toate părțile interesate relevante la nivel local sunt consultate pentru a garanta că impactul dezvoltării este maximizat, de exemplu, investițiile diasporei și ale comunităților de migranți care locuiesc în străinătate sunt plasate în comunitățile lor de origine, precum și gestionarea efectelor transferurilor de fonduri”(White Paper, 2015).

Aceste constatări relevă faptul că narațiunile privind migrația s-au axat în principal pe relația migrație-securitate și migrație-dezvoltare.

Cu câteva excepții notabile, cum ar fi David FitzGerald (2006), cercetările căruia analizează politicile care reglementează migrația și azilul atât în țările de origine, cât și cele de tranzit și de destinație sau Baudassé Thierry, Bazillier Rémi, Ismaël Issifou (2017) care analizează detaliat instituțiile din regimurile politice în tranziție din Europa Centrală și de Est ca determinanți

ai migrației, volumul de literatură dezvoltat s-a axat, preponderent, pe factori, cauze și procese de integrare a imigranților. Teza exprimată de Niessen & Engberink (2006) potrivit căreia „integrarea este în esență un proces local” devine leitmotiv atât pentru decizii politic-administrative, cât și pentru cercetători preocupați de fenomenul migrației. În pofida atenției sporite acordate teoriei sistemelor mondiale, teoretizarea fenomenului se produce mai mult la nivel micro, cu accent pe agenție, decât la nivel macro cu accent pe structură (Hollifield, 2020).

În spațiul autohton, atenția acordată fenomenului este fragmentată disciplinar. Dovadă sunt numeroasele lucrări din diferite domenii precum științe politice, economie, sociologie, demografie, statistică, geografie, care au avut obiect de studiu fenomenul migrației. În acest context, numărul studiilor și al definițiilor ce vizează migrația este important. Contribuții semnificative privind cercetarea fenomenului migrației aparțin lui Valeriu Moșneaga, cu valoroase lucrări editate individual în limba română, rusă și engleză sau în coautorat cu Gheorghe Rusnac, Victor Moraru, Valentin Țurcanu și alții. În aceste studii este abordată problema migrației forței de muncă a „gastarbaiterilor” moldoveni în Federația Rusă, formarea diasporei moldovenești, politica migraționistă și evoluția acesteia, etc.

Lucrarea „Migrație, diaspora, dezvoltare: noi provocări și perspective” coordonată de Victor Moraru reunește studii elaborate de cercetători și experți care abordează migrația, diaspora și dezvoltarea din perspectiva domeniilor în care sunt specializați. Această problematică este abordată și în volumele conferințelor „Populația Republicii Moldova în contextul migrațiilor internaționale” coordonate de V. Moșneaga, Gh. Mohammadifard și L. Corbu-Drumea.

O abordare politologică a fenomenului migrației este cuprinsă în teza de doctor în științe politice a dnei Ecaterina Deleu „Generații secundare ale cetățenilor moldoveni din Italia: aspecte socio-politice”. Autoarea, în bază dovezilor empirice privind prezența generațiilor secundare ale cetățenilor Republicii Moldova emigrați în Italia, a conceput o viziune de ansamblu despre evoluția comunităților cetățenilor moldoveni din Italia și a asociațiilor din diasporă, contribuind astfel la dezvoltarea cercetărilor naționale privind migrația internațională și procesul de integrare a cetățenilor moldoveni emigrați. Valoarea lucrării rezidă în oferirea unor instrumente de lucru pentru cercetători, autorități centrale și locale din Republica Moldova (Deleu, 2022).

Unul din cele mai consistente studii „Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației” este coordonat O. Gagauz (2020 - 2023). Axat în special pe dinamica proceselor de migrație și efectele negative ale acestuia, resimțite în degradarea potențialului demografic al țării, favorizarea unei economii dependentă de remitențe, care sunt utilizate preponderent pentru consum fără a fi transformate în investiții sau producție în economia reală, studiul menționează și unele efecte sociale, precum dezvoltarea „culturii migrației”, care crește și

facilitează intențiile de migrație, impactul negativ asupra stabilității familiei și fenomenul copiilor rămași fără îngrijire părintească. Se remarcă, de asemenea, impactul migrației asupra instituțiilor politice, comportamentului electoral și activismului civic al membrilor diasporei. În baza dovezilor empirice autoarele arată principalele direcții ale politicilor de migrație promovate de Guvernul Republicii Moldova.

Latura administrativă a gestionării migrației este foarte puțin abordată în literatura științifică autohtonă, referindu-se doar la aspecte precum impactul administrației publice locale asupra proceselor migraționale din Republica Moldova (Solomon, 2018), sau migrația privită ca o provocare pentru administrația publică (Dulschi, 2019), rolul administrației publice locale privind gestionarea situației migranților (Slusarenco, 2022).

Se mai constată că Republica Moldova, având în vedere importanța și impactul migrației pentru țară, a dezvoltat o politică în materie de migrație și o structură de gestionare sofisticate și bine coordonate. Au fost dezvoltate o serie de strategii pentru sprijinirea unei abordări sistemice în ceea ce privește migrația, responsabilitatea pentru politicile specifice fiind alocată diferitelor instituții de specialitate. Totuși, aceste strategii tind să se concentreze asupra migranților efectivi (faza post-migrație) și, într-o anumită măsură, să îi neglijeze pe migranții potențiali, atât în ceea ce privește prevenirea, cât și din perspectiva optimizării procesului de migrație (în faza pre-migrație) (Fișa de țară, 2021). Dimensiunea migrație - dezvoltare este reflectată în documentele de politici, însă capacitatea administrativă și suportul social la nivelul colectivităților teritoriale locale sunt studiate insuficient.

În acest context, teza reunește dovezi de cercetare și le folosește ca bază pentru fundamentarea unei politici holistice, bazată pe dovezi și evidențe. Se pornește de la premisa că forțele structurale care determină emigrația din zonele de origine sunt suficient studiate și din moment ce se cunosc factorii și cauzele, e necesar ca aceștia să fie „converșiți” nu în politici „antimigrație”, ci în politici vizionare, care să mențină sub control fenomenul, până la limita la care încep să se manifeste consecințele neintenționate sau cele cu impact negativ. Faptul că prognozele pentru Republica Moldova indică asupra revenirii unei mase de migranți (Tabac și Gagauz, 2020) este un argument convingător pentru a acorda mai multă atenție modului în care autoritățile publice locale trebuie să răspundă unei duble provocări: emigrare și revenire.

Acestea din urmă, actualitatea, dar și gradul redus al studiilor privind rolul nemijlocit al administrației publice locale în gestionarea migrației, au determinat interesul față de această temă, contribuind la formularea obiectivelor și scopului acestei lucrări.

Scopul cercetării constă în explorarea proceselor de gestionare a cursurilor migraționale la nivelul administrației publice locale și elaborarea recomandărilor practice privind exercitarea puterii discreționare a autorităților locale în gestionarea migrației.

Obiectivele formulate pentru atingerea acestui scop sunt:

- Determinarea cadrului teoretico-metodologic de cercetare științifică privind rolul administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale;
- Analiza cadrului instituțional și a conținutului documentelor de politici în domeniul migrației și evidențierea dimensiunii politice a gestionării proceselor migraționale;
- Conturarea dimensiunii administrative a fenomenului migrației prin identificarea competențelor autorităților publice locale în gestionarea migrației, analiza rolului și responsabilităților acestora în gestionarea migrației;
- Elucidarea relației dintre migrație și dezvoltare locală prin valorificarea potențialului emigranților și explorarea modurilor în care migrații internaționali pot contribui la dezvoltarea comunității de origine;
- Identificarea căilor de participare la dezvoltarea locală prin implicarea diverselor grupuri, inclusiv a migrațiilor internaționali, diasporei și a emigranților reveniți în țară;
- Identificarea dificultăților cu care se confruntă administrația publică locală în gestionarea migrației, precum și analiza eficienței măsurilor întreprinse în acest domeniu;
- Elaborarea recomandărilor privind exercitarea puterii discreționare a autorităților administrației locale în gestionarea migrației.

Ipoteza de cercetare: În modelarea politicilor locale privind gestionarea migrației este esențială abordarea structurală și instituțională care în contextul actual este insuficientă, acest lucru datorându-se în special lipsei unui sistem de colectare a informației referitor la migrație și lipsei unui cadru de reglementare clar definit și delimitat la nivelul central al administrației publice.

Ipoteze de lucru:

- Procesele decizionale referitoare la migrație și tipul de politici privind gestionarea migrației sunt determinate de capacitatea administrativă, în sens de structuri instituționale, competențe și nivel de responsabilitate al autorităților publice locale și centrale, precum de și de sprijinul social și politic existent la diferite niveluri de administrare.
- Eficiența procesului de gestionare a politicilor migraționale depinde de relațiile de colaborare și coordonare în domeniul migrației dintre autoritățile centrale și locale;
- Migrația are un impact semnificativ asupra coeziunii sociale în comunitățile locale, și acest impact variază în funcție de eficiența politicilor implementate.

- Experiența migrațională facilitează elaborarea politicilor migraționale adecvate care să fie utile comunității locale prin dezvoltarea parteneriatelor dintre administrația publică locală și organizațiile sau asociațiile obștești ale migranților (ex: diaspora, asociațiile băștinașilor).
- Monitorizarea și analiza proceselor de migrație la nivel local nu sunt fundamentate de un cadru legal și instituțional adecvat.

Problema de cercetare constă în cercetarea discrepanței dintre complexitatea fenomenului migrației, care aduce cu sine provocări demografice și socioeconomice semnificative, pe de o parte, și capacitatea limitată a administrației publice locale de a elabora și implementa politici eficiente, precum și de a aloca resursele necesare pentru a gestiona și diminua impactul acestui proces, pe de altă parte.

Metodologia cercetării. Baza teoretico-metodologică a cercetării o constituie *teoria structurii* lui Anthony Giddens (1984) susținută de alți cercetători (Tammaru & Sjoberg, 1999, p. 242; Halfacree K, 1995, p. 170). Utilizată în studiul migrației teoria oferă o perspectivă complexă asupra relației dintre structurile sociale și acțiunile individuale în diverse contexte sociale. Baza cercetării au constituit-o teoriile sociologice: teoria push (push/pull) a lui Everett S. Lee (1966) prin care a dezvoltat *conceptul de factori de migrație*, „*Teoria sintetică*” a migrației internaționale (Massey, 2002), *Teoria rețelelor* (Massey, 1987). Cadrul teoretic complementar este constituit din: *teoria sistemelor internaționale* (Nogle, 1994, p. 329, Sassen, 1988), *abordarea interdisciplinară*, sugerată de mulți cercetători care afirmă că migrația a fost întotdeauna studiată într-un context disciplinar variat (Cohen, 1996; Brettell, 2007, van Dalen, 2018, Vargas, 2012, Zapata-Barrero, Yalaz, 2018, Carling, 2015, Castles, 2013, Hollyfield, 2007, p.15, Massey, 1994), de *modelul spațio-temporal al migrației*, care reflectă semnificația globalizării în modificarea migrației internaționale (Zelinski, 1971), *corelația migrație și dezvoltare* (Van Houte, 2014).

Caracterul empiric al tezei se fundamentează pe aplicarea unui *continuum* de metode de cercetare cantitativă, cercetare calitativă (interviu individual semi-structurat) și cercetare prin ancheta pe bază de chestionar (Castellan, 2010; Rotariu, Iliuț, 1997, p. 24). În calitate de tehnici și instrumente de cercetare s-a optat pentru analiza documentară, analiza secundară a datelor, chestionarul. Cercetarea documentară, în calitate de instrument pentru realizarea documentării problemelor de complexitate ridicată, incertitudine și polarizare, este utilizată pentru a evidenția principalele narațiuni cu privire la migrație. De asemenea, este aplicată longitudinal și interpretativ asupra documentelor de politici, atât ale Uniunii Europene cât naționale, care acoperă ultimul deceniu, pentru a identifica dacă au existat consecvențe sau schimbare în discursul și argumentele invocate de-a lungul timpului. Analiza secundară a datelor este utilizată pentru a cumula și combina date din cercetări realizate anterior, cu scopul de a sistematiza cauze și factori ce

influențează migrația și a desprinde semnificații și noi cunoștințe în funcție de context și factori individuali.

Datele, pentru analiza primară și secundară sunt extrase din:

- Documente scrise cifrice (rapoartele Biroului Național de Statistică, Raportul Studiului Generații și Gen, Recensământul populației, alte studii);
- Documente necifrice (Legi, documente politico-administrative emise de entități internaționale / europene, de autorități publice centrale și locale) (Chelcea, 2001, p. 409)
- Ancheta pe bază de chestionar;
- Studiul de caz.

Utilizarea colectivităților teritoriale locale ca unitate de analiză în studiul migrației permite corelarea spațiului socio-geografic cu bazele de date statistice pentru a elucidă tipologia factorilor de migrație, aspecte contextuale privind accesul la servicii publice, relații de putere, suport și implicare în procese de autoorganizare și autoadministrare.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării rezidă în abordarea interdisciplinară, ce rezonează cu avantajul înțelegerii corelate a migrației cu conținutul politicilor de migrație și a modului de implementare a acestora la nivel local. Colectivitățile teritoriale au potențialul de a defini și de a oferi propriile narațiuni privind existența anumitor probleme și perspective privind modul de soluționare a acestora, implicit al migrației. Pentru a descoperi acest potențial este nevoie de o abordare care să îmbine cercetarea din mai multe discipline. A fost evidențiată și dilema rolului ce îi revine administrației publice locale în probleme de migrație, care, preponderent se încadrează în modelul reglementării de sus în jos. A fost remarcat că, pe lângă un cadru de reglementare național, trebuie să fie vizat și modul în care autoritățile locale să poată dezvolta soluții inovatoare la provocările migrației.

Problema științifică soluționată în domeniul sociologiei constă în cercetarea și analiza complexă a rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale din Republica Moldova, pentru a evidenția măsura în care programele și politicile migraționale actuale sunt raportate la capacitatea de implementare a acestora la nivel local.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă contribuie la aprofundarea cunoștințelor privind capacitatea autorităților publice locale de a gestiona procesele migraționale. A fost evidențiată contribuția migrației la dezvoltarea locală. Complexitatea fenomenul migrației implică și o dimensiune politică, probată de elemente de bază, precum: ansamblul politicilor aprobate și implementate, infrastructura instituțională și normativ-procedurală, dar și voința politică adecvată. Rezultatele cercetării pot fi utilizate la elaborarea și aplicarea documentelor de politici publice în domeniul gestionării fenomenului migrației la nivelul administrației publice locale. În aceste sens,

nu se exclude latura academică a lucrării în ideea, că unele compartimente pot fi utile în scop metodico-didactic. De asemenea, pot fi utile actorilor instituționali locali, organizațiilor nestatale, dar și persoanelor cu sau fără experiență de migrație.

Implementarea rezultatelor științifice Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul evenimentelor științifice organizate la nivel național și internațional. Cele mai relevante și importante rezultate ale cercetării au fost prezentate la: a) edițiile anuale ale conferinței științifice internaționale „Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației”, organizată de Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, b) la evenimentele de totalizare a activităților proiectelor derulate de Centrul de Sociologie și Psihologie Socială din cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, în cadrul cărora am participat în calitate de cercetător științific: 1. Proiectul instituțional 15.817.06.13 F „Constituirea clasei mijlocii în condițiile transformării societății și asocierii Republicii Moldova la Uniunea Europeană” (2015 - 2018), dir. de proiect dr. Victor Mocanu și 2. Proiectul instituțional: 20.80009.1606.13 „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierei de Uniunea Europeană”, (2020 - 2023), dir. de proiect dr. Victor Mocanu.

Structura și volumul lucrării. Structura lucrării este determinată de scopul și obiectivele studiului, reflectă logica abordărilor teoretice, metodologice și tehnicilor de analiză sociologică. Astfel, teza constă din introducere, trei capitole structurate în secțiuni. Concluziile și recomandările sunt prezentate într-o secțiune separată. Lucrarea mai conține anexe, lista bibliografiei selective și adnotări în limba română, rusă și engleză.

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța temei abordate, care rezidă în faptul că migrația nu este problemă de rezolvat, ci un fenomen social asociat schimbării. Argumentarea actualității temei este urmată de nivelul de încadrare a temei în preocupările internaționale și naționale. Problema migrației este amplu studiată atât la nivel național cât și internațional. Astfel, teza reunește dovezi de cercetare și le folosește ca bază pentru fundamentarea unei politici holistice, bazată pe dovezi și evidențe. Pornim de premisa că forțele structurale care determină emigrația din zonele de origine sunt suficient studiate și din moment ce se cunosc factorii și cauzele, e necesar ca aceștia să fie „converșiți” nu în politici „antimigrație”, ci în politici vizionare, care să mențină sub control fenomenul, până la limita la care încep să se manifeste consecințele neintenționate sau cele cu impact negativ.

În cadrul **Capitolului I**, intitulat „Bazele teoretico-metodologice ale studierii problemei gestionării proceselor migraționale”, structurat în trei subcapitole, s-a propus formarea unei înțelegeri despre narațiunile privind conceptul de migrație, în unison cu abordările, teoriile și modelele de studiere a acestui fenomen, dar și a rolului autorităților locale în gestionarea migrației.

În acest context, a fost analizat gradul de abordare a problemei gestionării proceselor migraționale în literatura științifică. A fost elaborat cadrul metodologic cu aplicarea unui *continuum* de metode de cercetare cantitativă și calitativă. În calitate de tehnici și instrumente de cercetare s-a optat pentru cercetarea bibliografică, analiza de conținut, analiza secundară a datelor, chestionarul și studiul de caz.

Conținutul **Capitolului II** denumit „*Cadrul instituțional și politici de gestionare a migrației*” se fundamentează pe analiza capacității de implementare a politicilor de migrație raportată la instituții și norme. În conținutul celor trei subcapitole sunt abordate cadrul de reglementare și instrumentele de gestionare a fenomenului migrației, este analizat fenomenul din perspectivă politică. Astfel, pentru gestiunea migrației este importantă responsabilitatea, care trebuie angajată conform unei abordări coordonate, cu înțelegerea că preocupările populațiilor migrante sunt cele ale întregii societăți sau comunități, deoarece, procesele migraționale afectează nu doar familiile migranților, dar și societatea sau comunitatea în general. Astfel, este analizată dimensiunea politică a migrației care se bazează pe ansamblul politicilor aprobate și implementate, infrastructura instituțională și normativ-procedurală, precum și voința politică adecvată ca expresie a unui discurs care are în vedere situația migrațională. De asemenea, este analizată dimensiunea administrativă a fenomenului migrației din perspectiva rolului și competențelor autorităților publice locale în gestionarea proceselor migraționale.

Capitolul III cu genericul „*Explorarea relațiilor dintre migrație și dezvoltarea locală*” analizează percepția privind migrația a trei categorii de persoane: fără experiență directă de migrație, cu experiență directă de migrație și reprezentanți ai administrației publice locale. În contextul corelației migrație – dezvoltare este dezvoltat conceptul de experiență migrațională, se înaintează ideea că emigranții moldoveni pot fi considerați agenți ai dezvoltării, sunt determinate implicațiile fenomenului migrației asupra coeziunii sociale. Se argumentează că abordarea fenomenului migrației și coeziunii sociale poate fi realizată într-un cadru comun de analiză pentru înțelegerea legăturii dintre cele două concepte.

CAPITOLUL I. BAZELE TEORETICO-METODOLOGICE ALE STUDIERII PROBLEMEI GESTIONĂRII PROCESELOR MIGRAȚIONALE

1.1 Abordări teoretice privind rolul autorităților locale în gestionarea migrației

Migrația, fenomen social multidimensional, reprezintă unul dintre testele importante pentru Republica Moldova. Este un test al capacității de a gestiona un fenomen cu multiple valențe și, în același timp, al capacității de a oferi un spațiu sigur pentru exercitarea unui drept recunoscut, cel al mobilității. În multiplele sale manifestări, fenomenul este pasibil a fi studiat din diferite perspective teoretice și practice. Acest fapt evidențiază caracterul interdisciplinar al fenomenului migrației.

Caracterul multidimensional al fenomenului a condus la o varietate de teorii ale migrației, fiecare având propriile caracteristici epistemologice și metodologice. Pornind de la această logică, în lucrare, *se optează pentru o abordare interdisciplinară*, ce rezonază cu ideea că o teorie generală a migrației nu este nici posibilă, nici de dorit, dar că progrese semnificative se pot face prin reînglobarea cercetării migrației într-o înțelegere mai generală a societății contemporane și legând-o cu teorii mai largi ale schimbării sociale într-o serie de discipline sociale (Castles, 2013).

Interdisciplinaritatea este sugerată de mulți cercetători care afirmă că migrația a fost întotdeauna studiată într-un context disciplinar variat (Cohen, 1996; Brettell, 2007), cum ar fi economia, sociologia, istoria și demografia (van Dalen, 2018), folosind o varietate de metode (Vargas, 2012; Zapata-Barrero, Yalaz, 2018) și în diferite arii geografice (Carling, 2015). Natura interdisciplinară a teoriei și metodologiei studierii migrației a fost subliniată de M. Castles (2013), C. Brettell (2007), J. Hollyfield (2007, p.15), D. Massey (1994).

Astfel, se înțelege că cercetarea interdisciplinară, predestinată studierii migrației și proceselor migraționale, este dificil de organizat și este provocatoare din punct de vedere științific (Geddes, Bommes, Morawska, 2005), dar nu poate fi ignorată din simplul motiv că, în calitate de obiect de cercetare sau provocare societală migrația are dimensiuni sociale, economice, politice, juridice, administrative, culturale, religioase, demografice, chiar și climatice.

În această ordine de idei, fără a confunda interdisciplinaritatea cu o instrumentalizare brută a cunoștințelor altor discipline, și fără a ignora resursele metodologice subiacente fiecărei discipline, se urmăresc în lucrare potențialele „câștiguri” pentru problema de cercetare formulată. Respectiv, colectivitățile teritoriale au potențialul de a defini și de a oferi propriile narațiuni privind existența anumitor probleme și perspective privind modul de soluționare a acestora, implicit al migrației. Pentru a descoperi acest potențial este nevoie de o abordare care să îmbine cercetarea din mai multe discipline, pentru a sprijini:

- înțelegerea cauzelor migrației și încadrarea acesteia într-o anumită tipologie;
- identificarea narațiunilor dominante privind migrația,
- dezvoltarea de capacități ca parte integrantă a procesului de valorificare a factorilor contextuali în aplicarea politicilor privind migrația.

În acest sens, dincolo de oferta metodologică și teoretică a sociologiei, ne bazăm și pe perspectivele analitice ale științelor politice și administrative, dar și pe cele demografice, economice și/sau juridice. Avantajul acestei alegeri permite o înțelegere corelată a migrației cu conținutul politicilor de migrație și a modului de implementare a acestora la nivel local.

Abordarea interdisciplinară este preferată în studierea politicilor migraționale. Spre exemplu, T. Petrova, numește politică migrațională „un sistem de măsuri juridice, financiare, administrative și organizatorice ale statului și ale instituțiilor neguvernamentale privind reglementarea proceselor de migrație din punct de vedere al priorităților de migrație, compoziția cantitativă a fluxurilor migraționale și structura acestora” (Petrova, 1996, p. 41), iar perspectiva interdisciplinarității este evidențiată în ideea că studierea unui atât de complex precum migrația nu poate fi limitat doar la un singur domeniu.

Caracterul multidimensional al migrației și intenția de a studia acest fenomen din perspectiva gestionării a determinat elaborarea unui cadru metodologic care să conducă la rezultate valide. Punctul de plecare îl constituie câteva premise importante:

1) Migrația nu este problemă de rezolvat, ci o problemă de gestionat astfel încât să producă beneficii sub formă de competențe, întărirea forței de muncă, investiții, coeziune, bunăstare etc, pe de o parte, pe de altă parte, gestionarea adecvată să limiteze și să diminueze efectele negative ale acesteia.

2) Fenomenul s-a amplificat nu datorită unei „soluții conspirative” la problema costurilor forței de muncă, ci datorită faptului că diferiți actori au profitat de oportunități pe măsură ce au apărut, un exemplu în acest sens fiind deschiderea granițelor;

3) Deși implică mobilitate geografică dintr-un punct A într-un punct B, semnificând un spațiu geografic de origine și respectiv un spațiu geografic de destinație, forțele structurale care determină emigrația din zonele de origine sunt insuficient studiate. Agenda publică internațională / europeană vizează în mod special autoritățile publice locale din țările de destinație, și mai puțin cele de origine ale migranților. În acest sens, există o recunoaștere a faptului că autoritățile subnaționale (locale, de stat și regionale) se află în prima linie în ceea ce privește abordarea efectelor migrației la nivel local, acolo unde impactul migrației se resimte cel mai puternic (White Paper, 2015). Problemele includ integrarea, reintegrarea, protecția juridică, educația, infrastructura locală, ordinea publică, dezvoltarea economică și sănătatea. Autoritățile subnaționale sunt văzute

ca fiind cele mai bine plasate pentru a se asigura că efectele dezvoltării ale mobilității umane sunt îmbunătățite prin furnizarea de servicii către populația locală și că migranții beneficiază de servicii specifice. În același timp, autoritățile subnaționale din țările de origine sunt văzute doar ca „cele mai bine plasate pentru a se asigura că toate părțile interesate relevante la nivel local sunt consultate pentru a garanta că impactul dezvoltării este maximizat, de exemplu, investițiile diasporei și ale comunităților de migranți care locuiesc în străinătate sunt plasate în comunitățile lor de origine, precum și gestionarea efectelor transferurilor de fonduri”(White Paper, 2015). Aceste constatări relevă faptul că narațiunile privind migrația s-au axat în principal pe relația migrație-securitate și migrație-dezvoltare.

Având în vedere aceste trei premise, s-au identificat teoriile, care să ghideze cercetarea, s-a clarificat terminologia și conceptele de bază, sursele de date și modalitatea de colectare a acestora, prezentate în carul acestui capitol.

Cadrul conceptual pentru realizarea cercetării are la bază *abordarea critică realistă a migrației*, elaborată de Bakewell O. (2010) care este mai mult o schiță decât o teorie. Această schiță întrunește condițiile pentru o teorie „satisfăcătoare” a migrației, formulate de Massey și colab. (1998) și anume: 1) ține seama de forțele structurale care promovează emigrația în zonele de origine și facilitarea imigrației în diferite destinații, 2) ia în considerare motivațiile, scopurile și aspirațiile persoanelor care migrează și 3) vizează structurile sociale și economice care leagă zonele de migrație spre interior și exterior. Acestea pot fi mapate pe fundamentele altor teorii, care se concentrează pe forțele structurale ce modelează emigrarea și imigrația, relațiile de putere, interacțiunea socială, evoluția rețelelor și formele de migrație.

Astfel, cadrul conceptual propus este constituit dintr-un unui corp coerent de teorii pentru a aborda diferite întrebări, dar cea mai importantă fiind: *Cum pot fi transformați factorii de migrație în politici coerente privind gestionarea fenomenului*. Utilizăm, în mod special, două categorii de teorii: cele care pun accent pe *importanța contextului* și cele care pun accent pe *caracteristici individuale*.

Din prima categorie de teorii am optat pentru *teoria structurii* lui Giddens A. (1984), pentru că oferă un compromis elegant în dezbateră complicată și viguroasă despre natura și proprietățile contextului, fără a respinge utilitatea individualismului metodologic. Este o teorie intuitivă, atrăgătoare pentru mulți cercetători din domeniul științelor sociale. Giddens susține că structura este de natură duală, este o „ordine virtuală” a relațiilor de transformare. Prin urmare, structurile sociale sunt văzute nu numai ca constrângeri asupra actorilor individuali, ci și ca un mijloc de a le permite să acționeze. Actorii sociali sunt conștienți de sine în sensul că observă constant consecințele, atât intenționate, cât și neintenționate ale unei acțiuni și își modifică comportamentul

în consecință. În timp ce acțiunile pot fi limitate, libertatea de acțiune a oamenilor asigură că aceștia au întotdeauna un anumit grad de libertate, un anumit spațiu de manevră (Giddens, 1984, p. 288; Goss, Lindquist, 1995). Raportată la studiul migrației teoria susține că structurile sociale și culturale ale comunității „de origine”, identitățile sociale, precum și schimbările sociale din cadrul acestora, reprezintă un set de forțe la fel de influente ca și forțele structurale globale, metropolitane, pentru determinarea și circumscrierea spațiilor de viață în care actorii sociali se deplasează, își iau deciziile de viață, se adaptează la și/sau rezistă în noile contexte.

Aplicarea în practică a teoriei structurii „obligă” la a efectua cercetări la două niveluri: în primul rând, analiza comportamentului strategic al indivizilor și, în al doilea rând, efectuarea unei analize instituționale care examinează funcționarea regulilor și distribuția resurselor.

Complementar teoriei structură-agenție, sunt evidențiate studii ce au subliniat utilitatea abordării teoriei lui Giddens pentru înțelegerea fenomenului migrației. Spre exemplu, Tammaru și Sjoberg (1999, p.242) susțin că studiile despre migrație ar trebui să utilizeze o „abordare structuralistă”. Ei sugerează că motivele migranților pot fi înțelese doar printr-o abordare cu mai multe metode a studiilor despre migrație, deoarece nu numai că vizează preocupările declarate ale migranților, ci se interesează și de problemele societale mai largi care influențează migrația într-un mod tacit.

Un alt susținător al utilizării teoriei structurii în studiile despre migrație este K.H. Halfacree (1995), care subliniază importanța dualității structurii în procesul de luare a deciziilor privind migrația. El afirmă că migrația este mai mult decât o simplă analiză cost-beneficiu, fiind influențată de probleme sociale mai largi. În acest scop, Halfacree (1995, p. 170) subliniază „necesitatea analizei structurilor instituționale care susțin structura dintr-o perspectivă de gen asupra migrației. Se referă și la faptul că, pentru a înțelege pe deplin procesele din spatele migrației, sunt importante atât caracteristicile societale, cât și reacțiile individului la aceste caracteristici.

În acest context, este actuală teoria lui Everett S. Lee (1966), care a dezvoltat *conceptul de factori de migrațiune*, un concept ce a rezistat cu succes în literatura academică și științifică privind migrația. Everett S. Lee împarte toți factorii care influențează procesele migrației în *pull* și *push*, presupunând că migrația populației este întotdeauna influențată de două categorii de factori – pozitivi (dragostea de casă, lipsa dorinței de a rupe legăturile de familie, dorința de a menține un loc de reședință) și negativi (dificultatea adaptării la noul loc), care pot descuraja sau, dimpotrivă, stimula oamenii să-și îndeplinească aspirațiile de migrație.

De asemenea, Lee a explorat și impactul „barierelor care interferează” și diferitele restricții care există între locul de origine și cel de destinație. Printre aceste bariere se numără distanța, profiturile și costurile în noul teritoriu, costul transportului, factorul de barieră a graniței, prețul

locuințelor. Aparent, o barieră poate fi neesențială pentru unii migranți, dar au toate șansele să fie bariere de netrecut pentru alții. Astfel, se creează un model migrațional al unui echilibru dintre forțele de respingere și atragere care operează la locurile de sosire și de plecare, a căror formare este afectată de obstacole interferente. Acest tip de echilibru pentru un anumit migrant este rezultatul unei evaluări subiective a întregii mase de factori pe care acesta îi ia în considerare atunci când evaluează perspectivele propriei migrații. O altă barieră importantă în teoria lui Lee este dificultatea de a traduce „obstacolele care interferează” într-un sistem de indicatori care pot fi cuantificați. Cu toate acestea, acest model este foarte popular în studiul proceselor de migrație.

O contribuție valoroasă pentru dezvoltarea teoriei moderne a migrației este *modelul spațio-temporal al migrației*, care reflectă semnificația globalizării în modificarea migrației internaționale dezvoltat de geograful american Wilbur Zelinski (1971). Acesta a demonstrat existența unor modele structurale stabile în ratele de creștere și evoluția mobilității individuale, datorită diferențelor în procesul de modernizare. Astfel, conform modelului Zelinsky (1971), tranziția migrațională a modernității constă din cinci faze:

1. O societate tradițională stabilă (timpurie), care se caracterizează printr-o migrație minimă în scopul schimbării locului de reședință și mișcări limitate spre teritorii mici.
2. O societate mobilă timpurie prinde contur odată cu dezvoltarea orașelor și începutul migrațiilor în masă din mediul rural spre orașe, atât vechi, cât și nou create.
3. Societatea mobilă târzie se caracterizează prin fluxuri de migrație mai slabe, dar încă vizibile din zonele rurale către orașe, deși există o scădere semnificativă a ratei și amplitudinii emigrației.
4. Într-o societate dezvoltată, mobilitatea cetățenilor este la cel mai scăzut nivel. Mișcările din mediul rural spre orașe continuă, dar cu o scădere vizibilă a indicatorilor lor absoluți și relativi.
5. Într-o societate superdezvoltată, volumul migrației interne este în scădere datorită dezvoltării tehnologiilor de comunicație, iar aproape toate mișcările de migrație se desfășoară între orașe sau în interiorul aglomerărilor.

Se poate observa că în cadrul fiecăreia dintre fazele identificate ale dezvoltării sociale, se formează propriile cauze și modele de mișcare a populației. De asemenea, considerăm că modelul lui Zelinsky, raportat la unele regiuni sau țări concrete, aflate în proces de tranziție, pare a fi relevant, având în vedere aceste cauze și modele de mișcare. În același timp nu putem să nu remarcăm că acest model prezintă o situație oarecum abstractă, fără să țină cont de specificul și realitățile unor țări sau regiuni concrete.

De altfel, sociologul american D. Massey (2002), în colaborare cu alți oameni de știință, a încercat să creeze o teorie integrală a migrației care să combine evoluțiile conceptuale ale tuturor

versiunilor sale anterioare. Ca urmare, a apărut așa-numita „*teorie sintetică*” a migrației internaționale, în care mișcările migratoare sunt văzute ca rezultatul unor transformări ample în viața politică, economică și socială, ca urmare a creșterii industriale și economice rapide. În consecință, factorii de atracție prevalează asupra factorilor de respingere în fluxurile de migrație internațională. Massey susține în mod convingător că diferența de venit nu este principalul factor care cauzează migrația - o creștere a venitului nu implică un aflux instantaneu, la fel ca o scădere a venitului. Ca determinant de bază al stabilității fluxurilor de migrație, Massey numește rețelele create de migranți, care sunt responsabile de legăturile cu patria și diaspora, inclusiv sub formă de remitențe (Massey, 2002).

Teoria rețelelor de migrație în cadrul abordării sociologice numește migrația un proces social care este asociat cu formarea rețelelor bazate pe întrepătrunderea relațiilor sociale (Massey, 1987). Elementul cheie al acestei teorii este conceptul de „comunitate de migranți”, care descrie următorul scenariu: „primii migranți încep formarea rețelei de migrație, facilitând ulterior procesul de adaptare pentru următoarele valuri de migrațiune”. Astfel, riscurile migrației sunt reduse, având în vedere că procesul de adaptare este facilitat de persoane apropiate.

Teoria rețelelor este utilă și pentru înțelegerea conceptului de „experiență de migrație” (Filipov, 2023, p.133). Cu această ocazie se face din nou trimitere la teoria rețelelor (Massey, et al. 1987), care indică transmiterea experienței migrației de la migranți la rude și prietenii din țările de origine ca un motor al migrației internaționale. Ca urmare, există un efect multiplicator cunoscut adesea sub numele de „migrație în lanț” (Arango, 2000). În cadrul acesteia noii migranți se relocalizează cu avantajul costurilor și riscurilor mai mici ale migrației.

Conceptul de sisteme și rețele sugerează că fluxurile de migrație dobândesc o măsură de stabilitate și structură în spațiu și timp, dând naștere unor sisteme de migrație internațională relativ stabile. Sistemele de migrație sunt apoi caracterizate de legături intense în ceea ce privește schimbul de bunuri, capital și oameni, precum și legături culturale și politice între regiunea centrală de primire și un set de țări trimitătoare specifice (Massey, et al. 1993).

În cele din urmă, în *teoria sistemelor internaționale* migrația este cauzată de diverși factori, iar țările de origine și destinație se regăsesc într-un singur spațiu - sistemul migrației (Nogle, 1994, p. 329). Sensul migrației din perspectiva sistemică este explicată de S. Sassen (1988) care o prezintă ca un produs al intensificării proceselor de integrare în lumea globalizată și al creșterii fluxurilor internaționale de muncă, ca urmare a mobilității în creștere a resurselor de muncă și a capitalului. De asemenea, S. Sassen a fundamentat teza potrivit căreia investițiile străine în țările în curs de dezvoltare nu provoacă decât o creștere a emigrației. În același timp se referă și la faptul

că migrația, fiind un fenomen multilateral, nu trebuie să fie asociată cu tendințele politice. El se concentrează asupra importanței organizațiilor internaționale în formarea fluxurilor de migrație.

În teoria sistemelor internaționale este utilizată noțiunea de factori de migrație. Ori, gestionarea proceselor migraționale, fie la nivel național, fie la nivel local trebuie inițiate cu determinarea factorilor migraționali. În esență, circumstanțele, căile, modurile și măsura în care un set de factori determinanți pot influența procesele de migrare (luare a deciziilor) depind de funcționalitatea factorilor de migrație. Ceea ce aproape toate teoriile migrației au în comun este că migrația, atât ca opțiune comportamentală individuală, cât și ca acțiune colectivă mai largă, este dependentă de context. În consecință, interacțiunea factorilor și configurația unor medii complexe de determinanți, precum efectul asupra rezultatelor migrației este foarte specific timpului și spațiului în care sunt luate deciziile de migrare (Czaika, Reinprecht, 2022).

Considerăm că abordările actuale ale gestionării proceselor migraționale prezintă o diversitate mai mare decât în deceniile precedente. Domeniul, în baza tuturor contribuțiilor a evoluat în timp, urmând o logică tot mai complexă și mai diversificată. O teorie care să explice rolul administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale nu există, însă problema poate fi studiată cu abordarea tangențială a discuțiilor teoretice care o explică în termeni de cauză, dezvoltare, aplicare, schimbare, etc. Aceasta permite înțelegerea mecanismului de implementare a politicilor de gestionare a fenomenului migrației în condiții de autoorganizare și autoadministrare.

1.2. Gradul de abordare a problemei gestionării proceselor migraționale în literatura științifică

În cadrul acestui compartiment sunt sintetizate cele mai importante contribuții științifice și empirice la dezvoltarea conceptului de migrație și de gestionare a proceselor migraționale. Astfel, foarte multe cercetări și studii explică migrația și necesitatea gestionării acesteia în baza unor abordări interdisciplinare cu viziuni asupra domeniului din perspectivă sociologică, politică, administrativă, demografică, etc.

Anterior a fost menționat că multe studii despre migrație au fost inspirate de teoria structurării a lui Anthony Giddens (1984). Potrivit sociologului, oamenii înșiși creează societatea, sunt subiecți care reproduc structura socială și, ulterior, o schimbă, în ciuda faptului că există o limitare a libertății și acțiunilor oamenilor. Teoria lui se bazează pe faptul că acțiunea și structura nu pot exista separat. În opinia sa, acțiunile sociale creează structuri și numai prin acțiuni se realizează reproducerea structurilor. Giddens folosește termenul „structurare” pentru a descrie interacțiunea structurilor și acțiunea socială. Structurarea privește normele ca repere bazate pe

valori care apar din reunirea regulilor formale și a codurilor informale și implicite. Nu doar regulile declarate contează, ci și modul în care birocrăția interpretează aceste lucruri. Altfel spus, oamenii pot schimba și reproduce structuri prin acțiunile lor.

Conceptul de bază al teoriei structurii este „agentul social”. Agenții sunt oameni care sunt capabili să transforme și să reproducă lumea din jurul lor prin propriile acțiuni, ceea ce nu este neapărat asociat cu transformarea întregii societăți. Activitățile agenților sunt direct legate de sistemele și instituțiile sociale. Un sistem social, susține Giddens, este un exemplu de relații sociale care există la un anumit moment și într-un anumit loc. Dezvoltându-și teoria, Giddens începe cu o regândire a conceptelor de „acțiune”, „structură”, „sistem”. Scopul principal al teoriei structurii a fost dorința de a combina teorii aparent incompatibile precum structuralismul, funcționalismul, hermeneutica și „înțelegerea sociologiei” într-un tot întreg.

Teoria structurii lui Giddens s-a extins spre diferite domenii fiind utilă inclusiv și geografilor, așa cum este exemplul lui Goss și Lindquist, care au folosit o perspectivă a structurii pentru a reconstitui un domeniu interdisciplinar al studiilor privind migrația. Aceștia resping o serie de abordări funcționale, structurale și integrative ale migrației. În schimb, ei prezintă o teorie structurală a migrației internaționale a forței de muncă, care prezintă „migrația ca rezultat al unor indivizi ce posedă cunoștințe în domeniul migrației, întreprind acțiuni strategice în cadrul instituțiilor specializate pe probleme de migrație, care funcționează conform regulilor recunoscute și care, nu în ultimul rând, distribuie resursele”. Ei folosesc teoria lui Giddens despre structurare pentru a caracteriza instituția migrației (Goss, Lindquist, 1995). Rezonăm cu ideea că migrația internațională a forței de muncă este structurată prin modalități specifice de interacțiune, iar accesul la migrația internațională este condiționat de funcționarea anumitor reguli și de mobilizarea resurselor. Acest lucru se datorează standardizării practicilor sociale de migrație și articulării acestora unor obiective strategice și agenți instituționali specializați. Având în vedere acestea, considerăm că această abordare se regăsește în politicile actuale de migrație, aceasta fiind și dovada utilității, pe de o parte a teorii lui Giddens, iar pe de altă parte a abordărilor înaintate de geografii Goss și Lindquist.

Secolul XXI aduce în studiile migrației preocupări față de țările de destinație, față de țările de origine, dezbaterile privind integrarea, subiecte precum migrația și dezvoltarea, rolul diasporei, studii inspirate de programele cadru ale Uniunii Europene (Geddes, 2005). Analizând numeroase studii privind migrația, Peter Scholten (2018), coordonatorul unui impresionant ce înserează un corp distinct de cunoștințe despre acest fenomen opina că pe măsură ce am avansat în timp, cercetarea migrației a devenit tot mai complexă. Deși studiul migrației a continuat să se dezvolte și să se instituționalizeze datorită unor rețele precum Migrația Internațională, Integrarea și

Coeziunea Socială în Europa (IMISCOE), acesta s-a realizat „fragmentat”, aparent în creștere, observat de savanți de-a lungul timpului (Massey, și colab., 1998, p. 17; Martiniello, 2013; Scholten, și colab., 2015, p. 331–335). Pe măsura evoluției în timp, au apărut mulți factori noi care au început să determine tendințele de dezvoltare a proceselor de migrație în condițiile multidimensionalității și dependenței acestora de noi realități. O direcție importantă a fost studiul problemelor de asimilare și integrare a migranților în țările gazdă, multiculturalismul, identitatea, procesele de formare și dezvoltare a diaspora, în special în țările UE.

Diferențele în abordarea fenomenului sunt determinate și de factorul geografic și al mobilității spațiale. Țările de origine a migranților sunt mai preocupate de efectul exodului de creiere și de pierderea forței de muncă talentate și tinere. Cu toate acestea, studiile privind impactul economic asupra țărilor de origine (țările în curs de dezvoltare) au arătat că pot fi identificate și beneficii, emigrația fiind folosită pentru dezvoltarea diaspora, oferind astfel țărilor de origine, posibilitatea de a stimula dezvoltarea economică prin diferite canale precum: remitențe, transferuri, comerțul bilateral și internațional etc. (de Haas și Plug, 2006; Gamlen, 2006). În țările de primire, preocuparea vizează probleme precum integrarea, oferirea de șanse egale migranților, povara birocratică și economică, având în vedere potențiale tensiuni sociale, sporirea criminalității etc. (UNDP, 2009). Deci, aceste particularități ale proceselor migraționale actuale solicită atenție sub forma unui mecanism complex de reglementare a acestora. Responsabilitatea față de acest tip de reglementare revine statului ca instituție, care este capabil să elaboreze și să asigure implementarea politicilor de migrație, menținând în același timp controlul asupra proceselor de migrație. Cele menționate prezintă o tendință politico-instituțională în abordarea fenomenului migrațiune, fapt ce interesează în cadrul acestei teme de cercetare.

Așadar, având în vedere că migrația este studiată ca un proces ce trebuie gestionat de autoritățile publice locale, dar și naționale, este necesar să fie abordată și dimensiunea politică a migrației. Din această perspectivă, în literatura rusă studiile despre migrație generează două dimensiuni, respectiv: o dimensiune statală și una situațional-politică (Zainchikovskaia, Molodikova, Mukomeli, 2007, p. 337). Prima este înțeleasă ca influența migranților asupra structurii socio-politice a statului și asupra identității naționale a cetățenilor săi, a sistemului de relații, a potențialului uman al statului, care determină rolul și locul acestuia pe arena politică. În această dimensiune se studiază controlul asupra fluxurilor de migrație și, în consecință, condițiile de intrare, ieșire și ședere pe teritoriul unei țări. Adică, în cadrul acestei dimensiuni a abordării științelor politice se studiază direct politica de migrație a statului. Cercetările în cadrul celei de-a doua dimensiuni - situaționale și politice - sunt direcționate către studiul problemelor de securitate națională și a amenințărilor la care pot duce fluxurile de migrație necontrolate și ilegale.

În același timp, D. Rosenau (1995), înaintează ideea transferului puterii de la stat către noi actori de diferite niveluri precum: organizații internaționale și neguvernamentale, administrații locale sau municipale, diaspore, asociații de integrare etc. Caracteristica acestui model constă „fragmentarea puterii” care conduce la existența simultană a două tendințe: integrarea unor noi sfere de administrare de diverse statute care nu coincid cu cadrul statal. Acest lucru se datorează extinderii numărului de actori nestatali la nivel global, subnațional, local, dar și de altă natură. Conform conceptului lui D. Rosenau (1995, p. 13-43), apariția unor actori și noi centre de putere, nelegate de teritoriu, acordă importanță noului principiu al subsidiarității, în care procesul decizional este transferat la nivelul care va asigura adoptarea și implementarea celor mai eficiente decizii de management. Astfel, există o distribuție a responsabilității politice în cadrul nivelurilor existente.

Din aceeași perspectivă politică, referirile la migrații devin frecvente și în discursul politic – fenomenul migrației este utilizat ca argument instituțional sau electoral pentru legitimarea unor politici (formarea unor agenții guvernamentale, inițierea unor campanii de comunicare, dezbateri publice despre „votul diasporei”). În acest context, tema migrației forței de muncă este tratat încorporată în dezbaterile mai largă privind, pe de-o parte, capacitatea sistemelor politico-instituționale de a concepe și gestiona politici specifice, inclusiv pentru promovarea imaginii internaționale a țării (Beciu, 2013, p.41-62). Deci, importanța fenomenului migrator și mai ales importanța reflecției asupra lui sunt și continuă să fie subliniate în dezbaterile diferitor specialiști, care, împărtășesc ideea unei mai bune gestionări a migrației din partea statului în contextul evoluției economiei mondiale, a situațiilor politice atât interne cât și externe, a influenței diferiților factori: naturali, sociali, guvernamentali, etc. În aceste condiții, din partea statului, se cere o politică migrațională eficientă, care, să asigure un control asupra procesului migratoriu, însoțită de un cadru instituțional și legal bine definit. Altfel spus, activitățile participanților (subiecților) la procesele de migrație sunt legate de faptul că interesele lor sunt luate în considerare în cadrul sistemului politic existent al societății și în cursul adoptării soluțiilor adecvate (politicile în domeniul migrației) (Igonin, 2015).

Însă, o politică migrațională eficientă trebuie să aibă în vedere abordarea problemei și la nivelul colectivităților locale. Acest aspect, implică bineînțeles, și autoritățile publice locale în gestionarea proceselor migraționale. În literatura autohtonă această dimensiune este modest studiată din punct de vedere științific. Subiectul mai curând se regăsește în unele studii privind implementarea politicilor publice fiind tangential atinsă și problema migrației. Totuși, în puținele lucrări este studiată încorporarea migrației în documentele de politici implementate la nivelul administrației publice locale de nivelul I și II (Solomon, 2018). Solomon C. studiază experiența

sau practicile unor administrații locale de gestionare a migrației. Cu această ocazie identifică bunele practici de implicare a diasporei la nivel local. De asemenea, cercetătorul consideră ca politicile migraționale trebuie să fie elaborate ținând cont de caracterul multidisciplinar al instrumentelor eficiente de coordonare a acestora.

În cea mai recentă lucrare privind migrația (Deleu, 2022) este invocat activismul civic al cetățenilor emigrați, manifestat prin inițiative umanitare, inițiere de activități de voluntariat sau participarea la evenimentele din viața politică, socială și culturală din Republica Moldova. Totodată, este evidențiată prezența activă a emigranților și efortul susținut în diferite situații în cadrul unor comunități (asociații de băștinași) ce dezvoltă proiecte comune în localitățile rurale. Aceste aspecte subliniază rolul vital pe care îl pot avea emigranții moldoveni în susținerea și îmbunătățirea condițiilor de viață în comunitățile lor de origine, evidențiind o formă importantă de angajament civic și contribuție la dezvoltarea durabilă a societății moldovene.

O altă sursă autohtonă consideră că politica migraționistă trebuie să conțină acțiuni ce ar relaționa migrația cu obiectivele dezvoltării durabile. De asemenea se subliniază că migrația reprezintă o provocare pentru administrația publică (Dulschi, 2019). Din perspectiva rolului ce revine administrației publice locale privind gestionarea situației migranților este studiat în baza cadrului legal care sunt instrumentele pe care le posedă autoritățile în vederea asigurării integrării migranților (Slusarenco, 2022).

Problematica migrației a intrat și în sfera de interes a cercetătoarei Diana Cheianu-Andrei cunoscută pentru cercetările sale în domeniul migrației moldovenilor și a diasporei. Studiile evidențiază că impactul emigrației asupra comunităților de origine este complex și multiaspectual. Deși remitențele și experiențele dobândite în străinătate pot aduce beneficii semnificative, pierderea forței de muncă și fragmentarea familiilor reprezintă provocări majore. Politicile publice eficiente și sprijinul comunitar sunt esențiale pentru a maximiza beneficiile și a minimiza efectele negative ale emigrației. Diana Cheianu-Andrei a analizat și fenomenul migrației ilegale în Republica Moldova prin prisma datelor furnizate de Poliția de Frontieră, evidențiind principalele tendințe, provocări și măsuri de control. Aceasta subliniază necesitatea unor eforturi conjugate pentru a gestiona eficient fenomenul migrației ilegale în Republica Moldova.

Contribuții științifice referitor la problema migrației se regăsesc în volumul colectiv, coordonat de Victor Moraru (2016) în care cercetători din Republica Moldova analizează migrația de muncă, impactul remitențelor asupra economiei, schimbările demografice și problemele de integrare ale migranților întorși. Aceste studii au oferit o imagine detaliată a migrației moldovenilor și a impactului asupra țării, subliniind importanța unor politici bine gândite și a

cooperării internaționale pentru a gestiona eficient migrația și pentru a maximiza beneficiile acesteia pentru Republica Moldova și pentru migrații.

Cercetătoarele Olga Gagauz și Tatiana Tabac (2020, 2023) au adus o înțelegere mai profundă a fenomenului migrației în contextul național, evidențiind complexitatea și impactul asupra societății și economiei naționale. Autoarele susțin că depopularea în Moldova din cauza emigrării extrem de mari ridică câteva provocări semnificative. Abordarea acestor provocări necesită strategii cuprinzătoare concentrate pe dezvoltarea economică, crearea de locuri de muncă, bunăstare socială și politici care încurajează emigranții să se întoarcă sau să contribuie la dezvoltarea Moldovei de la distanță. De asemenea, evidențiază că migrația din Moldova este caracterizată de mai multe traiectorii distincte și are implicații semnificative pentru țara noastră.

Lucrarea „Migrație și dezvoltare: aspecte socioeconomice” semnată de Dorin Vaculovschi (2017) explorează conexiunile complexe dintre migrație și dezvoltare dintr-o perspectivă socio-economică. În general, subiectul abordează modul în care migrația influențează și este influențată de dezvoltarea economică și socială a comunităților de origine și de destinație.

În literatura occidentală predomină studiile prin care migrația este corelată cu dezvoltarea. În acest sens literatura despre relația migrație - dezvoltare se bazează pe trei ipoteze (Van Houte, 2014). Prima ipoteză pune accent pe auto-selectarea procesului de migrație, deoarece persoanele cu mai mulți bani, conexiuni, cunoștințe și abilități antreprenoriale sunt mai bine pregătite pentru costurile și riscurile migrației (Faist, 2008, De Haas, 2010, Van Hear, 2014). Implicația pentru dezvoltare sau schimbare este bicefală, în sensul că, pe de o parte, plecarea migraților reprezintă o pierdere a forței de muncă, a intelectualității și competențelor sub forma „exodului de creiere”, iar pe de altă parte, are în vedere implicarea transnațională a acestor elite funcționale fiind un mare avantaj pentru țara de origine, deoarece capacitățile lor pot continua să joace un rol prin transferul de bani și idei (De Haas, 2010).

O a doua ipoteză în literatura de specialitate privind migrația și schimbarea se referă la orice noi capacități și dorințe pe care migrații le dezvoltă după sosirea în țara de destinație, neavând șanse similare în țara de origine. Acestea pot include: educație, experiență de muncă și economii, precum și cunoștințe despre diferite sisteme politice. Aceste abilități îmbunătățite sunt apoi văzute și ca o potențială contribuție la dezvoltare. Pe lângă capitalul dobândit, una dintre principalele ipoteze din literatura privind migrația și schimbarea politică este că migrații internaționali care vin în contact cu contexte democratice vor adopta atitudini politice democratice cu privire la drepturi și responsabilități, despre echitate și responsabilitate și vor înrădăcina noi identități politice și standarde de performanță (Levitt, 1995).

Ultima ipoteză din această serie presupune capacitatea indivizilor și gospodăriilor de a profita de diferențele geografice și de mobilitatea transnațională pentru a diversifica, asigura și îmbunătăți mijloacele de trai, sprijină mecanismele de *coping* și reduc vulnerabilitățile (Gardner, Grillo, 2002, Faist, 2008). Această ipoteză implică faptul că migrații pot fi agenți de schimbare deosebit de puternici pentru locurile de origine unde libertatea de exprimare sau de acțiune este restricționată de regimuri autoritare sau norme sociale puternice.

Analizând aceste ipoteze considerăm că le putem raporta la teoria structuralistă pentru aborda corelația migrație – schimbare prin prisma structurilor, capacităților, etc. Considerăm că această corelație a migrației – schimbării și chiar dezvoltării nu pot fi analizate separat. În tabelul de mai jos sunt prezentate în manieră sintetică transformările transnaționale prin prisma acestei corelații (Tabelul 1.1).

Tabelul 1.1. Corelarea migrației cu schimbarea

	Agenție	Structuri	Capacități	Dorințe
Economic	Sursă de inteligență: exodul de creiere, câștig, risipă, economisire; Remitențe	Crește, menține, stagnează: sărăcia; inegalitatea; informal/formal; Economia politică: datorii, politică fiscală	Consum; Educație; Sănătate; Dezvoltarea antreprenorialului Asigurare	Asumarea riscului Educație pentru sănătate Investiție/consum Aspirații în carieră
Politic	Votarea cetățenilor din străinătate; Lobby-ul grupurilor de interese	Stat în afara granițelor; Presiunea asupra resurselor; Relațiile de putere; Presiune asupra elitei politice	Participare politică / proteste; Accesul la mijloace de trai – incluziune sau excluziune – surse de putere; (In)dependență de agenții locali de putere / expeditorii de remitențe	Drepturi politice Putere politică
Socio-cultural	Remitențe culturale și sociale: fluxuri de idei și credințe și practici	Cultura migrației Modele de căsătorie - norme de gen; Status / Construcția clasei: naștere vs realizare; Statutul / sensul locurilor; Etosul muncii	Statutul remitențelor - beneficiarii au crescut valoarea de piață a rolurilor de gen în căsătorie	Mobilitate; Aventură; Securitate financiară; Mod de viață; Atitudini față de muncă
Conflict	Deplasarea către un loc sigur; Rețelele diasporei orientate către patrie ca al treilea actor	Globalizarea conflictului; Spații de contact care nu sunt orientate spre casă	Grupuri sociale / inegalități	Interese naționale vs identitate

Sursa: Marieke van Houte (2016). Transnational transformations. Coupling migration and changeIMI Working Papers Series, No. 130, p. 13.

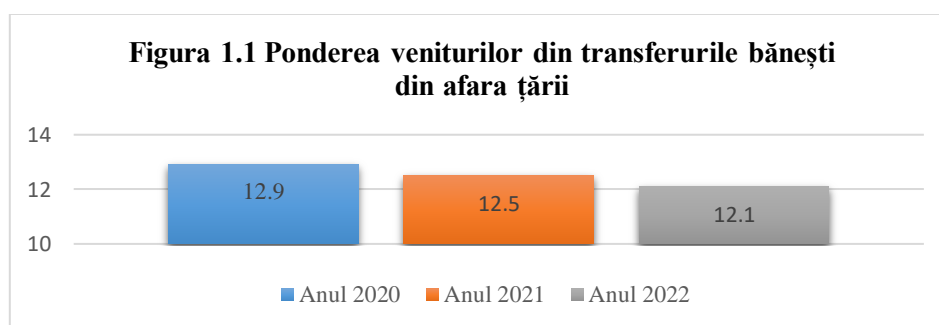
Politicile implementate în ultimul timp au intervenit cu un set de acte normative care au fost adoptate pornind de la dezideratul „migrație și dezvoltare”. În acest context este pus în valoare potențialul „diasporei”. Cât privește însăși conceptul de „diaspora”, nu a fost lipsit de atenție din partea cercetătorilor, dar și practicienilor. Astfel, conceptul diaspora este adesea folosit pentru a descrie orice populație care este considerată „fără teritoriu” sau „transnațională”, populație care are sau și-a avut originile într-o țară, alta decât cea în care locuiește în prezent, și ale cărei rețele sociale, economice și politice traversează frontierele sau se întind în întreaga lume (Stănică, 2013). Considerăm că pentru definirea conceptuală a „diasporei” ar trebui să existe criterii de definire. Aceste criterii sunt: dispersia, orientarea către patrie și menținerea limitelor care implică păstrarea unei identități distinctive față de societatea (sau societățile) gazdă (Brubaker, 2005).

Conceptul „diaspora” a fost inclus și pe agenda națională fiind preluată atât de mediul academic, cât și de cel guvernamental. Este un concept instituționalizat, pornit la de considerația rolului imens pe care îl au reprezentanții diasporei pentru dezvoltare. Este un exercițiu în care reprezentanții diasporei sunt considerați agenți de dezvoltare și purtători de capital social în beneficiul comunităților lor de origine. În acest context, Guvernul Republicii Moldova, tot mai intens, recunoaște potențialul diasporei ca un catalizator pentru eforturile sale de dezvoltare. Cu această ocazie, subliniem intervenția PNUD care a contribuit enorm la transpunerea acestei abordări într-un angajament mai cuprinzător și mai sistematic la nivel local. Spre exemplu, în 2015 PNUD Moldova a început să dezvolte o abordare, bazată pe cinci piloni, pentru ca emigrarea să funcționeze în serviciul colectivității locale și dezvoltării acesteia. Inițiativa a fost implementată în cadrul Proiectului „Migrație și dezvoltare locală” (MiDL), finanțat de Elveția. Scopul a fost să conecteze emigranții moldoveni cu localitățile lor natale din Moldova și să îi implice în mod semnificativ în toate etapele dezvoltării locale, transformând emigrarea într-o oportunitate pentru comunitățile locale și integrând considerațiile pentru implicarea diasporei în agenda de dezvoltare locală (Maciuca, 2020).

Tot în contextul corelației migrație – dezvoltare în literatura de specialitate se insistă asupra unor noi abordări ale migrației prin care se încurajează ideea efectelor pozitive ale fenomenului respectiv nu doar pentru familia migrantului, ci și pentru țara/regiunea de origine. Aceasta vine în contradicție cu tendința de a considera migrația o consecință negativă pentru țara natală (Dănăciă, 2010, p. 198). Această stare a efectelor care prezintă doar foloase, cu importantă contribuție asupra dezvoltării societății sub aspect economic și socio-cultural, este generată de un instrument important precum remitențele.

O opinie des exprimată în studiile autorilor români este că în țările de origine există comunități locale dependente într-o măsură semnificativă de remiteri, uneori chiar întreaga

economie națională (Remus, Istvan, 2009, p.15). Argumente în acest sens se regăesc și în diferite studii și rapoarte naționale și internaționale cu privire la programele de dezvoltare economico-socială. Spre exemplu, Raportul Global al Dezvoltării Umane (2009) constată că cei mai mulți migrați, interni și internaționali, profită de câștiguri sub formă de venituri mai mari ceea ce le oferă un acces mai bun la condiții normale de viață. Aceste câștiguri adesea aduc beneficii direct membrilor familiei, precum și indirect țărilor de origine, deoarece transferurile de bani de peste hotare reprezintă o parte considerabilă a veniturilor gospodăriilor, dar și a veniturilor țării. Spre exemplu, în 2008, Banca Mondială a clasificat Republica Moldova pe locul doi printre țările lumii, în care valoarea remitențelor reprezintă o pondere semnificativă în PIB, cu 36% (Walewski, Sandu, Mîncu, Hristev, Matysiewicz, 2008). Situația nu s-a schimbat foarte mult de-atunci. Dacă analizăm datele prezentate de BNS, remitențele continuă să fie sursă semnificativă pentru bugetul gospodăriilor (spre exemplu, din totalul veniturilor 12,9% în 2020, 12,5% în 2021 și 12,1% în 2022 constituie transferurile bănești de peste hotarele țării).

Sursa: BNS

În literatura privind migrația din ultimii ani beneficiile migrației sunt asociate cu remitențele care reprezintă principala modalitate prin care migrația reduce sărăcia. În retorica științifică această noțiune a cunoscut o adevărată expansiune. Inițial termenul „remitență”/„remitere” se identifica cu banii și bunurile trimise acasă, în țară, de migrații aflați în străinătate (Connell, et. all, 1976). Ulterior, noțiunea de remitențe nu a mai fost limitată doar la bani și bunuri, ci a fost completată și cu aptitudinile, cunoștințele și ideile rezultate din experiența de migrație. Astfel, potrivit lui P. Curson (1981) sunt remitențe bunurile și ideile de dezvoltare, provenite din țara de destinație a migrației, dar folosite ca instrumente importante în viața socio-economică a unei comunități din țara de origine. Într-un fel sau altul, remitențele trimise de migrații sunt, probabil, cea mai tangibilă și mai puțin controversată relație dintre migrație și dezvoltare (Ratha, 2007).

În preocupările științifice și academice privind migrația și schimbările generate de acest fenomen, efectele economice sunt subliniate preponderent. Este deja recunoscut faptul că

emigrarea contribuie la îmbunătățirea situației gospodăriilor migranților în țara de origine datorită remitențelor. Din perspectiva laturii pozitive a migrației, acest lucru contează. Deși banii nu pot fi folosiți pentru investiții și dezvoltare economică, au totuși utilitate pentru bunăstarea familiei și a gospodăriei, fiind folosiți pentru alimente și reparațiile domiciliilor, sau pentru educație și sănătate. Altfel spus, pare a fi o formă de investiție în dezvoltarea individual-umană cu asumarea unei funcții sociale. Adică, atunci când cheltuielile publice în sfera socială au fost reduse drastic și statul, în esență, și-a stabilit obligațiile pentru protecția socială a segmentelor vulnerabile ale populației, migranții înșiși au început să joace rolul „(re)distributiv” al statului, doar că în propria familie.

Însă nu poate fi exclusă și cealaltă parte a acestei situații care, nu este tocmai cea mai favorabilă. În acest sens, studiile atrag atenția asupra familiilor cu migranți, în raport cu care există riscul creării unor categorii de persoane asistate financiar (Haruța, 2016, p. 100). Pe termen lung, acest lucru va duce la adâncirea dependenței de remitențe a familiilor migranților, dar și a întregii economii naționale. În plus, volumul semnificativ al ajutoarelor financiare venite din străinătate, urmată de destinația principală de cheltuire a banilor, exercită un efect negativ, adâncind gradul de sărăcie a familiilor non-migrante în raport cu cele care au pe cineva în străinătate.

Avantajele percepute pentru munca în străinătate nu sunt legate doar de îmbunătățirea situației materiale a migranților, dar și de schimbările în bine a mentalității lor. Migranții înșiși sunt cei care apreciază că, în urma experienței de migrație, devin mai dinamici și mai moderni în modul de gândire (Sandu, D., 2010). Muncind în străinătate moldovenii dobândesc noi cunoștințe și abilități, au devenit mai mobili, au învățat limbi străine, au dobândit o bogată experiență profesională și de viață, au devenit mai independenți în asumarea responsabilităților și riscurilor asociate afacerilor.

Dincolo de remitențe și rolul acestora, în literatura de specialitate au mai fost avansate și alte interpretări privind consecințele migrației. Astfel, s-a demonstrat un efect stimulatv asupra economiei locale prin investirea remitențelor în activități de producție locală precum mașini-unelte, școli, infrastructură etc. în comunitățile transnaționale ale migranților. Taylor J.E. (1997) demonstrează că efectele migrației pot fi de mare anvergură și că impactul pozitiv nu este inevitabil, fiind legat de o serie de factori, inclusiv de o politică adecvată de dezvoltare orientată spre creștere. Migranții transnaționali devin, de asemenea, actori politici în țara de origine, în special la nivel local și constituie un grup de presiune la care partidele politice pot apela pentru a influența politicile țării de primire (Goldring, 1999).

Migranții pot transfera valorile și normele culturale ale țării gazdă către țara de origine. În acest context migrația este descrisă ca o experiență transformatoare pentru migranți, o experiență de-a lungul căreia aceștia sunt expuși la noi norme culturale, sociale și instituționale. Odată

absorbite, aceste norme pot fi transferate prin intermediul rețelelor familiale, sociale și comunitare. Pentru a descrie acest proces, unii autori (Rapoport, Sardoschau, Silve, 2021, p.7) folosesc termenul de remitențe culturale în loc de remitențe sociale. Aceștia indică exemplul lui Barsbai et al. (2017) care fac trimitere la situația Republicii Moldova și arată că valul de emigrare, care a început în urma crizei ruse din 1998, a afectat puternic rezultatele electorale și preferințele politice în deceniul următor. Rezultatele s-au dispersat în direcții opuse, în funcție de direcția de emigrare a oamenilor, fie către Rusia, fie către democrațiile occidentale. Într-un cadru experimental, Batista și Vicente (2011) arată că emigranții care promovează instituții mai bune acasă, în special dacă provin din țări cu o guvernare mai bună, își doresc asemenea situație și în țara de destinație. De altfel, se vor confrunta profund cu dificultatea reintegrării.

Mai există și alte riscuri, prezentate ca repercusiuni ale migrației în țările trimitătoare de migranți. Un fenomen deja răspândit constă în schimbarea gusturilor rurale (Lipton, 1980, p.12), scăderea cererii față de bunurile produse la nivel local, în opus cu creșterea cererii față de produse de la nivel urban sau din străinătate. În consecință, situația se răsfrânge asupra costurilor generale ale vieții în comunitățile trimitătoare. Acestea intervin urmare a expunerii la bogăția migranților (reveniți) și la bunurile și ideile pe care le aduc cu ei. Astfel, comportamentele migranților sunt preluate ca modele de urmat.

Conținut bogat în materie de migrație și gestionarea acesteia se găsesc în importante studii, rapoarte analitice precum: Profilul migrațional extins al Republicii Moldova, edițiile 2005 – 2010, 2010 – 2015, 2014 -2018; Studiul „Consolidarea legăturii dintre migrație și dezvoltare” elaborat de CIVIS (Centrul de Analiza și Investigații Sociologice, Politologice și Psihologice) și IASCI (Agenția Internațională pentru Informație din Țara de Origine), elaborat pentru: Banca Mondială în cadrul Rețelei de învățare a specialiștilor din domeniul migrației și remitențelor (MIRPAL), 2010; Studiul de piață: Inovație în migrația circulară - Migrație și dezvoltare în Moldova, raport realizat în cadrul proiectului „NEXUS Moldova”: Consolidarea legăturii dintre migrație și dezvoltare: testarea unui furnizor de servicii integrate pentru migranții moldoveni și comunităților lor (DCI-MIGR/2011/7), 2014; „Raport de stare a țării” (2018) realizat de Centrul analitic independent „Expert-Grup” în parteneriat cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES); documentul de analiză și prognoză economică „Aspectul migrațional în securitatea economică a Republicii Moldova: analiză instituțională” realizat de Centrul Analitic Independent „Expert-Grup” cu suportul Fundației Est-Europene în 2014; „Studiul Indicelui Politicilor de Integritate a Migranților: Republica Moldova”, elaborat în 2015 de Migration Policy Group), Rapoarte ale Biroului Național de Statistică, Rapoarte ale Inspectoratului General pentru Migrație, Barometrul Opiniei Publice, etc.

Referitor la migrația internațională importante date oferă *Raportul migrației mondiale*. Potrivit datelor din 2022 a Organizației Internaționale a Migrației (OIM) în 2020 au existat aproximativ 281 de milioane de migranți internaționali în lume, ceea ce echivalează cu 3,6% din populația globală. Raportul OIM se realizează din anul 2000 la fiecare doi ani. Ultimul, cel din 2022 este unul emblematic, fiind elaborat pentru a contribui la o mai bună înțelegere a migrației și mobilității în întreaga lume. Această ediție prezintă date și informații cheie (Tabelul 1.2.), care acoperă o serie de „probleme complexe și emergente legate de migrație” inclusiv (IOM. World Migration Report, 2022)

- impactul COVID-19 asupra migrației, mobilității și migranților;
- pacea și securitatea ca factori de dezvoltare și migrație sigură;
- migrația ca mijloc de oportunitate;
- dezinformarea despre migrație;
- migrația și schimbările climatice cu debut lent;
- traficul de persoane pe căile de migrație;
- inteligența artificială și migrația; și
- contribuțiile migranților la nivel global.

Tabelul 1.2. Date privind migrația mondială între anii 2000 și 2022

	2000	2022
Numărul estimat de migranți internaționali	173 mil	281 mil
Proporția estimată a populației mondiale care este migrantă	2,8%	3,6%
Proporția estimată a femeilor migrante internaționale	49.4%	48.0%
Proporția estimată de copii printre migranții internaționali	16.0%	14.6%
Regiunea cu cea mai mare proporție de migranți internaționali	Oceania	Oceania
Țara cu cea mai mare proporție de migranți internaționali	Emiratele Arabe Unite	Emiratele Arabe Unite
Numărul de lucrători migranți	-	169 mil
Remitențe internaționale globale (USD)	128 bil	702 bil
Numărul de refugiați	14 mil	26.4 mil
Numărul de persoane strămutate în interior	21 mil	55 mil

Sursa: *Raportul migrației mondiale al OIM, Ediția 2022.*

Datele privind dinamica migrației internaționale din Republica Moldova sunt oferite de de Biroul Național de Statistică. Cele mai recente date, referitor la perioada 2000-2020, arată că numărul de migranți a crescut constant, într-un ritm de aproximativ 100.000 de persoane o dată la cinci ani (până la 248.000 în perioada 2015-2020). Ținând cont de faptul că, simultan cu depopularea, rata fertilității a fost scăzută, procentul de migranți internaționali a crescut cu 2-3% o dată la cinci ani (și cu 6,3% în ultimii cinci ani), iar pandemia de COVID-19 pare să fi accentuat această tendință. Observăm că acest fenomen a continuat indiferent de creșterea economică

susținută, dobândită în ultimii 20 de ani, care a fost chiar mai mare pe cap de locuitor (Fișă de țară privind migrația și competențele, 2021). De asemenea, datele selectate din Banca de date statistice pentru ultima perioadă prezintă un total de 3913 emigranți în ultimii doi ani (2021, 2022). (Banca de date statistice, 2024). Datele indică o tendință în creștere a emigrării cu o rată sporită în anul 2022 (Tabelul 1.3.). Remarcabile sunt și datele estimate în funcție de traversarea frontierei de stat înspre (imigranți) și dinspre (emigranți) (Tabelul 1.4.).

Tabelul 1.3. Emigranți autorizați în anii 2021 - 2022

Ani	Total emigranți	Bărbați/femei		%
		Bărbați	Femei	
2021	642	Bărbați	261	40
		Femei	381	60
2022	3 271	Bărbați	1618	49
		Femei	1653	51
		Total	3913	100

Sursa: Calculat de autor în baza datelor generate de Banca de date statistice

Tabel 1.4. Migrația internațională în baza traversărilor frontierei de stat

	Imigranți			Emigranți		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
	Persoane					
2014	98.731	57.596	41.135	122.955	65.389	57.566
2015	105.834	60.602	45.232	127.277	68.970	58.307
2016	107.303	61.245	46.058	153.405	86.808	66.597
2017	107.580	61.232	46.348	158.259	90.339	67.920
2018	116.739	65.671	51.068	158.788	86.465	72.323
2019	116.196	64.102	52.094	153.289	81.286	72.003
2020	65.167	35.667	29.500	72.372	39.412	32.960
2021	68.356	36.053	32.303	113.769	62.726	51.043
	În procente					
2014	100,0	58,3	41,7	100,0	53,2	46,8
2015	100,0	57,3	42,7	100,0	54,2	45,8
2016	100,0	57,1	42,9	100,0	56,6	43,4
2017	100,0	56,9	43,1	100,0	57,1	42,9
2018	100,0	56,3	43,7	100,0	54,5	45,5
2019	100,0	55,2	44,8	100,0	53,0	47,0
2020	100,0	54,7	45,3	100,0	54,5	45,5
2021	100,0	52,7	47,3	100,0	55,1	44,9

Sursa: Anuarul statistic al RM, Ediția 2023, p.71

Rezultatele studiilor reflectă realitățile procesului migraționist. Astfel, în Republica Moldova migrația poate fi considerată atât o expresie a libertății de mișcare a oamenilor, iar pe de altă parte este și un indiciu al degradării economice și sociale sporite atestate în localitățile Republicii Moldova (Expert Grup, 2008). Prin urmare, acțiunile celor care se fac responsabili de această situație ar trebui să fie îndreptate spre politici strategice de dezvoltare a societății, printre care să se înscrie ca obiectiv și diminuarea migrației.

Referitor la domeniile de intervenție a administrației publice locale sunt relevante studiile ce evidențiază faptul că procesele migraționale implică schimbări în structura socială și demografică a societății. Acestea se manifestă prin scăderea numărului populației, îmbătrânirea demografică, depopularea, creșterea inegalității în posedarea de resurse, exodul masiv de creiere și al brațelor de muncă către statele mai dezvoltate.

Având în vedere structura demografică, mai exact declinul acesteia, demograful Valeriu Sainsus (2021) apreciază că în ultimul deceniu efectivul populației țării s-a redus cu 1768,7 persoane sau cu peste 40%. Inevitabil, declinul demografic este urmat de îmbătrânirea demografică și depopulare. În acest context, cercetătorul evidențiază că diminuarea numărului populației a afectat considerabil numărul populației pe unități administrative (raioane). Astfel, o reducere importantă s-a înregistrat în perioada anilor 1990-2004, însă procesul este în continuă ascensiune până în prezent. Respectiv, în perioada 2004-2019 se observă diminuarea numărului populației în aproape toate unitățile administrative (Sainsus, et al. 2021, p. 285). Făcând trimitere la rezultatele recensământului din 2014, Sainsus evidențiază că populația a atins 2,9 milioane locuitori, comparativ cu 3,5 milioane în urmă cu zece ani (fără populația din stânga Nistrului). Dintre aceștia, 329 mii locuiesc în străinătate, rămânând doar 2,6 milioane de utilizatori efectivi de servicii și contribuabili la bugetele locale. În unele zone, scăderea populației este foarte acută, iar în 8 localități nu a fost înregistrată nici o persoană la recensământul din 2014. Reducerea populației diminuează din eficiența funcționalității unităților teritorial-administrative, dar și din grija față de cetățenii rămași în teritoriu. În cele 65 localități urbane și 1549 localități rurale mărimea medie a unei comune este de 2 234 persoane la o primărie, dar cifra reală este subestimată din cauza migrației masive și de durată a populației (Sainsus, 2020, p. 97).

În aceeași ordine de idei, cercetătoarea Olga Gagauz (2021) susține că îmbătrânirea demografică, asociată cu depopularea, afectează sistemele, preferințele și nevoile existente la nivel local. Ori, disparitățile teritoriale creează premisele unei dezvoltări inechitabile a zonelor urbane și rurale. În consecință, îmbătrânirea demografică reduce potențialul local de inovare și dezvoltare, deoarece persoanele în vârstă sunt, în general, mai puțin active decât cei mai tineri, iar depopularea satelor presupune și costuri mai înalte de gestionare a terenurilor agricole. Depopularea însoțită de reducerea ofertei de forță de muncă, a capitalului uman și antreprenorialului poate cauza încetinirea creșterii productivității muncii, inovațiilor etc. În acest context, politicile statului trebuie orientate spre diminuarea migrației, ca factor principal al depopulării, ceea ce presupune îmbunătățirea semnificativă a situației în toate domeniile vieții oamenilor (Gagauz, 2021).

1.3. Delimitarea domeniului tematic și cadrul metodologic al cercetării

Cadrul conceptual. Întrebarea cheie a tezei a fost să investighez modul în care autoritățile publice locale răspund provocărilor privind gestionarea migrației. Având în vedere numărul limitat de studii privind dimensiunea locală a politicilor de migrație-emigrație-dezvoltare locală, am construit inductiv un cadru conceptual, menirea căruia este să îmi permită să articulez constructe și aspecte specifice esențiale cercetării și să ofer un punct de vedere empiric, cât și teoretic pentru a îmbunătăți înțelegerea gestionării unui fenomen atât de complex precum migrația.

Un prim pas a fost identificarea reperelor pentru înțelegerea termenului *migrație*. Așa cum termenul are semnificații diferite, iar eforturile de a ajunge la un consens sunt încă în desfășurare, am optat pentru a extrage elementele semnificative ale termenului din dicționare de specialitate (sociologice) și interpretări ale cercetătorilor din diferite domenii și arii geografice.

În dicționarul de sociologie (2009) editat sub coordonarea lui Traian Rotariu, migrația este definită cât se poate de simplu - „deplasarea unor persoane dintr-o arie teritorială în alta, urmată de schimbarea domiciliului și/sau de încadrarea într-o formă de activitate în zona de sosire” și în același timp etichetată „fenomen social total”, complex nu doar prin determinanții socio-demografici și economici, precum și prin consecințele care afectează toate sferile vieții socio-politice. Această definiție nu face referire la granițele naționale, însă tipologia migrației distinge, în funcție de acest criteriu, între migrația internă și migrația externă sau internațională (Dicționar de sociologie, 1998). De asemenea, migrația este prezentată din perspectiva deplasării geografice, respectiv, migrație internă, în cadrul unui stat (din mediul rural în mediul urban sau din regiunile mai puțin dezvoltate în regiunile dezvoltate), și internațională (dintr-un stat către alt stat). Din perspectivă temporală migrația poate să fie temporară, când migrantul revine de unde a plecat, sau definitivă, când persoana care a migrat nu se mai întoarce la locul de origine (Dicționar de sociologie, 1993, p. 335-337)

Renumitul sociolog Dumitru Sandu (1984) definește migrația ca „deplasarea unei persoane – individual sau în cadrul unui grup – în afara comunității sale de rezidență, în decursul unei perioade de referință date, pentru a schimba domiciliul stabil și/sau locul de muncă obișnuit”. Pe lângă aceasta cercetătorul se mai referă și la concepte precum migrația circulatorie, lume socială a migrantilor șamd. Potrivit acestuia, migrația circulatorie se referă la acea strategie de migrație „du-te-vino”, „pendulatorie” (Sandu, 2000, p.12-13), în cadrul căreia o persoană emigrează din localitatea de origine spre zona de destinație pentru o perioadă determinată, ulterior revenind în zona de plecare.

Alți autori (Anghel și Horvath, 2009), abordând conceptul, disting diferite tipuri de migrație. Atunci când se referă la o populație anume (sau adoptată) autorii disting între *imigrație*

(activitatea de a intra într-o altă țară decât cea de origine, pentru locuire și *emigrare* (acțiunea de a părăsi propria țară pentru a se stabili în altă țară). Atunci când se referă la evenimente externe, identifică două tipuri de migrație: *migrarea voluntară* și *migrația forțată* (sunt anumite evenimente externe precum dezastre naturale, războaie, conflicte interne etc.). În funcție de cale există migrarea individuală și migrația în masă. În baza criteriului timp migrația este *temporară*, atunci când deplasarea este pe o perioadă determinată de timp (de la 9 luni la 5 ani), după care migranții individuali se întorc la domiciliul lor (care păstrează de obicei casa și familia). Se mai numește și *migrație circulară* și *migrație permanentă* (peste cinci ani).

Într-o altă accepțiune, care atinge mai multe aspecte, migrația este explicată ca fenomen ce ține de mobilitatea populației în spațiul fizic sau geografic, constând în schimbarea permanentă a domiciliului unei persoane sau grup de persoane de la o unitate administrativă la alta, înțelegând prin aceasta mișcarea în interiorul aceleiași țări sau peste o frontieră (geo)politică și care dorește să se stabilească temporar sau definitiv într-un loc, altul decât cel de origine (Iftimoaie, Baciuc, 2018, p.169). Este o explicație mult mai largă, în care sunt reflectate perspectiva geografică, socială și politică.

Datorită permeabilității tot mai mari a frontierelor naționale și a noilor tehnologii în transport și comunicații, cum ar fi companiile aeriene low-cost și aplicațiile VoIP bazate pe web, de ex. Skype sau Viber s-a configurat o nouă formă de migrație – migrația transnațională, înțelegându-se ca deplasarea între două țări, în pofida faptului că nu s-a plecat niciodată cu adevărat și nu s-a sosit niciodată cu adevărat. „Migranții” aparțin la mai multe comunități în același timp, în loc să trăiască într-o singură țară conform unui set de norme naționale și culturale. Această formă „lichidă” de migrare duce adesea la scindarea permanentă a familiilor și întreținerea a două gospodării pe o perioadă mai lungă de timp, dezvoltarea de identități hibride și o interacțiune ridicată cu țările de origine și destinație la în același timp (Fassmann 2002).

În literatura rusă una din definițiile clasice ale migrației a fost propusă de V.I. Perevedentsev (1975), care a înțeles-o ca mobilitate spațială. În lucrările sale Perevedentsev a înaintat ideea că în sens „larg” migrația reprezintă combinația tuturor mișcărilor teritoriale. În sens „îngust”, migrația înseamnă mișcări asociate cu o schimbare a locului de reședință pentru o perioadă relativ lungă.

Pentru cunoscutul demograf rus L. L. Rybakovski (1987) migrație, în sensul larg al cuvântului, înseamnă „orice mișcare teritorială care are loc între diferite așezări ale uneia sau mai multor unități administrativ-teritoriale, indiferent de durată, regularitate și scop” (Rybakovski, 1987). Ulterior, însuși autorul corectează definiția, migrația fiind definită ca „deplasări teritoriale ce reprezintă o serie de evenimente localizate în spațiu și timp, care au loc doar între diferite

așezări, iar aceste deplasări sunt înregistrate într-un fel sau altul” (p. 216). În această definiție apare componenta procedural legală. Din definiție se mai pot distinge două trăsături: strămutarea dintr-o așezare în alta și fixarea acesteia.

T. N. Yudina (2007) asociază migrația cu procesele sociale. Autoarea se referă la trăsăturile generale ale proceselor sociale ca „un set de acte stabile statistic ale interacțiunii umane”, care exprimă o schimbare a statutului social, a stilului de viață, a condițiilor de reproducere și dezvoltare a unor grupuri sociale mari și indivizi. În plus, procesele sociale se disting prin durata lor în timp, succesiunea de dezvoltare a etapelor, continuitate și identitate. Caracteristicile specifice ale migrațiilor sunt caracterul de masă, prezența unor relații stabile de cauză-efect, conținutul social al surselor și rezultatelor proceselor de migrație și inițiativa (prezența inițiativei) în rândul participanților acestora (Yudina, 2006).

Din literatura internațională este relevantă abordarea potrivit căreia migrația poate fi definită ca „mișcarea relativ permanentă a persoanelor pe o distanță semnificativă” (Shaw, 1975). Însă, chiar dacă se încearcă a fi prezentată ca definiție largă, mai curând pare a fi destul de vagă, deoarece nu este clară forma și ce are în vedere autorul prin „relativ permanentă”. De cele mai multe ori unii cercetători asociază migrația cu schimbarea reședinței, atât pe dimensiune internă, cât și cu traversarea granițelor dintre teritorii, în centrul atenției fiind două aspecte: timpul și distanța spațială (Wood, 1982; Kok, 1999).

După cum se poate remarca, punctele de vedere referitor la definirea migrației sunt diferite, fapt care nu a culminat încă cu o opinie sau concepție unanim recunoscută, deși multe elemente caracteristice acestei noțiuni coincid. Pe lângă faptul că nu este coerent din punct de vedere al fondului, nu este nici neutru din punct de vedere al valorii (Ćosić, 2022, p. 268). Spre exemplu, atunci când este avută în vedere mobilitatea spațială a subiecților din categoria celor cu statut socio-economic de nivel inferior, conceptele obligatorii implicate sunt management, securizare și control (Iosfides, 2013). Pe de altă parte, atunci când migrația este observată și analizată în rândul actorilor din vârful scării sociale, mobilitatea devine nu doar un stil de viață dezirabil, ci și un imperativ care este adesea idealizat (McGarrigle, 2022).

Ceea ce se constată este că fenomenul „migrație” generează un sistem de concepte. Astfel, în formule uzuale putem întâlni accepțiuni precum: migrațiune, migrație, procese migraționale, fenomenul migrației, fluxuri migraționale, politici de migrație, emigrare, imigare etc. V.A. Iontsev (1999), analizând conceptul „migrație” a descoperit în lucrările oamenilor de știință ruși 35 de sensuri și 28 de definiții în lucrările autorilor străini. Natura complexă a migrației a determinat dezvoltarea conceptului în diferite științe socio-umaniste și în cadrul cărora a devenit obiect de studiu, investigat pe baze metodologice proprii. Preocupări față de concept se regăsesc și în acte

reglatorii, și în documente de politici.

Migrația nu se confundă cu *procesele migraționale*, o categorie juridico-administrativă, care spre deosebire de migrație, sunt supuse reglementării legale, se bazează pe anumite standarde internaționale, dar și pe legislația națională. Responsabilitatea în acest sens revine statului care trebuie să elaboreze și să asigure implementarea de politici eficiente de migrație. Caracteristicile esențiale ale proceselor migraționale sunt:

- sunt reglementate de către stat, prin forme juridice corespunzătoare - acte juridice, decizii ale autorităților;
- se realizează într-o succesiune logică, în cadrul cărora legislația prevede realizarea acțiunilor procedurale;
- au o natură juridică atât în conținut, cât și în scopul și rezultatelor;
- au nevoie obiectivă de reglementări legale speciale (Ghazaryan 2015, p. 391-410).

Multitudinea de definiții și semnificații ale migrației este un indicator al unui interes sporit față de includerea acestui fenomen pe agenda științifică și indică asupra necesității cunoașterii acestuia sub toate aspectele. Din aceste considerente și având în vedere obiectivul primar al cercetării nu voi opta pentru o anumită definiție, ci voi sintetiza interpretările care împărtășesc rațiuni similare. Pornind de la această premisă, se prefigurează câteva grupuri de accepțiuni ale conceptului de migrație:

- 1) Migrația ca fenomen social reprezintă o consecință concretă a unor comportamente și tendințe migraționale în cadrul unei societăți, implicând o parte sau pe toți membrii. Ca fenomen se manifestă atunci când produce o anumită schimbare la nivelul societății, care poate fi pozitivă (spre exemplu: valorificarea remitențelor, dezvoltare economică, etc.) sau negativă (spre exemplu: depopularea, exodul de creiere, etc.);
- 2) Migrația se identifică și după timpul aflării la locul de destinație (fie loc de reședință, fie loc de muncă). Presupunem că dacă migrația este pentru muncă și nu reședință, atunci sunt șanse de revenire. Respectiv, această formă va fi una temporară, pe când cea definitivă mai curând este caracteristică celei cu reședință;
- 3) Migrația condiționată de trecerea frontierei, fie de stat, fie administrativă, delimitându-se în migrație externă sau migrație internă. La baza acestei delimitări este luat în considerare criteriul geografic;
- 4) Migrația înseamnă orice mișcare a populației, dincolo de propria reședință. De regulă această are ca efect schimbarea reședinței.
- 5) Migrația intervine urmare a unor factori determinanți.

În plus, migrația în acest studiu încorporează diaspora, legăturile politice și culturale ale migranților cu patria lor și influențele acestora asupra politicilor și normelor din țările gazdă.

Un element important al cadrului conceptual este instituția administrației publice locale și rolul acesteia în cadrul unei colectivități teritoriale. Precizăm că nu ne vom referi la rolul administrației publice locale în cadrul sistemului administrativ în general, ci mai degrabă la modul în care această instituție intervine în procese de politici cu impact asupra diminuării efectelor negative ale migrației. Perspectiva sociologică asupra rolului autorităților administrației publice în domeniul gestionării migrației presupune evidențierea comportamentelor efective și prescrise, asociate unui status legitim dobândit.

Pentru a evidenția rolul autorităților administrației publice locale în gestionarea fenomenului migrației ne raportăm la conceptul de *capacitate administrativă* și *competențele proprii*. Concept multidimensional, diferit înțeles și aplicat, capacitatea indică potențialul administrației publice de a obține rezultatele și politica dorite. La modul cel mai general vizează ansamblul de abilități, competențe, resurse (umane, financiare, informaționale), structurile și procesele așteptate de la birocrațiile publice, astfel încât acestea să poată facilita și contribui la rezolvarea problemelor și la elaborarea eficientă a politicilor (European Commission, 2018, p.38). Modul în care este conceptualizată este semnificativ. În cazul administrației publice locale se pot enumera un set de caracteristici pe care ar trebui să le aibă, după care urmează identificarea indicatorilor care se potrivesc unui ideal.

Legislația Republicii Moldova definește capacitatea administrativă ca raportul dintre cheltuielile generale de administrare și veniturile proprii ale APL. Conform Legii descentralizării administrative, o autoritate publică locală este considerată viabilă dacă cheltuielile administrative nu depășesc 30% din totalul veniturilor locale. Fiindcă definiția dată vizează doar aspectul financiar, pe care îl considerăm insuficient pentru scopul cercetării, prin capacitate administrativă vom avea în vedere „capacitatea autorităților de a reglementa, dezvolta și gestiona resursele fizice, financiare, umane și informaționale și alocarea acestora în vederea prestării serviciilor necesare cetățenilor lor”.

Luând ca bază doctrina administrativă a lui H. Fayol, asociem conceptului de rol capacitatea de a) a elabora politici care depind de constrângeri și posibilități; b) a identifica și alocă resurse în mod optim; c) a inova când politicile vechi eșuează, d) a coordona obiectivele contrastante într-un mod coerent întreg; e) a reprezenta interese și e) a garanta o implementare eficientă a politicilor. De asemeni, drept indicator al capacității de administrare și exercitare a autonomiei locale introducem conceptul de abilități socio-cognitive a administrației publice locale. Conceptul implică: cunoștințe, (stoc de cunoaștere), și instrumentele, mecanismele utilizate în

luarea deciziilor și implementarea acestora. Fundamentarea teoretică a acestui concept se bazează pe noțiunea de „raționalitate limitată”, care se referă la dificultatea de a lua decizii complet raționale, deoarece resursele de a procesa informații sunt limitate, mai ales atunci când problemele sunt complexe.

În contextul prezentei cercetări, administrația publică locală este definită ca totalitatea autorităților publice locale constituite, în condițiile legii, pentru promovarea intereselor generale ale locuitorilor unei colectivități teritoriale locale. Autorități publice locale, constituite în condițiile legii, în condițiile Republicii Moldova înseamnă primari, președinți de raion, consilii locale, municipale, raionale, precum și autorități ale administrației publice locale de nivel special - Adunarea Populară, Guvernatorul și Comitetul executiv, care sunt constituite și activează pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia.

De asemeni, în lucrare facem referire la noțiunea de colectivitățile teritoriale locale, ca entități sociale tipice pentru „amenajarea vieții” pe un teritoriu din punct de vedere expresiv, instrumental și de reglementare (Cornea, V., p.23; Cornea, S., p.78) și care se bazează pe „existența și activitatea indivizilor asociați și organizați, pe gradul lor de solidaritate și coeziune al acestora, pe aportul lor ca indivizi capabili de a înțelege, de a se situa și de a participa la o acțiune comună” (Herseni, 1982, p. 513).

Categoriile conceptuale ale științei administrației (administrație publică locală, colectivitate locală, capacitate administrativă, etc.) permit explorarea modului în care politica națională în domeniul migrației a creat constrângeri și presiuni asupra colectivităților teritoriale locale și cum s-a conturat răspunsul acestora față de provocările induse de migrație. De asemenea, permite explicarea și descrierea / crearea noilor structuri cu responsabilități în domeniul migrației.

O categorie analitică utilizată în studiul migrației, în special în elucidarea corelației migrațiune - dezvoltare este *coeziune socială*. Coeziunea socială este înțeleasă ca stare de fapt care privește interacțiunile între membrii societății, interacțiuni atât verticale cât și cele orizontale, caracterizate de o serie de atitudini și norme care includ încrederea, sentimentul de apartenență și disponibilitatea de a participa și de a ajuta, precum și manifestările comportamentale ale acestora” (Chan, Ho-Pong, Chan, 2006, p. 290). Voluntarismul și donațiile sunt doi indicatori măsurați pentru operaționalizarea conceptului.

Din perspectiva științei politice analizăm (re)modelarea relațiilor de putere la nivel local și modul în care migrații devin actori în procese decizionale. Au fost selectate, în acest sens, teoriile care prezintă procesele migraționale printr-o reglementare duală: structuri și proces. Toate acestea sunt analizate pornind de la rațiunea că cercetarea rolului administrației publice locale în

gestionarea proceselor migraționale poate fi abordată complex, dar cu precădere dintr-o perspectivă tridimensională: *sociologică, administrativă și politică*.

Cadrul metodologic. Caracterul empiric al tezei se fundamentează pe aplicarea unui *continuum* de metode de cercetare cantitativă, cercetare calitativă și cercetare prin ancheta pe bază de chestionar (Castellan, 2010; Rotariu, Iliuț, 1997, p. 24). În calitate de tehnici și instrumente de cercetare s-a optat pentru analiza documentară, analiza secundară a datelor, chestionarul. Cercetarea documentară, în calitate de instrument pentru realizarea documentării problemelor de complexitate ridicată, incertitudine și polarizare, este utilizată pentru a evidenția principalele narațiuni cu privire la migrație. De asemenea, este aplicată longitudinal și interpretativ asupra documentelor de politici, atât ale Uniunii Europene cât naționale, care acoperă ultimul deceniu, pentru a identifica dacă au existat consecvențe sau schimbare în discursul și argumentele invocate de-a lungul timpului. Analiza secundară a datelor este utilizată pentru a cumula și combina date din cercetări realizate anterior, cu scopul de a sistematiza cauze și factori ce influențează migrația și a desprinde semnificații și noi cunoștințe în funcție de context și factori individuali.

Datele, pentru analiza primară și secundară sunt extrase din:

- Documente scrise cifrice (rapoartele Biroului Național de Statistică (BNS), Recensământul populației);
- Documente necifrice (Legi, documente politico-administrative emise de entități internaționale / europene, de autorități publice centrale și locale) (Chelcea, 2001, p. 409);
- Ancheta pe bază de chestionar/interviul individual (*Anexa 1, Anexa 2, Anexa 3*) – caracteristicile eșantionului sunt prezentate în tabelele 1.5 și 1.6 și *Anexa 4, Anexa 5 și Anexa 6*;
- Studiul de caz (pentru a stabili măsura în care programele și politicile elaborate sunt implementate la nivel local și în ce măsură sunt și suport pentru a întări capacitatea autorităților locale de a gestiona fenomenul migrației). Pentru a răspunde abordării structural-funcționaliste au fost analizate unități administrativ teritoriale în baza Indicelui Integral Teritorial de Securitate Demografică, au fost analizate domeniile de competență ale autorităților publice locale, integrarea emigrării în politici de dezvoltare locală, etc). Concentrându-ne pe analiza politicilor publice la nivel național examinăm îndeaproape modelul integrat de abordare a migrației, introdus în 2017. Susținem că autoritățile publice locale pot influența doar simbolic fluxurile de migrație, dar nu le pot gestiona „pe propria răspundere”, în baza principiului autonomiei locale. Modelul nu ia în calcul faptul că depopularea colectivităților teritoriale locale diminuează și capitalul uman și social, prejudiciind și capacitatea administrativă a colectivității.

Tabelul 1.5. Baza empirică a cercetării

Studii sociologice	Abordare	Reprezentativitate	Tehnici / instrumente de cercetare	Perioadă
Percepții privind migrația la nivelul colectivității locale	Cantitativă	Eșantion național, 601 respondenți	Ancheta pe bază de chestionar	Aprilie – Mai, 2022
Experiența de migrație	Cantitativă	Sub-eșantion la eșantionul de bază Au fost identificați 374 respondenți cu experiență de migrație	Ancheta pe bază de chestionar	Aprilie – Mai, 2022
Analiza fenomenului migrației și elaborarea politicilor în domeniu	Calitativă	Reprezentanți ai administrației publice locale (85 respondenți) (primar, viceprimar, asistent social, cadru didactic din localitate) 85 de respondenți (Anexa 6)	Interviu individual semi-structurat	Aprilie – Mai, 2022
Date culese în cadrul cercetărilor aferente proiectului „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierei de Uniunea Europeană” ¹	Cantitativă	Anul 2021: eșantion de 1698 cu respondenți din 87 localități; Anul 2023: eșantion de 1242 respondenți din 79 localități.	Ancheta pe bază de chestionar	Noiembrie- Decembrie, 2021 Martie, 2023
Studiul de caz	Analiză	Unități administrativ teritoriale selectate după IITSD, după implementarea proiectelor migraționale; Gradul de integrare a migrației în strategii de dezvoltare locală (38)	Documente, observații directe	Octombrie 2023 – Noiembrie 2023
Studiul programelor electorale ale partidelor politice	Inserarea problemei migrației în programele electorale	Analiză în funcție de două mandate 2014, 2021	Analiza programelor electorale	Actualizare a informației 2023

Sursa: Elaborat de autor

În cadrul cercetării cantitative, unitățile de analiză sunt populația Republicii Moldova, reprezentată de un eșantion probabilistic în volum de 601 respondenți (Tabelul 1.6). Metoda

¹ Autoarea a participat în calitate de cercetător în cadrul proiectului instituțional: 20.80009.1606.13 „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierei de Uniunea Europeană”, (2020 - 2023) dir. de proiect dr. hab., Victor Mocanu.

utilizată a fost ancheta sociologică în bază de chestionar. Chestionarul a fost elaborat cu scopul de a determina percepția respondenților (fără experiență directă de migrație sau non-migranți) față de fenomenul migrației, de a stabili tendința sau intenția de a emigra. Respondenții și-au exprimat și atitudinea față de emigranți prin întrebări precum: dacă pot fi considerați emigranții purtătorii ai modernității, sau pot fi considerați agenți ai dezvoltării.

Tabelul 1.6. Descrierea eșantionului cercetării

		Variabilele independente	Variabilele dependente	Devierea
Sex	Masculin	48,1%	46,30%	-1,80%
	Feminin	51,9%	53,70%	1,80%
Rezidență	Urban	41,7%	40,60%	-1,10%
	Rural	58,3%	59,40%	1,10%
Vârstă	18-30 ani	22,9%	21,60%	-1,30%
	31-50 ani	40,3%	39,80%	-0,50%
	51-65 ani	21,4%	23,30%	1,90%
	65+ ani	15,4%	15,30%	-0,10%
Naționalitate	Moldovean/Român	75,8%	77,2%	1,40%
	Ucrainean	8,4%	8,0%	-0,40%
	Rus	5,9%	6,5%	0,60%
	Alte	9,9%	8,3%	-1,60%
Nivel de educație	Superior	12,2%	12%	-0,20%
	Mediu de specialitate	11,5%	12,50%	1,00%
	Mediu general	32,4%	34,60%	2,20%
	General obligatoriu	30,6%	29,30%	-1,30%
	Primar/ Fără studii	13,3%	11,60%	-1,70%
Regiune geografică	m. Chișinău	22,0%	20,80%	-1,20%
	Nord	28,5%	28%	-0,50%
	Centru	29,8%	30,90%	1,10%
	Sud	19,7%	20,30%	0,60%

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „Particularitățile migrației la nivelul colectivității locale” realizat în aprilie 2022

De asemenea a fost utilizat un sub-eșantion intenționat, destinat doar persoanelor care se declarau cu experiență directă de migrație în sens că, fie au lucrat/locuit în străinătate, fie lucrează/locuiesc în străinătate. Menționez că în carul cercetării ne-am bazat în mod special pe emigrare, în sensul traversării frontierei către o altă destinație, indiferent de scopul migrantului. Astfel, din cei 601 respondenți 62% (374 respondenți) pe lângă chestionarul referitor la percepția față de migrație, și-au mai împărtășit experiența prin intermediul chestionarului destinat acestei categorii.

Chestionarul destinat persoanelor cu experiență de migrație a fost constituit din două blocuri de întrebări (Filipov, 2023, p.135): I. Experiența de migrație, bloc construit în baza întrebărilor precum: Destinația aleasă; Termenul de ședere; Intenția de a pleca; Ocupația în străinătate, domenii ocupaționale; Pentru ce tip de contract au optat; Cine le-a facilitat plecarea peste hotare; Cunoașterea cadrului legal și instituțional referitor la migrație; Cum le-a influențat

migrația situația familială, veniturile; Predispoziția pentru implicare în folosul comunității; Importanța educației pentru munca din străinătate, cunoașterea limbii din țara de destinație; Ce abilități, competențe au obținut în străinătate; Dacă au revenit în țară, ce i-a determinat, etc. și blocul II. Datele socio-demografice (Anexa 4).

O categorie aparte pentru realizarea cercetării sunt *reprezentanții ai autorităților publice locale*. Ghidul de interviu a fost construit cu scopul de a aprecia capacitatea și potențialul lor de a răspunde proceselor migraționale. În cadrul studiului au fost intervievați 85 reprezentanți ai autorităților locale precum primari, consilieri locali/raionali, etc (Anexa 5). Multe întrebări au fost formulate pentru a stabili atitudinea acestora față de migrație. Totodată am urmărit să stabilim cum apreciază aceștia contextul migrațional, efectele socio-economice ale migrației asupra colectivităților locale și capacitatea lor de a gestiona aceste efecte.

În lucrare sunt utilizate date provenite din cercetarea cantitativă efectuate în teren în cadrul proiectului instituțional „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierei de Uniunea Europeană” colectate în:

1. Perioada noiembrie-decembrie 2021, eșantion de 1698 cu respondenți din 87 localități;
2. Perioada martie 2023, eșantion de 1242 respondenți din 79 localități.

Chestionarele au inclus și întrebări referitor la procesele migraționale. Cele două perioade de referință au fost utilizate pentru a compara atitudinile față de migrație.

1.4. Concluzii la Capitolul I.

1. Caracterul multidimensional al fenomenului migrației reclamă o abordare interdisciplinară a fenomenului, cu atât mai mult a rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale. În acest sens, dincolo de oferta metodologică și teoretică a sociologiei, perspectivele analitice ale altor domenii sunt utile. Avantajul acestei abordări interdisciplinare permite o înțelegere corelată a migrației cu conținutul politicilor de migrație și a modului de implementare a acestora la nivel local. Totodată, categoriile conceptuale ale științei administrației permit explicarea modului modul în care politica națională în domeniul migrației a creat constrângeri și presiuni asupra colectivităților teritoriale locale și cum s-a conturat răspunsul acestora față de provocările induse de migrație. De asemenea, abordarea interdisciplinară permite descrierea crearea noilor structuri cu responsabilități în domeniul migrației. Perspectiva științei politice importantă în analiza politicilor, transferului relațiilor de putere la nivel local elucidează modul în care migranții devin actori în procesele respective.
2. Pentru o înțelegere clară a narațiunilor privind conceptul de migrație, în unison cu abordările, teoriile și modelele de studiere a acestui fenomen, s-au analizat unele reflecții asupra

conceptului de migrație, procese migraționale, dar și alte noțiuni conexe precum: remitențe, diaspora, coeziune socială, experiența de migrație. De asemeni, sunt clarificate categoriile ce determină rolul administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale: capacitate administrativă, colectivitate teritorială locală, administrație publică locală, politici migraționale. Privite în ansamblu, categoriile analizate, conturează tridimensionalitatea cadrului conceptual - sociologică, administrativă și politică - pentru analiza rolului administrației publice locale în gestionarea migrației.

3. În literatura de specialitate autohtonă, domeniul problematic al rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale este unul ambiguu. Nu au fost identificate dovezi teoretico-științifice care să susțină asumarea responsabilității administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale, însoțită de instrumente și pârghii legale concrete care să contribuie la consolidarea capacității în acest domeniu. Puținele resurse care abordează problematica gestionării migrației nu studiază îndeaproape esența și conținutul rolului administrației publice locale, referindu-se doar la aspecte înguste, declarative și desprinse din analiză implementării unor politici în domeniul migrației.
4. Problema migrației este vast studiată în literatura de specialitate străină. Cea mai reprezentativă pentru cercetarea rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale este teoria structurii înaintată de A. Giddens, care încearcă să acorde importanță, în egală măsură, atât structurilor societale, cât și agenților umani, ori din perspectiva migrației sunt aplicabile toate cele șase elemente ale teoriei structurii (agenți, structură, dualitatea structurii, instituții, dialectica controlului și relații timp/spațiu). Cunoașterea și înțelegerea adecvată a proceselor migraționale sunt posibile având în vedere toate aceste elemente, care nu e suficient să fie explorate separat, în cadrul unor discipline concrete.
5. Metodologia cercetării este fundamentată pe o bază teoretică amplă, o bază metodologică ce constă din principii științifice ale cunoașterii fenomenului migrației și a modului de gestionare a acestuia, care au asigurat investigarea complexă îmbinând metodele cantitative și calitative. Cercetarea a fost secundată și de o amplă bază normativ – legală ce constă din acte juridice naționale și internaționale, documente de politici publice, programe de dezvoltare locală. Baza empirică a studiului a servit la completarea cercetării cu date desprinse din studii realizate de Biroul Național de Statistică și alte organizații de investigare a fenomenelor și problemelor sociale precum OIM, PNUD, etc.

CAPITOLUL II. CADRUL INSTITUȚIONAL ȘI POLITICI DE GESTIONARE A MIGRAȚIEI

2.1. Cadrul instituțional de gestionare a migrației

Amploarea și complexitatea fenomenului migrației impune implicarea mai multor instituții. Simbioza viziunilor asupra problemei migrației a dezvoltat o gândire instituțională ce depășește logica unei simplei rutine de gestionare a migrației. Altfel spus, în loc să impună pur și simplu reguli fixe, instituțiile se înscriu în cadre interactive în care actorii negociază resurse simbolice și materiale și construiesc identități și credințe (Filipov, 2009).

Gestionarea migrației din perspectivă instituțională reclamă în mod necesar o abordare fluidă și pluralistă în ideea că gestionarea nu este doar rezultatul muncii organizaționale, ci este și o parte a proceselor mai ample de schimbare socială. Într-un fel sau altul, varietatea instituțiilor implicate în ultimul timp, fie direct, fie indirect în probleme de migrație, sunt dovada faptului că există o tendință de conștientizare și înțelegere adaptată gestiunii migrației care este deschisă față de noi aranjamente instituționale. Având în vedere acest fapt, am insistat asupra identificării ansamblului de instituții implicate în gestiunea migrației în Republica Moldova.

Abordarea migrației ca un fenomen care implică multiple instituții și interacțiuni subliniază necesitatea unei perspective integrative și adaptabile. Identificarea și analiza instituțiilor implicate în gestionarea migrației în Moldova poate oferi o imagine mai clară asupra modului în care aceste organizații colaborează și contribuie la dezvoltarea unor soluții eficiente. În acest context, este esențial să se înțeleagă rolul fiecărei instituții, modul în care acestea interacționează și cum pot fi optimizate aceste interacțiuni pentru a răspunde mai bine provocărilor migrației.

În prezent, cadrul instituțional de gestionare în domeniul migrației este constituit din (Tabelul 2.1):

- Autorități publice constituite sau funcționale la nivel național;
- Autorități publice locale/teritoriale;
- Organizații internaționale, parteneri de dezvoltare ai Republica Moldova; și mai nou
- Actori nestatali implicați în domeniul migrației.

Tabelul 2.1. Sistemul instituțional național de gestionare a migrației

INSTITUȚII / STRUCTURI	MISIUNE / COMPETENȚE ȘI ATRIBUȚII
Autorități publice constituite sau funcționale la nivel național	
Parlamentul RM	Autoritate legislative: adoptă legi și hotărâri privind migrația; aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului, inclusive în problem de migrație, etc.
Guvernul RM	Autoritate executivă: inițierea, implementarea, coordonarea, controlul politicilor de migrație; realizarea parteneriatelor naționale și internaționale în domeniul migrației;

Ministerele: (Spre exemplu: Direcția politici ocupaționale și de reglementare a migrației forței de muncă în cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale)	Elaborează, implementează, coordonează politici de migrație în funcție de competențe și specialitate
Inspectoratul General pentru Migrație (până în ianuarie 2023 Biroul Migrație și Azil) - autoritate administrativă din subordinea Ministerului Afacerilor Interne https://igm.gov.md/ro	Implementează politica statului în domeniile atribuite în competența sa prin lege: migrației, azilului, apatridiei și integrării străinilor, precum și a legislației relevante acestor domenii
Biroul relații cu diaspora - subdiviziune constituită în cadrul Cancelariei de Stat https://brd.gov.md/ro	Asigură coordonarea politicii în domeniul relațiilor cu diaspora care include cetățenii Republicii Moldova stabiliți temporar sau permanent peste hotarele țării, persoanele originare din Republica Moldova și descendenții lor, precum și comunitățile formate din acestea
Agenția Națională pentru ocuparea forței de muncă (Direcția migrația forței de muncă) este autoritatea administrativă subordonată Ministerului Muncii și Protecției Sociale, împuternicită să asigure implementarea politicii în domeniul promovării ocupării forței de muncă, migrației forței de muncă și asigurării de șomaj	Realizează atribuțiile în domeniul migrației forței de muncă prin intermediul Direcției migrația forței de muncă; Asigură implementarea prevederilor actelor normative în domeniul ocupării și migrației forței de muncă, protecției sociale în caz de șomaj; Asigură implementarea acordurilor în domeniul migrației forței de muncă
Comisia de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului condusă de către secretarul de stat al Ministerului Afacerilor Interne în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, migrației și azilului, evidenței populației și cetățeniei	Organ consultativ permanent, fără statut de persoană juridică, creat în scopul monitorizării și coordonării activităților în domeniul migrației, azilului, apatridiei și integrării străinilor în Republica Moldova, precum și al aplicării unitare și coerente a politicilor guvernamentale relevante în acest domeniu
Biroul Național de Statistică	Prezintă numărul revizuit și datele despre migrația internațională; monitorizează procesele migraționale
Mass - media	Rol de informare, schimbare de atitudini, comportamente, sensibilizare, promovare, etc.
Autorități publice locale	
Autoritățile publice locale de nivelul I	Cadrul legal nu stabilește expres atribuții pentru problema migrației ; Implicare în limitele Legii cu privire la APL, Legii cu privire la descentralizarea administrativă și în limitele autonomiei locale
Autoritățile publice locale de nivelul II	Cadrul legal nu stabilește expres atribuții pentru problema migrației ; Implicare în limitele Legii cu privire la APL, Legii cu privire la descentralizarea administrativă și în limitele autonomiei locale
Organizații internaționale implicate în probleme de migrație, parteneri ai Republicii Moldova	
Banca Mondială - partener strategic de dezvoltare de dezvoltare în diferite domenii, inclusiv migrația.	Suport oferit Republicii Moldova pentru îmbunătățirea guvernantei economice, combaterea corupției, modernizarea serviciilor, ameliorarea mediului de afaceri și investirea în aptitudinile solicitate de piața muncii. Pledează pentru întărirea guvernantei și consolidarea instituțiilor prin politici pe termen lung care pot să

	<p>abordeze cauzele de bază ale emigrației permanente. Politicile care vizează păstrarea forței de lucru calificate includ promovarea sectorului privat și stimularea creării de locuri de muncă, investițiile în învățământul superior și creșterea oportunităților pentru femei în economie.</p> <p>Cadrul de Parteneriat cu Țara pentru Republica Moldova (2023-2027), aliniat la Planul Național de Dezvoltare al Republicii Moldova „Moldova Europeană 2030” sprijină redresarea durabilă, crearea de locuri de muncă și o economie mai verde, mai favorabilă incluziunii.</p>
Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) - organizație voluntară, interguvernamentală, cu activitate în domeniul migrației la nivel mondial. 100 de misiuni și 102 state-membre în toată lumea, în Moldova din 2001	<p>Domeniile de bază ale programelor din Moldova cuprind:</p> <ul style="list-style-type: none"> Anti-trafic; Gestionarea migrației; Sănătatea migrației; Gestionarea frontierei
Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR) în Republica Moldova (1997)	Acordă asistență guvernului pentru a introduce cadrul legislativ și de procedură necesar pentru asistența persoanelor care necesită protecție internațională conform standardelor internaționale
Organizația Internațională a Muncii Moldova	<p>Contribuie la:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ocuparea forței de muncă incluzivă și productivă pentru tineri; ▪ Protecție eficientă la locul de muncă; ▪ Dialog social îmbunătățit.
Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare – agenție de dezvoltare a ONU	<p>Sprijin pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Implementarea reformelor – cheie pe calea aderării la UE; - Consolidarea rezilienței la crize și la accelerarea realizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă; - Ajuta la fortificarea capacităților Guvernului de a lua decizii anticipative, bazate pe riscuri și de a elabora politici bazate pe dovezi, etc.
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	<p>Acordarea asistenței în diverse domenii importante precum apă și canalizare, sănătate, migrație, ocuparea forței de muncă, guvernare locală, dezvoltare economică etc.</p> <p>Suport financiar pentru proiectele/programele din domeniul migrației și guvernării locale.</p>
Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) este agenție a Națiunilor Unite	<p>Activează în următoarele domenii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sănătatea și drepturile sexuale și reproductive; - împuternicirea adolescenților și tinerilor; - egalitatea de gen - populația și dezvoltarea
La Strada - rețea europeană de organizații non-guvernamentale	<p>Domeniu de activitate: activități de conștientizare privind traficul de femei și eradicarea acestui tip de activitate infracțională. Ajutorarea victimelor prin contactarea unor rețele de organizații care sprijină această cauză și prin informarea femeilor și fetelor despre potențialele pericole pe care le constituie traficanții.</p>
Actori nestatali implicați în domeniul migrației	
Migranții/diaspora	Implicare directă sau indirectă, generând două categorii de persoane, cu experiență de migrațiune și fără experiență, contribuție la dezvoltarea comunităților

Sector privat (firme, agenți economici)	În funcție de natura activității: Recrutarea persoanelor pentru muncă în străinătate; Transport internațional de pasageri și persoane; Intermedieri dintre persoanele cu intenții de migrații și agenții/persoane din străinătate
ONG-uri	Suport pentru anumite categorii de migrații, monitorizarea implementării politicilor, promovarea drepturilor și libertăților migraților, etc.

Sursa: Elaborat de autor în baza informației culese de pe paginile web oficiale ale instituțiilor/structurilor vizate

Din perspectivă comparativă, se constată că pe aceeași logică este construit și sistemul instituțional de gestionare a migrației în România. Din categoria structurilor guvernamentale, organizație importantă este Inspectoratul General pentru Imigrări din subordinea Ministerului Administrației și Internelor (IGI). Este remarcabilă și activitatea Departamentului Românilor de Pretutindeni (DRP, 2021), care, spre deosebire de Biroul relații cu diaspora constituit în cadrul Cancelariei de Stat, este mult mai complexă, cu o bogată experiență de implementare a politicilor privind migrația, relațiile cu diaspora, susținerea revenirii, etc. Multe proiecte sunt implementate și în Republica Moldova, în special în domeniul educației.

Analiza competențelor instituțiilor implicate în probleme de migrație ne permite evidențierea rolurilor acestora. În această ordine am identificat șapte roluri, pentru îndeplinirea cărora fiecare element din sistem are atribuții specifice. Astfel, toate structurile din cadrul sistemului de guvernanță a migrației îndeplinesc cel puțin unul dintre următoarele roluri:

1. **Elaborare strategii și planificare:** Acest rol implică dezvoltarea de strategii și planuri care stabilesc direcțiile și obiectivele pe termen lung pentru gestionarea migrației. Instituțiile a căror revine acest rol, analizează tendințele migrației, evaluează impactul și dezvoltă soluții strategice pentru a răspunde provocărilor și oportunităților.
2. **Alocare și gestionare finanțe:** În acest caz instituțiile sunt responsabile pentru alocarea resurselor financiare necesare pentru implementarea politicilor și programelor legate de migrație. Acestea gestionează bugete, fonduri și surse de finanțare, asigurându-se că resursele sunt utilizate eficient și transparent.
3. **Implementare politici:** Acest rol se referă la punerea în aplicare a strategiilor și planurilor de migrație. Instituțiile care îndeplinesc acest rol aplică reglementările, coordonează activitățile și asigură executarea efectivă a măsurilor stabilite.
4. **Informare și promovare:** Instituțiile responsabile pentru informare și promovare se ocupă cu comunicarea și sensibilizarea publicului și a părților interesate despre politicile și programele legate de migrație. Acestea dezvoltă campanii de informare, oferă resurse educaționale și sprijină participarea comunității.

5. **Monitorizare:** Rolul de monitorizare implică supravegherea și evaluarea implementării politicilor și programelor de migrație. Instituțiile responsabile colectează date, analizează rezultatele și oferă feedback pentru a îmbunătăți gestionarea migrației.
6. **Coordonarea / implicarea părților interesate:** Acest rol implică colaborarea cu diverse părți interesate, inclusiv organizații guvernamentale, ONG-uri, comunități și sectorul privat. Instituțiile care îndeplinesc acest rol facilitează coordonarea și parteneriatele pentru a asigura o abordare integrată și colaborativă a migrației.
7. **Managementul operațional:** Rolul managementului operațional se referă la gestionarea zilnică a activităților și resurselor necesare pentru implementarea politicilor de migrație. Instituțiile care îndeplinesc acest rol asigură funcționarea eficientă a operațiunilor curente, inclusiv gestionarea cazurilor, administrarea documentelor și coordonarea activităților de zi cu zi.

Această structurare a rolurilor ajută la clarificarea responsabilităților și la identificarea posibilelor lacune în sistemul de guvernare a migrației. Fiecare rol contribuie la abordarea diferitelor aspecte ale migrației și la asigurarea unei gestionări eficiente și coordonate a acestui fenomen complex.

Din analiza rolurilor și a actorilor implicați în gestionarea migrației remarcăm faptul că în structura unui asemenea sistem se vor regăsi următoarele elemente (Munteanu, 2016, p.111 - 112):

1. Actori instituționali – serviciul public (birocrăția), politicienii (parlamentarii și partidele), agențiile de reglementare, autoritățile locale, subsistemele de politici (ministerele de ramură):
 - ✓ Serviciul public (birocrăția): Acesta include funcționarii publici care implementează și aplică politicile de migrație, gestionează documentele și coordonează activitățile administrative.
 - ✓ Politicienii (parlamentarii și partidele): Ei stabilesc legislația și reglementările referitoare la migrație, influențează prioritățile politice și fac parte din procesul de luare a deciziilor.
 - ✓ Agențiile de reglementare: Aceste organizații sunt responsabile pentru supravegherea și aplicarea regulilor și standardelor privind migrația, inclusiv monitorizarea respectării acestora.
 - ✓ Autoritățile locale: Ele implementează politici la nivel local, sprijină integrarea migranților în comunități și gestionează problemele legate de migrație la nivel de localitate.

- ✓ Sistemele de politici (ministerele de ramură): Ministerele și agențiile guvernamentale specializate care dezvoltă și coordonează politicile specifice de migrație, cum ar fi cele legate de muncă, educație și securitate socială.
2. Actori noninstituționali – grupurile de presiune, businessul, rețelele profesionale, cetățenii simpli:
- ✓ Grupurile de presiune: Organizațiile care promovează interesele și drepturile anumitor grupuri de migranți, influențând politici și practici prin lobby și advocacy.
 - ✓ Businessul: Companiile și organizațiile economice care au un interes în migrație, fie pentru recrutarea forței de muncă, fie pentru implicarea în proiecte de dezvoltare locală.
 - ✓ Rețelele profesionale: Asociațiile și organizațiile profesionale care sprijină dezvoltarea profesională a migranților și facilitează integrarea acestora în sectorul muncii.
 - ✓ Cetățenii simpli: Persoanele individuale care pot influența opinia publică, participa la activități de voluntariat și sprijini inițiativele locale legate de migrație.
3. Actori de convergență – comunitățile de politici, „triunghiul de fier” rețelele formatorilor de politici:
- ✓ Comunitățile de politici: Grupuri de experți, cercetători și organizații care dezvoltă și analizează politici de migrație și oferă recomandări bazate pe cercetări și bune practici.
 - ✓ „Triunghiul de fier”: Conceptul care se referă la relația strânsă dintre politicieni, birocrați și grupuri de interes, care colaborează pentru a influența și a implementa politici de migrație.
 - ✓ Rețelele formatorilor de politici: Grupuri de actori care contribuie la dezvoltarea și implementarea politicilor de migrație prin colaborare, schimb de informații și influențare a proceselor de luare a deciziilor.

Structura respectivă evidențiază cum diferite grupuri și organizații, cu interese și roluri variate, contribuie la gestionarea migrației și la abordarea provocărilor asociate. Coordonarea și colaborarea între acești actori sunt esențiale pentru dezvoltarea unor politici și soluții eficiente și adaptate contextului specific.

Această structură a actorilor implicați în gestionarea migrației reflectă complexitatea și diversitatea intereselor și influențelor care modelează politicile și practicile de migrație. Fiecare categorie de actori joacă un rol specific și contribuie la diferite aspecte ale gestionării migrației. Astfel, chestiunea gestionării migrației se pune, de obicei, ca o alegere între câteva strategii politice de bază.

- a) Gestionarea sau reglementarea directă de către agențiile guvernamentale centralizate -

abordare de sus în jos, prin crearea și punerea în aplicare a regulilor impuse structurilor publice/instituțiilor publice;

- b) Gestionarea bazată pe parteneriat – cu implicarea partenerilor de dezvoltare în sprijinirea reformelor și politicilor, fie direct în domeniul migrației, fie politici conexe.
- c) Abordări care descentralizează sau transferă elemente de autoritate instituțională și responsabilitate de la guvernul central către administrațiile locale.

Toate trei abordări se referă la „formarea și menținerea mecanismelor de autoritate și putere, în cadrul cărora actorii iau decizii și stabilesc politici care sunt obligatorii pentru actorii individuali și colectivi în cadrul unor limite teritoriale diferite, cum ar fi limitele unui stat, raion sau municipalitate” (Kenneth, Alf-Inge, 2014). Evident, aceste strategii se vor alege în funcție de caracteristicile specifice situației.

În cazul Republicii Moldova, sub presiunea factorilor endogeni și exogeni, se atestă inițiative de gestionare a migrației într-un cadru organizat prin optimizarea și ajustarea politicilor în acest domeniu. Drept dovadă sunt activitățile sporite în vederea revizuirii legislației și a politicii migraționale, înființarea instituțiilor specializate în probleme de migrație, colaborarea cu organisme internaționale guvernamentale și non-guvernamentale, implicarea în diverse programe internaționale, etc. Dar, în pofida acestor eforturi, politicile de migrație nu au condus întotdeauna la rezultate preconizate. Cauzele acestei situații își au originea în activitatea instituțiilor. Faptul că numărul instituțiilor a sporit, încă nu este o dovadă a unui management eficient în gestionarea migrației. Principala problemă, în acest sens, este suprapunerea activităților, atribuțiilor de dirijare a fenomenului migrațional. În acest context, se impune clarificarea tipului de probleme care ar trebui să fie în vizorul autorităților. Având în vedere dimensiunea socială a fenomenului, exprimăm ideea că autoritățile publice ar trebui să fie interesate de: cauzele principale ale migrației și care ar fi soluțiile în diminuarea acestora; care este impactul migrației asupra migrantului; care sunt efectele migrației asupra societății; care dintre formele migrației au preponderență în Republica Moldova și ce influență au acestea asupra comunității; ce strategie ar fi capabilă să asigure o gestionare eficientă a migrației sub aspectul bunăstării societății.

2.2. Politica națională privind migrația

În esența lor, politicile sunt ceea ce aleg să facă guvernele într-un anumit domeniu. Politicile de migrație pot fi definite ca legi, reguli, măsuri și practici implementate de statele naționale cu obiectivul declarat de a influența volumul, originea și compoziția internă a fluxurilor de migrațiune (de Hass, 2011).

În această secțiune este analizată politica migraționistă din Republica Moldova. Pornim de la ideea, exprimată în literatura de specialitate, că o politică migraționistă cuprinde:

- reglementarea și controlul fluxurilor migratorii;
- întărirea legislației de combatere a migrației ilegale și a angajării ilegale a lucrătorilor străini;
- integrarea imigranților;
- cooperarea internațională în domeniul migrației (Constantin, Preda, 2004, p.6).

Implementarea eficientă a acestor componente necesită o coordonare strânsă între instituțiile guvernamentale, societatea civilă și partenerii internaționali, precum și o abordare adaptată contextului specific al fiecărei țări.

Pornind de la ideea că o politică migraționistă eficientă include reglementarea fluxurilor migratorii, consolidarea legislației pentru combaterea migrației ilegale, integrarea imigranților și cooperarea internațională, putem dezvolta fiecare dintre aceste componente în ideea unei gestiuni eficiente a migrației:

I. Reglementarea și controlul fluxurilor migratorii:

- ✓ Stabilirea unor politici clare și coerente privind emigrarea și migrarea, inclusiv reglementarea vizelor și permiselor de muncă.
- ✓ Implementarea unor sisteme de monitorizare eficiente pentru a urmări mișcările migratorii;
- ✓ Îmbunătățirea proceselor de verificare și selecție a migranților pentru a asigura că imigrarea se face conform legii și a standardelor internaționale.

II. Întărirea legislației de combatere a migrației ilegale și a angajării ilegale a lucrătorilor străini:

- ✓ Revizuirea și actualizarea legislației pentru a se alinia la cele mai bune practici internaționale și pentru a ține pasul cu evoluțiile în domeniul migrației.
- ✓ Aplicarea strictă a sancțiunilor pentru angajarea ilegală a lucrătorilor străini și pentru facilitarea migrației ilegale.
- ✓ Coordonarea între instituțiile relevante pentru a asigura o aplicare uniformă și eficientă a legislației.

III. Integrarea imigranților:

- ✓ Dezvoltarea programelor de integrare care să ofere sprijin lingvistic, educațional și profesional imigranților pentru a facilita adaptarea lor în societate.
- ✓ Promovarea incluziunii sociale prin facilitarea accesului la servicii sociale, educație și sănătate.

- ✓ Încurajarea participării imigranților în viața comunității și în viața economică, inclusiv prin stimularea antreprenoriatului și a contribuțiilor economice.

IV. Cooperarea internațională în domeniul migrației:

- ✓ Colaborarea cu alte țări și organizații internaționale pentru a aborda problemele transnaționale ale migrației și a împărtăși bune practici.
- ✓ Participarea la inițiative internaționale și la tratate internaționale relevante pentru migrație pentru a asigura o abordare coordonată și unitară.
- ✓ Promovarea schimbului de informații și bune practici între țări pentru a îmbunătăți gestionarea migrației și a preveni abuzurile.

De asemenea, voi urmări măsura în care interesele și activitățile participanților (subiecților) la procesele de migrație sunt luate în considerare în cadrul sistemului politic existent al societății și în cursul adoptării soluțiilor adecvate (politicile în domeniul migrației) (Igonin, 2015, p. 1035). Un alt aspect urmărit se referă la măsura în care migrația este recunoscută ca problemă ce trebuie gestionată și reflectarea acesteia în programele electorale ale partidelor politice. Opțiunea de a include și voința politică drept categorie analitică se datorează convingerii că procesele migratorii afectează viața politică și ordinea publică dobândind astfel un conținut politic. În același timp voința politică este subinvestigată, îi lipsește claritatea conceptuală și măsurarea validă. Un alt argument de a invoca voința politică este că ținta 10.7 din Agenda 2030 a generat necesitatea de a defini „politici de migrație planificate și bine gestionate”.

În Republica Moldova politica privind migrația s-a constituit treptat, în mare parte sub influența factorilor endogeni și exogeni. Cronologic, se pot distinge cel puțin patru etape:

- I. Într-o primă etapă 1990-1994 - migrația a fost examinată sub aspectul securității statale, protejarea populației autohtone, a cetățenilor moldoveni, în contextul migrației masive din spațiul sovietic și post-sovietic. Necesitatea de a reglementarea și controla fluxurile de la începutul anilor 1990 a determinat adoptarea primelor legi ca elemente ale unei politici migraționiste: Legea despre migrație (decembrie 1990), Legile cu privire la ieșire și intrare în Republica Moldova (noiembrie 1994), Legea cu privire la statutul legal al străinilor și apatrizilor (noiembrie 1994). De asemenea, Republica Moldova ratifică o serie de acorduri de cooperare cu Organizația Internațională pentru Migrație (octombrie 2002), ratifică Protocolul Adițional împotriva traficului ilegal de migranți pe căi terestre, aeriene și maritime, care completează Convenția ONU împotriva crimei organizate transnaționale (februarie 2005) (Munteanu, 2008, p. 16). Conținutul de bază al acestei etape este reglarea și reglementarea proceselor migrației de muncă caracteristice spațiului geopolitic specific sovietic sau postsovietic (Moșneaga, 2017, p. 43). Abordările și alegerea căilor și metodelor pentru

formarea politicilor în domeniul migrației au fost marcate de atitudini negative față de procese migraționale și un model de dezvoltare închis. În primii ani de după proclamarea a fost determinată o cotă pentru fluxurile imigraționale la nivel de 0,05% din numărul populației. În același timp, trecerea cetățenilor cu locul de trai în străinătate și schimbarea cetățeniei nu erau considerate o problemă pentru republică (Gribincea și Krotenco, 2005, p, 143).

II. În cea de-a doua etapă - perioada 1995-2000 - conceptul politicii migraționiste nu este schimbat, se modifică însă scopul. Statul depune eforturi să apere interesele cetățenilor moldoveni care se află la muncă peste hotarele țării. Câteva tentative de combatere a migrației ilegale și a traficului de persoane, prin colaborarea internațională inițiată de structurile MAE (semnarea acordurilor în domeniul migrației de muncă și protecției migranților moldoveni) încă nu oferă claritate în ceea ce trebuie și mai ales cum trebuie să procedeze Republica Moldova pentru a interveni într-un proces care ia amploare. Mai mult, inițiativa MAE de a semna acorduri bilaterale nu s-a materializat. Negocierile acordurilor bilaterale privind migrația forței de muncă, securitatea socială, mobilitatea academică, repatrierea și readmisia, privind contracararea migrației iregulare, contrabandă și trafic de persoane s-au intensificat abia în 2018. Acordurile bilaterale sunt un instrument important prin faptul că asigură respectarea dreptului cetățenilor de a se deplasa între state și de a beneficia de securitate socială, ca urmare, fiind înlăturate restricțiile de a pretinde la astfel de beneficii, iar responsabilitățile de monitorizare și management sunt împărțite între statul gazdă și țara de baștină a migranților. În 2021 Republica Moldova avea semnate opt acorduri bilaterale privind migrația forței de muncă (MGI, 2021, p. 13), precum și 15 acorduri bilaterale de securitate socială dintre care 13 acorduri cu state ale Uniunii Europene (PME, 2022, p.65).

III. Bazele unei politici practice și reale în domeniul migrației sunt puse începând cu anul 2000 (etapa a III-a), odată cu adoptarea de către parlament (2002) a Concepției politicii migraționale a Republicii Moldova. Scopul declarat al acesteia este de a determina politica de stat în domeniul migrației, în ideea că va deveni un reper important în „dezvoltarea reglementărilor privind asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, reglementarea și dirijarea procesului migrațional în interesul persoanei și al societății, protecția socială a migranților și a familiilor acestora, stabilirea relațiilor de cooperare cu alte state, crearea condițiilor de angajare legală în câmpul muncii peste hotare a cetățenilor moldoveni, combaterea migrației ilegale și a traficului ilicit de ființe umane”. Premisele elaborării concepției sunt cadrul juridic insuficient pentru asigurarea respectării depline a drepturilor migranților, activitatea insuficientă a structurilor de stat în domeniul dezvoltării migrației, „întrucât acestea nu dispun de un mecanism bine determinat de evidență și de control al

fluxurilor migraționale, precum și de pârghiile necesare pentru dirijarea lor” (Concepția, 2002). Prin precizarea explicită a faptului că una din priorități este „soluționarea problemelor în domeniul migrației, inclusiv în ce privește angajarea la muncă peste hotare, oferind servicii informative care vor contribui la facilitarea migrației ordonate” concepția își dezvăluie caracterul orientat spre procese migraționale, și mai puțin pe o intervenție complexă, multidimensională pentru a interveni cu politici structurale în gestionarea fenomenului. Distincția între migrație și procese migraționale este importantă, cele din urmă reprezentând o reflectare a politicii migraționale, caracteristice regiunii date (Gribincea și Krotenco, 2005, p. 143). Tot în această perioadă este adoptat un amplu cadru legal - (Legea cu privire la migrație (2002); Legea cu privire la statutul refugiaților (2002); Legea cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane (2005) și, prin semnarea de acorduri bilaterale în domeniul migrației de muncă este intensificată colaborarea internațională. Acordurile au menirea să asigure căi de migrare în scop de angajare reglementate, protecție socială pentru migranți și familiile acestora precum și să ofere migranților aceleași drepturi și obligații ca și cetățenilor țării de destinație. În februarie 2005, Republica Moldova semnează Planul Individual Republica Moldova – Uniunea Europeană, în care un rol important îl au problemele care țin de migrație, mecanisme de stopare a migrației ilegale, traficul de ființe umane, oferirea de asistență refugiaților și persoanelor în căutare de refugiu.

IV. După anul 2006 (etapa a IV-a) se observă modificarea conceptului. Migrația este interpretată sub aspectul politicilor de dezvoltare. Această etapă este marcată de regândirea unor abordări conceptuale în legătură cu reglementarea migrării forței de muncă, desfășurarea unei reforme instituționale, o cooperare mai strânsă cu Uniunea Europeană, contracararea migrației ilegale și tranzitarea migrațională ilegală (Munteanu, 2008, p. 12). Vecinătatea nemijlocită cu Uniunea Europeană a impus coordonarea și unificarea implementării politicilor. În această perioadă, sub auspiciile ideii de „apropiere” la standardele UE, sunt gândite modalități de atragere a remitențelor în colectivitățile teritoriale locale, conlucrarea cu diaspora, programe de reîntoarcere și integrare în patrie. Se diversifică spectrul instrumentelor și mijloacelor de reglare proceselor migraționale și implementare a politicilor în domeniu, iar politica migrațională este parte componentă a politicilor sociale. Unul din instrumente este Parteneriatul de Mobilitate, care este, mai întâi de toate, un instrument al UE conceput și modelat pentru a satisface interesele Uniunii Europene. Documentul tratează două aspecte: o parte fixă cu caracter politic care conține partea „teoretică” a ceea ce presupune acest Parteneriat și o parte mobilă, în speță o anexă cu inițiative concrete propuse spre colaborare de statele membre semnatare ale declarației (Constantin, Nicolescu, 2008, p.34). Inițiativele

parteneriatului vizează în particular sporirea beneficiilor migrației, mai ales în vederea dezvoltării țării; atenuarea efectelor negative ale migrației de muncă, mai ales pentru persoanele înalt calificate; transferul beneficiilor de securitate socială, programe de reintegrare și instruire de muncă temporară. Apreciate a fi „comprehensive și echilibrate” și validate pentru a „a identifica abordările inovatoare pentru a îmbunătăți managementul mișcărilor legale ale persoanelor” (OIM, 2013, p. 215), parteneriatele pentru mobilitate sunt criticate pentru tendința lor de a fi restrictive și coercitive față de țările partenere (Reslow, 2010a: 16). Pe baza experiențelor, Reslow (2009a, p. 15) explică limitele unor astfel de inițiative, punând la îndoială chiar și entuziasmul Republicii Moldova de a fi țară – pilot. Autorul susține că interesul de a deveni țară-pilot, de rând cu Capul Verde și Georgia, nu a fost exprimat oficial de Guvernul Republicii Moldova, ci de Organizația Internațională pentru Migrație.

Incontestabil, aceste inițiative au în vedere o abordare coordonată a problemei migrației, atât a celei legale, cât și a celei ilegale, în beneficiul țărilor Uniunii Europene, dar și al țărilor furnizoare, implicit pentru Republica Moldova. Pentru a fi și eficiente, este necesar un cadru instituțional adecvat, în măsură să răspundă atât nevoilor interne, cât și celor de cooperare internațională. Pentru a fi eficient, mecanismele de funcționare ale sistemului trebuie să articuleze capacitatea instituțională și legală națională și cea locală, precum și capacitatea de a percepe și recunoaște diversitatea contextelor locale de dezvoltare și migrație.

Un cadru instituțional pentru reglementarea migrației prinde contur la începutul anilor 2000. Literatura de specialitate privind administrația publică postulează că o problemă poate primi atenție, sprijin sistematic și continuu în procesul de politici, dacă este încorporată într-o structură organizațională. Măsura în care problemei în cauză i se va acorda efectiv atenție, depinde parțial de capacitatea structurală (adică de numărul de posturi) care pot fi mobilizate (Peters, Guy, Pierre, 2012, p. 120).

În Republica Moldova, nu există o singură agenție guvernamentală responsabilă exclusiv de proiectarea și implementarea unei politici în domeniul migrației. Mai multe agenții împărtășesc această funcție, inclusiv:

- Inspectoratul General pentru Migrație (în cadrul Ministerului Afacerilor Interne);
- Biroul pentru Relații cu Diaspora (în cadrul Cancelariei de Stat a Primului Ministru);
- Departamentul Politici Ocupaționale și Reglementarea Migrației (în cadrul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale) și poliția de frontieră.

În plus, Agenția Națională pentru ocuparea forței de muncă are o Direcție pentru Migrația forței de muncă. Timp de aproape un deceniu au fost elaborate o serie de strategii pentru sprijinirea unei abordări sistemice în ceea ce privește migrația. Olga Poalelungi, Cercetător, Sectorul

Demografie la Institutul de Integrare Europeană și Științe Politice a Academiei de Științe a Moldovei, aprecia în 2012 că „măsurile sunt în mare parte luate cu întârziere, sunt depășite, ceea ce nu are impactul corespunzător asupra eficacității gestionării proceselor de migrațiune și în eliminarea consecințelor sale negative (Poalelungi, 2012-2017, p. 9). Zece ani mai târziu, sistemul instituțional, creat de Republica Moldova pentru a interveni în soluționarea problemelor cauzate de migrație este apreciat ca fiind „impresionant” (Profilul Migrațional Extins Al Republicii Moldova, 2017-2021, p.75) politica în materie de migrație fiind susținută de structuri de guvernare „sofisticate și bine coordonate”(Fișă de Țară privind migrația și competențele, 2021, p.8).

Raportat la ideea exprimată anterior că o politică reprezintă ceea ce aleg să facă sau să nu facă guvernele, vom prezenta de o manieră sintetică principalele acțiuni, proiecte, programe și/sau documente de politici care vizează problema migrației în Republica Moldova (*Tabelul 2.2.*).

Tabelul 2.2. Sinteza principalelor acțiuni, proiecte, programe și documente de politici privind migrația în Republica Moldova

Nr.	Domenii de intervenție	Rezultate
1.	Liberalizarea vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova	Rezultatul implementării Planului de Acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize și a fost oficializată prin decizia publicată în Jurnalul Oficial al UE pe 8 aprilie 2014 și intrată în vigoare pe 28 aprilie 2014. Actualmente, liberalizarea vizelor este reglementată de Regulamentul UE 2018/1806.
2.	Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare	<ul style="list-style-type: none"> • Proiectul MiDL (2015): lansat de PNUD Moldova cu sprijinul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, acest proiect vizează integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare, îmbunătățind serviciile locale și stimulând activitățile economice în comunitățile afectate de migrație. <p>Etape de implementare:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. 2015- 2018 (38 sate și orașe din RM) Beneficiari: 300 mii locuitori din 38 localități beneficiare care implică circa 40 mii migranți în dezvoltarea locală (PNUD); II. 2019 – 2022 (nivel național) Beneficiari: Autoritățile publice naționale și locale, migranții, membrii comunității, inclusiv femeile, copiii, persoanele în etate, persoanele cu dizabilități și minoritățile din 35 de sate și orașe din regiunea Nord, Centru și Sud, inclusiv Găgăuzia; precum și migranții, inclusiv cei reântorși care apelează la serviciile oferite de cele 35 Direcții Teritoriale pentru Ocuparea Forței de Muncă. • Programul Național pentru Ocuparea Forței de Muncă (2022-2026): Aprobata prin Hotărârea Guvernului Nr. 785/2022, reflectă angajamentul de a gestiona eficient

		migrația în contextul politicilor extinse pentru ocuparea forței de muncă și integrarea socială a migranților de retur.
3.	Recunoașterea diasporei ca agent al dezvoltării	<ul style="list-style-type: none"> • Planul de Acțiuni pentru Diaspora (2012-2014): Elaborat pentru a sprijini național-cultural și social diaspora moldovenească; • Biroul Relații cu Diaspora (2012): Creat pentru a coordona politica de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării; • Strategia Națională „Diaspora 2025”: Aprobata prin Hotărârea Guvernului Nr. 200/2016, vizează dezvoltarea unui cadru de colaborare între instituțiile statului și diasporă; • Zilele Diasporei (2016): Sărbătorite anual pentru a recunoaște contribuțiile diasporei moldovenești.
4.	Sprijin pentru revenire și integrare	<ul style="list-style-type: none"> • Acordul-Cadru cu Oficiul Francez pentru Imigrare și Integrare al Republicii Franceze (2017): sprijină persoanele care revin în RM după muncă în Franța, facilitând transferul de abilități, sprijin financiar, și generarea de venituri și locuri de muncă; • Programul Național de Stimulare a Revenirilor (2023-2027): vizează crearea unui sistem coerent de stimulare a revenirii și reintegrării cetățenilor moldoveni, elaborat conform Programului de Activitate al Guvernului și Strategiei Naționale „Diaspora-2025”.
5.	Gestionarea fluxului migrațional	Programul privind Gestionarea Fluxului Migrațional, Azilului și Integrării Străinilor (2022-2025): aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 808/2022, se axează pe dezvoltarea unui sistem de management integrat al migrației, consolidarea cooperării interinstituționale și internaționale.
6.	Politici privind integrarea și adaptarea imigranților în Republica Moldova	<ul style="list-style-type: none"> • Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova Nr. 200 din 16.07.2010, Monitorul Oficial Nr. 179-181 din 24.09.2010. • Legea privind integrarea străinilor în Republica Moldova (Nr. 274 din 27.12.2011); • <i>Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020)</i> nr. 655 din 08.09.2011 (Strategia, 2011); • <i>Programul privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025</i>, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.808/2022.

Sursa: Elaborat de autor în baza acțiunilor, proiectelor, programelor și documentelor de politici privind migrația în Republica Moldova

1. Liberalizarea vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova

Obligația de a deține viză de scurtă durată pentru cetățenii Republicii Moldova, posesorii ai pașapoartelor biometrice, care călătoresc în Spațiul Schengen a fost abolită în 2014, urmare a modificării Regulamentului UE nr. 539/2001. Acest lucru a fost posibil prin asigurarea implementării condițiilor Planului de Acțiuni privind liberalizarea regimului de vize oferit Republicii Moldova la 24 ianuarie 2011, în cadrul Dialogului RM-UE privind liberalizarea

regimului de vize (lansat la 15 iunie 2010) (Comisia Europeană, 2013). Urmare a unui set de condiții și acțiuni, respectate de Republica Moldova, a fost semnată decizia cu privire la liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii RM de către președinții Parlamentului European și Consiliului Uniunii Europene. Decizia cu privire la eliminarea vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova a fost publicată în Jurnalul Oficial al UE la 8 aprilie 2014 și a intrat în vigoare la 28 aprilie 2014. Actualmente liberalizarea vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova este prevăzută de Regulamentul UE 2018/1806 din 14 noiembrie 2018 de stabilire a listei țărilor terțe ai căror resortisanți trebuie să dețină viză pentru trecerea frontierelor externe și a listei țărilor terțe ai căror resortisanți sunt exonerati de această obligație (Misiunea RM pe lângă UE).

2. Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare

După 2006, dezvoltarea sistematică a politicii naționale privind migrația internațională și dezvoltarea se regăsește pe agenda guvernamentală. Acest obiectiv se materializează prin integrarea migrației în planificarea dezvoltării, presupunând un proces de identificare și evaluare a implicațiilor migrației asupra oricărei acțiuni sau obiective planificate într-o strategie de dezvoltare. Lansat în august 2015 de PNUD Moldova, cu sprijinul financiar al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare Proiectul comun OIM/PNUD/Programul Global „*Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare*” (MiDL) susține ideea integrării migrației în strategiile naționale, obiectivul major al acestuia fiind de a sprijini dezvoltarea comunităților din Republica Moldova afectate de migrație, prin îmbunătățirea serviciilor locale de aprovizionare cu apă și sanitație, sănătate, servicii sociale și educație, precum și stimularea activităților economice generatoare de venituri, inclusiv prin încurajarea economică a migranților reîntorși în comunitate (PNUD, 2012). Așa cum misiunea proiectului a fost să permită guvernului și partenerilor acestuia să evalueze mai bine și să facă mai vizibil impactul dezvoltării umane pe care îl are migrația, să gestioneze fenomenul migrației într-un mod care ar permite obținerea mai multor rezultate în sfera dezvoltării umane și reducerea riscurilor pentru migranți, familiile și comunitățile pe care le creează, atât în țara de origine, cât și în cea de destinație, la nivel de țară s-au preconizat următoarele rezultate:

- angajarea părților interesate cheie în procesul de integrare a migrației;
- consolidarea bazei de dovezi privind migrația și dezvoltarea;
- identificarea priorităților de migrație și dezvoltare, sprijinirea elaborării strategiilor naționale de migrație și dezvoltare și implementarea unor priorități identificate;
- includerea diasporei pe agenda politicilor de dezvoltare, consolidarea acesteia, atragerea diasporei în dezvoltarea durabilă a țării; și

- dezvoltarea capacităților guvernului de a integra migrația și de a monitoriza progresul.

Un program cu relevanță directă în gestionarea migrației în Republica Moldova este *Programul național pentru ocuparea forței de muncă pe anii 2022-2026 și a Planul de acțiuni privind implementarea acestuia*, aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr. 785 din 16-11-2022. Documentul reflectă angajamentul Republicii Moldova de a gestiona eficient migrația în contextul politicilor extinse pentru ocuparea forței de muncă, asigurând simultan dezvoltarea economică durabilă și integrarea socială a migranților de retur și a comunităților lor.

3. Recunoașterea diasporei ca agent al dezvoltării

Termen simplu, dar aprig contestat, „diaspora” se referă la „o comunitate imaginară dispersată dintr-o patrie pretinsă” (Vertovec 2009, p. 5). Cândva disprețuiți, victime, dezertori sau trădători, emigranții și descendenții lor sunt priviți astăzi drept veritabilă instituție și resursă de dezvoltare. Începând cu anii 1990 se atestă o creștere prodigioasă a instituției, devenind o componentă centrală a recomandărilor pentru politici de migrație formulate de organizațiile internaționale și grupurile de reflecție proeminente axate pe migrațiune. În mai mult de jumătate din toate statele membre ONU diaspora sunt recunoscute drept instituții care asigură facilitarea remitențelor; explorează noi modalități de reducere a sărăciei, construiesc parteneriate educaționale etc. (Gamlen et al, 2017).

Conceptul de „diaspora” a evoluat semnificativ de-a lungul timpului, devenind un element esențial în politicile și strategiile legate de migrație și dezvoltare. diaspora a evoluat de la o comunitate marginalizată la o resursă valoroasă pentru dezvoltarea globală și locală. Recunoașterea și integrarea efectivă a diasporei în politicile de migrație și dezvoltare sunt esențiale pentru maximizarea contribuțiilor acesteia și pentru promovarea unei dezvoltări economice și sociale durabile.

În 2012, Republica Moldova a făcut primii pași importanți în formularea viziunii și obiectivelor strategice privind diaspora, migrația și dezvoltarea. Acești pași au marcat începutul unei abordări mai sistematice și integrate în gestionarea migrației și în valorificarea potențialului diasporei. (Biroul Relații cu Diaspora). Diaspora moldovenească, în sensul definiției prezentate anterior, inițial s-a axat pe asigurarea legăturilor culturale cu patria (Moșneaga, 2014, p. 150), în acest sens fiind elaborat și un *Plan de acțiuni pentru sprijinirea național-culturală și socială a diasporei moldovenești pentru anii 2012–2014*. Un organism special conceput să reglementeze și să interacționeze cu diaspora moldovenească din străinătate este înființat în 2012. Biroul Relații cu Diaspora (BRD) este o subdiviziune din cadrul Cancelariei de Stat, sub aspect strategico-politic subordonată Prim-ministrului, iar sub aspect administrativ secretarului general al Guvernului.

Rolul biroului este să asigure asistență organizatorică și informațională Prim-ministrului pe subiecte ce țin de politica de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării și are misiunea de a asigura coordonarea politicii în stat în domeniul relațiilor cu diaspora care include cetățenii Republicii Moldova stabiliți temporar sau permanent peste hotarele țării, persoanele originare din Republica Moldova și descendenții lor, precum și comunitățile formate din acestea. În 2017 se înființează și un Comitet interministerial pentru diaspora, migrație și dezvoltare.

Recunoscând rolul pe care îl poate avea diaspora moldovenească în dezvoltarea țării, începând cu anul 2014, în Cadrul bugetar pe termen mediu, a fost instituit subprogramul „Susținerea diasporei moldovenești”, totodată două strategii sectoriale au integrat obiective și acțiuni destinate diasporei moldovenești (PME, p. 67). Necesitatea elaborării Strategiei *Națională* „Diaspora 2025” (aprobată prin hotărâre de guvern nr. 200/2016) a constituit o prioritate trasată în cadrul Programului de activitate al Guvernului (2015-2018) (PROGRAMUL, 2015), fiind în concordanță cu legislația națională și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, prevederile Organizației Națiunilor Unite, Consiliului Europei și Uniunii Europene. Totodată, obiectivele strategice reflectă și aspirațiile de integrare europeană a Republicii Moldova. A fost elaborată de Biroul pentru relații cu diaspora din cadrul Cancelariei de Stat, împreună cu grupul de lucru format din reprezentanți ai ministerelor, autorităților publice centrale, instituțiilor, partenerilor de dezvoltare, societății civile și diasporei, creat în conformitate cu Dispoziția Guvernului nr. 64-d din 4 iulie 2014 (Dispoziția Guvernului, 2014). Documentul este bazat pe analiza datelor primare și secundare, efectuată de un expert internațional independent, cu suportul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare.

Obiectivul general al Strategiei este de a dezvolta un cadru sustenabil și comprehensiv de colaborare între instituțiile statului și diasporă, bazat pe încredere și inițiative comune, care vizează facilitarea opțiunilor de reîntoarcere productivă a diasporei.

Strategia stabilește patru obiective specifice:

- 1) elaborarea și dezvoltarea cadrului strategic și operațional al domeniului diaspora, migrațiune și dezvoltare;
- 2) asigurarea drepturilor diasporei și consolidarea încrederii;
- 3) mobilizarea, valorificarea și recunoașterea potențialului uman al diasporei;
- 4) implicarea directă și indirectă a diasporei în dezvoltarea economică durabilă a Republicii Moldova.

Un capitol separat, dedicat politicilor pentru diasporă, este prevăzut în Programul de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune”, dar concomitent, domeniul este abordat și în alte capitole precum: Protecția socială și munca, Transformare digitală. Mai mult ca atât, este

important de evidențiat că una din Prioritățile de bază, care se regăsește în Cadrul bugetar pe termen mediu pentru perioada anilor 2022-2024, se referă la fortificarea mecanismului de cooperare cu diaspora (PME, p. 72).

Din 2016, prin Hotărârea Guvernului Nr. 735 din 9 iunie 2016 s-a decis organizarea anuală, la sfârșitul celei de-a treia săptămâni a lunii august a Zilelor Diasporei. Adoptarea unui document oficial reprezintă dovada recunoașterii și celebrării contribuțiilor diasporei moldovenești în promovarea, colaborarea și solidarizarea între moldovenii din întreaga lume și țara lor de origine.

4. Sprijin pentru revenire și integrare

Una din primele în domeniul migrației și integrării sociale este *Acordul-cadru de parteneriat dintre Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Oficiul Francez pentru Imigrare și Integrare al Republicii Franceze pentru punerea în aplicare a programului OFII de ajutor pentru reintegrare în Republica Moldova*, semnat în octombrie 2017. Acordul este conceput pentru a sprijini persoanele care revin în Republica Moldova după o perioadă de muncă sau rezidență în Franța. Prin sprijinirea acestor inițiative antreprenoriale, acordul facilitează:

1. Transferul de abilități și cunoștințe;
2. Sprijin financiar și consultanță;
3. Generarea de venituri și locuri de muncă;
4. Contribuție la economia națională.

Prin facilitarea inițiativelor antreprenoriale ale cetățenilor moldoveni întorși din străinătate, acordul promovează dezvoltarea economică durabilă și crearea de oportunități pentru reintegrarea acestora în economia țării, având un impact pozitiv asupra societății și a nivelului de trai în Moldova.

Comitetul interministerial pentru diaspora, migrație și dezvoltare elaborează și propune spre adoptare guvernului *Programul național de stimulare a revenirilor și facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație pentru anii 2023-2027*. Conceput urmare a analizei documentelor de politici și studii existente în domeniu, programul își propune obiectivul strategic „de a crea un sistem coerent și sinergic de stimulare a revenirii și facilitare a reintegrării cetățenilor reveniți, prin asigurarea întregului ciclu de politici, servicii și implementarea instrumentelor sustenabile de asistență și suport”.

Scopul Programului este de a stimula revenirile și asigurarea (re)integrării efective și durabile a cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrațiune. Acesta a fost elaborat în conformitate cu prevederile Programului de activitate a Guvernului pentru anii 2021-

2025 „Moldova vremurilor bune” (PROGRAM, 2021), Strategiei Naționale „Diaspora-2025”, precum și în strânsă corelare cu procesul de elaborare a noului document de politici în domeniul migrației și azilului. Pe lângă Biroul relații cu diaspora al Cancelariei de Stat, în elaborarea programului au fost implicați reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, PNUD Moldova în calitate de partener extern, asociații/reprezentanți ai diasporei, organizații ale societății civile.

Obiectivele specifice ale Programului sunt:

- Consolidarea cadrului instituțional și de politici și eficientizarea mecanismelor de coordonare și cooperare la nivel național în domeniul revenirii și (re)integrării;
- Garantarea respectării drepturilor sociale și promovarea integrării în comunitate a persoanelor revenite și a familiilor acestora prin asigurarea accesului la educație, sănătate și alte servicii publice;
- Facilitarea reintegrării și sporirea oportunităților economice a persoanelor revenite de peste hotare, prin atragerea investițiilor, dezvoltarea spiritului antreprenorial și de noi competențe, angajării în câmpul muncii, crearea noilor programe de suport. Inclusiv afaceri deschise de femei revenite, femei angajate în câmpul muncii;
- Asigurarea accesului migranților reveniți și a familiilor acestora la mecanisme eficiente de informare, comunicare și participare efectivă în viața publică la nivel național/local prin organizarea campaniilor de informare pe diverse tematici actuale.

Elementele de noutate ale programului sunt trecerea de la „de la reintegrarea individuală la o abordare transversală, integrată, adaptată la aspectele de gen și sustenabilă și detaliază direcțiile de acțiune, obiectivul strategic general, obiectivele specifice, rezultatele și impactul. Până în anul 2017 în politicile de reintegrare accentul a fost pus mai degrabă pe obiectivul de informare a diasporei asupra oportunităților economice existente în țară. Mai mult, pentru că erau concentrate la nivel central, politicile de reintegrare au vizat migrația de revenire la nivel individual, oferind servicii și instrumente de reintegrare pentru cetățeni și nu pentru comunități.

Programul este elaborat pentru un termen de 5 ani și conține un Plan de acțiuni pentru perioada 2023 - 2027.

Inițiativele inovative și de afaceri ale diasporei și migranților reîntorși sunt susținute prin diverse programe. Fără a pretinde o listă exhaustivă, acestea sunt: Programul de ajutor pentru reintegrarea cetățenilor moldoveni reveniți din Franța (2018-2019); Programul de atragere a remitențelor în economie (PARE 1 + 1) (2010-2021); Programul START pentru tineri - O afacere durabilă la tine acasă (2018-2021); Programul Femei în afaceri pentru abilitarea femeilor (2016-2022); Programul de formare continuă Managementul afacerilor eficiente (implementat din 2011);

programul guvernamental „Diaspora acasă reușește (DAR 1 + 3 –) (2019 -2025) este în curs de implementare.

5. Gestionarea fluxului migrațional

Evoluția fenomenului migrației, necesitatea respectării angajamentelor internaționale asumate, cât și provocările și transformările majore care au avut loc în sfera migrației la nivel național, regional și global ca urmare a răspândirii pandemiei COVID-19, precum și a crizei migraționale produse de războiul din Ucraina a determinat elaborarea unui nou document de politici publice pentru a răspunde nevoilor specifice ale migranților, refugiaților și persoanelor apatride. Programul privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 808 din 23.11.2022 (Hotărârea Guvernului nr. 808 din 23.11.2022)) derivă din Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030. Invocând-se absența, din punct de vedere strategic, a unei viziuni de dezvoltare, în special în contextul crizei migraționale actuale, programul este elaborat pentru „a dezvolta un sistem de management integrat al migrației, care să se bazeze pe instituții puternice, instrumente eficiente și proceduri clare, capacități de analiză și gestionare a riscurilor, de consolidare a cooperării interinstituționale și internaționale”.

O primă observație privind specificitatea politicii naționale de migrație este că integrează migrația și dezvoltarea într-un cadru comun de elaborare și implementare. Dovadă sunt proiectele și programele implementate în cadrul parteneriatelor de dezvoltare. De asemenea, actele normative prin care s-a intervenit au fost adoptate pornind de la același deziderat al migrației corelată cu dezvoltarea.

O doua observație se referă la tipul de angajament al guvernului și direcția politicii migraționiste. În linii generale se conturează o politică privind migrația, doar că măsurile de politică sunt orientate preponderent către migrația circulară ca o modalitate de a optimiza impactul fluxurilor de migrație asupra dezvoltării. Inițial politica de migrație a fost orientată spre control, după anul 2006 este adoptată perspectiva valorificării oportunităților oferite de migrație.

O a treia observație ține de timpul și momentul intervențiilor. Cele mai multe dintre măsurile de politică se axează pe faza post-migrație, sprijinind reintegrarea socioeconomică a persoanelor întoarse în țară. În mare parte, măsurile sunt sprijinite de proiecte internaționale de cooperare.

Strategiile adoptate, cadrul legal dezvoltat, măsurile și practici implementate cu obiectivul declarat de a interveni în soluționarea privind migrația sunt dovada faptului că Republica Moldova dispune de o politică de migrație. Conceperea politicii a fost ghidată de trei reguli esențiale: a)

confruntarea obiectivelor cu finalitățile ori rezultatele spre care ținesc; b) articularea schimbărilor pe care intenționează să le producă; c) abordarea integratoare a migrației. Predomină abordarea de sus în jos, cu o implicare limitată a autorităților locale. Ponderea politicilor sectoriale impact asupra migrației este semnificativă - 82,1% în perioada 2016-2019 (Baltag și Burdelnii, 2022, p. 58). Dacă acestea își ating obiectivele, se poate spune că abordarea problematicii migrației în Republica Moldova se înscrie atât într-o paradigma focalizată pe fenomen, cât și o abordare structurală. Însă simpla existență a unei politici încă nu garantează succesul acesteia, oricât de multă rigoare s-ar fi respectat în concepere și elaborare.

6. Politici privind integrarea și adaptarea imigranților în Republica Moldova

Așa cum procesele migraționale implică atât emigrare cât și imigrare, este logic să fie cercetate ambele, chiar dacă amploarea, motivele și efectele sunt diferite.

Datele oficiale arată că în Republica Moldova numărul străinilor documentați cu permise de ședere valabile la mijlocul anului 2021 constituia cca 18,1 mii persoane, din care: 6,7 mii străini dețineau permise de ședere permanentă și cca 11,4 mii – permise de ședere provizorie, din cca 119 state. Pe parcursul anului 2022 a fost acordat dreptul de ședere provizorie pentru 663 de persoane în scop de studii, iar pentru 29 a fost prelungit. Printre țările de top, ai căror cetățeni aleg să obțină studii în Republica Moldova, sunt India - 233, Ucraina - 62, România și Federația Rusă - câte 53.

Dacă în perioada 1991-2022 fenomenul a fost puțin resimțit, războiul din Ucraina devine factor esențial pentru amplificarea fenomenului. Într-o perioadă relativ scurtă prin sectorul de frontieră moldo-ucrainean în Republica Moldova au intrat un număr de 880.976 de persoane. Pe toate sectoarele de frontieră în această perioadă au intrat peste 2.400.000 cetățeni străini (OIM, 2023, p. 17).

Potrivit datelor prezentate de UNCFR la 22 Octombrie 2023 numărul refugiaților din Ucraina înregistrați în Republica Moldova constituiau 113000 cetățeni ucraineni (UNCHR, 2023).

Tot referitor la refugiații din Ucraina, ANOFM comunică că, de la începutul perioadei Situației Excepționale în Republica Moldova la 09.11.2023, a primit notificări de la agenții economici despre angajarea a 1244 cetățeni din Ucraina, dintre care 878 femei și 366 bărbați. Cei mai mulți cetățeni ucraineni sunt angajați în mun. Chișinău (949), UTA Găgăuzia (54), Bălți (58). Conform notificărilor angajatorilor, cetățenii din Ucraina au ocupat locuri de muncă în următoarele profesii, meserii: programator, inginer, cusător, vânzător, vânzător-consultant, bucătar, chelner, medic, educator, montator subasamblare, infirmieră, operator in

sectorul de producere, agent servicii client, manager diverse domenii, operator introducere date, altele.

Din datele respective înțelegem că imigrația necesită o abordare separată. Criteriile esențiale în abordarea imigrației sunt respectarea drepturilor omului, securitatea socială și integrarea. Asigurarea respectării drepturilor omului este condiție esențială pentru incluziune și integrare din punct de vedere economic, dar și cultural și social. Rolul central revine statului ca instituție principală a sistemului politic: având puteri și resurse semnificative pentru a evalua volumul și compoziția fluxurilor de migrație, asumându-și, astfel, sarcina de a gestiona integrarea. Acest rol impune elaborarea și dezvoltarea unui set de măsuri, constituirea unor structuri speciale și o bază legislativă care să fundamenteze politicile publice în domeniul integrării imigranților.

Adoptarea și dezvoltarea de politici ce au ca obiectiv principal sau indirect imigrarea reprezintă un angajament al Republicii Moldova în calitate de stat membru al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE). Progresul realizat în privința integrării migraților este monitorizat constant, urmărindu-se dobândirea egalității în drepturi, responsabilități și șanse pentru toți rezidenții, indiferent de domeniul de politică, adică, mobilitatea pe piața muncii, reîntregirea familiei, educație, sănătate, participare politică, rezidență pe termen lung, acces la cetățenie și anti-discriminare. În baza indicatorilor formulați pentru șapte domenii (*Tabelul 2.3.*) se stabilește un Indice al Politicilor de Integrare a Migraților, aplicabil și Republicii Moldova. Indicele reprezintă un instrument ce poate fi utilizat de către autorități pentru a identifica și avansa problemele relevante în ceea ce privește integrarea migraților, cu scopul de a progresa și mai mult în îndeplinirea angajamentelor OSCE conexe.

Tabelul 2.3. Domenii și indicatori de integrare a imigranților

Nr. Ord.	Domenii de integrare	Indicatorii integrării
I.	Mobilitatea pe piața muncii	Accesul la ocuparea unui loc de muncă; Accesul la servicii publice pentru ocuparea forței de muncă; Educație și formare profesională; Recunoașterea calificărilor; Accesul la sindicate și asigurări sociale; Condiții de lucru, etc.
II.	Reunificarea familială	Durata și documentele luate în considerare; Copii minori și rude dependente; Condiții de integrare la sosire; Situția locativă; Circumstanțe personale luate în considerare; Ajutoare sociale, etc.
III.	Educație	Acces la toate tipurile de educației; Educația obligatorie ca drept legal; Evaluarea cunoștințelor dobândite anterior;

		<p>Accesul la formarea profesională; Consiliere și îndrumare Susținere în limba de predare Situația educațională a elevilor migranți; Culturile imigranților; Modificarea programelor pentru a reflecta diversitatea; Adaptarea la viața cotidiană, etc.</p>
IV.	Participarea politică	<p>Drepturile electorale; Dreptul de vot în alegerile naționale și locale; Dreptul de a candida în alegerile locale; Libertăți politice; Dreptul la asociere; Partide politice; Crearea de mijloace de comunicare, etc.</p>
V.	Rezidența pe termen lung	<p>Timpul necesar de ședere și documentele luate în considerare; Condiții pentru dobândirea statutului; Condiții referitoare la limbă și integrare; Durata procedurii; Motive pentru respingere, retragere sau refuz; Circumstanțele personale luate în considerare înainte de expulzare; Drepturi asociate statutului, etc.</p>
VI.	Accesul la cetățenie	<p>Perioada de rezidență pentru imigranții din prima generație; Cetățenia ca drept dobândit la naștere pentru a doua generație de imigranți; Pentru a treia generație de imigranți; Condiții de dobândire; Protecții legale; Motive pentru retragere; Limite de timp pentru retragere; Apatridia; Dubla cetățenie, etc.</p>
VII.	Sănătate	<p>Accesul la servicii în domeniul sănătății; Asigurare medicală; Servicii medicale echitabile, etc</p>
VIII	Anti-discriminare	<p>Legislația anti-discriminare acoperă domeniul angajării și formării profesionale pe baza rasei și etniei, religiei și credinței, și naționalității; Educație; Protecția socială inclusiv asigurările sociale; Accesul la și furnizarea de bunuri și servicii publice, inclusiv în domeniile sociale (locativ, sănătate, etc.) Asistență din partea statului; Acțiuni în justiție; Politici de egalitate, etc.</p>

Sursa: Tabel elaborat de autor în baza indicatorilor disponibili la www.mipex.eu (Filipov, 2019)

Unul din primele acte normative care invocă gestionarea imigrației este *Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova* Nr. 200 din 16.07.2010, Monitorul Oficial Nr. 179-181 din 24.09.2010. De rând „cu intrarea, aflarea și ieșirea străinilor pe/de pe teritoriul Republicii Moldova, acordarea și prelungirea dreptului de ședere, repatrierea, documentarea acestora,

stipulează măsuri de constrângere în caz de nerespectare a regimului de ședere” domeniul de reglementare ale legii vizează și „măsuri specifice de evidență a imigrației, în conformitate cu obligațiile asumate de Republica Moldova prin tratatele internaționale la care este parte (art. 1).

Legea recunoaște și garantează străinilor aceleași drepturi și libertăți ca și cetățenilor Republicii Moldova:

- Dreptul la muncă și la protecția ei în conformitate cu legislația în vigoare și cu permisiunea organelor abilitate din domeniul ocupării forței de muncă;
- Dreptul la odihnă și la ocrotirea sănătății;
- Dreptul la asigurări sociale cu posibilitatea de a beneficia de indemnizații, pensii și alte tipuri de prestații de asigurări sociale;
- Dreptul la domiciliere în Republica Moldova în baza actelor de identitate valabile și la o locuință la fel ca și cetățenii Republicii Moldova;
- Dreptul la proprietate și dreptul de proprietate intelectuală;
- Dreptul la educație cu acces la toate formele de învățământ;
- Dreptul la asociere cu excepția partidelor politice și a altor organizații social-politice;
- Dreptul la libertatea conștiinței și a opiniei;
- Dreptul la familie prevede dreptul de a se căsători și de a desface căsătoria cu cetățeni ai Republicii Moldova, cu alte persoane în conformitate cu legislația în vigoare. Ei se bucură de dreptul la familie și au îndatoriri în relațiile de familie;
- Dreptul la inviolabilitatea persoanei și a locuinței;
- Drepturi procedurale în cadrul procesului de judecată. Potrivit acestuia străinii, în conformitate cu legislația cu privire la Avocatul Poporului, pot adresa cereri Avocatului Poporului sau, după caz, Avocatului Poporului pentru drepturile copilului în cazurile încălcării, pe teritoriul Republicii Moldova, a drepturilor și intereselor lor legitime.

De asemenea, străinilor li se garantează dreptul de a cere protecție la misiunea diplomatică a statului lor.

Aparent, legea nu are caracter restrictiv, condițiile de intrare și ședere pe teritoriul Republicii Moldova fiind condiționate de respectarea legislației naționale și a prevederilor tratatelor/ acordurile semnate la care este parte Republica Moldova. Excepție este imigrarea în scop de muncă imigrarea în scop de muncă a străinilor, care „se efectuează în funcție de necesitățile economiei naționale în forță de muncă calificată în cazul în care ocuparea locurilor de muncă vacante nu poate fi asigurată cu resurse umane autohtone.” Dreptul de ședere provizorie cu scop de muncă poate fi acordat: lucrătorilor imigranți; străinilor angajați în proiecte investiționale de importanță națională; străinilor angajați în cadrul proiectelor de asistență externă; lucrătorilor înalt

calificați; lucrătorilor străini detașați: străinilor care desfășoară activități didactice, în domeniile culturii, sănătății sau sportului; persoanelor cu funcție de conducere din domeniul IT; specialiștilor din domeniul IT; străinilor angajați ai rezidenților Zonelor economice libere (ZEL); străinilor ale căror specialități sunt incluse în Lista ocupațiilor prioritare; persoanelor cu funcții de conducere.

La distanță de doar un an este adoptată *Legea privind integrarea străinilor în Republica Moldova* (Nr. 274 din 27.12.2011). Adoptarea legii este argumentată prin „necesitatea stabilirii unui cadru juridic uniform privind integrarea străinilor în viața economică, socială și culturală a Republicii Moldova, a asigurării drepturilor, libertăților și a determinării obligațiilor acestora”, reprezentând totodată și transpunerea parțială a Directivei Consiliului European nr. 83/2004/CE din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și la conținutul protecției acordate. În sensul legii, integrarea este „proces de participare activă a străinilor care au obținut protecție internațională sau azil politic sau un drept de ședere în Republica Moldova la viața economică, socială și culturală a societății moldovenești, prin care ei sunt împuterniciți să contribuie și să-și valorifice întreg potențialul ca membri ai acestei societăți, să-și realizeze drepturile și să-și îndeplinească obligațiile fără discriminare sau excluziune socială pentru propriul lor beneficiu și pentru beneficiul statului”. Procesul de integrare, care presupune acomodare socioculturală, program de integrare, angajament de integrare, plan individual de integrare și asistență specializată este coordonat de autoritatea competentă pentru străini, o structură constituită în cadrul Ministerul Afacerilor Interne.

Măsuri relevante în domeniul integrării sunt prevăzute în *Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020)* nr. 655 din 08.09.2011 (Strategia, 2011). Documentul prevede 1) Corelarea principiilor și procedurilor de admitere și de documentare în Republica Moldova a străinilor (migranții economici – noneconomici) cu realitățile sociale și economice ale țării, folosind o abordare utilitaristă pentru țară și în modul care să asigure drepturile de bază ale imigranților; 2) Ajustarea reglementărilor naționale la Rezoluția Consiliului din 20 iunie 1994 privind limitarea admiterii resortisanților statelor terțe pe teritoriul statelor-membre pentru ocuparea forței de muncă și la Directiva Consiliului din 2004/114/CE din 13 decembrie 2004 privind condițiile de admisie a resortisanților țărilor terțe pentru studii, schimb de elevi, formare profesională neremunerată sau servicii de voluntariat și altele; 3) Diversificarea criteriilor de admitere a străinilor în scop de muncă, având ca bază prognoza necesității forței de muncă și prioritățile economiei naționale; 4) Identificarea și actualizarea periodică a statelor care prezintă potențial de migrație pentru Moldova și facilitarea imigrării resortisanților din aceste state în baza

politicilor naționale și acordurilor bilaterale în domeniu; 5) Perfectarea mecanismelor de recunoaștere a competențelor și calificărilor profesionale ale străinilor în domeniile ce necesită personal calificat (lucrurile cu utilaje complicate sau periculoase, chimie, explozibil etc.);6) Promovarea proactivă de atragere a investițiilor străine prin politicile migraționiste; 7) Promovarea instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova în scopul atragerii străinilor la studii; 8) Asigurarea faptului că libertatea de circulație a străinilor aflați în mod legal în Republica Moldova sau a apatrizilor nu este supusă unor restricții nejustificate, inclusiv măsurilor de natură discriminatorie, bazate pe orice motiv, cum ar fi sex, rasă, culoare, origini etnice sau sociale, caracteristici genetice, starea de sănătate, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau orice alte opinii, apartenență la o minoritate națională, proprietate, naștere, handicap sau vîrstă; 9) Dezvoltarea registrelor informaționale interdepartamentale ce ar permite evidența drepturilor individuale ale străinilor în materie de securitate socială, accesul la serviciile medicale și sistemul de învățământ, asistență socială ș.a.; 10) Elaborarea programelor și procedurilor pentru migrații noneconomice, studenți, cercetători, alte categorii de migrați-artiști, voluntari, jurnaliști, sportivi etc., persoanele sosite cu scopul reunificării familiei etc., care trebuie să beneficieze de regim de intrare și ședere facilitat; 11) Promovarea unui climat de legalitate în admiterea și șederea străinilor în Republica Moldova prin sporirea gradului de informare a potențialilor migrați care doresc să vină în Republica Moldova pentru perioade de timp scurte (turism, afaceri, vizite private) sau de durată (muncă, studii, reîntregirea familiei).

Cel mai recent document în acest domeniu este *Programul privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.808/2022. Programul are drept scop realizarea prevederilor convențiilor Organizației Națiunilor Unite privind: statutul refugiaților în materie de protecție internațională și protecția drepturilor omului; statutul apatrizilor; reducerea cazurilor de apatridie (Hotărârea Guvernului nr.808/2022). Concomitent, acesta se aliniază priorităților și obiectivelor Pactului global pentru o migrație sigură, reglementată și ordonată, precum și obiectivelor Pactului global pentru refugiați, care vizează promovarea cooperării internaționale prin definirea unor principii directoare și prin furnizarea unui cadru multilateral de politici.

Din analiza normelor juridice din Republica Moldova înțelegem că acestea răspund provocărilor proceselor migraționale. Ele se concentrează în principal pe protejarea tuturor drepturilor tuturor străinilor. Autoritățile au adaptat normele la standardele internaționale asigurând securitate socială, egalitatea cu cetățenii țării gazdă în ceea ce privește condițiile de muncă și plată, o serie de garanții în domeniul relațiilor economice, sociale și culturale, dreptul la identitatea culturală.

Astfel, procesul de integrare al imigranților în Republica Moldova se desfășoară pe patru dimensiuni:

1. Integrare economică (acces la piața muncii, ocuparea forței de muncă, acces la locuințe; cei mai importanți parametri de integrare sunt ocuparea forței de muncă și veniturile, adică nivelul salariilor angajaților, profiturile pentru cei care își organizează propriile întreprinderi mici);

2. Integrare juridică cu asigurarea accesului neîngrădit la justiție;

3. Integrarea socială (învățământ pe toate nivelurile, îngrijiri medicale de urgență și asigurări medicale, indemnizații sociale, etc. Excluderea din sistemul de protecție socială este un obstacol evident în calea integrării);

4. Integrare culturală (acces la studiul limbii, alte elemente ale culturii, capacitatea de a-și menține cultura, religia, obiceiurile).

De asemenea, constatăm că procesul integrării implică o latură birocratică și una socio-practică. Prima se referă la totalitatea eforturilor structurilor de putere care urmăresc să realizeze o politică adecvată în domeniul respectiv, iar a doua denotă procese obiective care au loc în societate, indiferent de voința autorităților. Aceasta înseamnă că nu e suficient angajamentul din partea decidenților, ci e nevoie și de o reacție pozitivă din partea societății capabilă să accepte cetățenii străini și să participe la integrarea și acomodarea acestora. Astfel că și politicile trebuie să fie orientate în această direcție.

În același timp, inițiativele de integrare trebuie să-și găsească reflecție și în politicile locale deoarece strategiile de integrare a imigranților necesită politici de integrare socială largi și trebuie să fie susținute de toți rezidenții din comunitatea primitoare. Aceste măsuri sunt necesare pentru ca inițiativele de integrare să aibă succes la nivel local și trebuie să abordeze condițiile locale și perspectivele economice în ideea creării unor condiții atractive și la nivelul colectivităților locale. O bună politică locală de imigrare și integrare va contribui cu siguranță la o mai bună integrare economică a imigranților nu doar la nivel de capitală, dar și în restul regiunilor (Roth, 2012, p.12)

În acest context, suntem de acord cu ideea că încorporarea componentei migrației în politicile de dezvoltare locală trebuie să aibă în vedere experiența, cunoștințele și interesele imigranților și ale familiilor acestora incluzându-le pe agenda de dezvoltare (Vasilache, Bunyan, Tejada, 2017, p.12). Aceasta poate necesita efectuarea unor modificări în strategii, obiective și acțiuni, astfel încât imigranții și familiile acestora să poată, în mod sistematic, influența, participa și beneficia de procesele de dezvoltare. Însă acest proces trebuie să aibă în vedere următoarele:

- Administrația publică locală trebuie să înțeleagă și să fie conștientă de contextul migrației la nivel local, fapt care oferă o bază solidă pentru planificarea strategică în continuare.

- Viziunea și misiunea administrației publice locale ar trebui să includă bunăstarea și aspirațiile nu doar ale populației locale, dar și ale comunităților afectate de migrație (migranții și familiile acestora rămase în țară).
- La stabilirea politicilor de integrare, administrația publică locală trebuie să implementeze mecanisme participative bazate pe contextul și realitățile socio-economice locale.
- Migrația și dezvoltarea au efecte reciproce care pot fi pozitive și negative.

2.3. Viziuni asupra migrației în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova

Caracterul intens al proceselor migraționiste ar trebui să determine executivul, factorii de decizie, partidele politice, societate civilă să identifice cele mai bune modalități de gestionare a acestora. Intervenția decidenților în astfel de procese este o necesitate care nu trebuie să îmbrace doar forma unui discurs politic, ci și a unor acțiuni concrete de control a acestor procese, care conduc la serioase schimbări de natură demografică, socială, economică și politică la nivel de societate. Toate aceste efecte sunt rezultatul intervenției la timp, cu măsuri suficiente și eficiente de gestionare a fluxurilor migraționale. Intervenția în gestionarea migrației este absolut necesară, deoarece, asistăm la o creștere atât a dependenței de migrație, cât și a problemelor de migrație. În ceea ce privește dependența, aceasta este valabilă atât pentru țările de origine, cât și pentru țările de destinație. Există comunități, economii naționale care depind semnificativ de sumele de bani trimise acasă de emigranți, în special în țări cu sărăcie cronică, precum este și Republica Moldova. Prin urmare, dependențele pozitive și negative fac ca migrația să fie propria cauză: pe de o parte regiunile de origine sunt dependente de remiteri, pe de altă parte, economiile țărilor de imigrare de profiturile sociale aduse de imigranți (Bejan Volc, 2018, p.228). Astfel, migrația se transformă într-o problemă de interes național pentru aproape toate țările implicate în procesele migraționale. Cu această ocazie, referirile la migranți devin din ce în ce mai frecvente în discursul politic – fenomenul migrației este utilizat ca argument instituțional sau electoral pentru legitimarea unor politici (formarea unor agenții guvernamentale, inițierea unor campanii de comunicare, dezbateri publice despre „votul diasporei”).

În condițiile în care migranții formează un puternic potențial de dezvoltare socio-economică, elitele politice conștientizează faptul că trebuie să manifeste cât mai mult interes față de migrație. Unele țări, cu intensă experiență migrațională demonstrează insistent capacitate de gestiune a migrației astfel încât să o transforme în importantă sursă a dezvoltării. În Republica Moldova, deși există unele acțiuni în acest sens, acestea nu sunt îndreptate în totalitate spre consecințele negative ale migrației, care, contrar factorului de dezvoltare, generează serioase

probleme demografice, pierderea populației apte de muncă, exodul de creiere, copiii dependenți de banii trimiși din străinătate, etc. În acest context, ne interesează să stabilim în ce măsură problema migrației se regăsește în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova și dacă acestea își propun să găsească soluții în rezolvarea ei.

Viziunea partidelor față de migrație, reflectarea problemei migraționale în programe electorale, preocuparea față de alte probleme sociale pe care generează migrația poate fi un mod de a câștiga bazin electoral. A presupune că multe dintre voturile acordate unuia sau altuia dintre partide este influențat de gradul de reflectare a problemei migraționale în programele electorale este dificil de dovedit empiric. Însă, preocuparea partidelor față de alte probleme sociale pe care le generează migrația determină oarecum votul cetățenilor. Spre exemplu, un studiu realizat de Centrul german de Cercetare „The German Marshall Fund” în campania electorală a candidaților la funcția de președinte a Republicii Franceze, arată că 40 – 45% din cetățenii Franței văd în imigrare o problemă economică, și nu o rezolvare a acesteia. Așa cum majoritatea cetățenilor consideră că numărul în creștere a imigranților din ultimii ani a devenit o problemă sensibilă atât pentru cetățeni, cât și pentru executivul francez, candidații trebuie convingă electoratul prin obiective clar definite destinate soluționării problemei imigrației (Kozlova, 2012, p. 197).

Analiza modului în care migrația este reflectată în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova oferă o înțelegere aprofundată a preocupărilor politice și a strategiilor electorale legate de migrație. Evaluarea modului în care migrația este tratată în programele electorale și impactul acesteia asupra participării electoratului poate oferi informații valoroase despre prioritățile politice și strategii de campanie. Abordarea eficientă a migrației în context electoral poate influența nu doar rezultatul alegerilor, ci și politicile ulterioare privind gestionarea migrației. Partidele politice care recunosc impactul migrației și propun soluții pot câștiga voturile electoratului sensibilizat de aceste probleme. Dacă partidele abordează această problemă într-un mod semnificativ și propun soluții viabile, acest lucru poate motiva diaspora să se implice activ în procesul electoral.

În acest context sunt analizate programele electorale ale partidelor care au câștigat alegerile în 2014 și 2021. Am urmărit, în mod special, să identificăm dacă politicienii au încadrat problema migrației în discursurile lor și dacă acesta ar fi fost factorul motivant al participării active a diasporei la alegeri.

Programele electorale ale partidelor înscrise în cursa electorală pentru alegerile parlamentare din 2014

Alegerile parlamentare din 2014 au fost cea de-a VIII-a competiție electorală de acest fel după proclamarea independenței Republicii Moldova. Pentru desfășurarea alegerilor au fost

constituite 2,073 secții de votare, 95 dintre care au fost deschise pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova peste hotare. În ziua de 30 noiembrie 2014, la secțiile de votare din străinătate s-au prezentat la vot 73329 alegători, cel mai mare număr de votanți în afara țării, înregistrat în istoria alegerilor democratice din Republica Moldova (Raport cu privire la rezultatele alegerilor Parlamentului Republicii Moldova din 30 noiembrie 2014, p.20).

La scrutin au participat 57,28% din alegătorii incluși în listele electorale. Conform rezultatelor finale ale alegerilor din 30 noiembrie 2014, pragul electoral a fost trecut de 5 partide, care au obținut și un număr corespunzător de mandate de deputat: PSRM a acumulat 20.51% dintre voturi (25 mandate); PLDM — 20,16% (23 mandate); PCRM — 17,48% (21 mandate) PDM — 15,80% (19 mandate) și PL — 9.67% (13 mandate) (E-democracy, 2014).

Înființat la 5 septembrie 1993 sub denumirea de Partidul Reformei (PR), Partidul Liberal (PL) este un partid politic de dreapta din Republica Moldova. La alegerile din 2014 Partidul Liberal (PL) a acumulat 9.67% din voturile exprimate de alegători (13 mandate) (dintre acestea 20,9% fiind acumulate în străinătate). Raportat la problema migrației partidul menționat își stabilește drept obiectiv *colaborare cu diaspora*. În acest scop, în programul politic al partidului se regăsesc următoarele (Programul politic al Partidului Liberal, 2014, p. 13):

- susținerea diaspora moldovenilor în menținerea și promovarea identității etnolingvistice, în consolidarea relațiilor cu Republica Moldova;
- pledare pentru elaborarea mecanismelor alternative care să aibă drept scop convingerea cetățenilor stabiliți permanent în alte state să deschidă afaceri în Republica Moldova;
- promovarea unui mecanism de identificare și de eficientizare a remitențelor;
- elaborarea unui Program de încurajare a micului business, în scopul facilitării fiscale a persoanelor care au inițiat afaceri proprii în primii ani de activitate antreprenorială;
- inițierea înființării centrelor de cultură națională în țările de reședință ale diasporei moldovenești, a programelor speciale privind susținerea artiștilor aflați peste hotare, asigurând participarea acestora la diverse evenimente internaționale;
- pledarea pentru semnarea și ratificarea de către Republica Moldova a Convenției ONU privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a familiilor acestora;
- lansarea de inițiative unilaterale din perspectiva aflării cetățenilor Republicii Moldova pe teritoriul acestora și atragerii investițiilor străine,
- reevaluarea și inițierea procesului de creare a consulatelor și consulatelor onorifice în regiunile cu un număr mare de cetățeni din Republica Moldova.)

Problematica migrației se regăsește și printre obiectivele de protecție socială a Partidului Liberal. În acest sens partidul își propune:

- controlul eficient al migrației externe, menținerea legăturii cu familia și cu Republica Moldova de către migranții moldoveni;
- asigurarea protecției cetățenilor R. Moldova aflați peste hotare, inclusiv în scop lucrativ;
- elaborarea politicilor de imigrație pentru R. Moldova.

Observăm că viziunea Partidului Liberal asupra migrației este destinată în mod special diasporei, adică moldovenilor care se află în străinătate și politicilor de protecție și susținere a acestora. Astfel, partidul mai curând acceptă această situație a emigrării continue, decât să urmărească oarecum diminuarea fenomenului migrației.

Abordarea Partidului Liberal față de migrație reflectă o strategie orientată spre sprijinul și protecția diasporei, acceptând în același timp realitatea migrației continue. Aceasta poate influența atât politicile externe, cât și percepția electoratului, dar poate lăsa neabordate unele probleme interne legate de migrație.

Un alt partid care a obținut încrederea cetățenilor în proporție de 15,80% (19 mandate), dintre care 9,29% obținut din votul din străinătate, este Partidul Democrat din Moldova (PDM). În cazul acestuia, atrage atenție chiar sloganul partidului „Prosperitate pentru oamenii Moldovei – acum, aici, acasă”

Misiunea fundamentală pe care și-o propune PDM este să creeze „*politici de stat orientate spre a crea condiții, care să-i facă pe cetățenii noștri să revină în țară, să fie împreună cu părinții și copiii lor în căminul familiei, să trăiască în tradiția lor, să prospere odată cu creșterea Moldovei!*” (Platforma electorală a Partidului Democrat din Moldova, 2014, p. 6).

În acest sens, platforma electorală conține următoarele promisiuni:

- PDM va ajuta familiile tinere și pe cele care au mulți copii, va dezvolta țara pentru ca fiecare familie să aibă condiții mai bune de trai aici, acasă;
- PDM va lupta ca să țină familiile din Moldova împreună, unite, va veni cu fapte concrete pentru a face ca tot mai puțini moldoveni să fie nevoiți să aleagă între a avea bunăstare și a avea familia unită. Există soluții pentru ca familiile să rămână împreună aici, acasă, în Moldova;
- PDM le oferă celor plecați în străinătate șansa de a-și face un rost acasă, în Moldova.

Viziunea partidului privind migrația este fundamentată pe ideea că nivelul scăzut de trai a dus la emigrarea multor moldoveni și sunt necesare politici politice clare pentru a-i încuraja să revină acasă. Susținerea întregirii familiilor Moldovei este posibilă prin locuri de muncă mai bine plătite și condiții de trai mai bune în fiecare localitate. În acest sens, PDM propune:

- orice moldovean care se întoarce din străinătate și vrea să investească cel puțin 10.000 de euro într-o afacere acasă să primească un grant nerambursabil de 10.000 de euro pentru investiții suplimentare;
- pentru cei care revin să investească în țară, dar nu știu de unde să înceapă, PDM are un program special: cursuri gratuite de consultanță în afaceri oferite moldovenilor care doresc să înceapă un business în țară;
- încurajarea moldovenilor să revină acasă inclusiv prin eliminarea taxelor vamale pentru aducerea în țară a bunurilor agonisite cât timp au fost plecați;
- scutirea de impozitul pe salariu timp de 1 an și realizarea unei hărți a locurilor de muncă, pentru fiecare expert în domeniul IT revenit în țară;
- angajarea absolvenților de studii peste hotare în funcții potrivite pregătirii lor;
- continuarea programului PARE 1+1 prin care se atrag în economie remitențele moldovenilor din străinătate. Dublarea fondurilor disponibile pentru acest program și prelungirea lui.

Obiectivul PDM este majoreze cifra persoanelor care accesează programul până la 3.000 de persoane. Viziunea Partidului Democrat (PDM) privind migrația se axează pe stimularea întoarcerii moldovenilor din străinătate și pe îmbunătățirea condițiilor economice și de trai din Republica Moldova. Abordarea PDM reflectă o viziune proactivă pentru a transforma migrația într-o oportunitate de dezvoltare economică și de consolidare a legăturilor cu diaspora moldovenească.

Se poate observa că obiectivele formulate sunt optimiste, încurajatoare, care, odată realizate ar aduce foarte mulți moldoveni acasă. Unele obiective se găsesc pe agendele factorilor de decizie, însă politici concrete care să înlăture problema încă nu au fost formulate. Prin urmare, moldovenii continuă să plece peste hotarele țării în căutarea bunăstării.

Partidul care cel mai puțin reflectă problema migrației în programul său electoral este Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM). Acesta a fost votat de 17,48% din cetățeni (21 mandate). Numărul, nu mic, al mandatelor obținute vorbește de faptul că cetățenii sunt interesați și de alte probleme a căror rezolvare o promit în general partidele politice, inclusiv PCRM, nu doar de cea a migrației. PCRM susține în programul electoral că va asigura protecția cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de țara în care lucrează. Statul este obligat să le protejeze drepturile. Prin urmare, partidul nu-și asumă diminuarea fenomenului migrațional, ci doar se resemnează cu situația care ne este caracteristică, a emigrării masive a cetățenilor (Programul electoral al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, 2014, p. 9).

Viziunea PCRM reflectă o poziție de acceptare a fenomenului migrațional fără a încerca să abordeze cauzele și să implementeze soluții pentru a îmbunătăți condițiile economice și sociale

care determină plecarea cetățenilor din țară. Prin urmare, PCRM se concentrează mai mult pe protecția drepturilor decât pe dezvoltarea de politici proactive pentru a reduce migrația.

Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM) care a acumulat 20,16% (23 mandate), cu o pondere mare a alegătorilor din străinătate – 33,92 %, abordează problema migrației indirect, exprimată prin obiectivul „*Înainte pentru noi locuri de muncă la sate și orașe!*”. Astfel, PLDM își propune realizarea proiectelor de infrastructură în fiecare sat și oraș din Moldova, care vor genera locuri de muncă bine plătite și vor aduce acasă muncitorii noștri plecați peste hotare (Platforma electorală a Partidului Liberal Democrat din Moldova, 2014) p.2). Deci, problema este abordată evaziv, cu dezinteres și fără o viziune clară în soluționarea problemei emigrării.

Ultimul partid la care ne vom referi este Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM). Acesta a acumulat numărul maxim de mandate în Parlamentul Republicii Moldova fiind votat de 20,51% din cetățeni, cu o susținere din afara țării în volum de 6,79%. Referitor la migrație, PSRM consideră că mai mult de 700 de mii de cetățeni ai Republicii Moldova, care lucrează în Rusia, sunt amenințați cu expulzarea în patrie, unde vor completa rândurile șomerilor (Platforma electorală a Partidului Socialiștilor din Republica Moldova, 2014, p.3). Deci, partidul își exprimă doar îngrijorarea că nu vor avea capacitatea să gestioneze numărul potențialilor emigranți, care, în condițiile revenirii ar suplini rândul șomerilor din țară. Totodată PSRM își manifestă îngrijorarea față de regimul fără vize cu Europa, lăudat atât de mult de guvernare, care, nu prevede angajarea în câmpul muncii în statele europene, iar tentativele de a rămâne în Uniunea Europeană în acest scop presupun deportări și amenzi de mii de euro.

Astfel, PSRM descrie o problemă a condițiilor emigrării sau emigranților și în acest sens își propune protejarea migranților muncitori. Observăm însă că partidul prezintă interes doar față de cetățenii care aleg să emigreze în Federația Rusă. Interesul este argumentat de faptul că mai mult de 2/3 din cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotare locuiesc și muncesc pe teritoriul Rusiei. Cetățenii statelor, care aderă la Uniunea Vamală (UV), au drepturi egale depline și garanții sociale, inclusiv la angajarea în câmpul muncii, accesul la instituțiile medicale, achitarea indemnizațiilor sociale, accesul garantat la grădinițe, școli, recunoașterea diplomelor și calificării în oricare dintre statele UV, în care muncesc.

În concluzie, PSRM abordează problema migrației dintr-o perspectivă mai restrânsă, axându-se pe problemele specifice ale cetățenilor moldoveni care lucrează în Rusia și criticând politicile Uniunii Europene privind migrația. Partidul prezintă o viziune centrată pe protejarea drepturilor migranților în Rusia și pe criticarea regimului fără vize, fără a oferi soluții detaliate pentru alte aspecte ale migrației.

Programele electorale ale partidelor înscrise în cura electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 2021

După demisia de la finele anului 2020 a guvernului Chicu și două tentative eșuate de a alege un nou guvern, președinta Maia Sandu a anunțat dizolvarea Parlamentului și desfășurarea alegerilor anticipate. Organizate în vara anului 2021, la 11 iulie, alegerile parlamentare anticipate se desfășoară conform sistemului electoral proporțional, după aproape șapte ani de la un exercițiu similar și au atras în cursă electorală 20 de partide, 2 blocuri electorale și 1 candidat independent. Prezența la vot a fost de 48,41%, 1.475.574 de persoane ajungând la urnele de vot. Pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 au fost constituite 150 de secții de votare în 36 de țări, cu 11 mai multe decât la scrutinul prezidențial din 2020.

Pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, Ministerului afacerilor externe și integrării europene a propus deschiderea a 191 de secții de votare în 38 de țări, cu 52 mai multe decât la scrutinul prezidențial din 1 noiembrie 2020. Creșterea numărului secțiilor de votare a fost motivată de o majorare cu 39 940 a înregistrărilor prealabile depuse în anul 2021 și de o participare la vot fără precedent în străinătate de 263 177 de alegători în turul doi al prezidențialelor. Avizul MAEIE din 25 mai a ținut cont și de cele 11 secții de votare (trei în Londra, Northampton, Bologna, Parma, Berlin, Frankfurt pe Main, Montreuil, Paris și Villeneuve-Saint-Georges), în care s-a epuizat numărul maxim de 5 000 de buletine înainte de încheierea procesului de vot.

Astfel, peste hotare au votat peste 212 mii de persoane, aproape jumătate fiind între 26 și 40 de ani. PAS a obținut peste 86% din voturi, în timp ce Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor, numai 2,47%. Cei mai mulți alegători din diaspora au fost în Italia, peste 66 de mii. Urmează Germania cu aproape 26 de mii de votanți, Marea Britanie cu aproape 24 de mii și Franța cu aproape 23 de mii. În România au votat 15.123 de alegători, iar în Rusia doar 6.153.

Alegerile parlamentare anticipate din iulie 2021 au fost marcate de victoria Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS) și a alegerii unui nou guvern pro-european. Noul parlament se constituie din Partidul „Acțiune și Solidaritate” (PAS), cu 63 de mandate, (52,80% din voturi); Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor (BeCS), cu 32 mandate (27,17% din voturi) și Partidul „Șor” cu 6 mandate (5,74 % din voturi). (CEC, 2021).

Față de anul 2014 numărul alegătorilor din străinătate în anul 2021 a crescut cu aproximativ 53%. Prin urmare, emigranții au înclinat balanța spre un grad sporit de participare, pe de o parte, iar pe de altă parte, spre un germen de schimbare de cultură politică. Veaceslav Ioniță, expert în politici economice al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, care a analizat ultimele 10 scrutine electorale ale Republicii Moldova, a remarcat că, de la alegerile

parlamentare din 2014 și până la cele anticipate din iulie 2021, numărul alegătorilor în Republica Moldova crescut cu aproape 80 de mii, în timp ce populația țării a scăzut.

Programul electoral al Partidului Acțiune și Solidaritate a fost conceput pe 5 piloni de bază (ADEPT, 2021). Acesta prevede: obiective naționale; 10 grupuri țintă; 10 legi urgente; domenii pentru investiții, și politici sectoriale. La compartimentul obiective naționale nu s-au referit direct la problema migrației, ci mai curând la factori de atracție a celor plecați, sau la condiții prielnice pentru a nu mai fi nevoiți să ia decizii de emigrare (spre exemplu, locuri de muncă acasă, sau modernizarea satelor). În rândul celor 10 grupuri țintă, un grup aparte este „diaspora” pentru care partidul se angajează să prevadă posibilitatea repatrierii averii fără impozitare, acordarea unui suport din partea statului pentru întemeierea afacerilor la revenire în țară, facilități consulare, etc.

Tot diaspora este vizată și la pilonul „10 legi urgente” prin „repatrierea moldovenilor din diaspora”, dar și la compartimentul politicilor sectoriale. Astfel, evidențiem acțiunile prioritare înscrise în programul PAS (Program electoral PAS, 2021):

- asigurarea dreptului la vot pentru cetățenii din diasporă prin deschiderea unui număr suficient de secții de votare în străinătate, acordarea posibilității cetățenilor moldoveni din diasporă de a vota pe parcursul a două zile și implementarea votului prin corespondență. Efectuarea și consultarea unei analize ample referitor la riscurile de securitate cibernetică a votului electronic;
- consolidarea rolului Biroului pentru Relații cu Diaspora și asigurarea autonomiei decizionale în vederea facilitării implementării programelor pentru cetățenii aflați peste hotare și pentru cei întorși în țară;
- extinderea spectrului de acte consulare și simplificarea procedurii perfectării actelor, prin înlăturarea piedicilor birocratice și digitalizarea serviciilor;
- reducerea taxelor consulare pentru serviciile consulare de bază, cuantumul cărora este mult mai mare decât pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv taxele pentru obținerea pașaportului și buletinului de identitate și pentru înregistrarea divorțului;
- susținerea celor reveniți din străinătate care intenționează să-și deschidă o afacere, inclusiv prin extinderea participării statului la programul PARE după formula 1+2;
- acordarea de facilități la intrarea pe teritoriul țării pentru cetățenii moldoveni posesori de autovehicule care nu sunt înmatriculate în Republica Moldova, inclusiv excepții de la plata taxei pentru folosirea drumurilor (Vinieta) pentru cetățenii care revin de peste hotare în perioadele de sărbători.

Programul electoral al Blocului electoral al Comuniștilor și Socialiștilor (în continuare - Blocul) și-a marcat ca priorități: industrializarea economiei, dezvoltarea agriculturii, dezvoltarea

infrastructurii locale, reducerea inegalității veniturilor populației, dezvoltarea asistenței medicale și educație de calitate. Observăm că referitor la problema migrației programul Blocului este mai mult decât modest. Discursul este marcat de „simpatia” față de Federația Rusă. Din acest motiv nu este surprinzător votul acordat Blocului preponderent din partea diasporei moldovenilor din partea estică.

În această ordine de idei, un rol important în acest sens trebuie să-l manifeste mai întâi de toate guvernul. Dar dacă facem trimitere la *Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 28 din 16 februarie 2023* (Programul de activitate al Guvernului, 2023, p.43), constatăm că problema migrației este prevăzută restrâns, inclusă la compartimentul politicilor sectoriale în domeniul „Afaceri externe și integrare europeană”. Astfel guvernul își dorește continuarea modernizării și digitalizării serviciilor consulare pentru diaspora, promovarea instrumentelor juridice de protecție socială a lucrătorilor migranți moldoveni, sprijinirea asociațiilor culturale și asigurarea condițiilor favorabile pentru participarea cetățenilor la alegerile din Republica Moldova. Este o abordare sumară, având în vedere amploarea fenomenului pentru Republica Moldova.

Analiza gradului de participare la alegeri, dar și a programelor electorale ale partidelor care au câștigat alegerile parlamentare din 2014 și 2021 scot în evidență dinamică exorbitantă a diasporei în alegeri (Filipov, 2017). Presupunerile noastre sunt că această dinamică are ca temei următoarele:

1. Pe de o parte credem că factorul determinant îl reprezintă latura discursivă a elitei politice privind migrația, care schimbă percepția despre migrație și migrant, evidențiind valoarea migrantului ca potențial de dezvoltare. Acest tip de discurs este prezent și în politicile migraționale implementate în Republica Moldova la care ne-am referit anterior. Nu criticăm această direcție, doar că există riscul ignorării și neglijării unor forme și efecte ale migrației, care, luate în ansamblu, constituie o problemă serioasă abordarea căreia nu se poate limita la o abordare unilaterală, respectiv, ca factor al dezvoltării. În acest sens, partidele politice par să fie confortabile în raport cu problema emigrării folosind-o, în mare parte, pentru dividende politice în campanii electorale. Atitudinea partidelor, exprimată în obiective formulate referitor la migrație, care, așa cum subliniază unii cercetători (Moraru, Deleu, 2021, p. 15) este expresie a unei „retorici și stil declarativ, populism, interpretare superficială, demagogie sau discurs ideologic, stil combativ și acuzații reciproce”.
2. Pe de altă parte presupunem că experiența migrațională a contribuit la „reeducarea culturii politice” a emigranților, adică aptitudinea și capacitatea emigranților moldoveni de a conștientiza și înțelege esența problemelor politice din țară, importanța participării la viața

politică pentru a influența dezvoltarea vieții sociale. Când ne referim la cultură politică (Wiatr, J.J, 1979) avem în vedere: mă refer la reeducarea culturii cultură politică Concret, cultură politică Însemnând: acest lucru înseamnă:

- a) cunoștințe despre politică, fapte, interes pentru acestea;
- b) evaluarea fenomenelor politice: judecăți despre modul în care ar trebui exercitată puterea;
- c) latura emoțională pozițiile politice, de exemplu, dragostea pentru țară, ura față de guvernare, sentimentul de înstrăinare față de politică etc.;
- d) modele de comportament politic recunoscute într-o societate dată, care determină cum se poate și cum ar trebui să acționăm în anumite cazuri.

În cazul migranților cultura politică acționează ca o resursă cu valoare democratică, identificată prin oportunitățile și condițiile de implicare a individului în sfera politică creată și determinată de stat și societate. Considerăm că pentru emigranții moldoveni cultura politică se formează sub influența mediului în care ajung și se integrează. Credem că o persoană percepe stereotipurile gândirii politice, orientării și comportamentului inerente mediului social în care se află aceasta la un moment dat. În același timp, cultura politică a fiecărei persoane este caracterizată și de trăsături individuale (Bozadjiev, 2014, p. 145), care reflectă experiența personală, nivelul de cunoștințe, caracteristicile psihologice, precum rezultatul aderării la anumite valori exprimate prin gradul de activitate civică, fapt observat la diaspora noastră în ultima vreme. Cu alte cuvinte evidențiem un comportament politic ca expresie a unor credințe, valori și norme venite odată cu experiența de migrație.

Cât privește programele electorale, considerăm că acestea evocă gradul de conștientizare a provocărilor actuale cu care se confruntă societatea atât în context național, cât și european. Prin problemele inserate în programele electorale, partidele încearcă să facă dovada „maturității și competenței politice” față de acestea, venind cu concepții și soluții, inclusiv față de migrație și diasporă. Unele dintre obiective deja sunt materializate în documente de politici publice care sunt în proces de implementare.

Obiectivele referitoare la migrație înscrise în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova, pot fi clasificate în două categorii, respectiv, crearea unui minimum de condiții pentru cetățeni ca aceștia să nu aibă motive să plece, și obiective orientate mai mult spre încurajarea și susținerea emigranților în decizia lor de emigrare, inclusiv valorificarea banilor transferați familiilor în țară.

Nu există dovezi concludente că alegătorii, inclusiv diaspora, percep și aleg partidele politice din țara noastră în funcție de modul în care abordează problematica migrației sau că

obiectivele destinate migranților au influențat foarte mult decizia de a acorda votul unuia sau altui partid politic. Mai curând sunt efectele unui traseu mai îndelungat asupra persoanelor migrante, care înseamnă o experiență, mai mult sau mai puțin fericită, dar care are capacitatea de a modela comportamente și atitudini, inclusiv față de viața politică din țara de origine.

Cu toate acestea, rămâne important ca problema migrației să fie conștientizată și percepută de către autorități și elita politică. Or, acțiunile și programele lor sunt dovada faptului că fenomenul migrației își are propria guvernare pentru care a fost conceput un cadru separat de norme, instituții și proceduri.

2.4. Dimensiunea administrativă a fenomenului migrației: rolul și competențele autorităților publice locale în gestionarea migrației

Data fiind acutizarea fenomenului migraționist, Republica Moldova a dezvoltat un amplu cadrul legal și politici publice orientate către diminuarea fenomenului. Pornind de la premisa că orice program / politică publică presupune și implicarea autorităților locale, am analizat programele și politicile care vizează nivelul local de administrare și în ce măsură sunt și suport pentru a întări capacitatea autorităților locale de a gestiona fenomenul migrației.

Competențe și domenii de activitate ale administrației publice locale

Domeniile de activitate ale autorităților administrației publice locale sunt stabilite în Legea privind descentralizarea administrativă. În același timp, legea nu stabilește și nu poate stabili în mod exhaustiv situațiile și acțiunile pe care trebuie să le întreprindă autoritățile locale. Acceptarea interesului public ca regulă călăuzitoare în organizarea activităților în folosul colectivității teritoriale locale permite autorităților publice locale dreptul la inițiativă în domeniile lor de competență. Din perspectivă juridică această libertate de acțiune în limitele legii este calificată drept putere discreționară. Această conferă administrației publice locale competența de apreciere fără a-i fi impus un anumit comportament (Popescu-Slăniceanu, Pușcă, Enescu, Petrovszki, 2009, p. 146). Altfel spus, conformarea la lege oscilează între un minimum și un maximum. Între aceste limite, ale minimumului și maximumului, dar în conformitate cu legea, autoritățile administrației publice locale au libertatea să decidă asupra celui mai bun mod de a acționa, să decidă asupra a tot ce consideră că sunt în drept și pot să facă (Cornea, V., 2021, p.229-244).

Pornind de la aceste domenii proprii de activitate, în Legea privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.2006 sunt stabilite domeniile de competență și atribuțiile autorităților administrației publice locale (*Tabelul 2.4.*).

Tabelul 2.4. Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale

Autorități publice locale de nivelul I	Autorități publice locale de nivelul II
Planificare urbană, amenajarea teritoriului gestionarea spațiilor verzi; amenajare și întreținerea cimitirelor, protejare patrimoniu cultural	Planificare urbană și amenajarea teritoriului la nivel de raion, protecția pădurilor de interes raional, protejare patrimoniu cultural
Gestionare deșeuri	Administrare întreprinderilor municipale de interes raional
Organizare servicii apă și canalizare	Construcție, întreținere gestionare a unor obiective publice de interes raional, drumuri, infrastructură rutieră; organizarea transportului auto de călători, administrarea autogărilor și stațiilor auto de interes raional; gazoducte și obiective termoenergetice.
Infrastructură locală: drumuri, iluminat public, transport public local, rețele de distribuție gaze și energie termică, piețe agricole, spații comerciale, locuințe	Administrare bunurilor din domeniile public și privat ale raionului
Administrare bunuri din domeniile public și privat locale	Întreținere instituții educative, sociale, culturale, acces la servicii de bibliotecă
Organizare, gestionare instituții educative, sociale și culturale, acces la servicii de bibliotecă, locuințe sociale, facilități pentru pături social-vulnerabile	Dezvoltare și gestionare de servicii sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile
Organizare activități culturale, sportive, de recreație și pentru tineret și gestionare infrastructură pentru astfel de activități	Susținerea și stimularea inițiativelor privind dezvoltarea economică a unității administrativ- teritoriale

Sursa: elaborat de autor în baza legislației în vigoare

Activitățile din sfera competențelor proprii ale autorităților publice locale vizează probleme / interese ce țin de sfera vieții personale, sfera vieții sociale, și în asigurarea relației individului cu societatea (Cornea, V., 2009, P. 77-80). Astfel, în sfera vieții personale atribuțiile autorităților locale se circumscriu soluționării/ promovării următoarelor probleme și interese:

- a) Securitatea personală.
- b) Calitatea locuirii și mediul înconjurător
- c) Crearea locurilor de muncă (prin instituirea și gestionează întreprinderile municipale și organizează oricare alte activități necesare dezvoltării economice a unității administrativ-teritoriale).

În sfera vieții sociale atribuțiile se circumscriu organizării și prestării serviciilor în domeniile învățământ, educație, asistența socială, infrastructură locală, asigurarea calității contextului social: a) Servicii învățământ, educație; b) Asistența socială; c) Infrastructură; d) Calitatea contextului social (organizarea de activități culturale, artistice, sportive și de agrement de interes local etc.

În sfera relațiilor individului cu societatea autoritățile locale soluționează probleme / promovează interese ce țin de participarea la viața politică și socială. Consiliul local întreprinde măsurile necesare pentru asigurarea posibilităților efective de participare a cetățenilor și

organizațiilor acestora la procesul decizional, inclusiv prin intermediul: informării adecvate, promovării unei politici de comunicare și dialog cu cetățenii etc.

Este de observat că în aria de responsabilitate a autorităților publice locale nu figurează în mod expres responsabilități privind gestionarea migrației. Totuși, cadrul legislativ și politic stabilit permite și încurajează implicarea acestora în anumite aspecte legate de migrațiune (*Tabelul 2.5.*). O prevedere expresă în acest sens există în Legea cu privire la integrarea străinilor în Republica Moldova, care obligă autoritățile administrației publice locale să realizeze măsuri pentru sporirea nivelului de informare a populației autohtone cu privire la migrație, azil, integrarea socială a străinilor, dezvoltarea spiritului de toleranță și înțelegerea interculturală (Lege nr. 274 din 27.12.2011). Domeniul migrației este un domeniu de competență al Guvernului, care poate fi delegat către APL cu condiția asigurării integrale a finanțării din bugetul de stat. Pe de altă parte, aceasta înseamnă că APL pot, în caz de necesitate și posibilitate, să se implice în domeniul dat în modul și limitele posibilităților. Iar în calitate de teme juridic pentru implicarea APL într-o formă sau alta în gestionarea migrației pot fi folosite prevederile art. 5 al Legii nr. 435/2006 care prevede dreptul autorităților locale și centrale de a coopera în realizarea unor proiecte și servicii de interes comun. Pentru a spori coerența politicii de migrație între diferite agenții, s-a creat Comitetul Interministerial Diaspora, Migrație, Dezvoltare (DMD) și au fost desemnate persoane responsabile din cadrul APC și APL la nivel decizional și tehnic.

Tabelul 2.5. Competențe și responsabilități ale administrației publice locale în domeniul migrației

Competențe	Responsabilități proprii	Responsabilități în cooperare cu alte instituții	Sursa legală
Acordă sprijin la integrarea străinilor în viața economică, socială și culturală a Republicii Moldova	Integrarea străinilor; Cooperarea cu APC pentru identificarea resurselor financiare în acest scop	Ajustări ale propriilor regulamente și ale fișelor de post ale responsabililor de relațiile cu diaspora, migrați, dezvoltare	Legea nr. 274 din 27.12.2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova; HG nr.725 din 8 septembrie 2017
Eliberarea actelor de identitate	Înaintarea demersului pentru eliberarea actelor de identitate destinate persoanelor internate într-o instituție medicală și care se află în stare gravă, dacă persoana internată beneficiază de asistență socială	-	Legea nr. 273 din 09.11.1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte

Combaterea traficului de ființe umane	Crearea comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane; Planuri locale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane; Planificarea resurselor financiare pentru susținerea serviciilor de protecție și asistență a victimelor și a prezumatelor victime ale traficului de ființe umane; Crearea Centrelor de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane	Desfășurarea de programe educative și de instruire pentru pedagogi, părinți și copii, pentru grupurile de risc; Informare, campanii de sensibilizare a populației	Legea nr. 241 din 20.10.2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane
Elaborarea politicilor și planurilor de dezvoltare având în vedere și impactul migrațional	Implicarea diasporei în dezvoltarea socială, economică, educațională a localității de baștină; Aplicarea modelului integrat de gestionare a migrației la nivel local	Cu caracter de recomandare	Hotărârea nr. 200 din 26.02.2016 cu privire la aprobarea Strategiei Naționale „Diaspora-2025” și a Planului de acțiuni pentru anii 2016-2018 privind implementarea acesteia

Sursa: elaborat de autor în baza cadrului legal în vigoare

Chiar și în absența unor prevederi legale exprese, documentele de politici și studiile care analizează problematica migrației invocă autoritățile locale ca fiind principali actori în gestionarea acesteia și instanțele competente pentru abordarea celor mai mari necesități și nevoi ale comunităților locale, acolo unde efectele migrației sunt cel mai bine resimțite. Din aceste considerente, documentele de politici publice adoptate în Republica Moldova recomandă consolidarea potențialului autorităților publice locale privind elaborarea și implementarea politicilor strategice de migrație și de corelare a acestora cu procesele de dezvoltare locală (Vasilache, Bunyan, Tejada, 2017, p.13). Astfel, Strategia națională „Diaspora-2025” și Planul de acțiuni pentru anii 2016-2018 privind implementarea acesteia precizează că cel puțin 80% din autoritățile publice centrale și locale de nivelul al doilea, în limitele atribuțiilor și principiilor de descentralizare, iau în calcul impactul migrațional la elaborarea politicilor și planurilor de dezvoltare (Tabelul 2.6.). Dimensiunea competențelor nu este unul dintre principalele sale obiective. La nivel local, Strategia prevede ca membrii diasporei să fie implicați în dezvoltarea socială, economică, educațională a localității de baștină, prin crearea și dezvoltarea conexiunilor

cu autoritățile publice locale, dar și cu parteneri sociali (Hotărârea Guvernului Nr. 200 din 26-02-2016).

Tabelul 2.6. Autorități publice responsabile pentru gestionarea strategiei Diaspora-2025

Autorități direct responsabile pentru gestionarea strategiei Diaspora-2025	Autoritățile naționale direct implicate în implementarea Strategiei	Autoritățile naționale implicate indirect în implementarea Strategiei
BRD-Biroul Relații Diaspora	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE)	Președinția Republicii Moldova, consilier pentru relațiile cu Diaspora
	Ministerul Educației și Cercetării (MEC)	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de muncă (ANOFM)
	Reprezentanții Primăriilor	Organizația pentru dezvoltarea antreprenorialului (ODA)

Sursa: elaborat de autor în baza Strategiei „Diaspora - 2025”

Alte responsabilități ale autorităților publice locale sunt asigurarea accesului copiilor migranților reveniți/ familiilor mixte la serviciile de educație preșcolară și învățământul general, Asigurarea accesului în procesul decizional/consultativ la nivel central și local, a cetățenilor reveniți de peste hotare, organizarea campaniilor de informare în vederea conștientizării și creșterii ratei de participare în procesul decizional la nivel local a cetățenilor reveniți de peste hotare. În parteneriat cu autorități publice centrale, acordă facilități tinerilor specialiști din domeniul medical și pedagogic.

Elaborarea / implementarea politicilor și strategiilor privind migrația se realizează în cadrul unui model integrat, o construcție complexă care identifică standarde comune și își propune să profite de elementele comune ale mai multor sisteme separate făcându-le să lucreze împreună într-un tot unitar. Necesitatea unui model integrat, ca „un singur set de procese interconectate care împărtășesc un pool unic de resurse umane, informații, materiale, infrastructură și resurse pentru atingerea mai multor obiective legate de satisfacția unei varietăți de părți interesate” (Karapetrovic, 2003, p. 4-13) este determinat de impactul atât pozitiv, cât și negativ al fenomenului asupra tuturor aspectelor vieții sociale.

Consacrată într-o hotărâre de guvern din 2017, abordarea integrată a domeniului diasporei, migrației și dezvoltării (DMD) înseamnă „un mecanism de comunicare și coordonare a tuturor părților implicate (autoritățile publice centrale și locale, societatea civilă, mediul academic și privat, organizațiile internaționale etc.) în realizarea obiectivelor strategice ale politicii de stat în domeniul relațiilor cu diaspora” (Hotărâre nr.725 din 8 septembrie 2017). Mecanismul este pus în aplicare începând cu anul 2017. La nivel local, abordarea integrată a domeniului diasporei, migrației are caracter de recomandare. Modelul permite, dar nu obligă autoritățile publice locale să desemneze persoane responsabile de domeniul diasporei, migrației și dezvoltării pe două niveluri:

- 1) la nivel de coordonare și promovare a politicilor;
- 2) la nivel de implementare a politicilor.

Responsabilitățile revin vicepreședinților de raion/viceprimarilor în domeniul social, sau unor persoane desemnate a fi responsabile de coordonarea și promovarea politicii locale în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării. De asemeni, autoritățile publice locale pot să inițieze, în colaborare cu Cancelaria de Stat, ajustările propriilor regulamente și ale fișelor de post, în scopul includerii funcțiilor și responsabilităților în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării, să exercite atribuțiile în domeniul cooperării cu diaspora și asociațiile de băștinași la nivel local/comunitar (Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare, Programul Global Comun OIM/PNUD).

Astfel, reieșind din principiile descentralizării administrative, persoanele desemnate ca fiind responsabile de coordonarea și implementarea subiectelor ce țin de domeniul DMD la nivel local au ca atribuții: Lansarea și menținerea bazelor de date locale ale diasporei; Comunicarea cu emigranții; Lansarea și susținerea asociațiilor de băștinași; Consultarea migranților și a populației locale cu privire la prioritățile și impactul migrației la nivel local; Construirea comunicării și sprijinirea interacțiunii dintre migranți și comunitatea locală; Organizarea Zilelor Diasporei la nivel local, coordonarea proiectelor locale comune și a campaniilor de crowdfunding și, în cele din urmă, rolul de agent de legătură între migranți și comunitatea lor de origine (Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare, Programul Global Comun OIM/PNUD).

Costurile implementării strategiei, implicit aplicării modelului de abordare integrată a migrației sunt acoperite din bugetul de stat, precum și mijloace financiare externe de la donatori prin intermediul parteneriatelor, programelor și proiectelor în domeniul diaspora, migrație și dezvoltare. Acțiunile care nu sunt acoperite din bugetul de stat sunt realizate cu suportul partenerilor de dezvoltare, prin intermediul programelor de suport.

În cadrul programelor-suport, rolul esențial al autorităților publice locale din Republica Moldova este de a realiza planificare participativă și de a aloca finanțare din bugetul local pentru proiecte de dezvoltare locală. Aceste eforturi sunt esențiale pentru a aborda provocările legate de migrație și pentru a promova dezvoltarea comunităților locale. Provocarea este destul de mare, având în vedere diminuarea capitalului uman în colectivitățile teritoriale locale, urmare a emigrării în masă în anii 2000.

Începând cu anul 2015 autoritățile administrației publice locale sunt susținute de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova în consolidarea capacităților de a transforma migrația dintr-o problemă într-o oportunitate la nivel local. Prin proiectul „Migrație și dezvoltare locală”, parte a unei intervenții multianuale a Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și

Cooperare (SDC) în domeniul migrației și dezvoltării (M&D), în premieră în Moldova, dar și în regiune, este pilotat și testat un model de implicare a emigranților în dezvoltarea locală. Cu scopul de a crea modele viabile naționale care să permită implicarea eficientă a emigranților moldoveni în dezvoltarea locală sunt selectate 38 de comunități partenere. Numărul minim de 4.000 de locuitori, cooperarea anterioară pozitivă cu PNUD, capacitatea de a cofinanța și coimplementa proiecte de dezvoltare locală și disponibilitatea unor idei/proiecte fezabile în comunitate au constituit principalele criterii de selecție. În plus, având în vedere faptul că proiectul intenționa să colaboreze cu comunități afectate de migrație, a mai existat criteriul ratei de emigrare la nivel local de minim 10%, care a fost estimat aproximativ (neoficial) de APL aplicantă (Maciucă, 2020, p.19). De asemeni se identifică și se desemnează persoane responsabile pentru migrație la nivel local. Pentru fiecare punct focal local de migrație, a fost elaborată o fișă actualizată a postului, cu funcții legate de migrație care acoperă probleme de emigrare și dezvoltare locală, implementarea politicilor privind Diaspora, Migrația și Dezvoltarea (DMD) și coordonarea proceselor consultative, cum ar fi comunicarea cu emigranții și populația locală. Drept urmare, cel puțin 101 persoane au fost desemnate responsabile pentru domeniul DMD la nivel local (Maciucă, 2020, p. 21).

Modelul respectiv de abordare are scopul de a transforma migrația dintr-o problemă într-o oportunitate pentru comunitățile locale. Proiectul „Migrație și dezvoltare locală” este un exemplu de bune practici în gestionarea migrației și valorificarea potențialului emigranților pentru dezvoltarea locală. Suportul oferit a permis crearea unor modele viabile de implicare a emigranților, contribuind astfel la dezvoltarea comunităților locale din Republica Moldova. Implementarea unor astfel de proiecte poate servi ca model pentru multe colectivități din țară, demonstrând cum migrația poate fi transformată dintr-o provocare într-o oportunitate de dezvoltare durabilă. Prin implicarea activă a emigranților în dezvoltarea locală și prin consolidarea capacităților autorităților locale de a gestiona proiecte de acest tip, se poate crea un mediu favorabil pentru atragerea resurselor și cunoștințelor necesare pentru creșterea economică și socială a comunităților. Astfel, migrația nu mai este percepută doar ca o problemă, ci și ca o sursă valoroasă de dezvoltare și inovare pentru comunitățile locale.

2.5. Concluzii la Capitolul II.

1. Analiza cadrului instituțional și a politicilor în domeniul migrației scoate în evidență faptul că gestionarea proceselor migraționale se concentrează pe: capacitatea, funcționarea și/sau performanța elementelor instituționale, structurale și procedurale ale administrației publice în acest domeniu. Se constată că arhitectura instituțională privind gestionarea migrației în

Republica Moldova, deși, raportată atât la contextul național, cât și european, este una centralizată. Astfel, există riscul stabilirii și delimitării responsabilităților în domeniul reglementării proceselor de migrație. Problema pe care o vedem este, pe de o parte, repartizarea funcțiilor între ministere potrivit criteriului funcțional, iar pe de altă parte, definirea și delimitarea responsabilităților pentru elaborarea politicilor de migrație potrivit criteriului teritorial. Considerăm că această problemă rămâne încă deschisă.

2. Integrarea și adaptarea imigranților în RM este expresia a două componente: ca proces și ca politici. Respectiv, integrarea ca proces este ceea ce se întâmplă imediat și neintenționat la nivelul societății, iar integrarea ca politici se manifestă prin rezultatul unor eforturi din partea statului exprimat printr-un cadrul legal și un cadru instituțional care să asigure o gestionare corectă a efectelor generate de fenomenul (i)migrației.
3. Referirile la migranți devin din ce în ce mai frecvente în discursul politic – fenomenul migrației este utilizat ca argument instituțional sau electoral pentru legitimarea unor politici (formarea unor agenții guvernamentale, inițierea unor campanii de comunicare, dezbateri publice despre „votul diasporei”). În acest context, tema migrației forței de muncă este tratat încorporată în dezbaterile mai largă privind, pe de o parte, capacitatea sistemelor politico-instituționale de a concepe și gestiona politici specifice, inclusiv pentru promovarea imaginii internaționale a țării. Dovadă este numărul alegătorilor din străinătate în anul 2021 care a crescut cu aproximativ 53% față de anul 2014. Prin urmare, emigranții au înclinat balanța spre un grad sporit de participare, pe de o parte, iar pe de altă parte spre un germen de schimbare de cultură politică. Trendul, mai mult decât pozitiv, al participării cetățenilor moldoveni aflați peste hotarele țării la procesele electorale, exprimă o situație surprinzătoare pentru realitățile țării noastre. Implicarea activă a migranților în viața politică îi face participanți activi la procesele politice. Această situație este folosită de partidele politice pentru a-și atinge interesele politice, iar pe de altă parte, devin obiect al procesului de elaborare a politicilor publice (proiectele cu implicarea diasporei).
4. În modelul integrat, adoptat de Republica Moldova administrația locală își exercită atât propriile responsabilități, cât și sarcinile delegate de guvernul central. În principiu, modelele integrate sunt specifice țărilor din Europa de Sud și din Europa Centrală și de Est, spre deosebire de țările anglo-saxone și nordice unde predomină modele „separționiste”, în care guvernele locale și centrale au competențe distincte și le exercită în mod independent (Kuhlmann, Wollmann, 2014).
5. Rolul administrației publice locale în probleme de migrație se încadrează în modelul reglementării de sus în jos. Considerăm că autoritățile locale se află adesea în fruntea primelor

efecte ale migrației, respectiv ele trebuie să fie capabile să ia măsuri înainte ca guvernul sau alte autorități centrale să elaboreze și să adopte strategii și politici de răspuns. Astfel că, pe lângă un cadru de reglementare național, trebuie să fie vizat și modul în care autoritățile locale să poată dezvolta soluții inovatoare la provocările migrației.

6. Nu negăm importanța interacțiunii a nivelului central și local în abordarea migrației, doar că politicile trebuie inițiate având în vedere contextul local și legătura acestuia cu provocările cadrului juridic național și instituțional. Mai exact, cadrul de politici ar trebui să fie elaborate și implementate în funcție de ponderea populației migrante la nivelul unei colectivități locale, cauzele migrației, măsura în care unitatea administrativ - teritorială este afectată de acest fenomen.
7. În gestionarea fenomenului la nivel local se conturează trei tipuri de acțiuni pe care autoritățile locale și le asumă: primul set de acțiuni este planificarea, prin care se decid prioritățile, al doilea set de acțiuni este construirea spațiului și contextului favorabil pentru implicarea actorilor capabili să răspundă acelor priorități, al treilea set urmărește comunicarea cu cetățenii și cultivarea încrederii acestora.
8. Autoritățile locale au competențe similare, dar capacități diferite și, prin urmare, atunci când este pusă în discuție gestionarea migrației nu se pot propune soluții unice pentru toți. Capacitatea administrativă este limitată de abilitățile socio-cognitive ale administrației publice locale și ne permit să rezonăm cu ideea lui Christensen și Gazley (2008), potrivit căroră „capacitatea unei administrații locale este capacitatea sa de a face ceea ce vrea să facă”.

CAPITOLUL III. EXPLORAREA RELAȚIILOR DINTRE MIGRAȚIE ȘI DEZVOLTAREA LOCALĂ

3.1. Comportamentul administrativ al autorităților locale în gestionarea fenomenului migrației

Comportamentul administrativ este un concept intrat în teoria și practica administrației publice odată cu apariția cărții lui H. Simon (1947), o carte semnificativă despre luarea deciziilor, procesarea informațiilor, organizații și raționalitate. Simon a susținut că administratorii publici nu pot și nu iau decizii complet raționale, deoarece deciziile lor sunt influențate de factori contextuali limitativi mulți și adesea implicați (raționalitate limitată). În teoria lui Simon raționalitatea nu este un standard normativ, ci mai degrabă o încercare de adaptare deliberativă a omului cu resurse cognitive limitate la situații mai mult sau mai puțin noi (Toth, 2015, p. 75)

Acest concept a fost esențial pentru înțelegerea comportamentului administrativ, subliniind că, în practică, administrarea și luarea deciziilor nu sunt întotdeauna complet raționale. În schimb, deciziile sunt adesea rezultatul unui proces de adaptare și compromisuri, bazat pe resursele cognitive și informațiile limitate disponibile. Această perspectivă a avut un impact semnificativ asupra modului în care sunt concepute și implementate politicile publice și administrarea în general.

Fără a nega virtuțile altor teorii administrative, optăm pentru abordarea comportamentală din cel puțin trei rațiuni:

1) prin natura rolului atribuit autoritățile publice locale sunt obligate să acționeze în vederea satisfacerii interesului general aplicând corect legea;

2) aplicarea corectă a legii presupune și o anumită marjă de discreție, în funcție de cadre și particularități specifice. Acest lucru înseamnă că autoritățile administrației publice locale au libertatea să decidă asupra celui mai bun mod de a acționa, să decidă asupra a tot ce consideră că sunt în drept și pot să facă în limitele legii (Cornea, 2021, p. 237 Kitsch) și

3) este nevoie de un raționament administrativ autonom pentru a decide ce trebuie făcut în contexte sociale diferite. În acest sens, ideea „omului administrativ” care caută un curs de acțiune satisfăcător prevalează „omului economic” care ia decizii aducătoare de cel mai mare beneficiu posibil.

Abordarea comportamentală, așa cum o propune Simon, reflectă mai bine realitatea deciziilor administrative, având în vedere că deciziile nu sunt întotdeauna rațional complete, ci sunt influențate de contextul și limitările existente. Acest raționament permite o înțelegere mai

nuanțată a cum autoritățile locale iau decizii și gestionează problemele, având în vedere nu doar aspectele legale, dar și complexitatea realităților sociale și economice în care operează.

La modul cel mai general, vom defini comportamentul administrativ ca subset de activități ale individului orientate către de înțelegere, prezicere, acțiune și reacție în anumite împrejurări sau situații. Avem în vedere atât acțiunile autorităților locale, cât și ale cetățenilor. Raportat la problema de cercetare, vom avea în vedere subsetul de activități ale autorităților locale și ale cetățenilor ca reacție la fenomenul migrației. Urmărim în acest sens o logică comportamentală a autorităților locale și o logică comportamentală a cetățenilor. Elementele esențiale pentru operaționalizarea conceptului sunt:

- a) date privind măsura în care autoritățile locale înțeleg amploarea și consecințele fenomenului;
- b) modul în care autoritățile locale își percep rolurile;
- c) date privind asumarea responsabilității în gestionarea / monitorizarea fenomenului.

Datele au fost culese din 85 de interviuri semi-structurate, realizate cu reprezentanți ai autorităților publice locale – primari și consilieri locali/raionali, funcționari publici și cadre didactice. Scopul primar a fost de a aprecia capacitatea și potențialul structurilor administrative de a acționa la provocările induse de procese migraționiste. În acest sens, întrebările au fost concepute pentru a explora atitudini / percepții față de migrație / migranți, efectele socio-economice ale migrației asupra colectivităților locale și capacitatea autorităților de a gestiona aceste efecte.

Pentru că una din dimensiunile esențiale ale comportamentului administrativ este dată de relația dintre contextul instituțional și practicile de implementare a legislației și a politicilor publice am considerat importante și întrebări privind aprecierea contextului. Peste 60 % din cei intervievați își văd colectivitățile în care activează ca fiind locul potrivit pentru tineri căsătoriți și familii cu copii. În același timp doar 14% le apreciază ca fiind locul oportun pentru întreprinzători care oferă locuri de muncă. Autoritățile publice locale conștientizează și recunosc că în lipsa alternativelor de angajare, cetățenii aleg să emigreze. Se consideră că:

„Această realitate este una dintre cauzele principale ale migrației și are implicații profunde asupra dezvoltării economice și sociale a comunităților locale. Noi, ca autorități publice locale, suntem provocate să găsim soluții pentru a crea oportunități de angajare și a îmbunătăți condițiile de trai pentru a reduce rata migrației, doar că este greu să răspundem acestei provocări pornind de la problema capitalului uman și terminând cu potențialul financiar”.

În acest context, nu este surprinzătoare ponderea reprezentanților autorităților locale care consideră că peste hotarele țării perspectivele sunt mai bune (62,4%). Însă există și varianta celor

optimiști care susțin că în țară sunt tot atâtea posibilități ca și în majoritatea țărilor lumii (35,3%) (Tabelul 3.1.)

Tabelul 3.1. Opinia reprezentanților autorităților locale referitor la perspectivele peste hotarele țării și posibilitățile din Republica Moldova

	N	%
Peste hotarele Moldovei perspectivele sunt mai bune	53	62,4
În Moldova sunt tot atâtea posibilități cum sunt în majoritatea țărilor lumii	30	35,3
Peste hotarele Moldovei perspectivele sunt mai proaste	0	0
NS/NR	2	2,4
Total	85	100,0

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „Analiza fenomenului migrației și elaborarea politicilor în domeniu” realizat în mai 2022

Opiniile reprezentanților autorităților locale din Republica Moldova referitor la perspectivele emigrării și posibilitățile din țară variază în funcție de experiențele și circumstanțele fiecărei comunități. Referitor la perspectivele de peste hotarele țării mulți dintre cei intervievați fac trimitere la oportunitățile financiare și recunosc că:

„Perspectivele economice sunt adesea mai bune peste hotare. Salariile mai mari și condițiile de muncă mai bune sunt atractive pentru cetățenii moldoveni. Oportunitățile de acces la educație de calitate și servicii de sănătate sunt mult mai extinse în alte țări, ceea ce determină multe familii să emigreze”.

Deși mulți consideră că peste hotare oportunitățile sunt mai bune, totuși cea mai mare pondere a celor intervievați consideră că efectele migrației sunt mai degrabă negative (40%) decât pozitive (12,9%):

„Deși remitențele pot ajuta la susținerea familiilor rămase acasă, ele creează dependență economică care nu contribuie întotdeauna la dezvoltarea economică pe termen lung. În plus, dependența de remitențe poate diminua stimulentele pentru dezvoltarea de soluții economice interne și pentru crearea de locuri de muncă locale”, sau

„Cetățenii care emigrează nu mai contribuie la viața civică și politică a comunității, ceea ce duce la o slăbire a instituțiilor locale și a inițiativelor comunitare. Participarea redusă la procesele de luare a deciziilor și la activitățile comunității diminuează coeziunea socială și eficiența instituțiilor locale”.

Au mai evidențiat și problema lipsei forței de muncă:

„Migrația cauzează un deficit de forță de muncă calificată, afectând productivitatea și dezvoltarea economică locală. Comunitățile pierd muncitori calificați și talentați, ceea ce

împiedică creșterea și inovarea în sectoare economice esențiale. Sunt abandonate și neutilizate masiv terenurile agricole, ceea ce duce la scăderea producției și a dezvoltării economice rurale”.

Sintetizând cele menționate de persoanele intervievate, constatăm că migrația este percepută și prin prisma consecințelor negative, preponderent a celor sociale, respectiv:

- scăderea numărului populației;
- case și localități părăsite;
- copii și bătrâni rămași singuri, natalitate scăzută;
- nivelul din ce în ce mai scăzut al educației și culturii tinerilor și copiilor;
- scăderea implicării civice;
- sporirea criminalității în rândul tinerilor;
- rata divorțurilor în creștere;
- lipsa forței apte de muncă;
- terenuri agricole neprelucrate, etc.

Aceste mențiuni nu fac decât să completeze o listă a consecințelor negative ale migrației. În același timp, autoritățile evidențiază și beneficiile subliniind că:

„Într-adevăr, migrația are și aspecte pozitive care sunt recunoscute nu doar de autorități și care contribuie la schimbări semnificative în comunități. Spre exemplu, ceea ce nu putem oferi noi ca țară pentru foarte muți cetățeni dar ei au găsit în străinătate posibilitatea de îmbunătățire a situației financiare și a condițiilor de trai. Migrația aduce resurse financiare suplimentare, care conduc la modernizarea locuințelor și la îmbunătățirea condițiilor de trai. Aceasta poate include renovări, achiziționarea de echipamente moderne și îmbunătățirea infrastructurii. De asemenea, recunoaștem disponibilitatea de conectare la diferite servicii urmare a migrației. Sporește intens în ultimul timp accesul la diverse servicii, precum cele de sănătate, educație și alte servicii esențiale, datorită resurselor suplimentare disponibile pentru familiile care primesc remitențe. În ansamblu, aceste efecte pozitive generează schimbări semnificative la nivelul familiilor, gospodăriilor și localităților, contribuind la dezvoltarea și modernizarea comunităților”.

Efectele migrației se manifestă și prin schimbările care intervin în localități ca urmare a acestui proces:

„Remitențele cresc puterea de cumpărare a familiilor, stimulând economia locală prin creșterea cererii de bunuri și servicii; diaspora finanțează proiecte de infrastructură, cum ar fi drumuri, școli, centre comunitare și facilități medicale; migranții care revin aduc cu ei noi abilități, cunoștințe și idei inovatoare, contribuind la modernizarea și diversificarea economiei locale; diaspora este adesea activă în inițiativele comunitare, participând la dezvoltarea și implementarea proiectelor locale”.

De această părere sunt mai mult de jumătate din respondenți (55,3%), deși mulți dintre ei nu văd nici o schimbare (42,4).

Atitudinea față de persoanele care au lucrat sau lucrează peste hotare este bună (80%) și foarte bună (15,3%), fiind etichetați și resursă și problemă pentru colectivitate, purtători ai modernității și mediatori culturali în mare măsură (24,7%) și în foarte mare măsură (7,1%), însumat acest lucru însemnând 31,8%. Această cifră nu depășește ponderea celor care sunt de părere că migrații în mică sau foarte mică măsură aduc modernitatea sau schimbarea de natură culturală (45,9%). Doar 15,3% din respondenți consideră că migrații, prin activitatea pe care o realizează, sunt „ambasadorii” modernității și principalii mediatori culturali. În viziunea respondenților, exemple concrete de acțiuni ale migraților în acest sens sunt:

„Altă viziune asupra vieții; schimbarea modului de viață cu atenție asupra sănătății; schimbare de comportamente; interesul față de călătorii; promovarea valorilor culturale și tradițiilor noastre peste hotare; cunoașterea mai multor limbi; experiența de peste hotare este valorificată la sporirea confortului, modernizarea locuințelor în stilul celor văzute peste hotare; își sporesc interesul față de tradiții și obiceiuri; promovarea bucătăriei moldovenești și valorificarea celor străine; curajul și spiritul de inițiativă în dezvoltarea unei afaceri, etc.”

Schimbări semnificative se atestă și la nivel de cultură politică, exprimată în rata participării la alegeri parlamentare și prezidențiale. Atitudinea pozitivă față de migrații poate fi dedusă și din predispoziția, exprimată de autoritățile publice de a oferi ajutor persoanelor revenite pentru a demara activități agricole (32,4%), arendarea unor terenuri agricole (35,1%), inițierea unei afaceri (24,3%).

În ciuda percepțiilor mixte despre impactul cultural al migrației, schimbările asupra comunității de origine pot fi sintetizate după cum urmează:

- Modificarea viziunii asupra vieții și a comportamentului:

„migrații aduc o altă perspectivă asupra sănătății și stilului de viață, contribuind la o schimbare generală în comportamentele și obiceiurile locale”;

- Promovarea valorilor culturale și tradițiilor:

„chiar și atunci când migrații sunt plecați, ei contribuie la promovarea valorilor culturale și tradițiilor moldovenești în străinătate, ceea ce poate duce la o mai mare apreciere a acestor aspecte la întoarcerea în țară”;

- Îmbunătățirea condițiilor de trai:

„modernizarea locuințelor și sporirea confortului reflectă influența pozitivă a experiențelor internaționale asupra stilului de viață și a nivelului de trai”.

- Diversificarea cunoștințelor și abilităților:

„cunoașterea mai multor limbi și implementarea cunoștințelor acumulate în afaceri și dezvoltare personală sunt indicatori ai schimbării aduse de migrație”.

- Participarea politică:

„migrația influențează și implicarea în viața politică, reflectată în creșterea ratei de participare la alegeri”.

Punctele de vedere privind includerea migrației pe agenda administrativă sunt diferite. Dacă majoritatea consideră migrația o problemă care ar trebui să-i preocupe pe guvernanți, pentru 42,4% din respondenți migrația este un fenomen social care nu poate fi gestionat de către guvernanți. Potențialul structurilor administrative de a gestiona migrația este apreciat ca fiind limitat. În primul rând doar 34,1% din respondenți au indicat și atribuții privind migrația. Peste 50% din respondenți sunt de părere că autoritățile publice nu se implică și nu gestionează fenomenul migrației sub nici o formă, pentru 44,7% persistă credința că autoritățile publice nu pot influența deciziile de migrare ale cetățenilor pentru că nu dispun de mecanisme reale în acest sens și tot ceea ce pot face se rezumă la instituirea tutelei și curatelei asupra copiilor și bătrânilor fără sprijin din partea familiilor. Indicarea expresă a unei persoane cu atribuții în acest sens este asistentul social. Rudele, persoanele care se ocupă de plecări în străinătate pentru muncă, alte persoane plecate sunt principalele categorii de persoane care influențează deciziile de migrare ale cetățenilor.

Aceste puncte de vedere subliniază o percepție pesimistă asupra eficienței și capacității autorităților publice de a gestiona migrația.

„Există o nevoie evidentă de evaluare și îmbunătățire a mecanismelor și strategiilor administrative pentru a răspunde mai bine provocărilor și oportunităților asociate cu migrația. De asemenea, este important să se recunoască și să se valorifice rolul diferitor actori non-guvernamentali și comunitari în influențarea deciziilor de migrare”.

Datele interviurilor indică asupra faptului că reprezentanții autorităților locale cunosc instituții cu responsabilități în domeniul migrației – Biroul migrație și azil (34,1%), Ministerul Afacerilor Interne (31,8%), Direcția politici migrationale (24,7%), Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (38,8), Organizația Internațională pentru Migrație (17,6), Agenți privați de mediere a forței de muncă în străinătate (37,6%) fără a deține prea multe detalii despre activitatea acestora. Instituirea un serviciu local a cărui principală funcție ar fi oferirea de informații despre migrația pentru munca în străinătate este susținută de 80% din respondenți.

Reprezentanții autorităților locale s-au expus și asupra informațiilor privind personale care sunt plecate peste hotare, respectiv:

- *Informații insuficiente:* Doar 21,2% dintre reprezentanții autorităților locale au confirmat că dețin informații aproximative despre numărul persoanelor plecate la muncă în străinătate.
- *Lipsa monitorizării:* 77,6% dintre respondenți recunosc că nu au informații precise și că nu există un sistem adecvat de monitorizare și control al migraților internaționali. Este cunoscută doar situația copiilor rămași în grija altor persoane.

Administrațiile locale au confirmat că eșecurile politicilor și proceselor referitoare la migrație se datorează lipsei unui sistem de colectare a informației referitor la migrații, precum și lipsei unui cadru reglementar și instituțional clar definit și delimitat de nivelul central al administrației publice. Predispoziția de a-i ajuta pe cei reveniți se înscrie în limitele responsabilităților legale – perfectare acte, suport informativ, etc.:

„Fără un sistem de colectare și monitorizare a datelor privind migrații, este dificil să se evalueze impactul migrației și să se planifice intervenții adecvate. Această lipsă de informație duce la o gestionare ineficientă a fenomenului migrației și la imposibilitatea de a adapta politicile în funcție de nevoile reale ale comunității”.

Pentru a aborda aceste probleme și a îmbunătăți gestionarea migrației, este necesară dezvoltarea unui sistem integrat de colectare a datelor și clarificarea cadrului reglementar, în colaborare cu autoritățile centrale. Aceasta va permite o mai bună evaluare a impactului migrației și va facilita implementarea unor măsuri mai eficiente în sprijinul comunităților afectate.

Atitudinile, în general pozitive față de migrații, tipologia schimbărilor percepute urmare a experienței de migrație, și acțiunile-răspuns la solicitările migraților reveniți indică asupra resurselor cognitive și a capacității de apreciere și gestiune a fenomenului migrației. Analiza răspunsurilor din interviurile semi structurate scoate în evidență două tipuri de comportament: de conformitate și comportament extra-rol. Conformitatea este exprimată prin stricta îndeplinire a atribuțiilor legal ale funcțiilor deținute. Comportamentul extra-rol implică un comportament creativ care este realizat voluntar și depășește rolul sau sarcina atribuită. Implică îndeplinirea realizarea atribuțiilor, dar și implicare voluntară în acțiuni care sprijină atingerea obiectivelor politicii migraționiste. Cel de-al doilea tip este slab conturat, acest lucru însemnând că autoritățile locale fac uz limitat de puterea discreționară pe care o pot exercita.

Constatarea respectivă sugerează că, pentru a îmbunătăți gestionarea migrației, este important să se încurajeze și să se sprijine dezvoltarea comportamentului extra-rol. Aceasta poate implica formarea de parteneriate, dezvoltarea de strategii inovatoare și alocarea resurselor necesare pentru a aborda provocările legate de migrație într-un mod mai proactiv și adaptativ. Trecerea de

la conformitate la un comportament extra-rol ar putea facilita o gestionare eficientă a migrației, de care să beneficieze atât migrații, cât și comunitățile locale din Republica Moldova.

3.2. Emigranții – agenți ai dezvoltării la nivel local

Dezbaterile specifice privind migrația și dezvoltarea s-au dezvoltat destul de separat de teoria generală a migrației. Pentru că studiile privind migrația s-au concentrat în special asupra societăților care primesc migrații, teoriile generale ale migrației nu oferă perspective specifice asupra modului în care migrația influențează dezvoltarea în societățile de origine, cu atât mai puțin eterogenitatea acestor influențe (de Haas, 2010, p. 228). Constatările din studiile empirice sunt în mod clar contradictorii. În unele cazuri, migrația are un efect pozitiv asupra diferitelor dimensiuni ale dezvoltării sociale și economice, în alte cazuri pare să nu aibă efect sau chiar efecte negative (De Haas, 2009). Viziunile pozitivistice susțin că rolul important în stimularea creșterii economice îl au remitențele și difuzarea spațială accelerată prin idei noi, cunoștințe și atitudini antreprenoriale dobândite în țările în care au migrat. Viziunile negativiste, dimpotrivă, susțin că remitențele au mai multe șanse să alimenteze consumul și inflația în regiunile de origine și că migrații își investesc rareori banii în întreprinderi productive. Aceste opinii fac trimitere la teoria cauzalității cumulative dezvoltată de Myrdal (1957), care susține că dezvoltarea capitalistă este inevitabil caracterizată prin adâncirea inegalităților spațiale ale bogăției. Odată ce a avut loc o creștere diferențială, economiile de scară interne și externe (efecte de aglomerare și multiplicare) perpetuează și adâncesc modelul bipolar, caracterizat printr-un cerc vicios de sărăcie la periferie și creștere accelerată în regiunea centrală. Astfel, activitatea economică în zonele și țările cu un avantaj inițial drenează investițiile și încurajează migrarea celei mai talentate populații din zonele și țările periferice.

Pentru a aprecia relația migrație-dezvoltare în cazul Republicii Moldova ne bazăm pe o perspectivă teoretică îmbunătățită asupra migrației și dezvoltării, perspectivă care ține cont de *rolul structurii* – constrângerea sau facilitarea contextului general politic, instituțional, economic, social și cultural în care are loc migrația, și, în egală măsură ține cont de *agenție* – limitarea dar capacitatea reală a indivizilor de a depăși constrângerile și, eventual, de a remodela structura (de Haas, 2010, p. 241).

În calitate de unități de analiză ne referim la 15 raioane, din cele trei zone geografice ale Republicii Moldova – sud, centru, nord. Pentru că insistăm asupra abordării structural-funcționaliste, selectarea celor 15 raioane s-a realizat în funcție de Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică (IITSD, 2016) și descreșterea populației față de 2014. În funcție de aceste criterii, unitățile de analiză reprezintă trei grupe mari. În primul grup am inclus raioanele cu cel

mai mare Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică, care în clasamentul național ocupă pozițiile 2,3,4 și 5. Grupul doi îl reprezintă raioanele caracterizate de un IITSD mediu și grupul trei - raioane cu valori ale IITSD sub 50. Pentru fiecare grup reprezentativ am selectat câte două raioane care au înregistrat cea mai mare și cea mai mică descreștere a populației față de 2014. Rata de activitate și Migrația netă internațională pentru anul 2021 sunt luate ca valori de referință pentru a descrie profilul socio-demografic al raioanelor.

Tabelul 3.2. Unități administrativ - teritoriale în funcție de Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică (IITSD) și descreșterea populației față de 2014

		IITSD	Poziție în clasament național	Descreșterea populației față de 2014	Rata de activitate	Migrația netă internațională pentru anul 2021
1.	Bălți	60.6	2	-2,9	+50	-324
2.	Dubăsari	58.7	3	-9,5	+40	-102
3.	Ialoveni	56.6	4	-12,4	+50	-361
4.	Cahul	56.5	5	-15,4	+50%	-242
5.	Soroca	53.3	10	-8,4	-40%	289
6.	UTAG	53.1	11	-1,1	40%	126
7.	Nisporeni	52.6	13	-17,4	40%	-241
8.	Fălești	52.1	15	-8,0	+30	-255
9.	Cimișlia	51.8	16	-21,6	-40%	100
10.	Briceni	49.5	24	-17,9	-40%	-67
11.	Rîșcani	48.8	27	-7,9	-40%	171
12.	Telenești	48.4	28	-19,3	+50%	-325
13.	Taraclia	48.4	29	-6,1	-40%	43
14.	Ocița	46.5	32	-8,6	+30%	257
15.	Cantemir	46.4	33	19,7	-40%	-66

Sursa: Tabel creat de autor în baza IITSD („Indicele Integral Teritorial de Securitate Demografică: dinamica în anii 2014-2016”, elaborat de Institutul Național de Cercetări Economice în parteneriat cu UNFPA, Fondul ONU pentru Populație și Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.)

Migrația și dezvoltarea sunt procese interdependente, ambele fiind esențiale în modelarea civilizației umane. S-a dezvoltat un corp suficient de literatură care subliniază complexitatea, eterogenitatea și natura diferențiată a relației migrație-dezvoltare. Cele mai multe opinii sunt optimiste și aduc varii argumente pentru a demonstra beneficiile migrației în procese de dezvoltare.

Pentru a descrie relația bilaterală migrație-dezvoltare pornim de la premisa că atât *agenția* cât și *structura* contează, iar migrația are implicații asupra dezvoltării în cel puțin patru moduri diferite: 1) emigrația înseamnă o reducere a forței de muncă atât la nivel național, cât și la nivel gospodăresc, ceea ce poate constrânge productivitatea și dezvoltarea; 2) remitențele pot afecta deciziile de muncă ale membrilor gospodăriei și sunt dispuși să înceapă propriile afaceri; 3) contribuția celor care se mișcă este că asigură difuzarea capitalului uman, cât și a capitalului financiar, producând impact asupra dezvoltării sociale, economice și politice a unei societăți. Migranții aduc resurse în țara lor de origine, inclusiv noi abilități și cunoștințe dobândite în țara

gază, resurse financiare, inclusiv remitențe și investiții străine, trăsături sociale nou dobândite, cum ar fi capacitatea de a-și crește veniturile, iar în țările de origine sunt preluate exemplele de bune practică și aplicate instrumente și politici pentru valorificarea experienței migranților.

Relația migrație-dezvoltare este una complexă și dinamică, având atât efecte pozitive, cât și provocări. Beneficiile migrației asupra dezvoltării se manifestă prin remitențe, transfer de cunoștințe și abilități, și schimbări sociale pozitive. În același timp, pierderea forței de muncă active poate reprezenta o provocare semnificativă. Gestionarea eficientă a migrației, prin politici bine elaborate și implicarea activă a tuturor părților interesate, poate maximiza beneficiile și minimiza efectele negative, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă și echitabilă a societății.

Implicarea migranților în dezvoltarea economică și socială locală

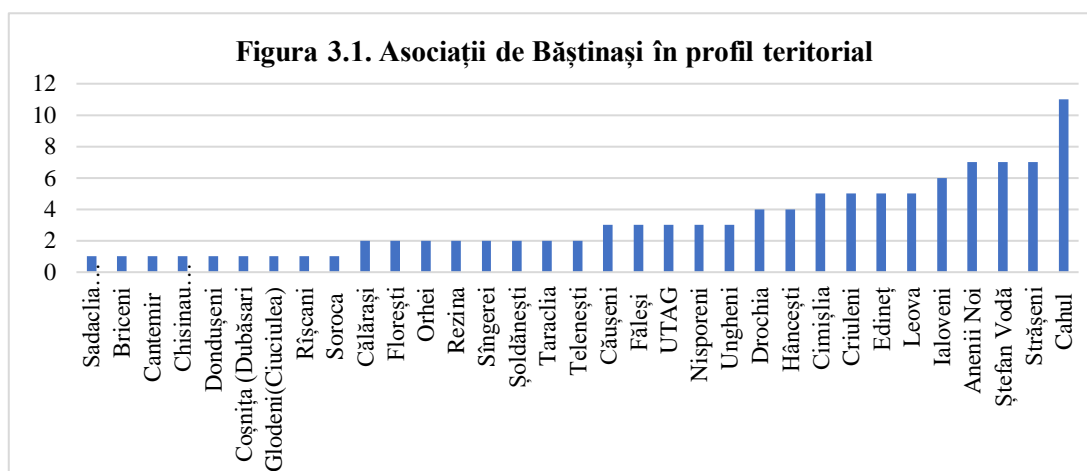
Noutatea abordării migrației la nivel local rezidă în crearea Asociațiilor de Băștinași din țară. Având ca referință modelele Marocului, Mexicului, Israelului și Irlandei, Asociațiile de băștinași sunt un instrument adaptat contextului moldovenesc, prin care migranții sunt implicați în planificarea locală și dezvoltarea locală durabilă. Practica asocierii în grupuri autoorganizate de migrați este cunoscută de la începutul sec. XX – landmanschaft. Landmanschaft sunt asociații ale evreilor care veneau dintr-o anumită zonă din Europa. Au urmat asociațiile originarilor din Mexic din anii '30, pentru ca, în perioada modernă, practica să se răspândească și printre alți migranți din America Latină și Centrală, dar și cei din Africa și Asia. Odată aflați peste hotare, migranții s-au autoorganizat în grupuri care aveau două scopuri de bază: ajutorarea reciprocă pentru depășirea problemelor de adaptare și trai într-un mediu străin, dar și păstrarea memoriei locurilor de baștină. Asociațiile diasporilor de băștinași și-au dovedit potențialul de dezvoltare mai ales în exemplul Mexican. Acestea s-au concentrat pe sectoare critice, care necesitau dezvoltare urgentă cum ar fi educația și sănătatea. Ele au fost capabile să suplinească bugetele lucrărilor publice ale primăriilor cu până la 70% și au contribuit zeci de milioane de dolari în programul „Tres por Uno”, în care, la fiecare dolar investit de asociații, statul Mexican adăuga un dolar la nivel de primărie, unul la nivel de regiune și altul la nivel de stat. În cazul altor asociații, atât în Europa cât și în SUA, scopurile țin mai ales de reuniunea băștinașilor dintr-o localitate anume sau o regiune, în mod special, pentru a coordona eforturile în a ajuta acea localitate sau regiune de acasă. Cele mai cunoscute exemple în lume de Asociații de băștinași (Hometown Associations) sunt în SUA și UE, fiind constituite în baza migranților din America Latină (Mexic, El Salvador, Guatemala, Honduras). Literatura de specialitate sugerează că natura flexibilă ad-hoc a ADB și poziția lor unică la intersecția politicilor din țările de origine și de destinație fac din aceste organizații un atu

valoros pentru guvernele gazdă care caută să obțină o mai mare coerență între diferitele arene politice care implică migranți (Terrazas, Durana, Somerville, 2008).

Aceste asociații reprezintă un model inovativ de implicare a diasporei în dezvoltarea locală și un exemplu de bune practici pentru alte comunități. Crearea Asociațiilor de Băștinași în Republica Moldova reprezintă o abordare inovativă și eficientă de gestionare a migrației la nivel local. Aceste asociații demonstrează cum migrația poate fi transformată dintr-o provocare într-o oportunitate de dezvoltare durabilă, mobilizând resurse, promovând participarea civică și implementând proiecte concrete care îmbunătățesc viața comunităților locale.

Din perspectiva noilor cercetări în domeniul administrației publice, crearea asociațiilor de băștinași este un mecanism non-instrumental de administrare. Accentul pe implicarea cetățenilor, discursul și coeziunea comunității doar alimentează ideea de construire a voinței colective, nu o impune (Haven-Smith, 2023, p. 134). În această abordare, accentul se pune pe implicarea cetățenilor, pe stimularea discursului și pe consolidarea coeziunii comunității, fără a impune măsuri restrictive sau directive. Acest lucru încurajează colaborarea și dezvoltarea unor soluții bazate pe consens, mai degrabă decât pe directive impuse.

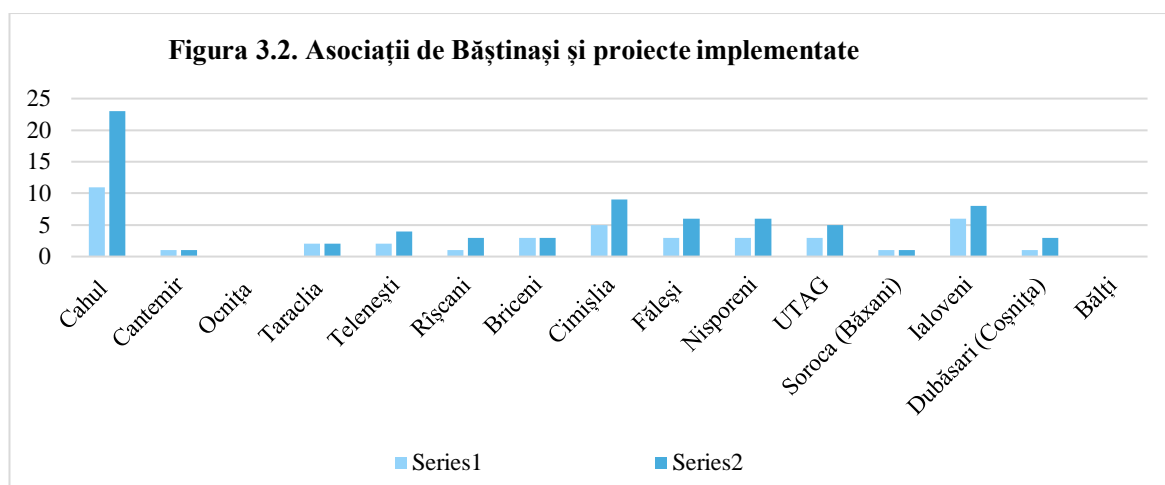
În Republica Moldova primele asociații de băștinași sunt create în perioada 2015-2018. Modelul a fost preluat și extins în mai multe localități, fiind create adițional, cu susținerea indirectă a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), peste 100 de ADB (OIM, 2022, p. 22). În 24 de raioane sunt constituite de la 1 la 4 asociații ale băștinașilor, în 9 raioane – de la 5 la 11. Cele mai multe Asociații ale Băștinașilor (11) sunt constituite în raionul Cahul, acestea realizând 23 acțiuni de proiecte. În raionale Anenii Noi, Ștefan Vodă, Strășeni sunt constituite câte 7 asociații. În 9 raioane deocamdată există doar câte o singură asociație de băștinași, în 6 raioane – niciuna (Figura 3.1.)

Sursa: elaborat de autor

În general, dezvoltarea asociațiilor este un proces realizat de emigranți. Însă, pentru Republica Moldova PNUD a recomandat inițierea asociațiilor de băștinași de către APL. Acestea au rezultat în urma unor campanii de comunicare lansate pe rețelele de socializare. Funcționarea și activitățile au loc în baza unui statut și plan de acțiuni, care sunt aprobate anual de către consiliul de administrație al asociației. Parteneriatul dintre asociațiile de băștinași și APL are loc în baza unui memorandum de înțelegere, în care sunt subliniate principiile centrale ale cooperării, rolurile, drepturile și obligațiile ambelor părți. Spre deosebire de asociațiile diasporei moldovenești care au reunit migranții în funcție de țara sau orașul de destinație, asociațiile de băștinași au la bază localitatea/regiunea de origine a migranților ca factor determinant. Din asociațiile de băștinași fac parte migranții stabiliți permanent sau temporar peste hotare, precum și descendenții acestora (Maciucă, 2020, p. 30).

În cele 15 raioane incluse pentru o analiză detaliată a modului în care autoritățile publice locale răspund provocărilor migrației, cu excepția raioanelor Ocnîța și mun. Bălți, regăsim cel puțin o asociație de băștinași funcțională (*Figura 3.2.*). 8 dintre acestea au realizat câte un singur proiect, celelalte au implementat câte două sau mai multe proiecte. La momentul realizării studiului în raionul Ocnîța și mun. Bălți nu era înregistrată nicio Asociație de băștinași. Cu toate acestea, și în raionul Ocnîța, și în mun. Bălți autoritățile publice locale au realizat proiecte cu obiective asociate gestionării migrației.

Sursa: elaborat de autor (seria 1 înseamnă asociații, seria 2 - proiecte)

După numărul de acțiuni derulate, Cahul este raionul cu cel mai multe – 23, și cele mai multe colectivități teritoriale implicate (11). UTA Găgăuzia, Făleși, Nisporeni, Ialoveni și Cimișlia au derulat între 5 și 9 proiecte, Taraclia, Rîșcani, Briceni, Dubăsari, Telenești – între 2 și 4 proiecte, raionale Cantemir și Soroca – câte un proiect.

În acord cu competențele APL, gama de proiecte este variată (*Tabelul 3.3.*). Cele mai multe acțiuni de proiect sunt realizate în raionul Cahul, acesta fiind și singurul raion care, prin proiectele derulate a răspuns problemelor ce țin de sfera vieții personale, sfera vieții sociale și asigurarea posibilităților efective de participare a cetățenilor și organizațiilor acestora la procesul decizional. Toate proiectele derulate s-au realizat cu implicarea cetățenilor, aceasta fiind una din condițiile finanțatorului, însă doar în acest caz (Comuna Manta, r-nul Cahul) proiectul derulat are continuitate, participarea localnicilor, dar și a celor plecați, fiind posibilă datorită sistemului video pentru transmiterea on-line a ședințelor consiliului local și activităților comunitare.

În mare parte, acțiunile de proiect derulate au vizat aspecte ce țin de calitatea locuirii și recreere – amenajare parcuri, terenuri de joacă pentru copii și terenuri de sport, centre multifuncționale și sportive. Pondere semnificativă au și proiectele care au ca rezultat soluționarea problemelor de infrastructură – reabilitare drumuri locale, iluminat stradal, stații prelucrare deșeuri menajere și provenite din agricultură. Proiectele care au vizat servicii publice și sociale în mare parte au avut drept rezultat reparații și dotări ale acestora, decât organizare de activități.

Singurul caz de organizare de servicii sociale, care a presupus și creare de locuri de muncă se atestă în raionul Nisporeni. În doar jumătate dintre raioane proiectele derulate au oferit oportunități pentru creare de locuri de muncă (aproximativ 200 locuri de muncă) și în cel puțin trei proiecte s-au creat oportunități generatoare de venituri. Parteneriatele cu companii private se regăsesc în doar 5 proiecte, în rezultatul cărora s-a creat trasee turistice, unități de cazare, agropensiuni sau case - muzeu. Cel puțin trei acțiuni de proiect s-au derulat exclusiv cu suportul Asociațiilor de Băstinași.

Tabelul 3.3. Proiecte cu impact migrațional la nivel local

	Securitate personală	Calitatea locuirii și mediu	Creare locuri de muncă	Educație	Servicii publice și sociale	Infrastructură	Recreere	Implicare cetățenilor	Altele
Bălți	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dubăsari	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Ialoveni	-	-	30	-	-	-	-	-	-
Cahul	-	-	-	-	-	-	-	x	-
Soroca	-	-	-	-	-	-	-	-	-
UTAG	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Nisporeni	-	-	18	-	-	-	-	-	-

Fălești	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Cimișlia	-	-	21	-	-	-	-	-	x
Briceni	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Râșcani	-	-	15	-	-	-	-	-	-
Telenești	-	-	80	-	-	-	-	-	-
Taraclia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ocnîța	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cantemir	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sursa: elaborat de autor în baza Proiecte PNUD în Republica Moldova. Disponibil:
<https://proiecte.undp.md/index.php>

Mecanism non-instrumental este și susținerea transferului de bune practici prin revenirea temporară a migranților. Membrii diasporei sunt stimulați, prin acoperirea integrală a costurilor de transport și a unei burse, să revină pentru o perioadă scurtă, în care să aplice idei, experiențe noi aflate în țările de destinație, în localitatea de baștină. Criteriile de selecție sunt: experiența, cunoștințelor și bunelor practici ale applicantului; aplicabilitatea, eficiența financiară și sustenabilitatea activităților; Impactul la nivel local și replicabilitatea inițiativei propuse; Corespunderea intervenției propuse cu necesitățile și prioritățile la nivel local. În perioada 2016-2019, 10 moldoveni originari din opt localități au beneficiat de asemenea burse pentru a reveni temporar acasă, iar două comunități s-au înfrățit cu localități din străinătate, datorită implicării diasporei (CALM) Acest mecanism este experimentat în 12 colectivități teritoriale locale din 9 raioane. Cu titlu de exemplu oferim crearea planului arhitectural al sălii polivalente din s. Colibași, raionul Cahul, de către o tânără revenită pentru 8 zile de vacanță.

Parteneriatele intersectoriale teritoriale, chiar dacă nu sunt menționate în mod expres ca mecanisme pentru gestionarea migrației, reprezintă un indicator al capacității de acțiune colectivă, susținută de către autoritățile publice locale. Activând pe un teritoriu definitivat, gestionând și administrând procesele de dezvoltare locală, în baza strategiei de dezvoltare locală (inclusiv finanțarea intervențiilor de dezvoltare) acest tip de parteneriate, denumite Grupuri de Acțiune Locală (GAL), asigură relația cu autoritățile publice centrale și/sau organizațiile internaționale.

Abordarea LEADER este un instrument european de dezvoltare a zonelor rurale, preluat de Republica Moldova în 2016, devenind prima și, în prezent, unica țară din spațiul non-UE care reglementează instrumentul. Programul este administrat de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. GAL-urile înregistrate în Republica Moldova pot accesa subvenții de până la 5% din cadrul Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (PNUD, 2023). Am invocat și acest instrument, având în vedere că agricultura este unul dintre domeniile economice cu potențial pentru cei reveniți în țară. Consiliile locale, ca autorități reprezentative deliberative, pot înființa asociații nonprofit, apolitice, în bază de parteneriat teritorial stabilit la nivel local

între sectoarele public, antreprenorial și civic, cu statut de persoane juridice, denumite grupuri de acțiune locală, stabilind totodată și suportul financiar în cazul cheltuielilor bugetare (Lege Nr. 50 din 09-04-2021). În 12 raioane autoritățile publice locale au creat grupuri de acțiune locală. Soroca, Ocnița, Ialoveni și Cimișlia sunt raioanele în care este înregistrat doar câte un grup de acțiune locală. UTA Găgăuzia și raionul Cahul au 8 și 5 GAL-uri înregistrate. În raionul Briceni nu există niciun GAL. În R. Moldova există 48 de GAL-uri, în care sunt implicate aproximativ 754 de localități (50 % din localitățile rurale) (Abordarea LEADER în Republica Moldova) (Tabelul 3.4).

Tabelul 3.4. Parteneriate intersectoriale locale - GAL-uri

	Nr. GAL-ri	Nr. localități cuprinse în GAL-uri
1. Cahul	5	41
2. Cantemir	3	33
3. Cimișlia	1	11
4. Dubăsari	2	15
5. Fălești	3	33
6. Ialoveni	1	8
7. Nisporeni	2	24
8. Ocnița	1	31
9. Rîșcani	2	39
10. Soroca	1	34
11. Taraclia	4	25
12. Telenesti	2	11
13. UTAG	8	27

Sursa: elaborat de autor

Proiectele inițiate de APL cu susținerea și implicarea nemijlocită a migranților arată că unele autorități locale sunt mai interesate de acțiuni ce contribuie la soluționarea unor probleme punctuale, cum ar fi dotări, reparații amenajare teritoriu, în timp ce altele sunt mai interesate de dezvoltarea economică pe termen lung. Numărul inițiativelor orientate spre dezvoltare economică și susținerea afacerilor locale este considerabil mai mic. Dovadă în acest sunt proiectele ce pot fi derulate în cadrul sau în parteneriat cu zone economice libere, incubatoare de afaceri, parcuri industriale sau platforme industriale multifuncționale, structuri existente în toate raioanele incluse în analiză, cu excepția raionului Fălești (Tabelul 3.5.).

Tabelul 3.5. Structuri pentru susținerea activităților economice

Platforme industriale multifuncționale (PIM), zone economice libere (ZEL), incubatoare de afaceri (IA), parcuri industriale (PA)					
		PIM	ZEL	IA	PI
1.	Bălți		x	x	
2.	Dubăsari	x			

3.	Ialoveni	x			
4.	Cahul			x	x
5.	Soroca			x	
6.	UTAG				x
7.	Nisporeni			x	
8.	Făleşti				
9.	Cimişlia			x	x
10.	Briceni	x			
11.	Râşcani	x			
12.	Teleneşti	x			
13.	Taraclia	x			
14.	Ocniţa	x	x		
15.	Cantemir	x			
Sursa: <i>elaborat de autor</i>					

Finanţare

Finanţarea activităţilor desfăşurate la nivel local este problema comună a tuturor colectivităţilor teritoriale locale. 80% dintre autorităţile locale din Republica Moldova nu îndeplinesc condiţiile minime de funcţionalitate şi legale privind capacitatea administrativă: ele îndeplinesc doar un număr limitat de funcţii, în general funcţii administrative de bază (emiterea certificatelor, etc.). Această capacitate scăzută poate fi văzută atât în evaluarea capacităţii administrative efectuată de Cancelaria de Stat cu suportul partenerilor de dezvoltare (PNUD), precum şi din datele Ministerului Finanţelor privind alocarea cheltuielilor bugetare şi colectarea veniturilor proprii. Analiza cheltuielilor administraţiei publice locale ne arată că, în medie, 40-50% din bugetele locale sunt cheltuite pentru educaţie (o funcţie delegată, finanţată prin transferuri condiţionate de stat), în timp ce cheltuielile generale de administraţie reprezintă, în medie, între 15% (pentru oraşele reşedinţă de raion) până la 38% pentru UAT sub 1500 locuitori. Există şi localităţi care alocă 85% din cheltuieli pe administraţie. Serviciile comunale, cea mai importantă categorie de servicii locale, nu depăşesc 6-8% din cheltuielile majorităţii autorităţilor locale. Numai oraşele reşedinţă de raion alocă proporţii mai mari ale bugetelor pentru servicii comunale - în medie 20% din buget – un semn că aceste tipuri de servicii sunt importante şi aceste oraşe au capacitatea instituţională de a le furniza. În oraşele reşedinţă de raion, cheltuielile administrative sunt în medie de 15%. În localităţile cu o populaţie mai mică de 1500 locuitori, cheltuielile pentru serviciile de stat cu destinaţie generală reprezintă în medie circa 35% din totalul cheltuielilor, iar cheltuielile aferente gospodăriei serviciilor comunale - 11,7%, în timp ce, în localităţile cu o populaţie mai mare de 5000 locuitori acestea constituie aproximativ 15%, şi respectiv, 19% (Strategia de reformă a administraţiei publice pentru anii 2023-2030).

În aceste condiţii, aspectele de (re)integrare la nivel local sunt influenţate de dezvoltarea social-economică neuniformă a localităţilor, şi anume, capacităţile APL de atragere a resurselor, de dezvoltare şi implementare a programelor locale de stimulare şi susţinere antreprenorialului în

rândul tinerilor și persoanelor întoarse de peste hotare, care necesită a fi consolidate în continuare prin diferite activități de suport (Hotărârea Guvernului nr. 998 din 03.11.2023).

La etapa actuală, autoritățile publice locale dezvoltă proiecte locale cu suport guvernamental și extern în condițiile în care pot contribui cu 10% din valoarea proiectelor. Programul „Diaspora Acasă reușește DAR 1+3” se axează pe mobilizarea potențialului financiar și uman din diasporă (asociațiilor/membrilor diasporei, AdB, grupurilor de inițiativă ale cetățenilor stabiliți în străinătate sau reveniți) pentru a contribui în parteneriat cu APL de nivelul I și comunitatea donatorilor la dezvoltarea socioeconomică locală. Proiectele eligibile pentru finanțare vizează domeniile: infrastructură (apă și canalizare, drumuri, școli, grădinițe, case de cultură); protecția mediului (prevenirea poluării mediului înconjurător, managementul deșeurilor); economie (dezvoltarea regiunii, investiții, dezvoltarea agriculturii); eficiență energetică (panouri solare, iluminare stradală, izolare termică); cultură (protecția patrimoniului, zone de odihnă, dezvoltarea turismului rural, expoziții și festivaluri); educație (programe pentru copii, sport, inovație, transfer de cunoștințe și know-how); protecție socială (centre medicale, centre sociale, cantine sociale, altele).

Tabelul 3.6. reflectă atât capacitatea financiară a colectivităților teritoriale locale, în sensul că au putut aloca 10 % din valoarea proiectelor, cât și capacitatea de a iniția parteneriate și a identifica surse suplimentare pentru soluționarea problemelor locale.

Tabelul 3.6. Proiecte derulate în cadrul programului Programul guvernamental „DAR 1+3 – Diaspora Acasă Reușește” (2020-2023)

	Dar 1+3 2020	Dar 1+3 2021	Dar 1+3 2022	Dar 1+3 2023
Briceni	-	-	1	-
Cahul	4	2	1	4
Cantemir	1	-	-	-
Cimișlia	2	1	4	6
Dubăsari	-	1	-	-
Fălești	1	-	-	-
Ialoveni	-	1	-	1
Nisporeni	2	2	1	4
Ocnîța	-	-	-	-
Rîșcani	1	1	-	-
Soroca	2	-	-	-
Taraclia	2	2	-	-
Telenesti	1	1	-	1
UTAG	2	1	2	2

Sursa: Elaborat de autor

Pentru implicarea și mobilizarea comunităților de migranți, jumătate din APL-urile care au derulat proiecte au utilizat platforme crowdfunding-ul (finanțarea colectivă). Crowdfunding-ul

este un mecanism inovator de acumulare a mijloacelor bănești pentru sprijinirea dezvoltării locale și a antreprenoriatului. Platformele de crowdfunding sunt facilitate de răspândirea tehnologiilor on-line și, în special, a mass-mediei sociale și sunt utilizate pentru dirijarea mijloacelor bănești din diasporă către comunitățile de acasă, în baza recunoașterii potențialului migranților de susținere sau sprijinire a proiectelor antreprenoriale și de dezvoltare în țările de origine. Astfel, crowdfunding-ul promovează o cultură a antreprenoriatului în comunitățile locale (Tabelul 3.7). Membrii diasporei, agențiile internaționale de finanțare, guvernele țărilor și alte părți interesate le pot crea împreună (Vasilache, Bunyan, Tejada, 2017, p. 75).

Tabelul 3.7. Instrumente pentru implicarea migranților în dezvoltarea locală

		Asociații de băștinași	Revenire temporară a migranților	Utilizarea Platformei Crowdfunding
1.	Bălți	-		
2.	Dubăsari	x	x	
3.	Ialoveni	x	x	x
4.	Cahul	x	x	x
5.	Soroca	x		
6.	UTAG	x	x	x
7.	Nisporeni	x	x	x
8.	Fălești	x		
9.	Cimișlia	x	x	x
10.	Briceni	x	x	
11.	Râșcani	x		
12.	Telenești	x	x	x
13.	Taraclia	x	x	
14.	Ocnîța	-		
15.	Cantemir	x		x
<i>Sursa:</i> Elaborat de autor				

Sumele alocate de către autoritățile locale pentru derularea proiectelor sunt variate – de la 54 dolari până la peste 100000 dolari. Capacitatea de mobilizare financiară a AdB de asemeni este variată de la 28 de dolari până la peste 15000 de dolari. Uneori, efortul birocratic depus pentru soluționarea unei probleme este mult prea mare în comparație cu rezultatul. Pentru a procura o mașină de spălat vase, masă și fier de călcat „în vederea modernizării centrului de servicii sociale din localitate” e nevoie a argumenta și demonstra, în termeni de proiect, sume foarte mici.

Integrarea emigrării în politici și strategii locale

Aspecte privind migrația sunt abordate în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”. Strategia prevede ca toate documentele de politici viitoare să includă analiza impactului migrației și, ulterior, să integreze dimensiunile migrației în planificarea sectorială (OIM, Indicatorii de Guvernanță în Domeniul Migrației – Republica Moldova. 2022, p.18). Integrarea emigrării în strategiile socio-economice locale se referă la procesul de încorporare a emigrării ca parametru în diferite domenii de politici și de aplicare a unor abordări multipartite, pe mai multe niveluri (OIM, Indicatorii de Guvernanță în Domeniul Migrației – Republica Moldova. 2022, p. 18). La nivel național, migrația este integrată în 38 de strategii de dezvoltare locală. Un număr nesemnificativ, ținând cont de amploarea fenomenului. În procesul de creare a matricei de indicatori privind monitorizarea și evaluarea politicii Diaspora, Migrațiune, Dezvoltare s-a constatat că, deși migrația și revenirea / (re)integrarea sunt recunoscute ca probleme și ca oportunitate ce necesită a fi valorificate, planurile de acțiuni de implementare a acestor documente nu conțin acțiuni concrete în acest sens (Hotărârea Guvernului nr. 998 din 03.11.2023).

În strategiile de dezvoltare economică și socială a raionalelor și a municipiului Bălți integrarea migrației este prezentă preponderent ca problemă, nu și oportunitate, în sensul că nu există o delimitare clară între obiective, măsuri, proiecte, acțiuni, și indicatori de monitorizare, precum și costuri și surse de finanțare pentru probleme specifice asociate fenomenului. În strategia de dezvoltare a raionului Telenești se menționează că lipsa unor instrumente clare și stimulatorii la nivel de stat și comunitate, rata de revenire a imigranților externi în oraș este redusă, iar prognozele tendințelor de revenire în următorii ani nu sunt deloc încurajatoare. Reintegrarea familiilor peste hotare este un fenomen slab răspândit (*Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Telenești 2021-2027*), Consiliul Raional Soroca doar precizează că nu dispune de toate pârghiile pentru a interveni în soluționarea problemei legate de șomajul în rândul tinerilor și prevenirea migrațiunii a acestora peste hotare, inclusiv resursele financiare disponibile nu sunt suficiente pentru a iniția programe speciale de a susține sectorul privat în crearea locurilor de muncă. Doar în strategia de dezvoltare a raionului Cahul se menționează că la implementarea acesteia vor contribui nemijlocit locuitorii, inclusiv diaspora (*Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului CAHUL 2023-2030*, p. 138).

3.3. Înțelegerea experienței de migrație

Sociologul D. Sandu (2010, p. 17) susține că scrierea textelor de politici privind migrația nu este cea mai importantă etapă, ci asigurarea precondițiilor. Considerăm cunoașterea *experienței de migrație* una din precondiții. Ideea de experiență a migrației drept construct analitic este

conceptualizat în diferite moduri. Dominante sunt însă două abordări: 1) experiența de migrație ca fenomen esențial, unificat, holistic și coerent (Jay, 1995, p. 157); 2) experiența ca ceva ce se întâmplă (Marotta, 2020). Divizia de Statistică a Națiunilor Unite susține că experiența migrantului se materializează atunci când o persoană „se mută într-o altă țară decât țara de reședință obișnuită pentru o perioadă de cel puțin un an, astfel încât țara de destinație să devină efectiv noua sa țară de reședință. Organizația Internațională pentru Migrație afirmă că experiența migrantului are loc atunci când „o persoană sau un grup de persoane” se deplasează „de la o unitate geografică la alta peste o graniță administrativă sau politică, dorind să se stabilească permanent sau temporar într-un alt loc decât locul de origine” (*apud* Mavroudi & Nagel, 2016, pag. 5). Pentru ca experiența unui migrant să apară și să se distingă de alte experiențe, ea trebuie să îndeplinească mai multe condiții: trebuie să aibă o dimensiune spațială și temporală și să se desfășoare în cadrul sistemului statului-națiune (Mavroudi & Nagel, 2016, p. 7).

Pentru a dezvălui complexitatea experienței de migrație este important să înțelegem esența conceptului, tipologia, și măsura în care aceasta influențează formarea comportamentului migrațional. În cadrul cercetării, prin *experiența de migrație* am în vedere ansamblul acțiunilor, faptelor și relațiilor care, pe de o parte, determină decizia de a schimba locul de trai și lucru, iar pe de altă parte, implică un set de acțiuni legate de integrare și adaptare la noul loc ales. Pentru înțelegerea experienței de migrație utilizez modelul lui Carlos Sluzki.

În modelul lui Sluzki procesul de migrare poate fi împărțit în următoarele etape distincte (Sluzki, 1980):

1. Etapa pregătitoare;
2. Actul de migrațiune;
3. Perioada de supracompensare;
4. Perioada de decompensare sau criză;
5. Perioada de impact transgenerațional.

Fiecare din aceste etape prezintă caracteristici unice care declanșează diferite mecanisme de adaptare și diferite tipuri de conflicte și simptome. Astfel, etapa inițială, cea pregătitoare începe cu decizia de „de a se muta” luată de membrii familiei. Etapa este marcată de un curs de sușuri și coborâșuri, o scurtă perioadă de euforie urmată de o scurtă perioadă de consternare. Performanța slabă a indivizilor văzută în această etapă se datorează rezultatului eforturilor, tensiunilor și emoțiilor.

În următoarea etapă migrantul trece printr-o călătorie, fără a forma anumite obiceiuri. Actul de migrare poate dura o perioadă considerabilă de timp. De asemenea, modul actului migrator poate varia considerabil. Astfel că intervine cealaltă etapă, de supracompensare căreia îi este

caracteristic stresul în urma actului migrator care nu se vede în general în săptămânile sau lunile următoare migrației.

Perioada de decompensare sau criză este faza în cadrul căreia are loc remodelarea noii realități, identitate și compatibilitate cu mediul. Această etapă este marcată de conflicte. Există o nevoie frecventă de a păstra anumite obiceiuri de familie, deși ele diferă de noul context, eliberând în același timp alte trăsături, deoarece diferă de cultura originală. Această fază este delicată și adesea provocatoare, dar este inevitabilă.

Etapă de impact transgenerațional se marchează prin întârzierea mecanismului de adaptare și devine evidentă la a doua generație de familii migrate. Dacă procesul de socializare are loc în diverse habitate, atunci orice a fost evitat de o primă generație va apărea în a doua. Acest lucru este în general exprimat ca o ciocnire între generații numită conflict de valori intergenerațional.

Luând ca reper teoretic modelul lui Sluzki înțelegem că motivele migrării, decizia, traseul, integrarea în societatea primitoare și legăturile cu societatea de origine sunt aspecte diferite ale unei experiențe migraționale, acumulată direct sau indirect. Experiența directă se acumulează prin activități economice și sociale desfășurate nemijlocit de individ, cea indirectă – prin contactul și interacțiunile cu membrii migranți ai familiei. Exemple de experiența directă sunt vizită de familie, vizită de studii, schimb de experiență.

Pentru înțelegerea experienței de migrație sunt analizate aspecte privind intenția și aspirațiile de a migra, activitățile desfășurate în afara țării, competențele / abilitățile dobândite. Analiza acestor aspecte poate oferi o imagine clară asupra modului în care migrarea influențează nu doar dezvoltarea personală și profesională a migranților, ci și impactul acestora asupra comunităților din care provin și a celor în care trăiesc.

Studiul intențiilor de migrație ale populației este necesar pentru rezolvarea sarcinilor atât metodologice, cât și specifice. Sub aspect metodologic, „intenția” acționează ca o fază în formarea determinantilor semantici, motivaționali și valorici ai comportamentului migrației viitoare, iar în mod specific se obțin informații despre procesul complex de fundamentare a alegerii unui individ de migrație ca mijloc de rezolvare a întregului complex al celor mai importante probleme de viață (Țurcan, Moșneaga V, Moșneaga Gh., 2016).

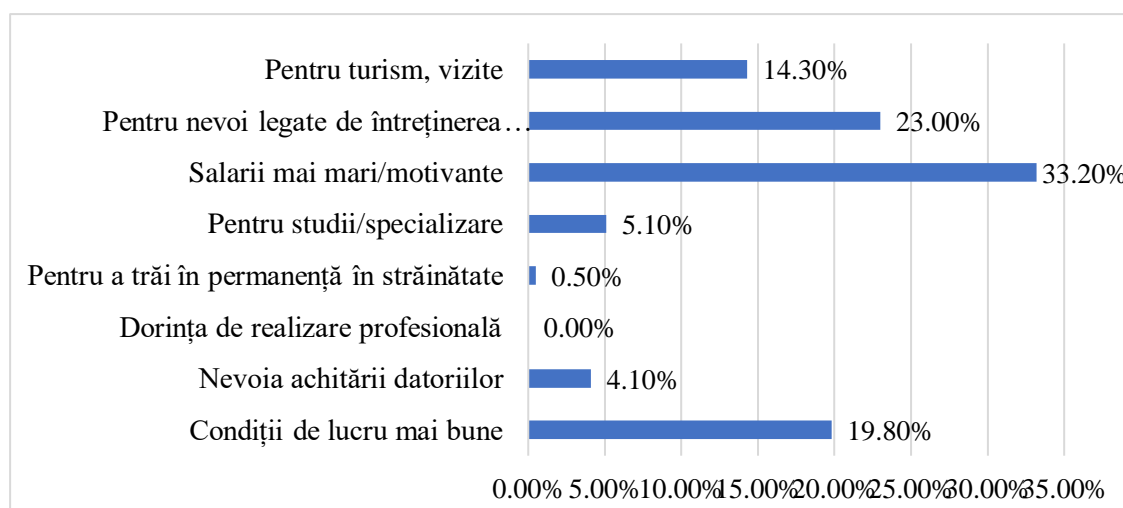
Primele valuri de emigranți din Republica Moldova au fost declanșate de sărăcia masivă, asociată cu restructurarea economică, lichidarea întreprinderilor și a locurilor de muncă. Această primă etapă este marcată de o motivație generalizată de a evada din sărăcie. Relativa maturizare a fenomenului – legalizarea șederilor, reunificarea familiilor, învățarea limbilor țărilor-gazdă, inițierea propriilor afaceri – aspirațiile și motivele de a migra s-au schimbat (Prohnițchi, Lupușor, 2013, p. 8). Într-un studiu realizat în 2008 pe un eșantion de aproximativ 4.000 de gospodării

principalele două motive de a emigra au fost lipsa locurilor de muncă, motiv indicat de 49,9% din respondenți și necesitatea finanțelor pentru consum curent - 27,6%. Datele cercetării cantitative, realizate în contextul acestei cercetări arată că respondenții nu invocă în primul rând lipsa locurilor de muncă, ci locuri de muncă accesibile și o mai bună remunerare a muncii.

Cea mai frecventă motivare pentru a pleca în străinătate este „Salarii mai mari/motivante”, menționată de 33,2% dintre respondenți. Motivația este alimentată de dificultățile economice cu care se confruntă o parte a populației, care este în căutarea unor oportunități de angajare. Femeile par să fie mai motivate de nevoile legate de întreținerea familiei (31,6%), în timp ce bărbații sunt mai motivați de „Salarii mai mari/motivante” (37,0%). Există diferențe semnificative între zonele urbane și rurale. Locuitorii din mediul rural sunt mai motivați de „Salarii mai mari/motivante” (39,6%), în timp ce cei din mediul urban sunt mai motivați de turism și vizite (37,2%). Tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 30 de ani sunt adesea motivați de studii/specializare (18,6%), în timp ce persoanele cu vârstă medie sunt în căutarea unor salarii mai mari (32,4%). Și grupurile etnice exprimă motive diferite pentru migrație.

De exemplu, cei de etnie ucraineană menționează în principal „Pentru nevoi legate de întreținerea familiei” (75,0%), în timp ce cei de etnie rusă sunt motivați de „Turism/vizite” (64,3%), iar moldovenii menționează cel mai des motivul „Salarii mai mari/motivante” (35,9%). Persoanele cu studii superioare sunt motivate în principal de „turism, vizite” (38,2%) și „Salarii mai mari/motivante” (23,5%), în timp ce nivelurile mai scăzute de educație sunt asociate cu motivații mai frecvente de salarii mai mari și necesitatea întreținerii familiei. Motivele pentru migrație variază semnificativ în funcție de ocupație. De exemplu, muncitorii sunt motivați în principal de „Salarii mai mari/motivante” (48,5%), în timp ce specialiștii cu studii superioare sunt motivați de „turism/vizite” (50,0%). Atât persoanele căsătorite, cât și cele necăsătorite sunt mai motivate de salarii (44,9% și respectiv 34,3%), în timp ce persoanele care reprezintă cupluri separate și cele divorțate sunt mai motivate de condiții de lucru mai bune (90,3%). Motivele pentru migrație variază în funcție de regiune. De exemplu, locuitorii din regiunea de sud sunt mai motivate de „turism, vizite” (26,7%), în timp ce cei din regiunea de Nord și din municipiul Chișinău sunt mai motivați de „Salarii mai mari” (38,3% și respectiv 40,5%) (Figura 3.3.)

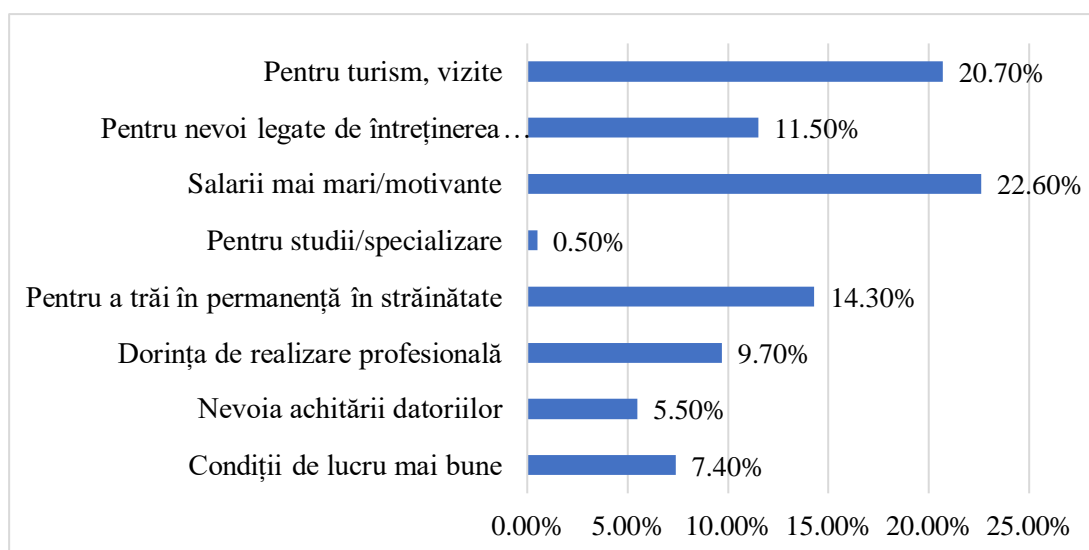
Figura 3.3. Motivul de a pleca în străinătate, indicat în primul rând

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „Experiența de migrație” realizat în mai 2022

Motivul secundar cel mai frecvent pentru a pleca în străinătate este „Salarii mai mari/motivante” (22,6%) și „Pentru turism, vizite” (20,7%). Există diferențe de gen semnificative în ceea ce privește motivele secundare. Bărbații sunt mai motivați de turism (26,1%) și de dorința de a trăi în permanență în străinătate (22,7%), în timp ce femeile sunt mai motivate de salarii mai mari (33,7%). Persoanele din mediul rural sunt mai motivate de turism (28,8%) și pentru a trăi în permanență în străinătate (18,0%), în timp ce persoanele din mediul urban sunt mai motivate de salarii mai mari (35,9%). Grupurile etnice au motive secundare diferite pentru migrație. De exemplu, în rândul moldovenilor preferințele se repartizează aproximativ uniform pentru mai multe opțiuni, în timp ce în rândul persoanelor de alte etnii preferințele se focusează pe salarii mai mari/motivante. Persoanele cu diferite ocupații au motive secundare diferite pentru migrație. De exemplu, „Specialiștii cu studii superioare” sunt motivați în principal de „Pentru a trăi în permanență în străinătate ” (37,5%), în timp ce „Muncitorii” sunt motivați și de „Salarii mai mari” (35,3%). Persoanele căsătorite sunt mai motivate de salarii (29,1%), în timp ce cei necăsătoriți sunt mai motivați de nevoile legate de întreținerea familiei (28,6%), iar majoritatea persoanelor separate indică drept motiv secundar turismul (93,5%). Motivele secundare pentru migrație variază în funcție de regiune. Persoanele din regiunea Centru cu o frecvență mult mai mare indică drept motiv secundar turismul (37,0%), iar respondenții din Chișinău și Nord indică salariile mari (32,4% și respectiv 29,6%). Spre deosebire de celelalte regiuni, la Nord se indică frecvent ca motiv secundar dorința de a trăi permanent peste hotare (30,9%).

Figura 3.4. Motivul de a pleca în străinătate, indicat în al doilea rând

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „ Experiența de migrație” realizat în mai 2022

Pe perioada aflării în străinătate respondenții au menționat, fie au lucrat sau locuit, fie lucrează sau locuiesc, singuri (63,4%), sau împreună cu familia (28,9%).

Cei mai mulți din respondenți au afirmat că au lucrat în domeniul construcțiilor - 44,9%, și în domeniul menajului - 23,5%. Pe lângă activitatea de bază, cei mai mulți au menționat că au înșușit noi meserii (22,7%), schimb de experiență (21,9%) și învățarea unei limbi străine.

Inevitabil, orice act migrațional presupune un proces sau perioadă de integrare și adaptare. Pentru aproximativ jumătate din respondenți (48,1%), procesul de adaptare a fost destul de ușor sau chiar foarte ușor. Procesul de adaptare a fost facilitat de cunoașterea limbii, cultură și tradiții asemănătoare Republicii Moldova, rude sau prieteni care se aflau de mult timp în țara respectivă, etc. Adaptarea anevoioasă, cu excepția cunoașterii unei limbi străine, se datorează, factorilor de natură subiectivă: altă cultură și tradiții, departe de casă, familie și copii, vârsta mai înaintată. Printre motivele integrării dificile sunt indicate și dificultatea găsirii unui loc de muncă în momentul sosirii la destinație, muncă solicitantă, în special în domeniul construcțiilor.

Majoritatea semnificativă a respondenților (84,5%) au optat pentru condiții legale de ședere, cei mai mulți preferând un contract de muncă temporar - 46,5%. Dincolo de faptul că asemenea contracte, constituie de fapt „norma” și „oferta” în țările-gazdă, se observă și o anumită „alfabetizare juridică” a respondenților: oferă venit mai sigur cu utilitate pentru familie și gospodărie, este mai sigur și avantajos, oferă posibilitatea de a reveni mai des în țară, se pliază pe intenția de aflare pe termen scurt în străinătate, poate fi încheiat pe perioada unui concediu legal în Republica Moldova. Munca ocazională sau part-time este o variantă potrivită pentru cei care îmbină munca cu studiile, au un loc de muncă de bază în țară, posibilitatea de a avea mai multe locuri de muncă (potrivit pentru cei din menaj).

Contractul pe durată nedeterminată este selectat, de regulă, de cei care planifică să rămână definitiv în străinătate. Mulți dintre aceștia au deja familia acolo, persoane apropiate, au experiența de muncă în străinătate, e mai sigur și oferă stabilitate socială și financiară.

Contractul pe durată nedeterminată reflectă adesea intenția migranților de a se stabili permanent în țara gazdă. Aceștia tind să caute stabilitate și securitate pe termen lung, ceea ce este adesea asociat cu integrarea socială și profesională. Pe lângă beneficiile economice, acest tip de contract le oferă și o mai mare siguranță și acces la drepturi și beneficii sociale, ceea ce contribuie la consolidarea legăturilor lor cu comunitatea locală.

Cel mai mare ajutor în vederea plecării în străinătate este oferit de rude (48,1%) sau alte persoane plecate la muncă în străinătate (31,8%), aceste categorii fiind percepute ca cele mai sigure canale de plecare peste hotarele țării. La serviciile firmelor private, a persoanelor care se ocupă de intermedierea găsirii unui loc de muncă în străinătate apelează mai puțin din 10% din respondenți. Și mai puțini se informează din documente oficiale (3,7%) sau instituții de stat (3,2%). Majoritatea respondenților (63,7%) au indicat cunoașterea în mică sau foarte mică măsură a cadrului legal referitor la migrație. La fel s-au pronunțat și referitor la instituțiile care au competențe în domeniul gestionării migrației, fie nu auzit, fie au auzit, dar nu cunosc detalii despre Biroul Migrație și Azil (72,5%) (în prezent Inspectoratul General pentru Migrație), Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (77,8%), Organizația Internațională pentru Migrație (77,2%), Organizația Internațională a Muncii (80,5%).

Rezultatele cercetării indică asupra unui grad de conștientizare a importanței studiilor pentru o situație bună (59,9%). Chiar dacă nu toți respondenții percep studiile ca fiind importante (40,1%), majoritatea au învățat și cunosc limba țării gazdă (91,4%).

Chiar dacă motivele migrării s-au modificat în timp, scopul rămâne unul preponderent economic. Respondenții afirmă că în urma migrației situația financiară a familiei s-a îmbunătățit în foarte mare (27%) sau mare măsură (42,5%). Cel mai frecvent banii sunt folosiți pentru procurarea sau construirea locuinței (30,8%), extinderea sau modernizarea locuinței (55,3%), investiții în agricultură (18,8%), cumpărarea autovehiculului (34,2%), achitarea datoriilor sau a creditelor (38,5%), plăți pentru servicii medicale (52,7), procurarea bunurilor de folosință îndelungată (mobilă, electrocasnice, etc) (73,3%), cheltuieli legate de educația copiilor (55,6%), călătorii (49,2%). La alte motive respondenții au mai indicat inițierea unei afaceri, achitarea taxei de studii, etc.

Referitor la calitățile obținute ca urmare a experienței de lucru în străinătate, majoritatea respondenților recunosc schimbarea mentalității (51,3%). Se percep mai practici (41,7%), mai optimiști (21,1%), mai civilizați (40,1). Aceste date confirmă faptul că experiența de migrație se

formează pe o acumulare de evenimente în viața celor implicați, evenimente care formează o nouă viziune despre lume a migrantului.

Tabelul 3.8. Distribuția răspunsurilor referitor la calitățile rezultate din experiența de lucru în străinătate

	N	%
Schimbarea mentalității	192	51,3%
Devin mai optimiști	79	21,1%
Se dezvoltă spiritul de afaceri	85	22,7%
Devin mai practici	156	41,7%
Devin mai responsabili	96	25,7%
Devin mai civilizați	150	40,1%
Devin mai pretențioși/exigenți	91	24,3%
Gândire modernă	89	23,8%
Gândesc fără prejudecăți	26	7,0%
Se maturizează	96	25,7%
Devin mai ambițioși/curajoși	58	15,5%

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „Experiența de migrație” realizat în aprilie 2022

Din perspectivă teoretică (Koselleck, 2001, p. 50-53), experiența de migrație poate fi încadrată în cel puțin trei tipuri:

- 1) Primul tip este unic, irepetabil, neașteptat, scurt, personal și marchează în general înainte și după, viața celui care emigrează;
- 2) Al doilea tip, numit generațional, apare atunci când experiențele sunt repetate și cele deja dobândite se stabilesc sau se schimbă, ceea ce duce la un proces cognitiv care permite subiectului să-și evalueze prezentul și trecutul;
- 3) Al treilea tip, numit structural, intervine când sunt depășite sau instituționalizate aceste experiențe și se formează o istorie comună pentru toți oamenii, grupurile, locuitorii unei colectivități.

Aceste tipuri nu se exclud reciproc, diferă doar în intensitatea în care se manifestă. Datele cercetării confirmă acest lucru. În limite diferite, dar orice act de emigrare/imigrare al unui individ are ca rezultat o experiența de migrație care îi modelează aspirațiile, comportamentul și atitudinile, conduce la o schimbare a ierarhiei nevoilor, a structurii orientărilor valorice (Rîbakovskii 2017).

Componenta esențială în acumularea experienței de migrație este comportamentul adaptiv al migrantilor (comportamentul migrantilor care vizează adaptarea la condițiile socio-economice, politice și de altă natură ale țării gazdă) și integrarea lor socială ulterioară atât în țara respectivă, cât și țara de origine.

3.4 Implicațiile fenomenului migrației asupra coeziunii sociale

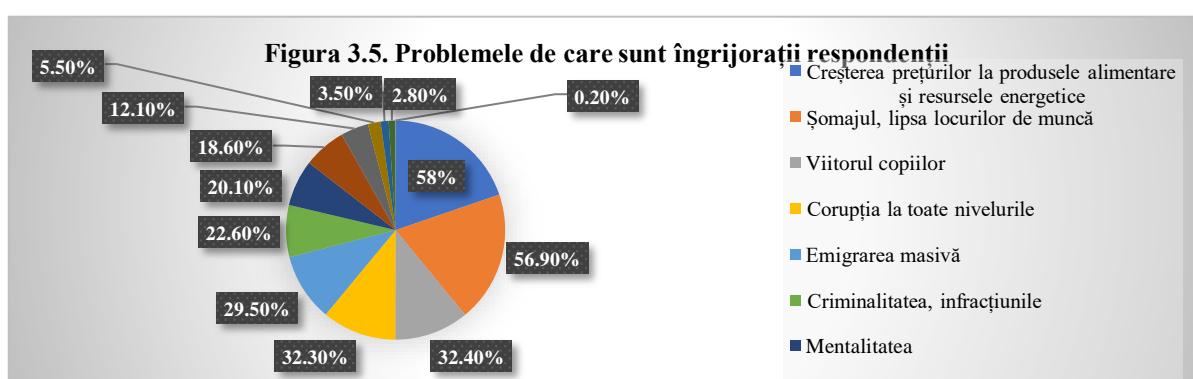
Coeziunea socială este prezentată din ce în ce mai mult ca un remediu la toate provocările socio-economice ale societăților contemporane în care diversitatea culturală provine din fluxurile migratorii mixte (Gozdecka, Ercan, Kmak, 2014). Migrația este sursă pentru multe transformări, iar aceste transformări se interpătrund cu aspecte ale coeziunii sociale. Coeziunea socială presupune un sentiment de comuniune, reziliență și orientare către binele comun. Există dovezi potrivit cărora traiul într-o societate bazată pe coeziune are un impact pozitiv asupra bunăstării subiective, contribuind la îmbunătățirea vieții cetățenilor (Eurofound, 2018).

În conceptualizarea coeziunii sociale oferită de Consiliul Europei, aspecte ale coeziunii sociale sunt:

- excluderea socială percepută;
- tensiunile sociale percepute (de natură economică și etnoculturală);
- încrederea interpersonală;
- participarea socială (angajamentul civic și activitatea politică);
- sentimentul de apartenență la comunitate (atașamentul față de oamenii din vecinătate și frecvența contactelor interpersonale) (Eurofound, 2018).

În majoritatea studiilor empirice care explică eterogenitatea interacțiunilor migrație-coeziune socială sunt luate în calcul variabile care dau expresie identității și a sentimentului de apartenență la comunitatea de origine a migranților. Se consideră că relația dintre o persoană și mediul în care își trăiește viața are capacitatea de a-i determina bunăstarea spirituală, socială și fizică. Din perspectivă migrațională, gradul sporit de apartenență cu comunitatea de unde se pleacă corelează cu păstrarea legăturilor, sub diverse forme, cu acest loc. Efectele unei asemenea legături vor spori intenția de a reveni, de contribui la dezvoltarea comunității și a coeziunii sociale (Oktay, 2005; Deffner, 2007).

Rezultatele cercetării sociologice arată că respondenții se identifică cu locul în care trăiesc fiind foarte mult și mult legați sufletește de satul/orașul în care locuiesc (76,9%), precum și de regiunea sau partea de țară unde locuiesc (73,7%). Atașamentul sporit este exprimat în pofida multitudinii de probleme pe care le resimt și raport de care manifestă îngrijorare (Figura 3.5.).

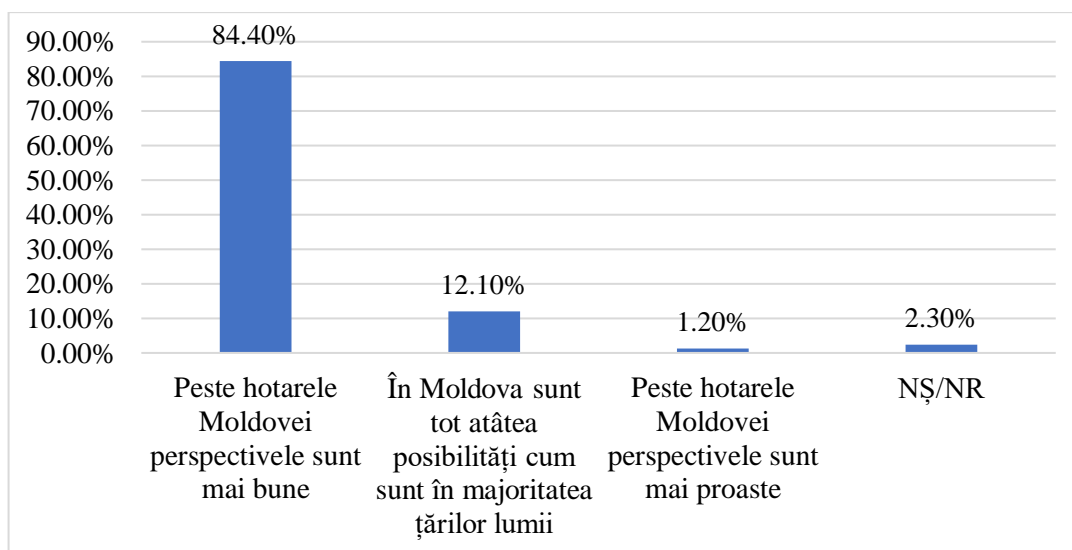

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „ Analiza fenomenului migrației și elaborarea politicilor în domeniu ” realizat în mai 2022

Profesiile / meseriile nu sunt practicate cu entuziasm, 21,9 % din respondenți declarând că sunt puțin sau foarte puțin legați sufletește (21,9%) de profesia sau meseria pe care o au, iar 35,4% au preferat, de fapt, să nu răspundă la această întrebare. Atitudinea respectivă este o consecință a nemulțumirilor manifestate față de modul în care sunt remunerați. Aproape toți respondenții (95,4%), consideră că nu sunt răsplătiți nici pe măsura efortului depus nici pe măsura inteligenței și a pregătirii (93,2%).

Chiar dacă atașamentul față de comunitate este ridicat, afirmația că peste hotarele Moldovei perspectivele sunt mai bune este susținută în mare măsură de majoritatea respondenților (84,4%). Acest lucru reflectă o convingere generală că probabilitatea de a găsi oportunități mai bune este mai mare în străinătate în comparație cu opțiunea de a rămâne în țară. Doar 12,1% din respondenți susțin că Moldova oferă aceleași oportunități ca majoritatea țărilor lumii. Doar 1,2% din respondenți cred că perspectivele sunt mai proaste în afara Moldovei. Acesta poate fi rezultatul unor experiențe personale sau a unor convingeri individuale (Figura 3.6.).

Figura 3.6. Opinia respondenților referitor la perspectivele peste hotarele țării sau posibilitățile din Republica Moldova

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „Percepții privind migrația la nivelul colectivității locale” realizat în aprilie 2022

Aceste percepții sunt influențate de factori precum experiența personală, nivelul de educație, starea materială a familiei și alți factori socio-demografici. În ansamblu, rezultatele sugerează că mulți respondenți au încredere în perspectivele mai bune oferite de migrație. Femeile sunt însă mai susceptibile să creadă că perspectivele sunt mai bune în străinătate (89,5%) în comparație cu bărbații (78,4%). Acest lucru poate indica faptul că femeile sunt mai dispuse să

caute oportunități în afara țării. Persoanele din mediul urban par să aibă o perspectivă mai pozitivă asupra țării lor în comparație cu cele din mediul rural. 86,8% dintre respondenții din mediul rural cred că perspectivele sunt mai bune în străinătate, spre deosebire de 80,7% de respondenți din mediul urban care împărtășesc această opinie. Există o diferență semnificativă în funcție de vârstă. Cei mai tineri respondenți (18-30 ani) sunt mai dispuși să creadă că perspectivele sunt mai bune în străinătate (81,5%), în timp ce cei mai în vârstă (65+ ani) sunt mai pesimiști în acest sens (64,1%). Majoritatea covârșitoare a persoanelor cu nivel de studii general obligatoriu consideră că peste hotare perspectivele sunt mai bune (97,7%). Părerii mai pesimiste sunt înregistrate la persoanele cu studii superioare (66,7%) și la persoanele fără studii (71,4%). Există diferențe notabile în funcție de ocupație. De exemplu, specialiștii cu studii superioare și specialiștii cu studii medii par să aibă o percepție mai pozitivă asupra perspectivei în străinătate, în timp ce muncitorii și fermierii par să creadă mai puțin în această idee (59,3%). Persoanele necăsătorite și persoanele divorțate par să aibă o perspectivă mai pozitivă despre Moldova, 22,8% și respectiv 27,7% dintre aceștia considerând că în țară există aceleași posibilități ca și peste hotare. Există diferențe regionale semnificative. De exemplu, respondenții din regiunea de Nord sunt mai susceptibili să creadă că perspectivele sunt mai bune în străinătate. În același timp respondenții din sud, centru și municipiul Chișinău par să aibă o perspectivă mai pozitivă despre Moldova, 16,4%, 15,1% și respectiv 16,0% dintre aceștia considerând că în țară există aceleași oportunități ca și peste hotare.

Întrebările privind măsura în care migranții pot fi considerați agenți ai dezvoltării colectivităților locale și principalii purtători ai modernității și mediatori culturali au fost adresate deopotrivă persoanelor non-migrante cât și reprezentanților autorităților locale. În ambele situații răspunsurile s-au distribuit aproape egal. 37,6% din reprezentanții autorităților locale consideră că migranții în mică măsură pot fi considerați agenți ai dezvoltării, iar 32,9% susțin că în mare măsură. Tot referitor la această întrebare, 5,9% văd în migranți un foarte mare potențial al dezvoltării colectivităților locale, însă 10,6% din actorii locali sunt convingeți că dezvoltarea locală este doar meritul autorităților locale (Tabelul 3.9.). Și pentru 17,5% dintre respondenți, dezvoltarea locală este atribuită doar autorităților locale.

Tabelul 3.9. Distribuția răspunsurilor referitor la rolul emigranților

În ce măsură credeți că migranții pot fi considerați agenți ai dezvoltării colectivităților locale?	Respondenți simpli		Reprezentanți ai APL		În ce măsură credeți că migranții pot fi considerați principalii purtători ai	Respondenți simpli		Reprezentanți ai APL	
	N	%	N	%		N	%	N	%

					modernitatii si mediatori culturali?				
Foarte mare măsură	25	4,2	5	5,9	Foarte mare măsură	44	7,3	6	7,1
Mare măsură	210	34,9	28	32,9	Mare măsură	200	33,3	21	24,7
Mica măsură	146	24,3	32	37,6	Mica măsură	169	28,1	25	29,4
Foarte mica măsură	52	8,7	7	8,2	Foarte mica măsură	104	17,3	14	16,5
Dezvoltarea locală este doar meritul autorităților locale	105	17,5	9	10,6	Principalii purtători ai modernității și mediatori culturali sunt autoritățile locale	26	4,3	13	15,3
NS/NR	63	10,5	4	4,7	NS/NR	58	9,7	6	7,1
Total	601	100,0	85	100,0	Total	601	100,0	85	100,0

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „Percepții privind migrația la nivelul colectivității locale” realizat în aprilie 2022

Predispoziția limitată pentru implicare comunitară este confirmată și de răspunsurile migranților: puțini sunt dispuși să contribuie cu propriile resurse la realizarea unor proiecte de dezvoltare locală (49,5%). O bună parte dintre respondenți nu exprimă deloc intenția de a se implica în activități în folosul comunității (31,3%). Doar 19,2% din respondenți au exprimat predispoziția de a contribui la dezvoltarea comunității susținând, astfel, proiectele locale. Această din urmă atitudine este nesemnificativă în raport cu lipsa de interes a migranților față de mediul și comunitatea în care se află sau revin, fie chiar temporar. Migranții nu sunt deschiși spre noi experiențe în țară (85,3%). Puțini sunt cei care au făcut demersuri către autoritățile locale pentru susținerea în valorificarea potențialului dezvoltat în străinătate (12,6%). Solicitățile, în general, au fost pentru inițierea unei afaceri.

În ansamblu, percepția privind rolul migranților ca agenți ai dezvoltării colectivităților locale este variabilă, iar acest lucru depinde de mai mulți factori, inclusiv educația, naționalitatea și starea civilă a respondenților. Din perspectiva genului nu există diferențe semnificative în apreciere, în schimb, din categoria persoanele în vârstă doar 9,8% consideră că migranții au un rol pozitiv. Acest lucru se explică prin faptul că persoanele în vârstă conștientizează că migranții practic nu contribuie la extinderea bugetului de pensii. Persoanele cu niveluri de educație mai înalte sunt mai susceptibile să creadă că migranții au un impact pozitiv asupra dezvoltării locale. Dacă ne referim la ocupație, atunci grupurile cu cele mai înalte aprecieri față de migranți sunt muncitorii (64,5%) și studenții (80%). Persoanele cu o situație materială precară au o opinie mult

mai negativă cu privire la migranți ca agenți ai dezvoltării locale. Respondenții din municipiul Chișinău au o părere mult mai negativă față de migranți ca având un impact pozitiv asupra dezvoltării locale, doar 8,8% menționând acest fapt, comparativ cu cifre de 40-50% în celelalte regiuni geografice ale țării. Persoanele care reprezintă cupluri separate și cele divorțate par să fie mai critice față de rolul migranților în dezvoltarea locală, doar 9% și respectiv 7% apreciind pozitiv rolul acestora.

În studiile publicate de OIM predispoziția de a contribui la dezvoltarea colectivității este mai mare. Circa 49% potențiali migranți și 54% din cei care s-au întors de peste hotare de la muncă, ar alocă resurse bănești sau bunuri în acest scop. Mai active sunt femeile, circa 42% reîntoarse și 43% potențial migrante au contribuit la proiecte comunitare. În rândul bărbaților aceste ponderi sunt de 39% din cei care au revenit și 36% de potențiali migranți. În funcție de medii de reședință a respondenților se observă că mai deschiși pentru a contribui la dezvoltare sunt locuitorii satelor, în toate grupurile ponderile răspunsurilor afirmative ale celor intervievați din mediul rural depășesc substanțial cele ale respondenților din mediul urban.

Această stare de lucruri contravine teoriei potrivit căreia migrația este adesea considerată responsabilă pentru perturbarea și pierderea solidarității comunitare sau subminarea „integrității socioculturale” a acestora (Hayes, 1991) și distrugerea instituțiilor tradiționale care reglementează viața satului și agricultura (De Haas, 1998) și în același timp întărește rolul structurii.

Pentru 54% din respondenți revenirea în țară este obișnuită, conștientizată. La revenire, respondenții au ales localitatea de reședință din care au plecat, fie sat (50,3%), fie oraș (42,8%) și doar 6,9% au ales alte localități decât cele de unde au plecat. Adaptarea a fost facilă pentru că nu au lipsit foarte mult timp din țară, au fost marcați de bucuria de a fi împreună cu familia, prietenii, loc de muncă potrivit calificării, etc. Cei pentru care adaptarea a fost dificilă au evidențiat mai multe motive: mentalitatea oamenilor, nivel de trai scăzut, sărăcie, lipsa locurilor de muncă, comportamentul cetățenilor, etc. 76,5% din respondenți nu au sesizat vreo schimbare pozitivă la nivel de țară, 58,8% la nivel de localitate.

Absența schimbărilor nu este indicată în mod expres drept factor de emigrare, dar datele indică menținerea tendinței de plecare. Deși eșantionul e diferit și nu putem compara dacă intenția de plecare este în creștere sau nu, constatăm că persoanele aleg opțiunea de a pleca pentru totdeauna sau doar pentru o perioadă în proporție de 64% în 2021 și 57,5% în 2023 (*Tabelul 3.10.*)

Tabelul 3.10. Ocazii și tentația emigrării

	Total	Aș pleca pentru totdeauna		Aș pleca pentru o perioadă		Nu aș pleca		Nu știu/non răspuns	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Total pe eșantion 2021	1698	242	14,3%	846	49,8%	377	22,2%	233	13,7%
Total pe eșantion 2023	1242	188	15,1%	527	42,4%	343	27,6%	184	14,8%

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor cercetărilor cantitative efectuate în teren, pe parcursul anului 2021 și 2023, în cadrul proiectului „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierei de Uniunea Europeană”.

În 2021 situația economică precară este invocată de 47% din numărul total al persoanelor chestionate. În anul 2023, deși motivul situației economice rămâne în rândul factorilor determinanți fiind exprimat de 32% din respondenți, printre factorii enumerați se regăsește și teama de un potențial război (*Tabelul 3.11.*).

Tabelul 3.11. Motivația pentru emigrare

	Total	În cazul în care situația economică ar fi și mai rea		În caz dacă în RM ar fi război		În cazul în care în RM ar fi persecutări politice		În cazul în care în RM ar fi persecutări religioase		În cazul în care RM ar fi afectată de calamități naturale (secetă, cutremur)		Altceva (indicați)/ Nu știu/non răspuns	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Total pe eșantion 2021	1698	799	47%	440	25,9%	126	7,42%	59	3,47%	157	9,24%	117	6,89%
Total pe eșantion 2023	1242	398	32%	592	47,6%	133	10,7%	58	4,6%	28	2,25%	33	2,65%

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor cercetărilor cantitative efectuate în teren, pe parcursul anului 2021 și 2023, în cadrul proiectului „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierei de Uniunea Europeană”.

De asemenea, se observă că tendința sau intenția de plecare se prefigurează mai mult în rândul tinerilor. Aceștia, cu vârsta cuprinsă între 18 și 39 ani, și-au exprimat atitudinea de plecare în proporție de 40,9%. 24% dintre aceștia ar pleca doar pentru o perioadă. Aceeași situație o găsim și în anul 2023, în sens că 39,2% tineri aleg să părăsească țara, dintre care 19,8% totuși, ar pleca pentru o perioadă. Motivele pe care le indică în general tinerii sunt cele economice (23,7% în 2021 și 17,7% în 2023), dar și situația tensionată cauzată de războiul din Ucraina.

Un alt moment asupra căruia se atrage atenția este ponderea dorinței de plecare din mediul rural care depășește cu mult pe cea din mediul urban. Această situație este caracteristică atât anului 2021, cât și anului 2023. Astfel, pentru ideea de a pleca este exprimată de 58,8% din respondenți în 2021 și 59,9% în 2023. Această tendință se menține în mediul rural, factorul determinat fiind cel economic (*Tabelul 3.12.*)

Tabelul 3.12. Intenția de plecare în funcție de localitatea de reședință (rural / urban)

			Total		Aș pleca pentru totdeauna		Aș pleca pentru o perioadă		Nu aș pleca		Nu știu/non răspuns	
			N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Localitatea de reședință	Rural	Anul 2021	1000	58,8%	125	12,5%	498	49,8%	232	23,2%	145	14,5%
		Anul 2023	745	59,9%	111	14,9%	334	44,8%	188	25,2%	112	15,0%
	Urban	Anul 2021	698	41,1%	117	16,8%	348	49,9%	145	20,8%	88	12,6%
		Anul 2023	497	40,01%	77	15,5%	193	38,8%	155	31,2%	72	14,5%

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor cercetărilor cantitative efectuate în teren, pe parcursul anului 2021 și 2023, în cadrul proiectului „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană”.

Dacă ideea de a pleca o îmbrățișează în mare parte locuitorii din mediul rural, observăm că aceeași idee e împărtășită de cetățeni, indiferent de regiune – Chișinău, Nord, Centru Sud. O cifră mai mare înregistrează totuși regiunea Centru cu 29% persoane care ar dori să plece peste hotare. Îmbucurător este că din cei 29% doar 11,8% ar pleca pentru totdeauna. Regiunea Centru în această clasificare este urmată de regiunea Sud care, în ambele perioade de referință păstrează o tendință de plecare. Dar și aici această atitudine este exprimată în ideea plecării doar pentru o perioadă (Tabelul 3.13.).

Tabelul 3.13. Intenția de plecare exprimată în funcție de regiunea geografică

			Total	Aș pleca pentru totdeauna		Aș pleca pentru o perioadă		Nu aș pleca		Nu știu/non răspuns	
			N	N	%	N	%	N	%	N	%
Regiunea geografică	Chișinău	Anul 2021	359	55	15,3%	173	48,2%	85	23,7%	46	12,8%
		Anul 2023	253	29	11,5%	112	44,3%	84	33,2%	28	11,1%
	Nord	Anul 2021	417	70	16,8%	187	44,8%	103	24,7%	57	13,7%
		Anul 2023	238	26	10,9%	96	40,3%	73	30,7%	43	18,1%
	Centru	Anul 2021	509	60	11,8%	274	53,8%	103	20,2%	72	14,1%
		Anul 2023	309	52	16,8%	140	45,3%	86	27,8%	31	10,0%
	Sud	Anul 2021	413	57	13,8%	212	51,3%	86	20,8%	58	14,0%
		Anul 2023	442	81	18,3%	179	40,5%	100	22,6%	82	18,6%

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor cercetărilor cantitative efectuate în teren, pe parcursul anului 2021 și 2023, în cadrul proiectului „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană”.

Predispoziția către migrare este temperată de anumite cauze. Cele mai multe sunt de natură individuală, subiectivă. Astfel, cauza principală indicată de respondenți este vârsta (27,3%) urmată de siguranța locului de muncă (22,6%), obligațiile față de familie (18,1%), teama de necunoscut (7,5%) și capacitatea scăzută de adaptare (2,3%).

Datele cercetării nu indică în mod explicit asupra existenței unor tensiuni sociale percepute (de natură economică și etnoculturală). Mai degrabă putem deduce prezența unui sentiment de incongruență de status. Oamenii trăiesc mai puțin satisfacția vieții în raport de funcția lor de utilitate. Sporirea bunăstării personale, urmare a eforturilor individuale depuse încă nu este suficientă pentru un trai decent. În pofida creșterii economice, în Republica Moldova sărăcia rămâne a fi omniprezentă, în special în regiunile rurale, unde populația se confruntă cu acces limitat la servicii și la oportunități economice viabile. Măsurile tradiționale de atenuare a sărăciei, cum ar fi remitențele și ajutorul social, încetinesc, iar ratele scăzute de participare și ocupare a forței de muncă împiedică tranzitarea la abordarea reducerii sărăciei prin ocuparea forței de muncă, ceea ce subliniază urgența unor reforme structurale. Republica Moldova continuă să se confrunte cu provocări structurale, cum ar fi creșterea moderată a productivității, deficiențe de guvernare, amprenta extinsă a statului, condiții de concurență limitată, un mediu de afaceri dezechilibrat și distorsiuni fiscale (<https://www.worldbank.org/ro/country/moldova/overview>).

Oamenii se mișcă și din cauza lipsei de securitate și a oportunităților. În ultimul deceniu, și de-a lungul spectrului politic, diverși savanți au avertizat împotriva „captării reglementate” (Stiglitz, 2013, p. 59), „repatrimonializării statului” (Fukuyama, 2014, p. 28) și „captării corozive” (Hacker & Pierson, 2016, p. 93).

În cazul Republicii Moldova, modelele economice de tip push-pull, bazate pe ideea că inegalitățile puternice dintre țări îi motivează pe oameni să migreze, explică în mare parte fenomenul migrației. Factorii de atragere includ sărăcia, șomajul, căutarea de avansare personală (oportunitate de muncă, mutarea într-o țară cu creștere economică rapidă) și/sau îmbunătățirea vieții de familie (de exemplu, trimiterea veniturilor familiei înapoi acasă), căutarea libertății politice și/sau religioase, căutarea oportunităților educaționale (de exemplu, prin studii în străinătate), atragerea forței de muncă străine pentru a contracara scăderea natalității și îmbătrânirea populației, legăturile familiale existente, dar și simpla curiozitate.

Un grad sporit de coeziune socială nu oferă garanția diminuării fenomenului migrației, dar este un indicator care vorbește despre capacitatea statului de a-și proteja cetățenii și de a le oferi condiții pentru dezvoltare.

3.5. Concluzii la Capitolul III

1. Analiza atitudinilor și comportamentelor autorităților locale din Republica Moldova față de migrații bazată pe interviurile semi-structurate, relevă un peisaj complex în ceea ce privește gestionarea fenomenului migrației. Aceste comportamente pot fi clasificate în două categorii distincte: *conformitate și comportament extra-rol*. Cel de conformitate implică stricta îndeplinire a atribuțiilor legale ale funcțiilor deținute de autoritățile locale. Deși asigură respectarea cadrului legal și administrativ, acest tip de comportament poate limita flexibilitatea și adaptabilitatea necesară pentru a răspunde eficient la provocările specifice migrației. Comportamentul de extra-rol implică un comportament creativ și voluntar care depășește rolul sau sarcina atribuită formal. Aceasta presupune inițiative și acțiuni care sprijină atingerea obiectivelor politicii migraționiste, chiar și în absența unor directive explicite. Pentru a îmbunătăți gestionarea migrației, este important să se încurajeze și să se sprijine dezvoltarea comportamentului extra-rol. Aceasta poate implica formarea de parteneriate, dezvoltarea de strategii inovatoare și alocarea resurselor necesare pentru a aborda provocările legate de migrație într-un mod mai proactiv și adaptativ. Trecerea de la conformitate la un comportament extra-rol ar putea facilita o gestionare eficientă a migrației, de care să beneficieze atât migrații, cât și comunitățile locale din Republica Moldova.
2. Rezultatele cercetării evidențiază o atitudine complexă și nuanțată a persoanelor intervievate față de persoanele care au lucrat sau lucrează peste hotare, reflectând atât recunoașterea beneficiilor aduse, cât și limitările percepute ale acestora. Aceste rezultate sugerează că, deși migrația este apreciată în mare parte pentru contribuțiile sale pozitive și impactul asupra dezvoltării personale și comunității, există și o recunoaștere a limitărilor și a impactului mixt asupra culturii și economiei locale. Predispoziția autorităților de a oferi suport pentru activități agricole și inițierea de afaceri reflectă eforturile de a valorifica experiențele și resursele aduse de migrații pentru a sprijini dezvoltarea locală.
3. Abordarea non-instrumentală a creării asociațiilor de băștinași, așa cum este descrisă în cercetările recente, reprezintă un aspect inovativ în domeniul administrației publice. Această metodă se bazează pe implicarea activă a cetățenilor și pe stimularea unui discurs colectiv, fără a impune măsuri restrictive sau directive. Prin evitarea măsurilor restrictive și a directivelor impuse, asociațiile de băștinași pot adapta strategiile și proiectele în funcție de nevoile și prioritățile comunității. Aceasta le conferă flexibilitate în gestionarea migrației și în implementarea proiectelor de dezvoltare.
4. În contextul implicării migrațiilor în proiectele de dezvoltare locală, autoritățile publice locale manifestă un interes variabil în ceea ce privește tipologia inițiativelor pe care le sprijină.

Aceasta reflectă diferențele în priorități și resurse disponibile, dar și în modul în care sunt abordate problemele locale. Astfel, unele administrații locale se concentrează pe proiecte care abordează nevoi imediate și vizibile, precum dotări, reparații, și amenajarea teritoriului. Alte administrații locale sunt orientate spre inițiative care vizează dezvoltarea economică pe termen lung, cum ar fi sprijinul pentru afaceri locale, dezvoltarea industriilor locale, și atragerea de investiții. Aceste inițiative sunt mai complexe și necesită o planificare pe termen lung și resurse suplimentare. Diferențierea dintre prioritățile de dezvoltare locale a autorităților publice subliniază importanța adaptării strategiilor de dezvoltare locală pentru a răspunde atât nevoilor imediate ale comunității, cât și obiectivelor de dezvoltare economică pe termen lung. Încurajarea și sprijinirea inițiativelor care integrează ambele aspecte ar putea contribui la o dezvoltare mai echilibrată și sustenabilă a comunităților, beneficiind astfel atât de resursele și experiența migranților, cât și de structurile economice existente.

5. Contextul financiar și administrativ descris pune în evidență dificultățile și oportunitățile existente în gestionarea și integrarea migrației la nivel local. Proiectele și inițiativele care implică diasporă și autoritățile locale sunt esențiale pentru dezvoltarea socio-economică și pentru integrarea eficientă a migranților reveniți.
6. Crowdfunding-ul se dovedește a fi un instrument eficient pentru mobilizarea resurselor și sprijinirea dezvoltării locale, oferind oportunități valoroase pentru implicarea diasporei și promovarea antreprenoriatului. Utilizarea acestuia de către APL-urile din Republica Moldova reflectă adaptabilitatea și inovația necesare pentru a face față provocărilor financiare și pentru a sprijini dezvoltarea socio-economică locală într-un mod sustenabil.
7. Este explicată noțiunea de experiență de migrație. Autoarea consideră că experiența migrațională reprezintă ansamblul acțiunilor, faptelor și relațiilor care, pe de o parte, determină decizia de a schimba locul de trai și lucru, iar pe de altă parte, implică un set de acțiuni legate de integrare și adaptare la noul loc ales. Această rațiune exprimă faptul că experiența de migrație se formează pe o acumulare de evenimente în viața celor implicați, evenimente care formează o nouă viziune despre lume a migrantului. Suntem convinși că, înțelegerea, conștientizarea și perceperea experiențelor migraționale, vor facilita raportarea la politici adecvate care să fie utile tuturor părților.
8. Îmbunătățirea coeziunii sociale poate crea un mediu mai favorabil pentru dezvoltarea personală și comunitară, ceea ce, la rândul său, poate reduce presiunea migrației economice. Atunci când cetățenii simt că au oportunități reale de dezvoltare în țara lor, ei sunt mai puțin tentați să plece în căutarea unor condiții mai bune în altă parte. În plus, măsurile de sprijin pentru cei care se întorc acasă și pentru integrarea lor reușită sunt esențiale. Acestea nu doar

că ajută la utilizarea experiențelor și resurselor acumulate de migranți, dar contribuie și la stabilitatea și dezvoltarea locală. Reformele structurale, care abordează inegalitățile și îmbunătățesc mediul economic și social, sunt cruciale pentru susținerea acestor obiective. Chiar dacă un grad sporit de coeziune socială poate nu garantează reducerea migrației, el reflectă capacitatea unui stat de a îmbunătăți condițiile de trai și de a oferi oportunități de dezvoltare pentru cetățenii săi. În acest context, măsurile pentru îmbunătățirea coeziunii sociale și a bunăstării, alături de reformele structurale necesare, pot contribui la reducerea motivațiilor pentru migrare și la sprijinirea (re)integrarea celor care se întorc.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute în cadrul cercetării au contribuit la extinderea și aprofundarea cunoștințelor privind capacitatea autorităților publice locale de gestionare a proceselor migraționale. Abordarea complexă a subiectului cercetat aduce o perspectivă mai completă asupra gestionării migrației internaționale la nivelul colectivităților locale. A fost clarificată dilema privind modul în care autoritățile publice locale își asumă să gestioneze eficient problemele legate de migrație. În multe cazuri, există tendința de a impune soluții de sus în jos, fără a lua în considerare contextul și resursele locale. Ori, acestea din urmă sunt esențiale pentru identificarea soluțiilor inovatoare adaptate la contextul local, în vederea unei gestionări eficiente a proceselor migraționale la nivel local.

Din perspectivă aplicativă rezultatele obținute sunt utile în soluționarea unor probleme precum: abordarea interdisciplinară a rolului administrației publice locale în gestionarea migrației; evidențierea măsurii în care programele și politicile migraționale actuale sunt raportate la capacitatea de implementare; evidențierea comportamentelor efective și prescrise ale administrației publice locale, asociate unui status legitim dobândit. Studiul identifică și analizează diferențele dintre comportamentele administrației publice locale așa cum sunt prescrise în politicile formale și comportamentele efective observate în practică. Aceasta poate ajuta la înțelegerea factorilor care influențează implementarea politicilor, inclusiv influențele politice, resursele disponibile, capacitățile administrative și colaborarea între diferite niveluri de guvernare.

Scopul cercetării a fost atins prin explorarea proceselor de gestionare a cursurilor migraționale la nivelul administrației publice locale. În rezultat am reușit să stabilim o viziune coerentă asupra rolului administrației publice locale în gestionarea proceselor migraționale permițând înțelegerea modului în care autoritățile locale răspund la presiunile migrației internaționale. Astfel, se evidențiază că plasarea responsabilităților privind gestionarea migrației la nivel local trebuie urmărească scopul de a prezerva colectivitatea teritorială locală de efectele și consecințele fenomenului. Așa cum efectele sunt și negative și pozitive, rolul autorităților este să le surprindă în actul administrării. De aceea, gestionarea migrației trebuie să fie asociată cu specificul socio-economic, demografic și migrațional local pentru a interveni eficient atât din punct de vedere normativ, instituțional, cât și din punct de vedere al acțiunilor și resurselor care să faciliteze managerierea situației migraționale. În lumina celor menționate se subliniază că gestionarea migrației la nivel local necesită o abordare holistică și adaptată la specificul fiecărei comunități, implicând o coordonare eficientă, resurse adecvate și colaborare între toți actorii

implicați pentru a maximiza beneficiile și pentru a minimiza impactul negativ al fenomenului migrațional.

Prin urmare, menționăm că valoarea aplicativă a lucrării este expresie a constatărilor, concluziilor și recomandărilor reflectate în conținutul acesteia. Cele mai relevante CONCLUZII sunt:

1. Datele empirice prezintă atitudinea cetățenilor Republicii Moldova față de migrație, emigranți și potențialele beneficii. Deși aspirațiile de plecare sau mutarea peste hotare în rândul respondenților sunt mai temperate, oricum manifestă atitudine pozitivă față de persoanele migrante. Majoritatea au o părere bună sau foarte bună despre migranți (89,8%). Această stare de lucruri este o dovadă a faptului că societatea conștientizează și au acceptat acest fenomen ca o realitate față de care trebuie să ne conformăm.
2. Rezultatele cercetării empirice evidențiază atitudinea experților (reprezentanți ai administrației publice locale) față de fenomenul migrației ca fiind una pozitivă. Considerăm aceasta este privită prin prisma beneficiilor pentru gospodării, nu și pentru colectivitatea locală. Însă este iluzoriu să credem că rezolvarea problemelor gospodăriilor de migranți înseamnă și rezolvarea tuturor problemelor colectivității locale. Astfel, experții consideră că potențialul autorităților publice locale de implementare a politicilor migraționale nu se încadrează la cele mai bune aprecieri.
3. Dimensiunea administrativă a gestionării proceselor migraționale constă în valorificarea factorilor structurali și instituționali de migrație ca fapte discursive ce modelează politici locale sustenabile, din punct de vedere al efectelor migrației. În același timp se demonstrează că migrația este maleabilă sau este gestionabilă în măsura în care instrumentele de gestionare cuprind factorii de migrație structurali și instituționali și îi transpune în politici sustenabile.
4. În cazul Republicii Moldova, gestionarea migrației sub presiunea factorilor endogeni și exogeni a dus la inițiative importante, menite să organizeze și să optimizeze politicile în acest domeniu. Activitățile de revizuire legislativă, înființarea de instituții specializate, precum și colaborările internaționale sunt toate măsuri esențiale pentru abordarea fenomenului migrației. Cu toate acestea, rezultatele obținute nu au fost întotdeauna pe măsura așteptărilor, ceea ce reflectă probleme structurale în cadrul instituțiilor implicate. Principalul obstacol este suprapunerea activităților și atribuțiilor în gestionarea fenomenului migrațional. Simplul fapt că numărul instituțiilor implicate a crescut nu garantează eficiența acestora, iar suprapunerea competențelor poate duce la ineficiență și la o coordonare defectuoasă.
5. Gestionarea migrației la nivel local sugerează ideea potrivit căreia administrația publică locală constituie o structură eficientă, care, fiind localizată la nivelul unei unități administrativ-

teritoriale, este capabilă să încorporeze diverși actori în baza unor parteneriate cu diverse grupuri private și cu reprezentanți ai societății civile. Prin aceasta susțin toate căile de participare la dezvoltarea locală, inclusiv prin implicarea migranților internaționali, diasporei, emigranților reveniți în țară.

6. Autoritățile locale manifestă comportamente variate în gestionarea migrației, clasificate în: conformitate (respectarea strictă a atribuțiilor legale) și comportament extra-rol (inițiative creative care depășesc sarcinile formale). Pentru o gestionare mai eficientă a migrației, este esențial să se încurajeze comportamentul extra-rol, care permite o abordare mai flexibilă și adaptativă, crucială în fața provocărilor complexe ale migrației.
7. Finanțarea activităților desfășurate la nivel local este problema comună a tuturor colectivităților teritoriale locale. 80% dintre autoritățile locale din Republica Moldova nu îndeplinesc condițiile minime de funcționalitate și legale privind capacitatea administrativă: ele îndeplinesc doar un număr limitat de funcții, în general funcții administrative de bază (emiterea certificatelor, etc.). Această capacitate scăzută poate fi văzută atât în evaluarea capacității administrative efectuată de Cancelaria de Stat cu suportul partenerilor de dezvoltare (PNUD), precum și din datele Ministerului Finanțelor privind alocarea cheltuielilor bugetare și colectarea veniturilor proprii. Analiza cheltuielilor administrației publice locale ne arată că, în medie, 40-50% din bugetele locale sunt cheltuite pentru educație (o funcție delegată, finanțată prin transferuri condiționate de stat), în timp ce cheltuielile generale de administrație reprezintă, în medie, între 15% (pentru orașele reședință de raion) până la 38% pentru UAT sub 1500 locuitori.
8. Autoritățile locale au competențe similare, dar capacități diferite și, prin urmare, atunci când este pusă în discuție gestionarea migrației nu se pot propune soluții unice pentru toți. Datele oferă informații care ajută la explicarea capacității, însă, acestea sunt limitate la abilitățile socio-cognitive ale administrației publice locale și ne permit să rezonăm cu ideea lui Christensen și Gazley (2008), potrivit căroră „capacitatea unei administrații locale este capacitatea sa de a face ceea ce vrea să facă”. Nu am identificat dovezi care să susțină că o asumare responsabilă a gestionării migrației, diminuează dorința de a migra. Există însă dovezi că migrația contribuie la dezvoltarea locală, în măsura în care autoritățile locale recunosc și valorifică potențialul migranților.
9. Abordarea non-instrumentală a creării asociațiilor de băștinași este considerată inovativă, deoarece implică activ cetățenii și promovează un discurs colectiv. Aceasta permite asociațiilor să se adapteze nevoilor comunității, oferindu-le flexibilitate în gestionarea migrației și implementarea proiectelor de dezvoltare.

10. Autoritățile locale manifestă un interes variabil în sprijinirea inițiativelor legate de migrații, reflectând diferențele în priorități și resurse disponibile. Încurajarea unor strategii care îmbină nevoile imediate ale comunității cu obiectivele de dezvoltare economică pe termen lung ar putea contribui la o dezvoltare mai echilibrată și sustenabilă.
11. Fenomenul migrației implică o dimensiune politică, probată de câteva elemente de bază: Ansamblul politicilor aprobate și implementate; Infrastructura instituțională și normativ-procedurală; Voința politică adecvată ca expresie a unui discurs care are în vedere situația migrațională.
12. Experiența migrațională a contribuit la „reeducarea culturii politice” a emigranților care are în vedere aptitudinea și capacitatea emigranților moldoveni de a conștientiza și înțelege esența problemelor politice din țară, importanța participării la viața politică pentru a influența dezvoltarea vieții sociale. Considerăm că pentru emigranții moldoveni cultura politică se formează și sub influența mediului în care ajung și se integrează. Credem că o persoană percepe stereotipurile gândirii politice, orientării și comportamentului inerente mediului social în care se află aceasta la un moment dat.
13. Este oportună abordarea fenomenului migrației și coeziunii sociale într-un cadru comun de analiză pentru înțelegerea legăturii dintre cele două concepte. Se are în vedere faptul că în procesele schimbărilor sociale mai ample, migrația și coeziunea socială nu se exclud, ci se condiționează reciproc. Același lucru ne-a determinat să analizăm migrația ca parte intrinsecă a factorilor coeziunii sociale. Astfel, susținem ideea că dezvoltarea coeziunii sociale trebuie raportată la efectele și contextele migrației. Atât migrația, cât și coeziunea socială, în opoziție cu decalajele sociale și economice, necesită sisteme capabile să creeze noi mecanisme de incluziune socială și de participare a cetățenilor. Aceste mecanisme care vizează ocuparea forței de muncă, echitatea, sistemele educaționale, bunăstarea și protecția socială afectează comportamente și atitudini precum încrederea în instituții, capitalul social, apartenența și solidaritatea acceptarea regulilor sociale și dorința de a participa la procesele deliberative și eforturile colective. În acest context se propun următoarele:

RECOMANDĂRI :

a) Destinate autorităților publice centrale:

- 1) Revizuirea și modificarea actelor legislative și normative în vederea asigurării sporirii gradului de autonomie a colectivităților teritoriale locale, optimizării structurii teritorial-administrative a țării care este foarte fragmentată cu localități cu număr foarte mic de locuitori, unele chiar pe cale de dispariție.

- 2) Dezvoltarea capacității de guvernare a migrației prin: Implicarea partenerilor de dezvoltare în sprijinirea reformelor și politicilor, fie direct în domeniul migrației, fie politici conexe; Descentralizarea sau transferul elementelor de autoritate instituțională și responsabilitate de la guvernul central către administrațiile locale; Transfer de responsabilități ale statului către organizații nestatale, societatea civilă, organizații din sectorul privat și grupurile de voluntari. În acest caz nu trebuie diminuat rolul mass-media în schimbarea atitudinilor publice față de aceste procese.
- 3) Redefinirea infrastructurii instituționale și normativ-procedurale și instituționalizarea unui sistem eficient de coordonare a politicilor de migrație. Guvernanța privind migrația nu se rezumă doar la actorii implicați în procesele migraționale (autoritățile locale, autoritățile centrale, organizațiile internaționale, alte organisme), ci și la modul în care aceștia încearcă să reglementeze și să gestioneze migrația, precum și la factorii legați de contextele organizaționale în care sunt luate deciziile și în cadrul cărora are loc implementarea. O politică eficientă și coerentă necesită consultări organizate, coordonare și cooperare dintre toți actorii.
- 4) Punerea în aplicare a Agendei 2030 la nivel național și sub-național necesită un angajament continuu și coordonat pentru a asigura o gestionare eficientă, respectarea drepturilor migranților și realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă în beneficiul tuturor cetățenilor și migranților din țară.
- 5) Dezvoltarea sau continuitatea unor programe cu sprijinul financiar al Uniunii Europene destinate dezvoltării comunităților din Republica Moldova afectate de migrație, prin îmbunătățirea serviciilor locale, precum și stimularea activităților economice generatoare de venituri, inclusiv prin încurajarea economică a migranților reîntorși în comunitate.

b) Destinate autorităților administrației publice locale:

- 1) Facilitarea efectuării continue a cercetărilor sociologice și demografice în domeniul gestionării migrației internaționale, cu implicarea mediului academic, este esențială pentru înțelegerea profundă a dinamicii și impactului mișcărilor migratorii. Prin susținerea cercetărilor și educației în domeniul migrației, cu implicarea activă a mediului academic, pot fi dezvoltate politici mai eficiente și soluții mai sustenabile pentru gestionarea migrației internaționale într-un mod care să aducă beneficii atât migranților, cât și colectivității locale.
- 2) Susținem și sugerăm ideea încorporării componente migrației în politicile de dezvoltare locală. Acestea trebuie să aibă în vedere experiența, cunoștințele și interesele migranților și ale familiilor acestora incluzându-le pe agenda de dezvoltare. Prin încorporarea componente migrației în politicile de dezvoltare locală și prin asigurarea unei participări active a migranților

și a familiilor lor în procesele de dezvoltare, pot fi construite comunități mai reziliente, inclusiv mai bine integrate și mai echitabile pentru toți cetățenii.

- 3) Elaborarea politicilor locale de gestionare a migrației internaționale într-un mod eficient și integrat necesită luarea în considerare unei serii de indicatori cheie care pot ghida procesul de planificare și implementare a politicilor pentru a asigura o abordare comprehensivă și adecvată a acestuia, după cum urmează:
 - *Capacitatea și responsabilitatea actorilor locali:* Evaluarea capacității și responsabilității autorităților locale pentru a determina resursele și expertiza disponibile pentru a gestiona migrația în toate formele sale (migrație internă, migrație internațională, etc.). Politicile trebuie să fie adaptate la capacitățile și nevoile specifice ale comunităților locale;
 - *Percepții și atitudini față de migrație:* Înțelegerea percepțiilor și atitudinilor autorităților locale și ale comunității față de migrație (internațională, internă, etc.) poate influența modul în care sunt formulate și implementate politicile.
 - *Colectarea și gestionarea datelor privind migrația:* Disponibilitatea și calitatea datelor despre migrație sunt indispensabile pentru luarea deciziilor informate. Politicile ar trebui să includă măsuri pentru îmbunătățirea sistemelor de colectare și gestionare a datelor, astfel încât să fie posibilă monitorizarea și evaluarea eficientă a impactului migrației asupra colectivității locale.
 - *Adaptabilitatea resurselor la schimbările demografice:* Resursele ar trebui să fie flexibile și adaptabile pentru a răspunde schimbărilor demografice generate de migrațiune;
 - *Conștientizarea și includerea factorilor determinanți ai migrației:* Conștientizarea și aprecierea factorilor determinanți ai migrației și includerea lor în programele politice și birocratice.
 - *Responsabilizarea față de consecințele migrației:* Nivelul de responsabilitate a autorităților față de consecințele migrației asupra colectivității locale are o valoare considerabilă.
- 4) Politicile să fie elaborate pornind de la rațiunea că migrația nu este problemă de rezolvat, ci o problemă de gestionat astfel încât să producă beneficii sub formă de competențe, întărirea forței de muncă, investiții, coeziune, bunăstare etc, pe de o parte, pe de altă parte, gestionarea adecvată să limiteze și să diminueze efectele negative ale acesteia. Prin adoptarea unei astfel de abordări bazate pe gestionarea benefică a migrației, politica poate să transforme migrația într-un factor pozitiv pentru dezvoltarea locală și pentru îmbunătățirea bunăstării generale a colectivității.
- 5) Reajustarea permanentă a modalităților de organizare și acțiune la nivelul colectivității teritoriale locale este o necesitate impusă de mediul social, care se află într-o permanentă schimbare. Aceasta nu este doar o necesitate, ci o condiție esențială pentru adaptarea la

dinamica socială și pentru asigurarea unei dezvoltări sustenabile și incluzive a colectivităților locale.

- 6) Dezvoltarea și diversificarea competenței civic-administrative a colectivităților locale sunt esențiale pentru îmbunătățirea guvernantei locale și pentru valorificarea potențialului diverselor grupuri din comunitate. Aceasta poate include diaspora, persoanele cu experiență de migrație și asociațiile obștești.
- 7) Debirocratizarea procedurilor pentru migrații reveniți reprezintă un pas considerabil pentru facilitarea reintegrării acestora în comunitățile de baștină. Aceasta implică simplificarea și accelerarea proceselor administrative pe care migrații trebuie să le parcurgă în momentul întoarcerii în țară. Astfel autoritățile pot contribui la crearea unui mediu mai favorabil și mai prietenos pentru reintegrarea migraților reveniți, facilitând contribuția acestora la dezvoltarea socio-economică a comunităților de origine.

Destinate societății civile:

- 1) Acceptarea rolului de partener în elaborarea și implementarea politicilor de migrație: aceasta implică consultări regulate, dialog deschis și implicarea activă a societății civile în procesele decizionale pentru a asigura că politicile reflectă nevoile reale ale comunității și sunt acceptate de către toți actorii implicați.
- 2) Implicarea activă a societății civile în dezvoltarea capacității de a elabora, coordona și implementa proiecte cu privire la migrație la nivelul colectivității locale și la nivelul regiunii este esențială pentru o gestionare eficientă și inclusivă a fenomenului migrației.
- 3) Proiectele legate de migrație ar trebui să fie integrate și să aibă în vedere impactul economic, social și ecologic al inițiativelor. Aceasta înseamnă dezvoltarea unor proiecte care să contribuie nu doar la creșterea economică, ci și la coeziunea socială și la protecția mediului în comunitățile afectate de migrație.
- 4) Autoritățile locale ar trebui să stabilească parteneriate strategice cu membrii diasporei pentru a valorifica competențele, resursele și experiența lor în sprijinul dezvoltării locale. Aceasta poate include inițiative de investiții, transfer de know-how, sprijin în educație și cultură, toate contribuind la îmbunătățirea calității vieții în comunitățile de origine.
- 5) Angajarea cât mai deplină a organizațiilor neguvernamentale în soluționarea problemelor locale. Ele joacă un rol esențial în abordarea problemelor locale, inclusiv a celor legate de migrație, fiind capabile să acționeze rapid și eficient, să mobilizeze resurse și să implementeze soluții inovatoare pentru a răspunde nevoilor comunităților. Implicarea deplină a ONG-urilor poate avea un impact semnificativ în gestionarea și soluționarea problemelor locale, inclusiv în domeniul migrației.

BIBLIOGRAFIA

Publicații de specialitate:

- 1) AILINCĂI, A. *Reorientarea și reconversia profesională a emigranților români*. Revista de științe politice „POLIS” Volumul IV, Nr. 1(11), Serie Nouă, 2016: p 195 – 207;
- 2) ANGHEL, R., HORVATH, I. În: *Sociologia migrației*. Teorii și studii de caz românești. Iași, Romania: Polirom, 2009: 312 p.;
- 3) ALPASLAN, B., KAYAOGU, A., MECKL, J., NAVAL, J., *Economic Effects of Remittances on Migrants' Country of Origin*. In book: *The Economic Geography of Cross-Border Migration*, 2021. Accesibil pe: [https://www.researchgate.net/publication/347433815 Economic Effects of Remittances on Migrants%27 Country of Origin](https://www.researchgate.net/publication/347433815_Economic_Effects_of_Remittances_on_Migrants%27_Country_of_Origin);
- 4) ARANGO, J., 2000. *Explaining migration: a critical view*. International social science journal 52(165): 283-296. Disponibil pe: <https://doi.org/10.1111/1468-2451.0025>;
- 5) BAUDASSÉ, T., BAZILLIER, R., ISSIFOU, I., Migration and institutions: exit and voice (from abroad)? In: *Journal of Economic Surveys*. Volume32, Issue3. 2017. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/joes.12212>
- 6) BAKEWELL, O.. *Some Reflections on Structure and Agency in Migration Theory*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 10 (36), 2010: pp.1689-1708. ISSN 1369-183X;
- 7) BARSBAI, T., RAPOPORT, H., STEINMAYR, A., TREBESCH, C., 2017. *The effect of labor migration on the diusion of democracy: evidence from a former Soviet Republic*. *American Economic Journal: Applied Economics*, 9(3), 36–69.
- 8) BATISTA, C., VICENTE, P., C., *Do migrants improve governance at home? evidence from a voting experiment*. *The World Bank Economic Review*, 25(1), 2011: 77–104;
- 9) BECIU, C., *Reprezentări discursive ale migrațiilor în talk-show-urile politice din România*. // „Revista română de sociologie”, serie nouă, anul XXIV, Nr. 1–2, București, 2013: p. 41–62.
- 10) BEJAN VOLC, I. *Fenomenul migrațional rural*. Realități și Perspective. // Revista Etnologie și cultorologie, Volumul XI – XI. – Chișinău, 2012;
- 11) BOCANCEA, C., *Migrație, aculturație și valori politice*. În: *Sfera politicii*, Nr. 12 (166)/2011, Volumul XIX, 2011: p. 4 – 11;
- 12) BRETTELL, C. *Migration Theory: Talking Across Disciplines* / Caroline Brettell, James Hollifield. – New York: Routledge, 2007. – 304 p.
- 13) BRUBAKER, R., *The 'diaspora' diaspora*. *Ethnic and Racial Studies*, 5,6, 2005.
- 14) CHAN, J., Ho-Pong, To., CHAN, E. *Reconsidering Social Cohesion: Developing a Definition and Analytical Framework for Empirical Research*. *Social Indicators Research*, Spinger, 75(2), 2006: pp. 273–302. ISSN 03038300, EISSN 15730921. Disponibil: doi:10.1007/s11205-005-2118-1.
- 15) CAPONIO, T., CORREA, M.J. *Theorising migration policy in multilevel states: the multilevel governance perspective*. In: *Journal of Ethnic and Migration Studies* 44 (12), 2010.
- 16) CARA, O. (președinte) [et al.], *Anuarul statistic al Republicii Moldova*. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, 2023. ISBN 978-9975-53-418-5). – ISBN 978-9975-177-14-6;
- 17) CARLING, J. *Who Is Who in Migration Studies: 107 Names Worth Knowing*, 2015.;

- 18) CASTELLAN, C., M., *Quantitative and Qualitative Research: A View for Clarity. International Journal of Education*. 2 (2) E 1, 2010: pp. 1-14. ISSN 1948-5476. Disponibil: <https://doi.org/10.5296/ije.v2i2.446>.
- 19) CASTLES, S. *Understanding the Relationship between Methodology and Methods. Handbook of Research Methods in Migration*. In: Carlos VARGAS-SILVA, eds. *Handbook of research methods in migration*. University of Oxford UK: Edward Elgar, 2013: pp.7-25. ISBN 978 1 78100 542 2. Disponibil: DOI:10.4337/9781781005231.00007;
- 20) CIVIS, IASCI. *Consolidarea legăturii dintre migrație și dezvoltare în Moldova*. Elaborat pentru: Banca Mondială în cadrul Rețelei de învățare a specialiștilor din domeniul migrației și remitențelor (MIRPAL), Chișinău, 2011;
- 21) CHEIANU-ANDREI D., BARILOV A. Analiza lacunelor în domeniul managementului migrației. Chișinău, 2013, p. 48-50.
- 22) CHEIANU-ANDREI D. Migrația cadrelor didactice din Moldova: brain gain sau brain waste? Monitorul social, 2012, nr.15, Chișinău.
- 23) CHEIANU-ANDREI, D. Necesitățile specifice ale migranților în dificultate reveniți de peste hotare (cazul Republicii Moldova). Chișinău: Centrul de Investigații și Consultanță „SocioPolis”, 2016.
- 24) CHELCEA, S., Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative, Ed. Economică, București, 2001: 656 p., ISBN 973-590—45 1-9;
- 25) CHRISTENSEN, R. K., & Gazley, B. Capacity for public administration: Analysis of meaning and measurement. *Public Administration and Development: The International Journal of Management Research and Practice*, 28(4), 2008: 265-279. <https://doi.org/10.1002/pad.500>
- 26) Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2014-2016 (2017). Biroul Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne: Chișinău.
- 27) COHEN, R. *Theories of Migration* (Cheltenham/Brookfield: Edward Elgar Publishing), 1996. ISBN: 978 1 85898 001 0
- 28) COMMISSION ON GLOBAL GOVERNANCE. *Our Global Neighbourhood*, New York: Oxford University Press, 1995;
- 29) CONNELL, J., B. DASGUPTA, R. LIPTON, L. and M., *Migration from Rural Areas*, New Delhi: Oxford University Press, 1976.
- 30) CONSTANTIN, D., L., NICOLESCU, L. *Perspective europene de abordare a azilului și migrației*. Studiul Nr. 4. - București: Institutul european din România, 2008., - p. 6;
- 31) CONSTANTIN, D., L., VASILE, V., PREDA, D. *Fenomenul migraționist din perspectiva aderării României la Uniunea Europeană*. Studiul Nr. 5. – București, 2004.: Institutul european din România; Disponibil: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Pais2_studiu_5_ro.pdf
- 32) CONSTANTIN, M., PALADI, Gh., SAINSUS, V., *Cartea Verde a Populației Republicii Moldova/ Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare*. Chișinău, 2009.: Statistica, - p. 15;
- 33) CONSTANT, A, MASSEY, D.S. Return Migration by German Guestworkers: Neoclassical versus New Economic Theories. *International Migration* Vol. 40 (4) IOM, 2002. ISSN 0020-7985 Disponibil pe: <https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/15286783.pdf>

- 34) CORNEA, V. Is Kitsch in Local Public Administration an Effect of the Discretionary Power? În: Julien Cazala (ed.) Velimir Zivkovic (ed.) *Administrative Law and Public Administration in the Global Social System*, Adjuris, Bucharest, 2021, pp. 229-244.
- 35) CORNEA, V. Activitatea administrației publice locale: abordare sociologică. Cahul: „Print-Caro” SRL., 2009. – 225 p. ISBN 978-9975-4044-2-6, pp. 77-80.
- 36) CORNEA, S. *Organizarea teritorială a puterii locale în Republica Moldova: concept, mecanisme, soluții*. București: Editura Academiei Române; Brăila: Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2017: 614 p. ISBN 978-973-27-2864-2.
- 37) CORNEA, S., CORNEA, V. „Administrative Tools in the Protection and Promotion of the Rights of Ethnic Minorities”, În: *Ethnicity and Intercultural Dialogue at the European Union Eastern Border*. ED., M., BRIE, I., HORGA, S.. ȘIPOȘ. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2013: pp. 24-30;
- 38) CURSON, P. Remittances and migration - the commerce of movement(South Pacific). *Population Geography*, 3(1-2), 1981: 77-95. Disponibil: <https://researchers.mq.edu.au/en/publications/remittances-and-migration-the-commerce-of-movement-south-pacific;>
- 39) CZAİKA, M., REINPRECHT, C. Migration Drivers: Why Do People Migrate? In: Peter Scholten, ed. *Introduction to Migration Studies. An Interactive Guide to the Literatures on Migration and Diversity*. IMISCOE Research Series. Cham: Springer, 2022, pp.49-82. ISSN 2364-4087. Disponibil: https://doi.org/10.1007/978-3-030-92377-8_3.
- 40) DĂNĂCICĂ, D., *Caracteristici ale migrației în România*. // Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie, Nr. 2, 2010: p. 189 – 200;
- 41) DEFFNER, A., Place marketing, local identity and cultural planning: The CultMark INTERREG IIIc project. Discussion Paper Series, 13, 2007: 367-380;
- 42) DELEU, E. Generații secunde de migrație: implicații politice și sociale. Cazul cetățenilor moldoveni din Italia. În: *Moldoscopie*, 2016, nr. 4(75), p. 92-107 ISSN 1812-2566;
- 43) DELEU, E. Discursul partidelor politice din Republica Moldova privind migrația și diaspora. În : *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2021, nr. 1(185), p. 5-17. ISSN 1957 DOI: <https://doi.org/10.53783/18572294.21.185.01;>
- 44) DELEU, E. Rolul generațiilor secunde de migrație în procesul de formare a diasporei: cazul cetățenilor moldoveni din Italia. În: *Диаспоры в современном мире: региональный контекст и потенциал для устойчивого развития страны происхождения*, Ed. 1, 21 decembrie 2017 - 22 decembrie 2021. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2017, p. 115-123;
- 45) European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, Palaric, E., Thijs, N., Hammerschmid, G., *A comparative overview of public administration characteristics and performance in EU28*, Publications Office, 2018, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/13319>, p. 38
- 46) FAIST, T. *The volume and dynamics of international migration and transnational social spaces*. Oxford: Oxford University Pres, 2000;
- 47) FAIST, T. Migrants as Transnational Development Agents: An Inquiry Into the Newest Round of the Migration–Development Nexus. In: *Population, Space and Place* 14 (1), 2008: 21–42. Doi:10.1002/psp.471;
- 48) FAIST, T. *Towards Transnational Studies: World Theories, Transnational isation and Changing Institutions*. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36, 2010: 1665–87.

- 49) FARELL, G. *Le bien-être de tous : objectif de la cohésion sociale Tendances de la cohésion sociale*, No. 20. Editions du Conseil de l'Europe. 2008;
- 50) FELDMAN, G. *We Are All Migrants: Political Action and the Ubiquitous Condition of Migrant – hood*. Stanford University Press, 2015. ISBN0804795886, 9780804795883
- 51) FIERARU, P., D. *Libera circulație a persoanelor în Uniunea Europeană. Despre condițiile imigranților români în Europa după aderare*. Editura Lumen, Iași, 2008.
- 52) FILIPOV, I. Înțelegerea experienței de migrație: teoretizarea conceptului. În: *Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Seria ”Științe Sociale”*, 2023, nr. 1(17), pp. 132-148. ISSN 2345-1858. DOI: 10.5281/zenodo.8215847;
- 53) FILIPOV, I. *Cadrul instituțional privind gestionarea fenomenului migrației*. În: *Analele științifice ale Universității de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul*, 2009, pp. 297 – 301. ISSN 1875-2170. (0,51 c.a).
- 54) FILIPOV, I. *Viziuni asupra migrației în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova*. În: *Buletinul Științific al USCh, №. 2 (6), 2017, Științe Sociale*, pp. 51-58. ISSN 2345-1858 E-ISSN 2345-1890; (0,52 c.a).
- 55) FILIPOV, I. *Perspective ale integrării și adaptării imigranților în RM*. În: *Buletinul Științific al Universității de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul: Științe sociale Ediție semestrială*, 1 (9) 2019, pp. 75-89. ISSN 2345-1858) (0,98 c.a).
- 56) FITZGERALD, D., 2006. Rethinking emigrant citizenship. *Journal New York University Law Review*, 81(1)
- 57) FRATTINI, T. *Integration of Immigrants in Host Countries. What We Know and What Works*. In: *Revue d'économie du développement Volume 25, Issue 1, 2017, pages 105 to 134*
- 58) GAGAUZ, O. *Depopularea Republicii Moldova în contextul declinului populației din Europa Centrală și de Est*. În: *Creșterea economică în condițiile globalizării: Migrația și schimbări demografice: abordare interdisciplinară*, Ediția 15, Chisinau, 2021: Foxtrot SRL. pp. 6-11. DOI: 10.36004/nier.cdr.2021.15-01;
- 59) GAGAUZ, O., TABAC, T. *Migration from Moldova: Trajectories and Implications for the Country of Origin*. În: *Societies and Political Orders in Transition*, 2020, nr. 1., ISSN 2511-2201. DOI: 10.1007/978-3-030-36075-7_7;
- 60) GAGAUZ, Olga, TABAC, Tatiana, PAHOMII, Irina. *Depopulation in Moldova: The main challenge in the context of extremely high emigration*. În: *Vienna Yearbook of Population Research*, 2023, vol. 21, ISSN 1728-4414. DOI: <https://doi.org/10.1553/p-ke2z-76zz>;
- 61) GAMLEN, A. 2006. *Diaspora Engagement Policies: What Are They, and What Kinds of States Use Them?* Working Paper WP-06-32. Oxford: Center on Migration, Policy and Society.
- 62) GARDNER, K., GRILLO, R. *Transnational Households and Ritual: An Overview*. *Global Networks* 2 (3), 2002: 179–190. Doi: 10.1111/1471-0374.00035;
- 63) GEDDES, A., BOMMES, M., MORAWSKA, E., „*Migration Research and European Integration: The Construction and Institutionalization of Problems of Europe*’, (eds). *International Migration Research: Constructions, Omissions and the Promises of Interdisciplinarity*, 2005: pp. 265–280. Aldershot: Ashgate;
- 64) GEDDES, A. *Migration Governance*. In: Scholten, P. (eds) *Introduction to Migration Studies*. IMISCOE Research Series. Springer, Cham, 2022. https://doi.org/10.1007/978-3-030-92377-8_20;

- 65) GIDDENS, A. *The Constitution of Society*. Cambridge: Polity Press, 1984. 402 p. ISBN 0520052927.;
- 66) GOSS, J., LINDQUIST, B. Conceptualizing international labor migration: a structuration perspective, *International Migration Review*. 1995, 29 (2), pp. 317-351. ISSN 0197-9183.
- 67) GRIBINCEA, A., Crotenco, I. Procesele migraționale în Moldova și perspectivele acestora. *Moldavian Journal of the Physical Sciences*, 4(3), 2005: p.142-145. ISBN: 978-9975-67-744-8;
- 68) GOLDRING, L. „Power and status in transnational social spaces”, in Ludger Pries (Ed.), *Migration and Transnational Social Spaces*, Ashgate, Aldershot, 1999: 162-186.
- 69) GOZDEKA, D., A., ERCAN, S., A., KMAK, M., 2014. *From multiculturalism to post-multiculturalism: trends and paradoxes*. J. Soc. 50, 51–64. <http://dx.doi.org/10.1177/1440783314522191>;
- 70) HAYES, G., 1991. *Migration, Metascience, and Development Policy in Island Polynesia*. The Contemporary Pacific 3(1):1–58.
- 71) HAAS, H., ROALD, P. *Cherishing the goose with the golden eggs: Trends in migrant remittances from Europe to Morocco 1970–2004*. *International Migration Review* 40, 2006.: 603–34.
- 72) HAAS, H., „*Migration Transitions: a Theoretical and Empirical Inquiry into the Developmental Drivers of International Migration*’, IMI Working Paper 24 (DEMIG Project Paper 1), University of Oxford: International Migration Institute, 2010M
- 73) HAAS, H. *The determinants of international migration Conceptualising policy, origin and destination effects* IMI Working Papers Series 2011, No. 32, p.20 Disponibil pe: <https://www.ilo.org/dyn/migpractice/docs/225/Determinants.pdf>
- 74) HAAS, H. *A theory of migration: the aspirations-capabilities framework*. *Comparative Migration Studies*. Springer, 9(8), 2021: pp.1-35. Online ISSN 2214-594X;
- 75) HALFACREE, KEITH., H., „*Household Migration and the Structuration of Patriarchy: Evidence From the USA*.” *Progress in Human Geography*. 19(2), 1995: 159-182.
- 76) HARUȚA, C., *Dinamica relației dintre migrație și dezvoltare*. Perspective asupra cazului Republicii Moldova. În: *Revista Transilvană de Științe Administrative* 2 (39), 2016: pp. 88-112;
- 77) HAVEN-SMITH, L. „Collective Will-Formation: The Missing Dimension in Public Administration.” *Administrative Theory & Praxis*, vol. 20, No. 2, 1998: pp. 126–40. *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/25611263> ;
- 78) HEILMANN, C. *Remittances and the migration–development nexus—Challenges for the sustainable governance of migration*. // *Ecological Economics* 59, 2006: 231-236;
- 79) HEERING, L. , VAN, DER, ERF, R., VAN, WISSEN, L., 2004. *The Role of Family Networks and Migration Culture in the Continuation of Moroccan Emigration: A Gender Perspective*. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 30(2):323–337.
- 80) HERSENI, T. *Sosiologie. Teoria generală a vieții sociale*. București: Editura Științifică și enciclopedică, 1982: 659 p.;
- 81) HOLLIFIELD, J., 2020. *Ideas, Institutions, and Civil Society: On the Limits of Immigration*. In: *Mechanisms of immigration control: A comparative analysis of European regulation policies*. Routledge;

- 82) IFTIMOAIIE, C., BACIU, C. *Analiza statistică a migrației externe după aderarea României la Uniunea Europeană*. În: Revista Română de Statistică - Supliment nr. 12 / 2018, p. 169;
- 83) INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. *International migration law. Glossary on migration*, 2019. ISSN 1813-2278;
- 84) KARAPETROVIC, S. „Musings on integrated management systems”, *Measuring Business Excellence*, Vol. 7 No. 1, 2003: pp. 4-13. <https://doi.org/10.1108/13683040310466681>
- 85) KENNETH, Hanf, ALF-INGE, Jansen, 2014. *Governance and Environment in Western Europe*, Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781315839202>;
- 86) KOSELLECK, R., 2001. *Los estratos del tiempo: estudios sobre la historia*. Barcelona: Paidós. ISBN: 84-493-1139-X.
- 87) KOK, P. *The definition of migration and its application: Making sense of recent South African census and survey data*. *Southern African Journal of Demography*, 7(1), 1999:19–30;
- 88) KUHLMANN, S., WOLLMANN, H. *Introduction to Comparative Public Administration: Administrative Systems and Reforms in Europe*, 2014. Disponibil: <https://doi.org/10.1177/0020852314568777>
- 89) LEE, E., A. *Theory of Migration*. // *Demography*. Vol. 3, No.1,1966: p. 47-57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- 90) LEVITT, P. *The Transnationalization of Civil and Political Change: The Effect of Migration on Institutional Ties Between the US and the Dominican Republic.* PhD, Massachusetts Institute of Technology, 1995.
- 91) LIPTON, M., *Migration from the Rural Areas of Poor Countries: The Impact on Rural Productivity and Income Distribution*. *World Development* 8:1–24, 1980;
- 92) MACIUCA, O.,. *Implicarea diasporei în dezvoltarea locală: Ghid operațional bazat pe experiența Republicii Moldova*. Publicație realizată în cadrul proiectului „Migrație și dezvoltare locală” implementat de PNUD Moldova, 2020;
- 93) MALDONADO, C., OTHERS, 2022. „*Social cohesion and inclusive social development in Latin America: a proposal for an era of uncertainties*”. (LC/TS.2021/133/Rev.1), Santiago, Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC)/ Spanish Agency for International Development Cooperation (AECID), p. 15-26;
- 94) MANOLE, T. *Descentralizarea și autonomia financiară: o provocare pentru autoritățile publice locale din Republica Moldova*. În: *Administrarea Publică*, nr. 3, Chișinău, 2017, p. 90 – 92;
- 95) MARTINIELLO, M. „*Comparisons in Migration Studies*”, *Comparative Migration Studies*, 1/1, 2013: 7–22.
- 96) MARINESCU, D-M. *Influența migrației asupra securității societale în Uniunea Europeană*. Conferința științifică internațională „Gândirea militară românească”, 2020;
- 97) MARCH, J. G., SIMON, H.A., *Organizations*. New York: Johns Wiley & Sons, 1958. <https://ssrn.com/abstract=1496194>
- 98) MĂRGINEAN, I., PRECUPETU, C. *Calitatea vieții și dezvoltarea durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale*. Institutul Național de Cercetări Economice. București, 2008, p.17;
- 99) McGARRIGLE, J. *Lifestyle Migration*. In: *Peter Scholten, ed. Introduction to Migration Studies. An Interactive Guide to the Literatures on Migration and Diversity*. IMISCOE Research Series. Cham: Springer, 2022: pp.169-177. ISSN 2364-4087. Disponibil: https://doi.org/10.1007/978-3-030-92377-8_10;

- 100) MASSEY, D. S. The Ethnosurvey in Theory and Practice. *International Migration Review*, 1987, 21(4): 1498–1522.
- 101) MASSEY, et al. „*Theories of international migration: a review and appraisal.*” *Population and Development Review*, vol. 19, 1993, Nr. 3: 431-466.
- 102) MASSEY, D. *An Evaluation of International Migration Theory. The North American Case / Douglas Massey // Population and Development Review.* – № 20, 1994. – P. 699-751.
- 103) MASSEY, D. SA Synthetic Theory of International Migration. In: V. Iontsev (ed.), *World in the Mirror of International Migration.* MAX Press, Moscow, 2002: 142–152.;
- 104) MORARU, V., DELEU, E. Discursul partidelor politice din Republica Moldova privind migrația și diaspora. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2021, nr. 1(185), pp. 5-17. ISSN 1957-2294. DOI: <https://doi.org/10.53783/18572294.21.185.01>
- 105) MORARU, V., DELEU, E. CHEIANU-ANDREI, D. Copiii migranților moldoveni din Italia: particularități ale procesului de integrare. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2017, nr. 1(173). ISSN 1957-2294;
- 106) MORARU, V., DELEU, E. Rolul generațiilor secunde de migrație în procesul de formare a diasporei: cazul cetățenilor moldoveni din Italia. În: *Диаспоры в современном мире: региональный контекст и потенциал для устойчивого развития страны происхождения*, Ed. 1, 21 decembrie 2017 - 22 decembrie 2021. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2017;
- 107) MORARU, V., Valoarea adăugată a migrației: Italia și Republica Moldova. În: *Современные миграционные процессы: состояние и основные формы*, 17 decembrie 2015, Tiraspol. Chișinău, Republica Moldova: Organizația Internațională pentru Migrație, Misiunea în Moldova, 2016;
- 108) MOȘNEAGA, V, RUSNAC, GH., ȚURCAN, V., *Migrațiunea forței de muncă în Republica Moldova: cauze, tendințe, efecte.* // *MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică).* - Chișinău, 2004: USM, №1 (XXV), p. 73.
- 109) MOȘNEAGA, V., *Migrațiune și dezvoltare: aspecte politic-juridice.* OIM, Chișinău, 2017–118 p;
- 110) MUNTEANU, I. *Politici publice complexe. Tehnici și repere.* Cartier, 2016., pp.111.
- 111) NIESSEN, J. ENGBERINK, G. Position paper. Integrating cities: European policies, local practices, 2006.
http://integratingcities.nl/INTEGRATING_CITIES_position_paper.doc
- 112) NOGLE, J. *The System Approach to International Migration: an Application of Network Methods / June Nogle // International Migration.* № 2, 1994 – P. 329-342.
- 113) OKTAY, D., How can urban context maintain urban identity and sustainability?: Evaluations of Taormina (Sicily) and Kyrenia (North Cyprus). The International Conference for Integrating Urban Knowledge and Practice. Gothenburg, Sweden, 2005;
- 114) PETERS, B., GUY & PIERRE, J. *The SAGE Handbook of Public Administration.* SAGE., 2012;
- 115) PETROVA, T. Conceptul politicii migrației de stat: orientare țintă și direcții principale / *Experiență științifică - Kiev: Centrul pentru Problemele Ocupării Populației și Pieței Muncii*, 1996. - 41 p.
- 116) POALELUNGI, O., Комментарий на статью Мошняга Валерия «Социально-политическое влияние трудовой миграции в Молдове» 2017: (КАРИМ-Восток RR 2012/17);

- 117) POLETI, ĆOSIĆ, D. *Qualitative Approach to Migration Research: From Categories to Processuality* *Croatian Sociological Review*. Zagreb, 3(52), 2022: pp. 267–299. ISSN 0350-154X, eISSN 1846-7954.
- 118) POPESCU-SLĂNICEANU I., PUȘCĂ A., ENESCU C. I., PETROVSZKI D. M. *Drept administrativ*. Vol. II. Galați: Editura Universitară Danubius, 2009;
- 119) POPULAȚIE ȘI DEMOGRAFIE. Metadate. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (BNS 07.02.2019). Disponibil pe:
<http://statistica.gov.md/public/files/Metadate/Populatia.pdf>;
- 120) PROFILUL MIGRAȚIONAL EXTINS AL REPUBLICII MOLDOVA 2017-2021. Raport analitic. Biroul Migrație și Azil, Chișinău, 2022;
- 121) PRELIPCEAN, G., *Migrația și euforia remitențelor*. Implicații ale crizei economice actuale. *Revista Sfera Politicii*, Nr. 137, 2009. Accesibil pe:
<https://revistasferapoliticii.ro/sfera/137/art02-prelipcean.html>;
- 122) PROHNIȚCHI, V. *Centrul analitic Independent „Expert Grup”*. Raport de Stare a Țării /– Ch.: „Bous Offices” SRL, 2007;
- 123) RAPORTUL STUDIULUI GENERAȚII ȘI GEN: Fii vocea generației tale! / Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Fondul Națiunilor Unite pentru Populație, Institutul Interdisciplinar de Demografie din Olanda, Biroul Național de Statistică ; echipa de cercetători: Olga Gagauz [et al.] ; procesarea datelor a fost realizată de Tom Emery. – Chișinău: INCE, 2022. – 476 p;
- 124) RAPOPORT, H., SARDOSCHAU, S., SILVE, A. *Migration and Cultural Change*. IZA DP No. 14772, 2021;
- 125) RATHA, D. Leveraging remittances for development. *Policy Brief*. Migration Policy Institute, Washington DC. Paper presented at the Leading Group on Solidarity Levies Conference on Innovative Finance, Oslo, February 6–7, 2007. Disponibil:
www.worldbank.org/prospects/migrationandremittances.
- 126) REMUS, G., A., ISTVAN, H. *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*. – Iași: Polirom, 2009: - p. 18;
- 127) ROSENAU, J., N., *Governance in the Twenty-first Century // Global Governance*. № 1, 1995. p. 13-43.
- 128) ROTARIU, T. *Demografie și sociologia populației*. Structuri și procese demografice. Editura Polirom, Iași, 2009.;
- 129) ROTH, R. *Rich and Happy: Good Local Initiatives for the Integration of Migrants, Practice to policy, Lessons from Local Leadership on Immigrant Integration*, 2012. Disponibil pe:
<http://citiesofmigration.ca/wp-content/uploads/2012/03/Practice-to-Policy.pdf>
- 130) ROTARIU, T., ILUȚ, P. *Ancheta sociologică și sondajul de opinie*. Teorie și practică, Iași: Polirom, 1997.
- 131) ROTARIU, T., ILUȚ, P., *Ancheta sociologică și sondajul de opinie: teorie și practică*. Iași: Polirom, 2001: 216 p. ISBN:973-683-640-1.
- 132) SAGGAR, S., SOMERVILLE, W., FORD, R., SOBOLEWSKA, M. *The impacts of migration on social cohesion and integration*. Final report to the Migration Advisory Committee, 2012;
- 133) SAINSUS, V., MATEI, C., POSTICĂ, M. *Declinul demografic în Republica Moldova. Factori și consecințe*. In: *30 years of economic reforms in the Republic of Moldova: economic*

- progress via innovation and competitiveness*, 24-25 septembrie 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Academia de Studii Economice din Moldova, Vol.2, 2022. pp. 280-286. ISBN 978-9975-155-60-1.
- 134) SAINSUS, V. *Lacune, alternative și impacturi ale structurii administrativ teritoriale în Republica Moldova: context și raționalități demografice*. In: *Provocări și tendințe actuale în cercetarea componentelor naturale și socio-economice ale ecosistemelor urbane și rurale*, Chișinău, 2020: pp. 96-104. ISBN 978-9975-89-160-8;
- 135) SAGGAR, S., SOMMERVILLE, W., FORD, R., SOBOLEWSKA, M. *The Impact of Migration on Social Cohesion and Integration*. UK Border Agency, 2012;
- 136) SANDU, D. *Fluxurile de migrație în România*. București: Ed. Academiei, 1984, 176 p.;
- 137) SANDU, D., „*Migrația circulatorie ca strategie de viață*”, în *Sociologie Românească* nr.2, 2000;
- 138) SANDU, D. *Locuirea temporară în străinătate. Migrația economică a românilor: 1990 – 2006*. Fundația pentru o Societate Deschisă, București, 2006.
- 139) SANDU, D. *Lumile sociale ale migrației românești în străinătate*. – Iași: Polirom, 2010, p. 177-179;
- 140) SANDU, D. *Migrația românească, un strigăt pentru reformarea țării*. În *Lumina*: 2017. <http://ziarullumina.ro/migratia-romaneasca-un-strigat-pentru-reformarea-tarii-125421.html>;
- 141) SASSEN, S. *The Mobility of Labor and Capital. A Study in International Investment and Labor Flow* – Cambridge: Cambridge University Press, 1988. – 224 p.
- 142) Simon, H. A. *Administrative Behavior: A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organization*. New York: Macmillan, 1947;
- 143) SCHOLTEN, P. *Framing Immigrant Integration: Dutch Research-Policy Dialogues in Comparative Perspective*. Amsterdam, 2011: Amsterdam University Press.
- 144) SCHOLTEN, P., et al.,. *Integrating Immigrants in Europe: Research-Policy Dialogues*. Dordrecht: Springer, 2015;
- 145) SHAW, R., P. *Migration Theory and Fact*. Series No. 5. Regional Science Research Institute, Philadelphia, 1975;
- 146) SOLOMON, C. *Administrația publică din Republica Moldova în contextul proceselor migraționale*. În: *Administrarea Publică*, nr. 1, 2018, Chișinău;
- 147) SOLOMON, C. *Impactul administrației publice locale asupra proceselor migraționale din Republica Moldova*. În: *Teoria și practica administrării publice*, 17 mai 2018, Chișinău. Academia de Administrare Publică, pp. 12-17;
- 148) SOROCEAN, O. *Structura socială: standarde occidentale și specificul autohton*. În: *Analele ASEM*, Ediția a II-a. Nr.1, Secția II. Economie fundamentală și aplicată, 2014, p. 97.
- 149) SLUZKI, C. *Migration and Family Conflict*. *Family Process* 18(4):379-90, 1980. DOI: [10.1111/j.1545-5300.1979.00379.x](https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1979.00379.x). Disponibil pe: https://www.researchgate.net/publication/22613988_Migration_and_Family_Conflict/link/577d078408ae7b752e9628b6/download;
- 150) STĂNICĂ, S. *Diaspora și fenomenul de brain drain*. În: „*Revista română de sociologie*”, serie nouă, anul XXIV, nr. 5–6, p. 387–401, București, 2013;
- 151) STOKER, Gerry. *Governance as theory: Five propositions*. *International Social Science Journal* 50, 1999: 17–28;

- 152) STUDIUL MIPEX, (al Indicelui Politicilor de Integrare a Migranților) Elaborat de MPG (Migration Policy Group). 2015. Disponibil pe: <https://www.osce.org/ro/odihr/201031?download=true>
- 153) TAYLOR, J., E. „*International migrant remittances, savings and development in migrant - sending areas*”, IUSSP Conference, International Migration at Century’s End, Barcelona, Spain, 7-10 May, 1997;
- 154) TAMMARU, T., SJOBERG, O. „On the Move: Explaining Migration in Estonia During the Transition Period.” *International Journal of Population Geography*. 5, 1999: 241-260. <https://doi.org/10.1080/09668139998732>
- 155) TARAN, P. *Economic migration, social cohesion and development: towards an integrated approach*. Council of Europe, 2009: p.21-22;
- 156) TERRAZAS, A., DURANA, J., SOMERVILLE, W. *Hometown Associations: An Untapped Resource for Immigrant Integration?* 2008; Disponibil: <https://www.migrationpolicy.org/research/hometown-associations-untapped-resource-immigrant-integration>
- 157) THE GOVERNANCE WORKING GROUP OF THE INTERNATIONAL INSTITUTE OF ADMINISTRATIVE SCIENCES, 1996. <https://www.gdrc.org/u-gov/work-def.html>;
- 158) ȚURCAN, V., MOȘNEAGA, V., MOȘNEAGA Gh., 2016. Миграционные намерения как необходимый этап миграционного поведения жителей Республики Молдова. In: *Migrație, Diaspora, Dezvoltare: noi provocări și perspective*, Chișinău, Republica Moldova: Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, 2016, pp. 52-66. ISBN 978-9975-57-218-7.
- 159) UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME, 2009. *Overcoming Barriers: Human Barriers and Development, Human Development Report*. New York: UNDP.
- 160) VACULOVSCI, D. *Migrație și dezvoltare: aspecte socioeconomice : Manual / Dorin Vaculovschi ; Org. Intern. Pentru Migrație, Misiunea în Moldova. – Chișinău : S. n., 2017 (Tipogr. „Foxtrot”). – 226 p.*
- 161) VASILACHE, A., BUNYAN, D., TEJADA, G. *Ghid de Planificare Strategică Locală cu integrarea migrației, principiilor drepturilor omului și egalității de gen*. Publicația realizată în cadrul Proiectului MiDL, 2017;
- 162) VAN HEAR, N. Reconsidering migration and class. *International Migration Review*, 48(1), 2014; S100–S121. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/imre.12139>;
- 163) VAN HOUTE, M. Returnees for change? Afghan return migrants' identification with the conflict and their potential to be agents of change. In: *Journale Conflict, Security & Development*, Volume 14, Issue 5, 2014: Pages 565-591, Publisher Routledge
- 164) VAN DALEN, H. „*Is Migration Still Demography’s Stepchild?*”, *Demos: Bulletin over Bevolking en Samenleving*, 34/5: 8, 2018;
- 165) VARGAS-SILVA, C. *Handbook of Research Methods in Migration*. Cheltenham: Edward Elgar, 2012;
- 166) VLASE, I. *Migrația și revenirea românilor în țară. Implicații*. În: *Este România altfel? Societatea și sociologia ... încotro?* Coordonator: Horațiu M. RUSU. Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu 2015;

- 167) VREMIȘ, M., VLADICESCU, N. *Migrația în scop de muncă: Profilul și provocările actuale ale lucrătorilor migranți moldoveni în principalele țări de destinație*. Publicat de OIM, Chișinău, 2020;
- 168) WALEWSKI, M., SANDU, M., MÎNCU, G., HRISTEV, E., MATYSIEWICZ, B.. *Efectele migrației și remitențelor în zonele rurale ale Moldovei și studiul de caz privind gestionarea migrației în Polonia*. - Centrul de Investigații Sociale și Economice, 2008: - p. 23;
- 169) WHITE PAPER - Mainstreaming migration into local development planning and beyond. International Organization for Migration (IOM), 2015. [whitepaper-mainstreaming.pdf](http://www.iom.int/whitepaper-mainstreaming.pdf) ([iom.int](http://www.iom.int))
- 170) WOOD, C., H. *Equilibrium and historical-structural perspectives on migration*. International Migration Review, 16(2), 1982: 298-319;
- 171) WORLD MIGRATION REPORT, 2018. *Publisher: International Organization for Migration*. Disponibil pe: <https://www.iom.int/wmr/world-migration-report-2018>
- 172) WORLD MIGRATION REPORT, 2020. *Migration, inclusion and social cohesion: challenges, recent developments and opportunities*, p. 190-191. Accesibil pe: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020-chapter-6>;
- 173) ZAPATA-BARRERO, R., YALAZ, E.,. *Qualitative Research in European Migration Studies*. Dordrecht: Springer, 2018;
- 174) ZELINSKY, W. The hypothesis of the mobility transition // *Geographical Review*.. № 61, 1971.
- 175) БОЗАДЖИЕВ, В., Л.,. Политическая культура личности. În: *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований*, № 3-1, 2014: p. 144-145; URL: <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=4795>
- 176) ВЯТР, Е. *Социология политических отношений*. Москва: "Прогресс", 1979- 456 с.
- 177) ЗАЙОНЧКОВСКАЯ, Ж., МОЛОДИКОВА, И., МУКОМЕЛЬ, В. *Методология и методы изучения миграционных процессов*. Междисциплинарное учебное пособие / – М.: Центр миграционных исследований, 2007. – 337;
- 178) ИОНЦЕВ, В., А.,. *Международная миграция населения: теория и история изучения* - М. : Диалог-МГУ, 1999: 370 с.
- 179) ИГОНИН, Д., И.,. *Проблематика миграции в политологическом анализе. Политика и общество*. (128), 2015. DOI: 10.7256/1812–8696.2015.8.16147
- 180) КОЗЛОВА, Я., Д., Решение проблемы иммиграции в программах кандидатов на президентских выборах во Франции 2012 г. // *Вопросы истории, международных отношений и документоведения*. Сборник материалов X международной молодежной научной конференции. Выпуск 10, Т. Издательский дом томского государственного университета. - Томск, 2014, p. 197.
- 181) РЫБАКОВСКИЙ, Л., Л. *Миграция населения: прогнозы, факторы, политика*. — М.: Наука, 1987. - 200 с.
- 182) РЫБАКОВСКИЙ, Л., Л. *К уточнению понятия «миграция населения»* // *Социс*. — № 12. 2016 — UR : http://socis.isras.ru/files/File/2016/2016_12/Rybakovsky.pdf
- 183) РЫБАКОВСКИЙ, Л., Л.. *Факторы и причины миграции населения, механизм их взаимосвязи* // *Народонаселение*. Том. 20. № 2, 2017. P.59C. 51-61. Disponibil pe: https://www.isras.ru/index.php?page_id=2384&id=6538&type=ojs3&jn=95

184) ЮДИНА, Т., Н. *Социология миграции : учеб. Пособие для вузов.* — М, 2006. URL: http://yanko.lib.ru/books/sociology/yudina-soc_migraciya-a.htm

Resurse web:

- 185) Abordarea LEADER în Republica Moldova. Disponibil: <https://leaderin.md/gal-moldova/>
<https://www.primariacahul.md/>;
- 186) ANOFM. Date privind numărul refugiaților din Ucraina angajați în câmpul muncii, 2023 Disponibil: <https://www.anofm.md/ro/node/20103>;
- 187) Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”. Analiză comparativă „Promisiuni electorale 2021 vs 2019”. „Alegerile parlamentare anticipate 2021: informăm alegătorul, sporim participarea conștientă”, cu suportul Fundației Soros Moldova.
- 188) BAROMENTRUL INTEGRĂRII IMIGRANȚILOR, 2013. Disponibil pe: http://www.cdcdi.ro/files/services/1_0_BII%202013_final.pdf;
- 189) BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL RM, 2014.
https://statistica.gov.md/ro/populatia-cu-resedinta-obisnuita-in-profil-teritorial-la-inceputul-anilor-2014-2-9578_59589.html;
- 190) BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL RM, 2023.
https://statistica.gov.md/ro/populatia-in-afara-forței-de-munca-in-republica-moldova-in-trimestrul-i-2023-9430_60452.html;
- 191) BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL RM. Populația și procesele demografice. Banca de date statistice (2024). Accesibil pe: <https://statbank.statistica.md/>;
- 192) BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL RM, 2019. *Populație și demografie*. Metadate, <http://statistica.gov.md/public/files/Metadate/Populatia.pdf>;
- 193) COMISIA EUROPEANĂ, 2013. RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU. Bruxelles, 21.6.2013, COM(2013) 459 final. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0459&from=SL>;
- 194) Drepturile migranților. Un manual pentru Republica Moldova, 2015. *Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor Migraționale*. Disponibil pe: https://www.bizlaw.md/wp-content/uploads/2017/01/Migrantsrights_RO_final
<http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=6540>
- 195) Fișă de țară privind migrația și competențele. Moldova. Fundația Europeană de Formare, 2021. Disponibil: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2021-11/etf_skills_and_migration_country_fiche_moldova_2021_ro.pdf
- 196) IOM. Termenii cheie. Accesibil pe: <https://www.iom.int/key-migration-terms#Immigration>;
- 197) IOM., WORLD MIGRATION REPORT, 2022. Accesibil pe: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>
- 198) IOM, 2017. *Integration and social cohesion: key elements for reaping the benefits of migration*. Global Compact Thematic Paper | Integration and Social Cohesion.. Accesibil pe: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/our_work/ODG/GCM/IOM-Thematic-Paper-Integration-and-Social-Cohesion.pdf
- 199) Inspectoratul General pentru Migrație al RM. Date privind acordarea și prelungirea dreptului de ședere provizorie în RM. Disponibil: <https://igm.gov.md/ro/content/biroul->

- migra%C8%9Bie-%C8%99i-azil-lanseaz%C4%83-campania-de-informare-pentru-studen%C8%9Bii-str%C4%83ini
- 200) Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare. Programul Global Comun OIM/PNUD Disponibil: https://brd.gov.md/sites/default/files/sn_diaspora_2025_web.pdf
- 201) IOM Moldova <https://moldova.iom.int/ro/reintoarcere-voluntara-asistata-si-reintegrare> MANUAL PRIVIND INTEGRAREA PENTRU FACTORII DE DECIZIE POLITICĂ ȘI PRACTICIENI, 2010. Ediția a treia. Disponibil pe: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/39c5d609-2267-4ce0-bd22-7ffc1a343f4b/language-ro>
- 202) MISIUNEA RM PE LÂNGĂ UE. Disponibil: <https://ue.mfa.gov.md/ro/content/regimul-liberalizat-de-vize-cu-ue>
- 203) NOTĂ INFORMATIVĂ la Planul de acțiuni pentru anii 2019-2020 privind integrarea străinilor în Republica Moldova, 2019. Disponibil pe: Disponibil: <https://brd.gov.md/>;
- 204) ORGANIZAȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU MIGRAȚIE (OIM), 2022. Indicatorii de Guvernanță În Domeniul Migrației – Republica Moldova Al Doilea Profil 2021. OIM, Geneva, p.18. Disponibil: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/MGI-2nd-Moldova-2021-RO.pdf>
- 205) OIM. *Integrarea migrației în strategii naționale de dezvoltare*. Accesibil pe: <https://moldova.iom.int/ro/integrarea-migratiei-strategii-nationale-de-dezvoltare>
- 206) PLATFORMA ELECTORALĂ a Partidului Democrat din Moldova. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pdm-2014-ro.pdf>
- 207) PLATFORMA ELECTORALĂ a Partidului Liberal Democrat din Moldova. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pldm-2014-ro.pdf>
- 208) PLATFORMA ELECTORALĂ a Partidului Socialiștilor din Republica Moldova, p. 3. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-psrm-2014-ro.pdf>;
- 209) PNUD, 2012. Disponibil: <https://www.undp.org/ro/moldova/projects/finalizat-integrarea-migratiei-strategiile-nationale-de-dezvoltare-etapa-i-ii>
- 210) PROGRAMUL POLITIC al Partidului Liberal. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/parties/pl-program-2014-ro.pdf>
- 211) PROGRAMUL ELECTORAL al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova,. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pcrm-2014-ro.pdf>
- 212) PROGRAM ELECTORAL BECS. Disponibil pe: <http://alegeri.md/images/e/e2/Analiza-programul-electoral-becs.pdf>
- 213) PROGRAMUL DE ACTIVITATE AL GUVERNULUI REPUBLICII MOLDOVA . Accesibil pe: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/program_de_guv-final_ro.pdf
- 214) PROGRAM ELECTORAL PAS, 2021. Disponibil pe: <http://alegeri.md/images/a/ad/Program-electoral-pas-2021.pdf>

- 215) PROIECTUL INTEGRAT DE DEZVOLTARE LOCALĂ ȘI MIGRAȚIE (MIDL)
Disponibil pe:
http://www.undp.md/media/tender_supportdoc/2015/1125/Eol_01125_IMLDP%20selection%20criteria_reviewed_30%2009.pdf
- 216) RAPORT cu privire la rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 572 din 18 noiembrie 2016,
- 217) RAPORTUL GLOBAL AL DEZVOLTĂRII UMANE, 2009. Accesibil:
http://www.undp.md/rom/main_r/index.shtml
- 218) RAPORTUL DEZVOLTĂRII UMANE, 2015. Disponibil pe: <http://hdr.undp.org/en/2015-report>;
- 219) Raportul anual al Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, 2022. Disponibil:
<https://www.oda.md/files/rapoarte/2022/Raport%20anual%20IP%20ODA,%20anul%202022.pdf>
- 220) Raport cu privire la rezultatele alegerilor Parlamentului Republicii Moldova din 30 noiembrie (2014), p. 20. Disponibil pe:
http://cec.md/files/files/raporttotalizarealegeri2014din5decemredactat_5373809.pdf
- 221) RAPORT AL BĂNCII MONDIALE. <https://www.worldbank.org/ro/country/moldova>
- 222) Rezultatele alegerilor parlamentare (2014). Disponibil pe:
<http://www.e-democracy.md/elections/parliamentary/2014/>
- 223) REZULTATE ALEGERI PREZIDENȚIALE, 2016. Accesibil pe: <http://www.e-democracy.md/files/elections/presidential2016/raport-rezultate-alegeri-2016.pdf>;
- 224) UNDP, 2021. *Social cohesion and economic inclusion: situational assessment of Central America and the Dominican Republic*, p. 20 – 21. Accesibil pe:
<https://infosegura.org/sites/default/files/2023-03/Social-Cohesion-and-Economic-Inclusion.pdf>;
- 225) UNCHR, 2023. Date privind numărul refugiaților din Ucraina înregistrați în Republica Moldova. Disponibil: <https://data.unhcr.org/en/country/mda>;
- 226) WORLD HEALTH ORGANIZATION, 2022. Date accesate pe:
<https://www.who.int/news-room/events/detail/2022/12/18/default-calendar/international-migrants-day-2022>

Acte normative/legislative, documente de politici publice:

- 227) LEGEA privind regimul străinilor în Republica Moldova Nr. 200 din 16.07.2010, Monitorul Oficial Nr. 179-181 din 24.09.2010;
- 228) LEGEA nr.436-XVI din 28.12.2006 Privind Administrația Publică Locală, Monitorul Oficial Nr. 32-35 din 09.03.2007;
- 229) LEGEA nr. 435-XVI din 28.12.2006 Privind descentralizarea administrativă, Monitorul Oficial Nr. 29-31 din 02.03.2007;
- 230) LEGE Nr. 50 din 09-04-2021 cu privire la grupurile de acțiune locală. Publicat : 14-05-2021 în Monitorul Oficial Nr. 117-121 art. 127
- 231) HOTĂRÂREA Guvernului Republicii Moldova nr. 724 din 08.09.2017 privind Planul de Acțiuni pentru anii 2017-2020 privind (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 335-339 din 15.09.2017.

- 232) HOTĂRÂREA Guvernului nr. 998 cu privire la aprobarea Programului național de stimulare a veniturilor și de facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație pentru anii 2023-2027, Monitorul Oficial al RM nr. 411-413 din 03.11.2023
- 233) HOTĂRÂREA Guvernului Nr. 200 din 26.02.2016 cu privire la aprobarea Strategiei naționale „Diaspora-2025” și a Planului de acțiuni pentru anii 2016-2018 privind implementarea acesteia. Publicat : 04-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 49-54;
- 234) HOTĂRÂREA Guvernului nr. 622 din 07.09.2022 cu privire la aprobarea Programului de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+2”, Monitorul Oficial nr. 284-290 din 16.09.2022.
- 235) HOTĂRÂREA Guvernului nr. Nr. 801 din 01.08.2018 privind aprobarea și implementarea Programului Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3” Publicat : 07-12-2018 în Monitorul Oficial Nr. 448-460 art. 1258;
- 236) HOTĂRÂRE nr.725 din 8 septembrie 2017 Chișinău. Cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării (DMD). Publicat : 04-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 49-54 art. 230
- 237) HOTĂRÂREA Guvernului nr. 725/2017 cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 335-339 din 15.09.2017;
- 238) HOTĂRÂREA Guvernului nr.808/2022 *privind aprobarea Programului privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025*, Publicat: 19-01-2023 în Monitorul Oficial Nr. 10-12 art. 21
- 239) HOTĂRÂREA Guvernului Nr. 352 din 07.06.2023 cu privire la aprobarea Programului de implementare, pentru anii 2023-2026, a Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030;
- 240) HOTĂRÂREA Guvernului Nr. 655 din 08.09.2011 cu privire la aprobarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului (2011-2020), Publicată în Monitorul Oficial Nr. 152-155 din 16.09.2011;
- 241) HOTĂRÂREA Guvernului nr. 808 din 23.11.2022 cu privire la aprobarea Programului privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025, Publicat în Monitorul Oficial Nr. 10-12 din 19.01.2023;
- 242) HOTĂRÂREA Guvernului nr. 674 din 13 Septembrie 2023 Cu privire la aprobarea Programului național de stimulare a veniturilor și de facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație pentru anii 2023-2027. Publicat în Monitorul Oficial nr. 411 – 413 din 03 Noiembrie 2023;
- 243) HOTĂRÂREA Guvernului nr. 762 din 27 septembrie 2017 Cu privire la aprobarea semnării Acordului-cadru de parteneriat dintre Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Oficiul Francez pentru Imigrare și Integrare al Republicii Franceze pentru punerea în aplicare a programului OFII de ajutor pentru reintegrare în Republica Moldova;
- 244) HOTĂRÂREA Guvernului Nr. 785 din 16-11-2022 cu privire la aprobarea Programului național pentru ocuparea forței de muncă pe anii 2022-2026 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia.
- 245) HOTĂRÂREA Guvernului Nr. 735 din 09-06-2016 Cu privire la organizarea Zilelor Diasporei Publicat : 24-06-2016 în Monitorul Oficial Nr. 169-183 art. 813;

- 246) PROGRAMULUI de activitate a Guvernului pentru anii 2021-2025 „Moldova vremurilor bune”, 2021. Disponibil:
[https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/programul de activitate al guvernului moldova vremurilor bune.pdf](https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/programul_de_activitate_al_guvernului_moldova_vremurilor_bune.pdf)
- 247) Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Telenești. Disponibil:
[https://telenesti.md/wp-content/uploads/2021/08/DRAFT STRATEGIA RAIONUL TELENESTI 2021-2027-IUNIE 2021.doc](https://telenesti.md/wp-content/uploads/2021/08/DRAFT_STRATEGIA_RAIONUL_TELENESTI_2021-2027-IUNIE_2021.doc)
- 248) Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Cahul 2023-2030, p.138; Disponibil:
[https://cahul.md/wp-content/uploads/2023/02/3.-Strategia-DSE Cahul 2023-2030.pdf](https://cahul.md/wp-content/uploads/2023/02/3.-Strategia-DSE_Cahul_2023-2030.pdf),
- 249) Programului de activitate a Guvernului pentru anii 2021-2025 „Moldova vremurilor bune”, 2021. Disponibil:
[https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/programul de activitate al guvernului moldova vremurilor bune.pdf](https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/programul_de_activitate_al_guvernului_moldova_vremurilor_bune.pdf)
- 250) Programului de activitate al Guvernului (2015-2018). Disponibil:
<https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/program-guvernare-strelet-2015-2018.pdf>
- 251) PLANUL DE ACȚIUNE PRIVIND INTEGRAREA ȘI INCLUZIUNEA, 2021-2027. Disponibil:
<https://beta.op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/bb47d489-a2b1-11eb-9585-01aa75ed71a1>
- 252) ORDINUL Biroului Național de Statistică nr. 34 din 17.08.2022. Aprobarea Metodologiei privind estimarea numărului populației cu reședință obișnuită în Republica Moldova.

Anexa 1. Chestionar „Percepții privind migrația la nivelul colectivității locale”

Nr. chestionarului / № Анкеты	Localitatea /	Data / Дата

I. ELEMENTE DE CONTEXT SOCIO-ECONOMIC ȘI PSIHO-SOCIAL / СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ И ПСИХОСОЦИАЛЬНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ

1. În ce măsură sunteți legat sufletește de / Как вы считаете, в какой степени вы духовно связаны с:

	<i>O variantă de răspuns pe fiecare rând / Один вариант ответа в каждой строке</i>	Foarte mult / Очень сильно	Mult / Сильно	Puțin / Мало	Foarte puțin / Очень мало	NȘ/NR / НЗ/НО
1.	Satul/Orașul în care trăiți / Село/ Город, в котором живете	1	2	3	4	99
2.	Regiunea sau partea de țară unde trăiți / Регион или часть страны где живете	1	2	3	4	99
3.	Profesia sau meseria pe care o aveți / Ваша профессия или работа	1	2	3	4	99

2. Care probleme vă îngrijorează cel mai mult în prezent? / Какие проблемы на данный момент вас больше всего беспокоят?

	<i>Indicați maximum trei variante de răspuns / Укажите не более трех вариантов ответа</i>	
1.	Creșterea prețurilor la produsele alimentare și resurse energetice / Рост цен на продукты питания и энергию	1
2.	Lipsa încălzirii locuinței pe timp de iarnă/ Отсутствие отопления в зимний период	2
3.	Șomajul, lipsa locurilor de muncă / Безработица, нехватка рабочих мест	3
4.	Criminalitatea, infracțiunile / Преступность, преступления	4
5.	Corupția funcționarilor de toate nivelurile / Коррупция должностных лиц на всех уровнях	5
6.	Emigrarea masivă a populației peste hotare / Массовая эмиграция населения за границу	6
7.	Relațiile interetnice din republică, funcționarea limbilor / Межнациональные отношения в стране, функционирование языков	7
8.	Calamitățile naturale / Стихийные бедствия	8
9.	Viitorul copiilor / Будущие детей	9
10.	Boala, epidemiile / Болезни, эпидемии	10
11.	Mentalitatea / Менталитет	11
12.	Altceva (<i>indicați</i>) / Другое (укажите)	12
13.	NȘ/NR / НЗ/НО	99

3. După părerea dvs. la noi în țară oamenii sunt răsplătiți pe măsura: / Как вы думаете, в нашей стране люди вознаграждены по мере:

	<i>O variantă de răspuns pe fiecare rând / Один вариант ответа в каждой строке</i>	Foarte mult / Очень сильно	Mult / Сильно	Puțin / Мало	Foarte puțin / Очень мало	NȘ/NR / НЗ/НО
1.	Muncii depuse/ Представленной работы	1	2	3	4	99
2.	Inteligenței și pregătirii lor/ Интеллекта и их подготовке	1	2	3	4	99

4. Ce trebuie să întreprindă Guvernul Republicii Moldova în privința imigranților (persoane care vor să se stabilească la noi în țară)?/ Что Правительство Республики Молдовы должно предпринять в отношении иммигрантов (людей, которые хотят обосноваться в нашей стране)?

	1. Trebuie să simplifice primirea cetățeniei doar pentru moldoveni, care nu au cetățenie / Должно упростить получение гражданства только для молдаван, которые не имеют гражданства	1
	2. Trebuie să simplifice primirea cetățeniei doar pentru cei care au trăit cândva în Moldova sau o consideră patria sa / Должно упростить получение гражданства только для тех, кто жил когда-то в Молдове или считают ее своей страной	2
	3. Trebuie să simplifice primirea cetățeniei pentru toți cei care vor să o obțină / Должно упростить получение гражданства для всех кто желает его получить	3
	4. Nu trebuie să simplifice primirea cetățeniei pentru nimeni / Не должно не для кого упрощать получение гражданства	4
	5. Trebuie să impună niște măsuri mai dure la primirea cetățeniei pentru toți / Должно для всех ввести более жесткие меры для получения гражданства	5
	6. NȘ/NR / НЗ/НО	99

II. PARTICULARITĂȚILE MIGRAȚIEI ÎN COLECTIVITĂȚILE LOCALE / СПЕЦИФИКА МИГРАЦИИ НА УРОВНЕ МЕСТНОГО СООБЩЕСТВА

5. Vă rog să-mi spuneți ce părere aveți despre persoanele care au lucrat sau lucrează în străinătate? / Скажите, какое у вас отношение к людям которые работали или работают за границей?

Foarte bună/ Очень хорошее	1
Bună / Хорошее	2
Proastă / Плохое	3

Foarte proastă/ Очень плохое	4
NȘ/NR/ НЗ/НО	99

6. Aveți de gând să vă mutați din acest sat/oraș în următorii 5 ani?/Вы собираетесь переезжать из этого села/города в ближайшие 5 лет?

Da / Да	1	TRECEȚI LA ÎNTREBAREA 7 / Переходите к вопросу № 7
Nu / Нет	2	TRECEȚI LA ÎNTREBAREA 8 / Переходите к вопросу № 8
NȘ/NR/ НЗ/НО	3	TRECEȚI LA ÎNTREBAREA 8 / Переходите к вопросу № 8

7. Dacă „DA”, cât de hotărât sunteți să vă mutați în: /Если «Да», насколько вы уверены в том, что вы хотите переехать в:

<i>O variantă de răspuns pe fiecare rând/ Один вариант ответа в каждой строке</i>	Foarte hotărât/ Очень уверен	Destul de hotărât/ Уверен	Nu prea hotărât/ Не очень уверен	Deloc hotărât/ Вообще не уверен	NȘ/NR/ НЗ/НО
1. Alt raion- sat/ Другой район-село	1	2	3	4	99
2. Alt raion - oraș/Другой район-город	1	2	3	4	99
3. Același raion – sat/ Тот же район-село	1	2	3	4	99
4. Același raion – oraș/ Тот же район-город	1	2	3	4	99
5. Altă țară/ Другая страна	1	2	3	4	99

8. În ultimii cinci ani ați mai locuit (pentru mai mult de 6 luni) și în altă localitate/țară?/ Проживали ли вы в последние пять лет (более 6 месяцев) в другой местности/стране?

<i>O variantă de răspuns pe fiecare rând / Один вариант ответа в каждой строке</i>	Da / Да	Nu / Нет	NȘ/NR/ НЗ/НО
1. Altă țară / Другая страна	1	2	99
2. Alt raion respectiv sat/oraș/ Другой район соответственно село/город	1	2	99
3. În acest raion dar alt sat /oraș / В тот же район, но другое село/город	1	2	99

9. Dacă este indicat „DA”, care a fost principalul motiv pentru care v-ați mutat aici? (un singur răspuns) / Если вы ответили «Да», какая была основная причина, по которой вы сюда переехали? (один ответ)

	Altă țară/ Другая страна	Alt raion respectiv sat/oraș / Другой район соответственно село/город	În acest raion dar alt sat /oraș / В тот же район, но другое село/город
1. Locul de muncă/ Место работы	1	2	3
2. Locuință / Жилье	1	2	3
3. Educația copiilor/ Воспитание детей	1	2	3
4. Rude, prieteni / Родственники, друзья	1	2	3
5. Câștiguri posibile/ Возможные заработки	1	2	3
6. Revenire în localitatea natală/ Возвращение в родное место	1	2	3
7. Altceva/ Другое	1	2	3
8. NȘ/NR / НЗ/НО	99	99	99

10. În următoarele 12 luni să plecați în străinătate? /Намерены ли вы в ближайшие 12 месяцев уехать за границу:

Da/ Да	1	TRECEȚI LA URMĂTOAREA ÎNTREBARE / Переходите к следующему вопросу
Nu / Нет	2	TRECEȚI LA ÎNTREBAREA nr. 12/ Переходите к вопросу nr. 12

11. Dacă da, indicați motivul pentru care ați dori să plecați în străinătate: / Если да, укажите мотив по которому вы желаете уехать:

<i>O variantă de răspuns pe coloană / Один вариант ответа в каждый столбец</i>	În primul rând/ Во-первых	În al doilea rând/ Во-вторых
1. Pentru turism, vizite / Для туризма, визитов	1	2
2. Pentru nevoi legate de întreținerea familiei / Для потребностей связанных с содержанием семьи	1	2
3. Salarii mai mari/motivante / Высокие заработные платы/стимулированные	1	2
4. Pentru, studii/specializare / Для образования/ специализация	1	2
5. Pentru a trăi în permanență în străinătate / Для постоянного проживания за границей	1	2
6. Dorința de realizare profesională / Возможность профессиональной реализации	1	2
7. Nevoia achitării datoriilor / Необходимость погашения долгов	1	2
8. Condiții de lucru mai bune / Улучшенные условия труда	1	2
9. Altceva (indicați) / Другое (укажите)	1	2
10. NȘ/NR / НЗ/НО	99	99

Anexa 2. Chestionar „Experiența de migrație”

Stimate domn / Stimate doamnă, / Многоуважаемый/я

Următoarele întrebări sunt adresate persoanelor care au locuit/lucrat sau locuiesc/lucraază în străinătate.

Следующие вопросы адресованы лицам, которые жили, / работали или живут, / работают за границей.

Vă mulțumim anticipat pentru colaborare! /

Благодарим Вас за сотрудничество!

Nr. chestionarului / № Анкеты	Localitatea /	Data / Дата
----------------------------------	---------------	-------------

1. Prima dată în ce an ați plecat în străinătate? / В каком году вы впервые, уехали за границу? _____

2. Când ați hotărât să migrați, ce destinație ați ales? / Когда вы решили мигрировать, какое место назначения вы выбрали?

1. Italia/ Италия	6. Belgia/ Бельгия	11. Portugalia/ Португалия
2. Federația Rusă/ Российская Федерация	7. Grecia/ Греция	12. SUA/США
3. Germania/ Германия	8. Irlanda/ Ирландия	13 Turcia/Турция
4. Franța/ Франция	9. Israel/ Израиль	14. Ucraina/Украина
5. Spania/ Испания	10. România/Румыния	15. Altele _____/Другие

3. De ce ați preferat anume această țară? Indicați motivele principale:/

Почему вы предпочли именно эту страну? Укажите основные причины:

Motivele (maximum 3 răspunsuri) / Причины (не более 3 ответов)	Aici indicați/ Укажите
1. Locuri de muncă accesibile/ Вакантные рабочие места	1
2. Remunerarea/plata muncii este mai bună/ Вознаграждение/ заработная плата выше	2
3. Viza nu este obligatorie/ Виза не требуется	3
4. Au prieteni/rude care îi ajută să ajungă în destinația respectivă/ Есть друзья/родственники, которые помогают достичь места назначения	4
5. Politici favorabile de integrare a migranților în țara respectivă / Благоприятная политика для интеграции мигрантов в данной стране	5
6. Este aproape de țara de origine / Недалеко от дома	6
7. Posibilitatea de încheia un contract de muncă pentru o perioadă determinată de timp/ Возможность заключить трудовой договор на определенный период времени	7
8. Alte motive/ Другие мотивы _____	8

4. Cât timp ați lipsit din țară?/ Как долго вы отсутствовали в стране?

Mai puțin de un an / Менее одного года	1
Între unu - trei ani / От одного до трех лет	2
Mai mult de trei ani / Более трех лет	3
NȘ/NR / НЗ/НО	99

5. Mai intenționați să plecați în străinătate? / Вы еще собираетесь ехать за границу?

Da / Да	1	TRECEȚI LA ÎNTREBAREA nr. 6 / Перейти к вопросу nr. 6
Nu / Нет	2	TRECEȚI LA ÎNTREBAREA nr. 8 / Перейти к вопросу nr. 8
NȘ/NR / НЗ/НО	99	TRECEȚI LA ÎNTREBAREA nr. 9 / Перейти к вопросу nr. 8

6. Dacă decideți să mai plecați în străinătate, atunci pentru cât timp doriți să plecați? / Если решите уехать, сколько времени вы там проведете?

Câteva săptămâni / Несколько недель	1
Câteva luni / Несколько месяцев	2
Câțiva ani / Несколько лет	3
Altă variantă _____ / Другой вариант	4
NȘ/NR / НЗ/НО	99

7. O să alegeți aceeași destinație pentru a pleca

Da	1
Nu	2
NȘ/NR / НЗ/НО	99

7.1 Indicați destinația _____

8. În străinătate ați lucrat/locuit, lucrați/locuiți: / За границу вы работали/жили, работаете/живете:

Singular / Один/одна	1
Împreună cu soția/soțul / Вместе с женой/мужем	2
Împreună cu soția/soțul și copiii / Вместе с женой/мужем и детьми	3
Altă variantă _____ / Другой вариант	4
NȘ/NR / НЗ/НО	99

9. În ce domenii ați lucrat în străinătate? / В какой области вы работали за границей?

Agricultură / Сельское хозяйство	1
Construcții / Строительство	2
Menaj / Домоводство	3
Servicii / Услуги	4
Alte / Другое	5
NȘ/NR / НЗ/НО	99

10. Ce alte preocupări ați avut în străinătate? / Какие другие занятия вы имели за рубежом?

Studierea limbii străine / Изучение иностранного языка	1
Studii / Учеба	2
Turism / Туризм	3
Înșușirea unei noi meserii / Изучение нового ремесла	4
Schimb de experiență / Обмен опытом	5
Altele / Другие	6
NȘ/NR / НЗ/НО	99

11. Cât de ușor sau greu v-ați integrat/adaptat în comunitatea unde ați lucrat/locuit? / Насколько легко или тяжело вам далась интеграция / адаптация в обществе, где вы работали / жили?

Foarte ușor / Очень легко	1
Destul de ușor / Достаточно легко	2
Nu prea ușor / Не так уж легко	3
Greu / Сложно	4
Foarte greu / Очень сложно	5
Deloc / Совсем не смогли	6
NȘ/NR / НЗ/НО	99

11.1 Dați exemplu:/ Дайте пример: _____

12. V-ați aflat legal sau ilegal în țara de destinație? / Были ли вы легально или нелегально в данной стране?

Legal / Легально	1	TRECEȚI LA ÎNTREBAREA nr. 14 / Перейти к вопросу nr. 14
Clandestin / Нелегально	2	TRECEȚI LA ÎNTREBAREA nr. 13 / Перейти к вопросу nr. 13
Inițial clandestin, ulterior legal / Изначально нелегально, впоследствии легально	3	TRECEȚI LA URMĂTOAREA ÎNTREBARE / Перейти к следующему вопросу
Inițial legal, ulterior clandestin / Изначально легально, впоследствии нелегально	4	TRECEȚI LA URMĂTOAREA ÎNTREBARE / Перейти к следующему вопросу
NȘ/NR / НЗ/НО	99	

13. V-ați legalizat situația în timpul plecării în străinătate? / Вы пробовали легализовать ситуацию во время выезда за границу?

Nu, nici nu am încercat / Нет, и не пробывал	1
Nu, deși am încercat / Нет, хотя пробывал	2
Da / Да	3
NȘ/NR / НЗ/НО	99

14. Fiind la lucru în străinătate pentru ce tip de contract de muncă ați optat? / Работая за рубежом какой вид трудового контракта вы предпочли?

Contract temporar (sezonier)/ Временный контракт (сезонный)	1
Contract pe durată nedeterminată/ Контракт на неопределенный период	2
Muncă ocazională / Случайные работы	3
Contract de muncă cu timp parțial/Контракт на неполный рабочий день	4
Alt tip de contract / Другой вид контракта	5
NȘ/NR / НЗ/НО /	99

15. De ce ați optat anume pentru acest tip de contract? / Почему вы выбрали именно этот вида контракта?

16. Care a fost principala sursă din care v-ați informat când ați plecat în străinătate?(un singur răspuns)

Что было основным источником информации, когда вы уезжали за границу? (один ответ)

Acte normative/documente / Нормативные акты/документы	1
Instituții de stat / Государственные учреждения	2
Firmă privată / Частная фирма	3
Rude / Родственники	4
Altă persoană plecată la lucru în străinătate / Другой человек, который уехал работать за рубежом	5
Prin biserică/comunitate religioasă / Церковь/религиозная община	6
Persoane care se ocupă de plecări în străinătate pentru muncă / Лица, занимающиеся выездами за границу для трудоустройства	7
De pe internet / Интернет	8
Din presă / Пресса	9

Altele / Другие	10
NȘ/NR / НЗ/НО	99

17. Ultima oară când ați lucrat în străinătate, la cine ați apelat **în principal** pentru a pleca? / В последний раз, когда вы работали за границей, к кому вы первоначально обратились, для того чтобы уехать за границу?

Instituții de stat / Государственные учреждения	1
Firmă privată / Частная фирма	2
Rude / Родственники	3
Altă persoană plecată la lucru în străinătate / Другой человек, который уехал работать за рубежом	4
Prin biserică/comunitate religioasă / Церковь/религиозная община	5
Persoane care se ocupă de plecări în străinătate pentru muncă / Лица, занимающиеся выездами за границу для трудоустройства	6
Altele (indicați) / Другие (укажите)	7
NȘ/NR / НЗ/НО	99

18. Înainte de a pleca la muncă peste hotare, în ce măsură cunoșteți cadrul legal cu privire la migrație? / Как вы считаете, на каком уровне вы знали правовую базу в области миграции перед отъездом на работу за границу?

Foarte mare măsură / Очень высокий	1
Mare măsură / Высокий	2
Mică măsură / Низкий	3
Foarte mică măsură / Очень низкий	4
Deloc / Вообще не знал/а	5

19. Ce instituții care au competențe în domeniul gestionării migrației cunoșteți? / Какие компетентные учреждения в области управления миграции вы знаете?

<i>O variantă de răspuns pe fiecare rând / Один вариант ответа в каждой строке</i>	Am auzit și am informații / Слышал и имею информацию	Am auzit dar nu am detalii / Слышал, но не знаю подробностей	Nu am auzit / Не слышал	NȘ/NR
1. Biroului migrație și azil / Бюро миграции и убежища	1	2	3	99
2. Ministerul Afacerilor Interne / Министерство внутренних дел	1	2	3	99
3. Direcția Politici Migraționale / Департамент миграционной политики	1	2	3	99
4. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă / Национальное агентство занятости	1	2	3	99
5. Organizația Internațională pentru Migrație / Международная Организация по Миграции	1	2	3	99
6. Organizația Internațională a Muncii / Международная Организация труда	1	2	3	99
7. Agenți privați de mediere a forței de muncă în străinătate / Частные агенты, посредники трудоустройства за границей	1	2	3	99
8. Altele (indicați) / Другие (укажите)	1	2	3	99

20. Care credeți că ar trebui să fie rolul autorităților locale în gestionarea migrației? / Как вы думаете, какова роль должна быть у местных органов в области управления миграции?

99 NȘ/NR / НЗ/НО _____

21. În ce măsură considerați că ar fi util un serviciu local a cărui principală funcție să fie informarea populației despre migrația pentru muncă în străinătate? / На ваш взгляд, в какой степени была бы полезна местная служба, у которой основная функция заключалась бы в информировании населения о миграции для трудоустройства за границей?

Foarte mare măsură / Очень высокая	1
Mare măsură / Высокая	2
Mică măsură / Низкая	3
Foarte mică măsură / Очень низкая	4
Deloc / Вообще нет	5

22. Cunoșteți care sunt / Вам знаком риск

riscurile migrației ilegale? / нелегальной миграции?

Da / Да	1
Nu / Нет	2
NȘ/NR / НЗ/НО	99

23. În ce măsură considerați că situația financiară a familiei s-a îmbunătățit în urma migrației dvs. în străinătate? / Как вы считаете, в какой степени улучшилось финансовое положение вашей семьи после вашей миграции за границу?

S-a schimbat în foarte mare măsură / Очень сильно изменилось	1
S-a schimbat în mare măsură / Сильно изменилось	2
S-a schimbat în mică măsură / Мало изменилось	3
Nu s-a schimbat deloc / Не изменилось	4
S-a înrăutățit / Ухудшилось	5

24. Banii pe care ia-ți obținut dvs. din munca în străinătate, au fost folosiți la: / Денежные средства, которые вы заработали за границей, были использованы для:

(Se referă la toți banii din străinătate indiferent când au fost obținuți) O variantă de răspuns pe fiecare rând / (Имеются в виду все денежные средства из-за границы, независимо, когда они были получены) Один вариант ответа в каждой строке	Da / Да	Nu / Нет	NŞ/NR / НЗ/НО
1. Cumpărat locuință / Покупки дома	1	2	99
2. Construit locuință / Постройки дома	1	2	99
3. Extins/modernizat locuință / Расширение / модернизирование дома	1	2	99
4. Cumpărat terenuri agricole / Покупки земли сельскохозяйственного назначения	1	2	99
5. Investiții în agricultură / Инвестирования в сельское хозяйство	1	2	99
6. Cumpărat autovehicule / Покупки транспортных средств	1	2	99
7. Cumpărat animale / Приобретение животных	1	2	99
8. Plătit datorii/ credite / Выплаты долгов/ кредитов	1	2	99
9. Cumpărare medicamente, plăți servicii medicale / Покупки медикаментов, оплаты медицинских услуг	1	2	99
10. Cumpărare bunuri de folosință îndelungată (mobilă, electrocasnice) / Покупки товаров длительного пользования (мебель, бытовая техника)	1	2	99
11. Cheltuieli legate de educația copiilor sau a altor persoane din gospodărie / Расходы на образование детей или других лиц	1	2	99
12. Călătorii / Путешествия	1	2	99
13. Alte moduri? CARE / Другие варианты? Какие: _____	1	2	99

25. În ce măsură ați fi dispus să contribuiți cu o parte din banii câștigați în străinătate la realizarea unor proiecte în folosul comunității, cum ar fi pietruirea unui drum, construirea unei școli, a unui pod etc.? / Как вы считаете, в какой степени вы были бы готовы внести часть денежных средств заработанных за границей на реализацию общественных проектов (на пример как: строительство дорог, постройка школы, моста и т.д.)?

Foarte mare măsură / Очень высокая	1
Mare măsură / Высокая	2
Mică măsură / Низкая	3
Foarte mică măsură / Очень низкая	4
Deloc / Вообще нет	5
NŞ/NR / НЗ/НО	99

26. Credeți că majoritatea celor care au făcut avere în străinătate, au făcut acest lucru prin... (un singur răspuns) / Как вы считаете, большинство людей, которые сделали состояние за границей, сделали это с помощью ... (один вариант ответа):

Muncă și merit personal / Работы и личной заслуги	1
Încălcarea legii / Нарушение закона	2
Noroc / Везенье	3
Relații/cunoștințe / Связей/Знакомств	4
Educație / școală / Образования / школы	5
Altele(indicați) / Другие (укажите) _____	6
NŞ/NR / НЗ/НО	99

27. Considerați că, în străinătate, pentru a avea o situație financiară bună, studiile sunt... / Как вы думаете, за границей, для того чтобы иметь хорошее финансовое положение, образование...

Foarte importante / Очень важно	1
Importante / Важно	2
Puțin importante / Менее важно	3
Deloc / Вообще неважно	4
NŞ/NR / НЗ/НО	99

28. Cât de bine vorbiți limba țării în care locuiți/sau ați locuit? / Как вы считаете, насколько хорошо вы говорите на государственном языке где вы живете/где жили?

Foarte bine / Очень хорошо	1
Bine / Хорошо	2
Mediu / Средне	3
Puțin / Мало	4
Deloc / Ни как	5

29. După părerea dvs. cei care au lucrat în străinătate: / На ваш взгляд, те, которые работали за границей:

O variantă de răspuns pe fiecare rând / Один вариант ответа в каждой строке	Adevărat / Правда	Fals / Лож	NŞ/NR / НЗ/НО
1. Ajung mai înstăriți? / Становятся еще богаче?	1	2	99
2. Divorțează mai ușor? / Легче разводятся?	1	2	99
3. Se ajută între ei în străinătate? / Помогают друг другу за границей?	1	2	99
4. Se ajută mai mult cu cei de acasa? / Больше помогают тем кто дома?	1	2	99

5. Gândesc altfel? / Думают по-другому?	1	2	99
---	---	---	----

30. Care din următoarele calități ale dvs. le puteți considera ca rezultat al experienței de lucru în străinătate? (maximum trei variante de răspuns) / Какие из этих качеств можно рассматривать как результат опыта работы за границей? (не более 3 вариантов ответа)

Schimbarea mentalității / Изменение менталитета	1
Devin mai optimiști / Становятся более оптимистичными	2
Se dezvoltă spiritul de afaceri / Развитие бизнесового чутья	3
Devin mai practici / Становятся более практичными	4
Devin mai responsabili / Становятся более ответственными	5
Devin mai civilizați / Становятся более цивилизованными	6
Devin mai pretențioși/exigenți / Становятся более требовательными и /требующими	7
Gândire modernă / Современное мышление	8
Gândesc fără prejudecăți / Непредвзятое мышление	9
Se maturizează / Взрослеют	10
Devin mai ambițioși/curajoși / Становятся более амбициозными /смелыми	11
Altele (indicați) / Другие (укажите)	12
NȘ/NR / НЗ/НО	99

31. Au existat cazuri când dvs. revenind din străinătate ați solicitat ajutor din partea autorităților locale pentru a dezvolta ceva, din cele ce ați cunoscut în străinătate? / Были ли случаи, когда после вашего возвращения из-за границы вы обратились за помощью к местным властям для того чтобы что-то развить, из того что было известным за рубежом?

Da/ Да	1	TRECETI LA URMĂTOAREA ÎNTREBARE / Перейти к следующему вопросу
Nu/ Нет	2	TRECETI LA ÎNTREBAREA nr. 33 / Перейти к вопросу nr.33
NȘ/NR / НЗ/НО	99	TRECETI LA URMĂTOAREA ÎNTREBARE / Перейти к следующему вопросу

32. Dacă „DA” indicați direcția (mai multe răspunsuri): / Если «Да» укажите направление (несколько вариантов ответа): Были ли случаи, когда после вашего возвращения из-за границы вы обратились за помощью к местным властям для того чтобы что-то развить, из того что было известным за рубежом?

Investiție în afacere non-agricolă / Инвестиции в несельскохозяйственный бизнес	1
Investiție în afacere agricolă / Инвестиции в сельскохозяйственный бизнес	2
Arendarea unor terenuri agricole / Аренда сельскохозяйственных земель	3
Arendarea unor imobile / Аренда недвижимости	4
Inițierea unei afaceri / Создание бизнеса	5
Altele (indicați) / Другие (укажите)	6
NȘ/NR / НЗ/НО	99

33. Ce v-a determinat să reveniți în țară: **Что побудило вас вернуться на родину:**

<i>Indicați maximum trei variante de răspuns / Укажите не более трех вариантов ответа</i>	
Probleme de sănătate / Проблемы со здоровьем	1
Reintregirea familiei / Воссоединение семьи	2
Educația copiilor / Воспитание детей	3
Îngrijirea părinților / Уход за родителями	4
Posibilitatea de a obține venituri în țară / Возможность получать доходы в стране	5
Pierderea locului de muncă în străinătate / Потеря места работы за границей	6
Căsătorie / Брак	7
Expulzare / Высылка из страны	8
Altele / Другие	9
NȘ/NR / НЗ/НО	99

34. Când va-ți întors în țară, ați revenit în satul/orașul din care ați plecat sau ați ales altă localitate? / По возвращению на родину вы вернулись в своем селе/городе или переехали в другую местность?

Am revenit în satul din care am plecat / Я вернулся (-ась) в свою деревню	1
Am revenit în orașul din care am plecat / Я вернулся (-ась) в свой город	2
La revenirea în țară am ales alt sat / По возвращении в страну я выбрал (-ала) другую деревню	3
La revenirea în țară am ales alt oraș / По возвращении в страну я выбрал (-ала) другой город	4
NȘ/NR / НЗ/НО	99

35. Revenind în țară, cât de ușor sau greu v-ați integrat/adaptat? / По возвращении в страну насколько легко или тяжело вам далась интеграция / адаптация в обществе, где вы раньше работали / жили?

Foarte ușor / Очень легко	1
Destul de ușor / Достаточно легко	2
Nu prea ușor / Не так уж легко	3
Greu / Сложно	4
Foarte greu / Очень сложно	5
Deloc / Совсем не смогли	6
NȘ/NR / НЗ/НО	99

35.1 Dați exemplu:/ Дайте пример: _____

36. Când ați revenit în Moldova, ați așteptat să găsiți ceva schimbat în țară/ localitate? / Когда вы вернулись в Молдову, вы ожидали найти какие-то изменения в стране/городе?

O variantă de răspuns pe fiecare rând / Один вариант ответа в каждой строке	În țară / В стране	În satul/ orașul în care locuiți / В селе/ городе в котором вы живете
Situația s-a schimbat în bine / Ситуация изменилась к лучшему	1	2
Situația nu s-a schimbat / Ситуация не изменилась	1	2
Situația s-a schimbat în rău / Ситуация изменилась к худшему	1	2

II. DATELE SOCIO-DEMOGRAFICE / СОЦИО- ДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ ДАННЫЕ

37. Sexul / Пол

Masculin / Мужской	1
Feminin / Женский	2

38. Domiciliul / Место проживания

Urban / Город	1
Rural / Село	2

39. Vârsta dvs. / Ваш возраст

4. 18-24 ani	4. 40-49 ani
5. 25-29 ani	5. 50-59 ani
6. 30-39 ani	6. 60+ ani

40. Naționalitatea / Национальность

Moldovean/Român / Молдаван/Румын	1
Ucrainean / Украинец	2
Rus / Русский	3
Găgăuz / Гагауз	4
Bulgar / Болгар	5
Alta (indicați) / Другое (укажите)	6

41. Nivelul de instruire / Образование

Studii superioare / Высшее	1
Medii de specialitate / Средне специальное	2
Medii general / Среднее	3
General – obligatoriu / Среднее не оконченное	4
Primar / Начальное	5
Fără studii / Без образования	6
Altul (indicați) Другое (укажите)	7

42. Care este ocupația Dvs.? / Ваш вид деятельности?

Specialist cu studii superioare / Специалист с высшим образованием	1
Specialist cu studii medii / Специалист с средним образованием	2
Muncitor / Рабочий	3
Fermier, muncitor agricol / Фермер, сельскохозяйственный рабочий	4
Întreprinzător (business-ul mic) / Предприниматель (малого бизнеса)	5
Întreprinzător (business-ul mare) / Предприниматель (крупного бизнеса)	6
Student / Студент	7
Pensionar (nelucrător) / Пенсионер (нерабочий)	8
Șomer / temporar neangajat / Безработный / временно безработный	9
Casnică / Домохозяйин	10
Altă ocupație (indicați)/ Другое (укажите)	

43. Stare civilă în prezent: / Семейное положение:

7. Căsătorit(ă) / Женат/Замужем
8. Necăsătorit(ă) / Не женат/Не замужем
9. Despărțit(ă)(fără acte de divorț) / Разведен (а) (без свидетельства о разводе)
10. Concubinaj / Сожительство
11. Divorțat(ă) / Разведен (а)
12. Văduv(ă) / Вдовец/Вдова

44. Cum ați caracteriza situația materială a familiei Dvs. în prezent? Sau Ați putea spune că gospodăria Dvs.?

Nu are suficienți bani nici pentru produse alimentare / Не хватает денег даже на продукты питания	1
Își permite să cumpere produse alimentare, dar nu-și permite să cumpere îmbrăcăminte / Может позволить себе купить продукты питания, но не может купить одежду	2

Își permite să cumpere produse alimentare, îmbrăcăminte, dar nu-și permite să cumpere frigider sau mașină de spălat / Может позволить себе купить продукты питания, одежду, но не может купить холодильник или стиральную машину	3
Își permite să cumpere aparate mari de uz casnic, dar nu un autoturism nou / Может позволить себе купить крупную бытовую технику, но не новый автотранспорт	4
Își permite să cumpere un autoturism, dar nu un imobil (vilă / apartament) / Может позволить себе купить автотранспорт, но не недвижимость (дачу/квартиру)	5
Își permite să cumpere un imobil sau orice altceva de ce are nevoie / Может позволить себе купить недвижимость или что-то другое необходимое	6
NȘ/NR / НЗ/НО	99

45. Care au fost sursele de venit a familiei dvs. în luna precedentă? / Какие источники дохода в вашей семье были в прошлом месяце? /

	Principală sursă / Основной источник	Celelalte / Другие
1. Salariu cu acte legale / Официальная зарплата	1	1
2. Salariu fără acte / Неофициальная зарплата	2	2
3. Dividende, dobânzi, chirii / Дивиденды, проценты, ренты	3	3
4. Ajutor de șomaj / Пособие по безработице	4	4
5. Alocație / Пособие	5	5
6. Bursă de studii / Стипендии	6	6
7. Ajutor social / Социальная поддержка	7	7
8. Remitențe, bani trimiși de peste hotare / Денежные переводы (из-за границы)	8	8
9. Altele (indicați) / Другие (укажите) _____	9	9
10. NȘ/NR / НЗ/НО	99	99

46. Regiunea

Nord / Север	1
Sud / Юг	2
Centru / Центр	3
Mun. Chișinău / Кишинев	4

**Anexa 3. Analiza fenomenului migrației și elaborarea politicilor în domeniu: în baza opiniei
experților
Ghid de interviu**

Bună ziua!

Mă numesc _____ Am dori să cunoaștem opiniile (părerile) dvs în legătură cu diferite aspecte/probleme ale vieții oamenilor printre care se înscrie și fenomenul migrației.

Добрый день!

Меня зовут _____ Мы хотели бы узнать ваши мнения о различных аспектах / проблем человеческой жизни, включая и миграцию.

*Vă mulțumim anticipat pentru colaborare! /
Благодарим Вас за сотрудничество!*

1. Orașul/orășelul/satul în care activați este un loc de trai bun sau rău pentru ... ? / Город/село, в котором вы работаете это, хорошее или плохое место для ...?
2. Cum apreciați situația privind posibilitățile de angajare în câmpul muncii în colectivitatea dvs? (este greu de găsit sau ușor?) / Как вы оцениваете ситуацию с рабочими местами в вашем районе? (Трудно найти или легко найти?)
3. Vă rog să-mi spuneți ce părere aveți despre persoanele care au lucrat sau lucrează în străinătate? / Скажите пожалуйста, какое у вас отношение к людям, которые работали или работают за границей?
4. Dacă ne-am referi la cei care pleacă să lucreze în străinătate, părerea dvs este că acești oameni ... ? / Если поговорить о тех, кто уезжают на работу за границу, ваше мнение, что эти люди ... ?
5. Dar în ce privește familiile lor? Părerea Dumneavoastră este că acești oameni ... ? / Но для своей семьи? Ваше мнение, что эти люди ...?
6. Cunoașteți numărul aproximativ al persoanelor din localitatea dvs. plecate la muncă în străinătate? / Вам известно приблизительное количество людей из вашего города/села уехавших на работу за границу?
 - 6.1 Dacă „da” indicați numărul / Если "да", укажите номер _____
7. Ce efect are asupra localității dvs. faptul că mulți cetățeni sunt plecați la muncă în străinătate? / Какое влияние оказывает на вашем городе/селе, что многие граждане уехали работать за рубежом?
 - 7.1 Explicați / объясните _____
8. Care din următoarele afirmații corespunde opiniei dvs.? / Какое из следующих утверждений соответствует вашему мнению?

Peste hotarele Moldovei perspectivele sunt mai bune / За пределами Молдовы перспективы лучше	1
În Moldova sunt tot atâtea posibilități cum sunt în majoritatea țărilor lumii / В Молдове существует столько же возможностей, как в и большинстве стран	2
Peste hotarele Moldovei perspectivele sunt mai proaste / За пределами Молдовы перспективы хуже	3
9. Considerați că, în străinătate, pentru a avea o situație financiară bună, studiile sunt...? / Как вы считаете, за границей, для того чтобы иметь хорошее финансовое положение, образование ...?
10. Pot oare oamenii de la noi din țară să prospere, dacă vor lucra intens, sau nu? / Смогут ли люди в нашей стране процветать, если будут больше работать, или нет?
11. Se produc anumite schimbări în localitatea dvs. ca urmare a migrației? / Происходят, какие-то изменения в вашей местности в результате миграции?
 - 11.1 Dacă „da” indicați cel puțin două schimbări / Если "да", укажите по крайней мере два изменения _____
12. Cum credeți, migrația are un impact (o influență) negativ sau pozitiv asupra Moldovei? / Как вы думаете, миграция оказывает отрицательное или положительное воздействие (влияние) на Молдову?
13. Dacă negativ, care este principala consecință negativă? / Если ответ отрицательный, какой мотив является основным негативным последствием?
14. Dacă pozitiv, care este principala consecință pozitivă? / Если положительный, какой мотив является основным положительным следствием?
15. Migranții pot fi considerați agenți ai dezvoltării colectivităților locale. Dvs. ce părere aveți? / Мигранты могут считаться агентами местного развития. Как вы думаете?

16. Miganții pot fi considerați principalii purtători ai modernității și mediatori culturali. Dvs. ce părere aveți? / Мигранты могут считаться основными носителями современности и культурными посредниками. Как вы думаете?

16.1 Dacă sunteți de acord cu afirmația că „Miganții sunt purtătorii modernității și mediatori culturali”, indicați cel puțin două exemple concrete de acțiuni ale miganților în acest sens: / Если вы согласны с утверждением, что "мигранты являются носителями современности и культурными посредниками", покажите, по крайней мере два примера действия мигрантов в этом отношении:

Ex. _____ Ex. _____

17. Ați observat ceva schimbări la nivel de cultură politică a persoanelor care se consideră miganți (Spre ex. participă mai activ la alegeri)? / Вы как-то заметили изменения в политической культуре людей, которые считаются мигрантами (например, более активно участвуют в выборах)?

Comentați:

18. Credeți că, mai degrabă? / Думаете, что скорее всего?

Migrația este o problemă care ar trebui să-i preocupe guvernanții / Миграция является проблемой, которая должна беспокоить государственных лидеров	1
Migrația este un fenomen social care nu poate fi gestionat de către guvernanți / Миграция представляет собой социальное явление, которое не может быть контролируемой государством	2

19. Între atribuțiile dvs există și unele legate de probleme de migrație? / Среди ваших обязанностей есть и такие которые связаны с проблемой миграцией?

Comentați:

20. Există sau au existat cazuri când miganții care au revenit au solicitat ajutor din partea autorităților locale pentru a dezvolta ceva, din cele ce au cunoscut în străinătate. / Существуют или существовали случаи когда мигранты, которые возвращаются, искали помощи от местных властей для развития того, что узнали или увидели за рубежом.

21. Dacă „DA” indicați direcția. Spre exemplu: / Если "ДА" укажите направление. Например:

21.1. Dacă le-ați oferit ajutor ce-a presupus acesta? Indicați cel puțin două exemple: / Если вы предоставили помощь, что она предствляло? Укажите, по крайней мере два примера:

Ex. _____ Ex. _____

22. În ce măsură miganții reveniți sunt dispuși să contribuie cu o parte din banii câștigați în străinătate la realizarea unor proiecte în folosul comunității, cum ar fi pietruirea unui drum, construire unei școli, a unui pod etc.? / В какой мере по возвращению мигранты готовы внести свой вклад личными деньгами, заработанными за рубежом для достижения проектов общественных работ, таких как мощение дорог, строительство школы, моста, и т.д.

23. Ce șanse au moldovenii care revin acasă la o reintegrare reușită pe piața muncii și în societate? Vă implicați în reintegrarea miganților reveniți în: / Какие шансы есть у Молдаванов которые вернулись домой к успешной реинтеграции в рынок труда и в обществе? Вы вовлечены в реинтеграции мигрантов которые вернулись домой в:

24. În localitatea dvs. există copii (sub 18 ani) rămași fără supraveghere, având părinții plecați în străinătate? / В вашем районе есть дети (до 18 лет) без присмотра, с родителями, работающими за рубежом?

25. Ce influență credeți că are asupra copilului faptul că unul/ambii părinți sunt plecați în străinătate? / Как вы думаете, какое влияние, имеет над ребенком то обстоятельство, что оба родителя работают за границей?

26. Cum apreciați sistemul de monitorizare a migrației (plecați/veniți)? / Как бы вы оценили систему мониторинга миграции (уехавшие / приехавшие)?

27. În vederea plecării la muncă în străinătate, cunoașteți care a fost principala sursă de unde au cules informații migrației? / Для того чтобы выехать на работу за границу, знаете ли вы, что было основным источником для мигрантов, где собирали они информацию?

28. Vă rugăm să apreciați pe o scala de 10 puncte potențialul autorităților publice locale de implementare a politicilor migraționale. Aprecierea va exprima măsura în care autoritățile pot asigura gestionarea politicilor migraționale existente. / Пожалуйста, оцените по 10-балльной шкале потенциал местных органов власти по реализации миграционной политики. Выразите свою оценку, в какой степени власти могут обеспечить управление существующей миграционной политики.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|

Explicați / Объясните:

29. În ce măsură considerați că ar fi util un serviciu local a cărui principală funcție să fie de a oferi informații populației despre migrația pentru muncă în străinătate? / Как вы думаете, в какой степени, была бы полезна местная служба, у которой основная функция заключалась бы в предоставлении обществу информации о миграции в поисках работы за рубежом?

30. Ce instituții care au competențe în domeniul gestionării migrației cunoașteți? / Какие компетентные учреждения в области управления миграции вы знаете?

31. Cum credeți, în ce măsură, la noi în țară este nevoie de experți/specialiști străini în probleme de migrație? / На ваш взгляд, в какой степени в нашей стране необходимы эксперты / специалисты вопросам внешней миграции

32. Cunoașteți numărul aproximativ al persoanelor plecate la muncă în străinătate, dar care după o anumită perioadă de timp a revenit? / Вы знаете приблизительное количество людей, уехавших на работу за границу, но которые через некоторое время вернулись?

32.1 Dacă „da” indicați numărul / Если "да", укажите номер _____

Anexa 4. Caracteristicile respondenților cu experiență directă de migrație

Total pe eșantion		374
Sexul	Masculin	183
	Feminin	191
Domiciliul	Urban	175
	Rural	199
Vârstă	18-24 ani	64
	25-29 ani	86
	30-39 ani	86
	40-49 ani	86
	50-59 ani	48
	60+ani	4
Naționalitatea	Român/Moldovean	281
	Ucrainean	18
	Rus	47
	Găgăuz	6
	Bulgar	22
Nivel de studii	Studii superioare	97
	Mediu de specialitate	155
	Mediu general	102
	General - obligatoriu	20
Ocupația	Specialist cu studii superioare	20
	Specialist cu studii medii	48
	Muncitor	88
	Fermier, muncitor agricol	22
	Întreprinzător (business-ul mic)	20
	Întreprinzător (business-ul mare)	7
	Student	12
	Pensionar (nelucrător)	10
	Șomer	60
	Casnică	50
	Altă ocupație	37
Stare civilă	Căsătorit (a)	207
	Necăsătorit (a)	94
	Despărțit (a)	28
	Concubinaj	18
	Divorțat (a)	27
Situația materială a familiei	Nu are suficienți bani nici pentru produse alimentare	6
	Își permite să cumpere produse alimentare, dar nu-și permite îmbrăcăminte	32
	Își permite să cumpere produse alimentare, dar nu-și permite frigider	90
	Își permite să cumpere aparate mari de uz casnic, dar nu autoturism	108
	Își permite să cumpere un autoturism, dar nu un imobil	80
	Își permite să cumpere un imobil sau orice altceva de ce are nevoie	48
NS/NR	10	
Regiunea	Nord	57
	Sud	181
	Centru	92
	mun. Chișinău	44

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „Experiența de migrație” realizat în mai 2022

Anexa 5. Caracteristicile respondenților – reprezentanți ai autorităților publice locale

		Total
Total pe eșantion		85
Sexul	Masculin	25
	Feminin	60
Domiciliul	Urban	45
	Rural	40
Vârsta	18-24 ani	2
	25-29 ani	15
	30-39 ani	25
	40-49 ani	24
	50-59 ani	15
	60+ani	4
Naționalitatea	Român/Moldovean	281
	Ucrainean	18
	Rus	47
	Găgăuz	6
	Bulgar	22
Nivel de studii	Studii superioare	63
	Mediu de specialitate	20
	Mediu general	2
	General - obligatoriu	0
Ocupația	Conducător de unități (primari, manageri servicii publice locale, directori de școală/liceu)	19
	Ocupații intelectuale, specialiști cu studii superioare inclusiv ONG	20
	Funcționari în cadrul administrației publice	24
	Ales local	16
	Asistent social	6
Regiunea	Nord	26
	Sud	31
	Centru	18
	mun. Chișinău	10

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „ Analiza fenomenului migrației și elaborarea politicilor în domeniu” realizat în mai 2022

Anexa 6 Lista actorilor-cheie intervievați

Localitatea/ Instituția	Funcția persoanei interievate	Număr de interviuri 100%
m. Bălți	Funcționari în cadrul administrației publice;	3
	Consilieri raionali	2
	Reprezentanți ONG	3
m. Chișinău	Funcționari în cadrul administrației publice;	6
	Reprezentanți ONG	3
or. Cricova	Funcționari în cadrul administrației publice;	3
	Antreprenor;	1
	Director adjunct școală	1
or. Orhei	Funcționari în cadrul administrației publice;	3
	Reprezentanți ONG;	2
	Antreprenor	1
or. Sîngerei	Funcționari în cadrul administrației publice;	2
	Asistent social;	1
	Consilier local	2
	Șef ATOFM	1
m. Cahul	Funcționari în cadrul administrației publice;	5
	Vicepreședinte a raionului;	1
	Șefa ATOFM;	1
	Șefa Serviciului Administrație Publică	1
	Primarul municipiului	1
	Consilieri locali	3
	Consilieri raionali	3
	Reprezentanți ONG	2
s. Tohatin, Chișinău	Asistent social	1
Corjeuți, r. Briceni	Funcționari în cadrul administrației publice;	1
	Asistent social;	1
	Primarul localității	1
Dubăsarii Vechi, r. Criuleni	Consilier local	1
	Asistent social;	1
	Primarul localității	1
Gura Căinarului, r. Florești	Consilieri locali	2
	Asistent social	1
	Reprezentanți ONG (diaspora)	1
Gotești, r. Cantemir	Antreprenor	1
Buțeni, r. Hîncești	Consilieri locali	2
	Reprezentanți ONG (diaspora)	2
Borceag, r. Cahul	Director școală	1
	Primarul localității	1
	Asistent social la Azilul de bătrâni	1

	Consilier local	2
com. Colibași, r. Cahul	Primarul localității	1
	Polițist de frontieră	1
	Consilier local	2
com. Manta, , r, Cahul	Reprezentanți ONG	2
Pelinei, r. Cahul	Secretarul primăriei	1
s. Filipeni, r. Leova	Secretarul primăriei	1
s. Musaitu, r. Taraclia	Funcționari în cadrul administrației publice	1
	Secretarul primăriei	1
	Asistent social	1
	Reprezentant ONG	1
Albota de Sus, r. Taraclia	Șefă grădiniță	1
	Secretarul primăriei	1
	Preotul din localitate	1
Total		85

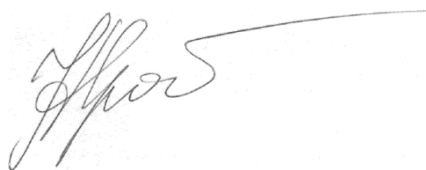
Sursa: Elaborat de autor în baza datelor studiului sociologic „ Analiza fenomenului migrației și elaborarea politicilor în domeniu” realizat în mai 2022

Declarația privind asumarea răspunderii

Subsemnata, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Numele de familie, prenumele: Filipov Ina

Semnătura:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ina Filipov', with a long horizontal stroke extending to the right.

Data: 11.11.2023

Curriculum Vitae

INFORMAȚII PERSONALE

Filipov Ina

 s. Frumușica, raionul Cahul
 (373) 29874209 (373) 79665958
 inafilipov@gmail.com

| Data nașterii 06.05.1980 | Naționalitatea Româncă

Experiența profesională

Perioada	2023, August – prezent
Funcția sau postul ocupat	Secretarul Senatului Universității
Activități și responsabilități principale	Pregătirea lucrărilor Senatului, redactarea hotărârilor și
Numele și adresa angajatorului	Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu”, din orașul Cahul, Piața Independenței, 1 Facultatea Drept și Administrație publică
Tipul activității sau sectorul de activitate	
Perioada	2021, Ianuarie – 2023, Iunie
Funcția sau postul ocupat	Decan la Facultatea Drept și Administrație Publică a USCh
Activități și responsabilități principale	Conducerea executivă a facultății
Numele și adresa angajatorului	Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu”, din orașul Cahul, Piața Independenței, 1 Facultatea Drept și Administrație publică Conducerea generală Facultății
Tipul activității sau sectorul de activitate	
Perioada	2015, Mai – 2023, Octombrie
Funcția sau postul ocupat	Cercetător științific stagiar asociat
Activități și responsabilități principale	Activități de cercetare științifică în cadrul proiectului instituțional „Constituirea clasei mijlocii în condițiile transformării societății și asocierii Republicii Moldova la Uniunea Europeană”
Numele și adresa angajatorului	Institutul de Cercetări Juridice și Politice (fostul Institut Integrare Europeană și Științe Politice), Academia de Științe a Moldovei bd. Ștefan cel Mare și Sfint, 1 Chișinău, Republica Moldova
Tipul activității sau sectorul de activitate	Cercetare
Perioada	2010, iunie - prezent
Funcția sau postul ocupat	Lector/Asistent universitar, Catedra Științe Politice și Administrative
Activități și responsabilități principale	<ul style="list-style-type: none">• Activitate de predare cursuri și seminarii: „Managementul resurselor umane în AP”, „Administrația publică locală”, „Procesul decizional în APL”, „Relații și comunicare în AP”, „Sociologia organizațiilor”, etc.,

Numele și adresa angajatorului	Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu”, din orașul Cahul, Piața Independenței, 1
Tipul activității sau sectorul de activitate	Facultatea Drept și Administrație publică Învățământ superior
Perioada	2006, Septembrie – 2021, Ianuarie
Funcția sau postul ocupat	Prodecan Facultatea Drept și Administrație Publică; Lector universitar, Catedra Administrație publică
Activități și responsabilități principale	<ul style="list-style-type: none"> • Coordonarea activităților sociale cu și pentru studenți, repartizarea bursei, analiza periodică a reușitei studenților și prezentarea rapoartelor Consiliului Facultății, întocmirea orarilor și monitorizarea respectării acestora, activități de analiză a activității didactice a cadrelor didactice. • Activitate de predare cursuri și seminarii: „Drept administrativ”, „Contencios administrativ”, „Sisteme administrative comparate”, „Administrație publică centrală”, „Politica de personal în instituțiile publice”. • Coordonarea și participarea la activități de cercetare, consultanță și training în științe administrative.
Numele și adresa angajatorului	Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu”, din orașul Cahul, Piața Independenței, 1
Tipul activității sau sectorul de activitate	Facultatea Drept și Administrație publică Învățământ superior
Perioada	2003, septembrie -2006
Funcția sau postul ocupat	Asistent universitar, catedra Drept public și Administrație publică
Activități și responsabilități principale	Activitatea de predare cursuri și seminarii: “Istoria administrației publice a RM”, „Administrație publică centrală”, „Administrație publică comparată”, „Drept financiar și fiscal”, „Managementul resurselor umane”, „Drept administrativ”.
Numele și adresa angajatorului	Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu”, din orașul Cahul, Piața Independenței, 1
Tipul activității sau sectorul de activitate	Facultatea Istorie, Drept și Administrație publică Învățământ superior
Educație și formare	
Perioada	2015, septembrie – 2016, iunie
Calificarea / diploma obținută	Studii de masterat, Programul „Administrația publică a colectivităților locale”;
Disciplinele principale studiate / competențe profesionale dobândite	Autonomie locală, Probleme sociale în activitatea APL, Managementul proiectelor, Petitionare și contencios administrativ, Metodologia cercetării științifice, etc.
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu”, din orașul Cahul, Piața Independenței, 1 Facultatea Drept și Administrație publică, Catedra Științe politice și administrative
Perioada	2007 – prezent
Calificarea / diploma obținută	Studii de doctorat, specialitatea 22.00.04 – Structura socială, instituții și procese sociale
Disciplinele principale studiate / competențe profesionale dobândite	Teoria și istoria sociologiei, Metodologia cercetării sociologice, Instituții și procese sociale. Aplicarea metodologiei cercetării sociologice în diagnosticarea problemelor sociale; utilizarea tehnologiilor comunicaționale; elaborarea concluziilor și recomandărilor de ameliorare a condițiilor existențiale.
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Institutul de Cercetări Juridice și Politice (fostul Institut Integrare Europeană și Științe Politice), Academia de Științe a Moldovei

Perioada	1998 – 2002
Calificarea / diploma obținută	Diplomă de licență în Științe administrative, specializarea Administrație publică
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Universitatea din Pitești, Facultatea de științe economice, juridice și administrative
Activități de formare/perfecționare profesională (instruiri, training-uri, cursuri, mobilitate academică)	
Perioada	18.03.2018 – 16.04.2018
Module:	75 ore. Cursul de formare continuă „Utilizarea TIC în învățământul centrat pe cel ce învață” organizat de Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul în volum de Dezvoltarea și livrarea unui curs electronic interactiv prin utilizarea instrumentelor TIC; Managementul, implementarea și evaluarea unui curs electronic; Perspectivele învățământului în secolul XXI; Utilizarea instrumentelor TIC în procesul de evaluare a cunoștințelor.
Perioada	19.04.2018 – 18.05.2018
Module:	în volum de 75 ore Cursul de formare continuă „Tehnici pedagogice interactive în învățământul centrat pe cel ce învață” organizat de Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul Educația și instruirea adulților; Învățarea activă; Particularitățile instructiv-educative în contextul educației incluzive; Proiectarea curriculumului – aplicații teoretico-practice.
Perioada	Octombrie, 2021 – Martie, 2022
Module:	Program de formare „Leadership și management” pentru conducători și manageri din Instituții de Învățământ Superior din RM”. 40 ECTS total din care: □ 30 ECTS - 223 ore contact direct, 677 ore lucru individual; □ 10 ECTS – 75 ore contact direct, 225 ore lucrul individual, modul aplicativ „Consolidarea leadershipului și managementului instituțional: abordări strategice”. În cadrul proiectului: <i>Leadership și Management în Învățământul superior din Republica Moldova/Moldova Higher Education</i> <i>Leadership and Management (MHELM) 609656-EPP-1-2019-1-MD-EPPKA2-CBHE-SP</i>
Perioada	Martie – Mai, 2021
Module:	Programme project implementation 2SOFT/4.1/104 „Proactive health without borders” Joint operational programme Romania Republic of Moldova 2014 – 2020 Desfășurat la Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Perioada	Aprilie – Iunie, 2022
Module:	Absolvirea cursurilor „Dezvoltarea Competențelor Digitale și Dezvoltarea Paginilor Web”, în cadrul proiectului EU4MOLDOVA: Startup City Cahul. Cursurile au fost organizate cu suportul financiar oferit de Uniunea Europeană și Suedia, implementat de ATIC în parteneriat cu Universitatea de Stat "B.P. Hașdeu" din Cahul.
Perioada	16.05.22 – 20.05.22
Module:	Mobilitatea academică la Universitatea Dicle, orașul Diyarbakir din Turcia, realizată în cadrul „THIRD INTERNAȚIONAL ERASMUS STAFF WEEK”.
Aptitudini și competențe personale	Competențe de comunicare empatică și suportivă, receptivă la îndeplinirea sarcinilor suplimentare, autocritică, obiectivă.

Limba(i) maternă(e)	Româna								
	Înțelegere				Vorbire				S
	Ascultare		Citire		Participare la conversație		Discurs oral		Expri
	C 1	Utilizator experimen ntat	C 1	Utilizator experimen tat	C 1	Utilizator experimen tat	C 1	Utilizator experimen tat	C 1
A 1	Utilizator elementar	A1	Utilizator elementar	A1	Utilizator elementar	A1	Utilizator elementar	A 1	
Nivelul Cadrului European Comun de Referință Pentru Limbi Străine									
Competențe și abilități sociale	Comunicare și sociabilitate, spirit de echipă, negociere, capacitate de relaționare								
Competențe și aptitudini organizatorice	Planificare; evaluare; coordonator de echipă; instituire și dezvoltare organizațională, lucru în echipă, autoevaluare.								
Competențe și aptitudini de utilizare a calculatorului	Windows, MS Office applications: Word, Excel, Power Point, .								
Alte competențe	Anul 2020								
Perioada	Consultant a proiectelor de decizii ale Consiliului Raional pentru Participare Cahul. Activitatea constă în sprijinirea activității Consiliului Raional pentru Participare Cahul din prisma a trei perspective: - de procedură (<i>legalitatea actelor administrative, transparența în procesul decizional, consultare publică</i>); - de rezultat (<i>claritate, eficiență, echitate</i>); - de impact (<i>logica intervenției, fezabilitate</i>).								
Permis de conducere	Categorie B								
Informații suplimentare	Activități relevante:								
Participarea în proiecte de cercetare, finanțate din programe/fonduri naționale și internaționale	2015 – 2018								
Perioada	Proiect de cercetări științifice fundamentale și aplicative, finanțate de la bugetul de stat pentru anii 2015-2018 15.817.06.13 F „Constituirea clasei mijlocii în condițiile transformării societății și asocierii Republicii Moldova la Uniunea Europeană”. dir. de proiect dr. hab., Victor MOCANU								
Perioada	2020 - 2023								
Alte activități:	Proiect de cercetare în cadrul concursului "Program de stat" (2020-2023)								
Anexe	20.80009.1606.13 <i>Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană</i> (Conducătorul proiectului: Dr., conf. cercet. Mocanu Victor).								
	Publicații în domeniul administrației publice; Publicații referitor la fenomenul migrației; Publicații referitor la constituirea clasei mijlocii și coeziunea socială, etc.								
	Anexa 1: Lucrări publicate.								

ARTICOLE ȘTIINȚIFICE DE SINTEZĂ

- Impactul fenomenului migrației asupra activității administrației publice locale, Conferința practico-științifică „Sindicatul pentru o societate în schimbare”, organizată de Sindicatul Educației și Științei. – Chișinău: 24-25 Iunie, 2008. ISBN: 978-9975-62-257-8
- „Metodologia cercetării fenomenului migrației”. Conferința științifică de totalizare a activității de cercetare a cadrelor didactice. – Cahul: 29 aprilie 2009. ISBN 978-9975-914-16-1.
- „Cadrul instituțional privind gestionarea fenomenului migrației”. Analele științifice ale Universității de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul, 2009. ISSN 1875-2170.
- Modele de gestionare a migrației în unele țări din Europa. Masa rotundă cu genericul: „Tinerii cercetători și societatea bazată pe cunoaștere” AȘM, Chișinău, 2009
- Particularitățile fenomenului migrației prin prisma cauzelor și efectelor, Conferința științifico-practică internațională „Probleme ale sporirii activității tineretului în societatea contemporană”, – Chișinău: .24 aprilie, 2008.
- *Viziuni asupra migrației în programele electorale ale partidelor politice din Republica Moldova*, publicat în Buletinul Științific al USCh, №. 2 (6), 2017, Științe Sociale. <http://usch.md/seria-stiinte-sociale> ISSN 2345-1858 E-ISSN 2345-1890;
- Coeziune și bunăstare socială: o confruntare de indicatori. In: *Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană: Studiu sociologic*. Ed. 1, 22 aprilie 2021, Chișinău. Chișinău: ÎS FEP „Tipografi a Centrală”, 2022, Vol.2, pp. 116-126. ISBN 978-5-88554-067-4.
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=twiMvaQAAAAJ&citation_for_view=twiMvaQAAAAJ:0EnyYjriUFMC
- Dezvoltarea coeziunii sociale: o abordare bazată pe drepturi și libertăți. In: *Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană: Studiu sociologic*, Ed. 3, 18 octombrie 2022, Chișinău. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2023, Vol.3, pp. 67-78. ISBN 978-5-88554-180-0.
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=twiMvaQAAAAJ&citation_for_view=twiMvaQAAAAJ:3fE2CSJlrI8C
- Reflecții asupra categoriilor de personal din administrația publică: o analiză în baza cadrului legal din Republica Moldova. In: *Buletinul științific al Universității de Stat ”Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Seria ”Științe Sociale”*, 2022, nr. 2(16), pp. 81-95. ISSN 2345-1858. DOI: 10.5281/zenodo.7779065

ARTICOLE ÎN CULEGERI NAȚIONALE

- Sistemul administrativ – componentă a sistemului social global, Conferința științifică de totalizare a activității de cercetare a cadrelor didactice, 20 aprilie 2007.- Cahul: USC, 2007, p.139. ISBN 978-9975-9751-7-9.
- Administrația publică și sistemul politic, Analele științifice ale Universității de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul, Vol.II, Cahul, 2007, p.220. ISSN 1875-2170.
- Particularitățile Administrației publice locale în statele federale, Conferința științifică de totalizare a activității de cercetare a cadrelor didactice, 16-17 aprilie 2008.- Cahul: USC, 2008, p.224.
- Motivarea personalului în administrația publică, Analele Științifice ale USCh, volumul IV, 30 Octombrie, 2008. ISSN 1875-2170.
- Contextul socio-economic al dezvoltării regionale în Republica Moldova. Analele Științifice ale USCh, volumul VII, Octombrie, 2011. ISSN 1875-2170.
- *Rolul stagiilor de practică în formarea profesională a viitorilor specialiști din administrația publică* publicat în Materialele Conferinței Științifice ”Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ”, Ediția a III-a, desfășurată la 14 decembrie, 2017 în cadrul USCh.
- *Rolul autorităților locale în gestionarea transformărilor și oportunităților provocate de migrație* publicat în Culegerea de studii *Evoluția clasei mijlocii în Republica Moldova: premise socioeconomice și politice*: Studiu sociologic / colectiv de aut.: Ludmila Malcoci[et al.]; red. șt.: Tatiana Spătaru; coord.: Victor Mocanu; Inst. de Cercetări Juridice și Politice. – Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM, 2018– 264 p. ISBN 978-9975-4203-9-6. 316.343.654(478):303.1(082)

- *Aspecte ale gestionării imigrației în Republica Moldova pp.200-2009 Evoluția clasei mijlocii în Republica Moldova: premise socioeconomice și politice. Studiu sociologic. Partea a II-a / coord.: Victor MOCANU. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. - Chișinău: (ÎS FEP "Tipografia Centrală"). 2019. 274 p.
ISBN 978-9975-3298-4-2*
- *Perspective ale integrării și adaptării imigranților în RM. Buletinul Științific al Universității de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul: Științe sociale Ediție semestrială, 1 (9) 2019 ISSN 2345-1858
<http://jss.usch.md/> E-ISSN 2345-1890 ISSN 2345-1858 Revista este indexată în baza de date IBN (https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_revista/117)*
- *Elementele cadrului conceptual al coeziunii sociale. In: Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană. Studiu sociologic. Vol.1, 30 iunie 2020, Chișinău/Odessa. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2021, pp. 159-170.
ISBN 978-9975-157-26-1..*
- *Implicațiile fenomenului migrației asupra coeziunii sociale În: Buletinul științific al Universității de Stat "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul, Seria "Științe Sociale". 2021, nr. 2(14), pp. 87-96. ISSN 2345-1858.
10.5281/zenodo.6045251
<https://www.researchgate.net/publication/361306393> IMPLICATIILE FENOMENULUI MIGRAȚIEI ASUPRA COEZIUNII SOCIALE IMPLICATIONS OF THE MIGRATION PHENOMENON ON SOCIAL COHESION*
- *Rațiunea de a fi a învățământului superior la distanță În: materialele Conferinței Științifice "Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ", Ediția a 7-a, 13 mai 2022. - 2022. - P. 103-108
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=twiMvaQAAAAJ&citation_for_view=twiMvaQAAAAJ:hqOjcs7Dif8C*
- *Înțelegerea experienței de migrație: teoretizarea conceptului. In: Buletinul științific al Universității de Stat "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul, Seria "Științe Sociale", 2023, nr. 1(17), pp. 132-148. ISSN 2345-1858. DOI: 10.5281/zenodo.8215847*

ARTICOLE ÎN CULEGERI INTERNAȚIONALE

- *Particularitățile reformei administrației publice locale în unele țări din Europa, Caietul Științific, nr. 1 al IȘARM, 2006. ISBN 978-9975-9674-2-6*
- *„Factorii specifici în determinarea migrației la nivelul comunităților locale”. Conferința științifică internațională „Procesele socio-demografice în societatea contemporană: de la meditații la acțiuni”. – Chișinău, 15-16 octombrie, 2009. ISBN 978-9975-9742-1-9*
- *Rolul contributiv al migrației la constituirea clasei mijlocii. **Inegalități sociale în Republica Moldova. Constituirea clasei de mijloc** / col. red.: Victor Mocanu (coord.) [et al.]; Inst. de Cercetări Juridice și Politice al Acad. de Științe a Moldovei, Univ. de Stat din Moldova, Fac. de Jurnalism și Științe ale Comunicării. – Chișinău : Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM, 2017 (ÎS F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – 440 p ISBN 978-9975-9761-9-0.*
- *The administrative dimension of social cohesion at the local level. In: Conference: Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю At: Odesa Volume: May 2021 . 8 жов. 2021 p. Оdesa: ОРІДУ НАДУ, 2021 At: Odesa
<https://www.researchgate.net/publication/361306684> The administrative dimension of social cohesion the local level*

TEZE ALE COMUNICĂRILOR ȘTIINȚICE

- *Administrația publică și regimurile politice, Conferința Internațională a Tinerilor Cercetători din Moldova, - Chișinău; 2007.*

- Fenomenul migrației – un răspuns al transformărilor social-politice din Republica Moldova, Conferința internațională a tinerilor cercetători, ediția a IV-a 6-7 Noiembrie, 2008 ISBN 978-9975-70-769-5.
- Migrația – element al dezvoltării comunităților locale - Conferința internațională a tinerilor cercetători, ediția a VII-a; 2010; ISBN 978-9975-9898-4-8..
- Aspecte social - economice ale proceselor migraționale în Republica Moldova, Conferința științifică internațională „Explorarea, educația și progresul în mileniu III”, ediția a IV-a, Galați, 2012. ISSN 2066 - 7019
- Stagiile de practică la specialitatea administrație publică din perspectiva studenților publicat în Materialele Conferinței Științifice ”Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației”, Cahul, Moldova, 7 iunie 2018, manifestare științifică internațională Disponibil în IBN: 23 October, 2018

LUCRĂRI METODICO-DIDACTICE:

- Cornea S., Filipov I. Note de curs Politica de personal în Administrația Publică Cahul. – CH: USC, 2009 269 p. ISBN 978-9975-4051-0-2
- Valentina Cornea, Ina Filipov, Alexandra Popa. Ghidul stagiilor de practică la specialitatea Administrație Publică. – CH: US Cahul, 2018, 70 pagini. (PDF) Ghidul stagiilor de practică la specialitatea administrație publică (researchgate.net)